

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU Social Science Review

tcj-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0936359515 E-mail: journal.ssr@mcu.ac.th

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr>

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
Journal of MCU Social Science Review

| ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2568

Vol. 14 No. 3 May-June 2025 |

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

ISSN (Print) : 2985-1319

ISSN (Online) : 2985-1335

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2568

Vol. 14 No. 3 May-June 2025

JSSR

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

JOURNAL OF MCU *Social Science Review*

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน 2568

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2985-1319 (Print)

ISSN 2985-1335 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหา ให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป)

- ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุรพล สุธะพรหม

journal.bim@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวินัยรส

psbud@hotmail.com

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม

maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

ปุริมปรัชญ์ คณินพศุตย์

jpkaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@srur.ac.th

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

นิกร ศรีราช

สุภัทรชัย สีสะใบ

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมัคร อติภทโท

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

สุรียา รักษาเมือง
พระพลวัฒน์ สฟโล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

วรรณทนี สุวรรณจิรไพศาล
กชพรรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระปลัดสมนึก อีร์ปณโณ
นายนเรศ ฤทธิเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช

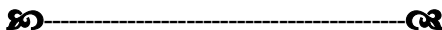
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

วารสาร มจร

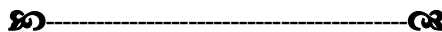
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

Social Science Review

Vol. 14 No. 3 May - June 2025

Number of prints: 100 copies

International Standard Serial Number (ISSN):

ISSN 2985-1319 (Print)

ISSN 2985-1335 (Online)

Objectives and Scope of the Journal:

The journal has a policy to publish high quality articles in the field of social sciences and related subjects such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Business Administration and Education including the problems analysis to provides solutions for the society. Articles are accepted, both, in Thai and English.

Types of works published in the journal:

- 1) Academic Articles
- 2) Research Articles
- 3) Book Review

Publication is 6 issues per year:

Issue 1 January-February

Issue 2 March - April

Issue 3 May - June

Issue 4 July - August

Issue 5 September - October

Issue 6 November - December

Consideration and selection of articles:

Each article will be rigorously reviewed by at least 3 scholars and experts in the fields without knowing the authors' names and, likewise, the authors do not know the reviewers' names: double-blind system peer review.

Editor-in-chief:

Surapon Suyaporn

journal.ssr@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Assistants:

Kiettisak Suklueang

kiettsn@hotmail.com

Phrakhrusuthikittibundit

krisada.sae@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros

psbud@hotmail.com

Phramaha Makhavin Purisuttamo

maghavin9@gmail.com

Teerachoot Kerdkaew

tongin2000@gmail.com

Busakorn Watthanabut

busaaiey2516@gmail.com

Purimpratch Khaninphasut

jkphandinphasut@gmail.com

Wanchai Suktam

wanchai2526@srnu.ac.th

Wanthana Nowwan

wanthana_nt@hotmail.com

Saichol Panyachit

saicholpa@g.swu.ac.th

Anan Upsod

ananupsod9541@gmail.com

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet

University, Thailand

Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand

School of Educational Studies,

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Faculty of Humanities and Social Sciences

Surindra Rajabhat University, Thailand

Faculty of Management Science

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University,

Thailand

Faculty of Humanities and Social Sciences

Lampang Rajabhat University, Thailand

Journal Manager Team:

Secretary:

Nigorn Srirat

Suphattharachai Sisabai

Phramaha Somchai Khantisarano

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Faculty of Social Sciences,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Samak Atibhaddho Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Suriya Raksamueng Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phra Phonlawat Sapalo Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Kotchaphan Bunthian Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phrapalad Somnuek Dhirapañño Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Naret Ritthidej Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

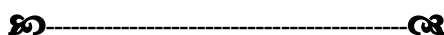
Tatchanan Isaradej Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of MCU Social Science Review.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon
Khemapali), 4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระพรหมวัชรธีรจารย์, ศ.ดร.
2. พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.
3. พระวชิรภิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
4. พระครูปริมาณรักษ์, รศ.ดร.
5. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
6. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.
7. พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
8. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
9. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปโย, ผศ.ดร.
10. พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.
11. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
12. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์
13. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ศรีทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต
23. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น
24. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณิต
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลา
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษามือ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุกร นาคธน

Lecturers In-House Professional:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr. Phra Phra Brahmawatcharatheeracharn
2. Assoc. Prof. Dr. Phradhamvachilatheelakhun
3. Assoc. Prof. Dr. Phra Vachirakittibundit
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhu Purimanurak
5. Prof. Dr. Phrametheewatjarabundit
6. Assoc. Prof. Dr. Phra Panyavajrapandit
7. Assoc. Prof. Dr. Phrakhu Suthikittibundit
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sangkharakchakrit Phuripanyo
10. Asst. Prof. Dr. Phrakru Chinnaverabundit
11. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
12. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
13. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantane
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
23. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
24. Assoc. Prof. Dr.Toemsak Thongin
25. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
26. Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
27. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
28. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
29. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
30. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
31. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
32. Asst. Prof. Dr. Utjai Stiman
43. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

Outside Professional:

1. พระเมธาวิสัยรส, รศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros
Mahamakut Buddhist University
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
Sukhothai Thammathirat Open University
3. ศาสตราจารย์ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
นักวิชาการอิสระ	3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruj
Independent Scholar
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญศรี
มหาวิทยาลัยนเรศวร	4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi
Naresuan University
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ	5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri
Education Council, Ministry of Education
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
Mahamakut Buddhist University
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
National Institute of Development Administration.
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
มหาวิทยาลัยมหิดล	8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
Mahidol University
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
Hua Chiew Chalermprakiet University
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
Ramkhamhaeng University
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
Surin Rajabhat University
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์ตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
Mahamakut Buddhist University
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	13. Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
Prince of Songkla University
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสรีญ อินทรรัตน์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
Suan Dusit University
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
Mahasarakham Rajabhat University
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University

19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัญญา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส
มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. รองศาสตราจารย์ ดร.วันทนา เนาว์วัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
นักวิชาการอิสระ
29. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
30. รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
31. รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตรตระกูล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวนิสิษฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University
20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University
21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University
22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice
23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
Silpakorn University
25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
Mahamakut Buddhist University
27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
Mahamakut Buddhist University
28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop
Independent Scholar
29. Assoc. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
17. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University
30. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawuttrakun
Naresuan University
31. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
Mahasarakham Rajabhat University
32. Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
Srinakharinwirot University
33. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
Prince of Songkla University
34. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
Chandrakasem Rajabhat University
35. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University

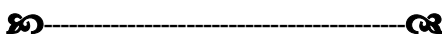

37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด	37. Asst. Prof. Dr.Sa-At Banchorrit
Stanford University
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	37. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม	38. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	39. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	40. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	41. Asst. Prof. Dr. Somkhith Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	42. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	44. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	45. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
47. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	46. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย	47. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	48. Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	49. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
51. อาจารย์ ดร.อนงค์วิญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	50. Dr. Anongwitya Saribut
Ramkhamhaeng University
52. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	51. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
53. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	52. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 14 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอ บทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ครอบคลุมการตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ ให้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่าง ถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทาง วิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการ ที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(7)
บทบรรณาธิการ	(11)
สารบัญ	(12)

บทความวิจัย:

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน ของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ธนากร รอดรักษา, อัจฉรา ศรีพันธ์ 1-11

ผลกระทบเชิงสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัยกรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี : บทบาทพยาบาล

นภาเพ็ญ จันทขัมมา, พัทยา แก้วสาร, สุทธิพร มุศาสตร์, อารี ชิวเกษมสุข, บุญทริกา นันทา, ปรีชาติ ดิษฐกิจ 12-23

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลภัสสรดา เนียมหนู 24-37

ทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย

ธนัท ธนาอัสกุล, พรทิพย์ รอดพัน 38-50

มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19

พิชชา ใจสมคม 51-65

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อ
การตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา

อภิสัทธี เหล่านภากุล, วรอนงค์ โกทองคำ 66-79

การพัฒนาและศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะ
ผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬา
แห่งชาติ

จุฑาทิพย์ สรวิงสุวรรณ 80-94

การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
ปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

พิมพ์ิลา คงขาว, อภิชัย ธรรมนิยม 95-108

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทาง
การเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่
จังหวัดกำแพงเพชร

ศิริพร โสมคำภา, วิษณุเดช นันไชยแก้ว, นภาลัย บุญคำเมือง,
อนุดิดา เพชรพิมูล 109-122

แนวคิดการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิสู่ความสำเร็จ
ในการดำเนินงาน

พัทธธีรา จิรอุดมสาโรจน์, พระทรงเกียรติ กุลณา, ศศิธร จัวนพันธ์,
ทรงศักดิ์ วิจัยธรรมฤทธิ์, ฉันทลักษณ์ ฮีสวัสดิ์, วรางคณา ต้นสกุล 123-133

สภาพและความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

จักรรินทร์ เณรจาที, กษิณิณ มีพรหม 134-146

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, พระสมุห์ประจักษ์ มหาปญโญ 147-155

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

๘ เรวดี จรรยา, อนุภูมิ โสวเกษม, สุมาลี บุญเรือง 156-170

การพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้
เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขาควยเข่สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสะปัน จังหวัดน่าน

๘ นงลักษณ์ ใจฉลาด, ชินันพร อักษร, นพรัตน์ เจริญศิลป์,
ธนันท์ เจริญศิลป์, พรณปภรณ์ สัมฤทธิ์โพธิ์ทอง,
ศรีประภา ฮองตัน 171-181

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและ
กู้ภัย 4

๘ ศุภชัย แก้ววิจิตร, สุริยา รักษาเมือง, ทัศนกรรณ์ แก่นท้าว 182-195

THE MECHANISM OF BRAND LOYALTY FORMATION THROUGH
ONLINE EMOTIONAL AND BEHAVIORAL EXPERIENCES: A CASE
STUDY OF BEAUTY BUFFET

๘ Jakkadul Wangkangvansot 196-210

บทความวิชาการ:

๘-๘

ประชาชนยุคโลกาภิวัตน์ : ทรราชการเมืองไทย

๘ สุปัด ทองอินทร์, จักรวาล เหมือนแจ่ม 211-220

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

๘ สุวรรณ มาณพ, โกสุม สายใจ, รพี ม่วงนนท์ 221-232

ประยุกต์หลักอริยวัตรธรรม 5 เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง

- ๐ จักรวาล เหมือนแจ่ม, สักยา ขาวหมื่นไวย,
พระอธิการประเสริฐ ปญฺญาวโร 233-243

หลักการว่าด้วยทรัพยากรเพื่อการจัดทำภารกิจของรัฐ

- ๐ บุญชนัญญา สุขเสมอ, วิสิฐศักดิ์ รักพร, อุบลวรรณ เลิศนวก 244-255

ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพกับการสื่อสารด้านการเงินต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ

- ๐ สุภาภรณ์ สมไพบูลย์, สาวิตรี กาศสนุก และอภิภา นนธิราช 256-268

กลยุทธ์สำหรับการเลือกใช้แนวทางและวิธีการในการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ

- ๐ บัณฑิต สุนทรวิกรานต์ 269-282

การฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหากภัยแล้ง

- ๐ ชรินทร์พรณ์ วิชกำจร, สิริมาส ศรขาว, เรืองอุไร วรรณโก,
เอกชัย กิจเกษาเจริญ 283-295

ทุนมนุษย์และทรัพยากรอำนาจที่เหลื่อมล้ำ : ปัญหาเชิงลึกของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชนไทย

- ๐ ธนกร วรพิทักษานนท์ 296-308

CONCEPT ANALYSIS: PROMOTING COMMUNITY BASED SPORTS AND EXERCISE

- ๐ Hui Ge, Wallapa Choeibuakaew 309-320

ภาคผนวก 321

กระบวนการพิจารณาบทความ 322

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 324

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นนวัตกรรม
ทางวัฒนธรรมไทยวน ของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์
ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*

COMMUNITY-BASED LEARNING ACTIVITIES FOR DEVELOPING YOUTH LEADERS
AS TAI YUAN CULTURAL INNOVATORS IN BAN DONG PRADOKE-KROM TAN
AREA, SAMO KHAE SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT,
PHITSANULOK PROVINCE

ธนากร รอดรักษา, อัจฉรา ศรีพันธ์

Thanakon Rodluksa, Atchara Sriphan

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

Corresponding Author E-mail: arftershock1995@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน 2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวนของเยาวชนแกนนำพื้นที่บ้านดงประโดก - กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จัดการเรียนรู้แบบตามอัธยาศัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยมีส่วนร่วมกับชุมชน ศึกษาจากภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลแบบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล วัดผลประเมินผลจากการสัมภาษณ์จากชิ้นงาน

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเป็นนวัตกรรม พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่คิดเชื่อมโยงองค์ความรู้เก่าและความรู้ใหม่ได้ กล้าตั้งคำถาม คิดได้อย่างมีวิจารณญาณ นำเสนอแนวคิดแปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ในการออกแบบผลผลิตทางวัฒนธรรมไทยวนได้ คิดต่อยอดทางวัฒนธรรมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมร่วมกับชุมชน

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางวัฒนธรรม; เยาวชนแกนนำ; กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน; ไทยวน

Abstract

This qualitative research aimed: 1. To examine the current conditions and challenges in implementing community-based learning to cultivate youth cultural innovation grounded in Tai Yuan (Thai Yuan) traditions; and 2. develop community-based learning activities to foster cultural innovation among youth leaders in the Ban Dong Pradok–Kromtham area, Somokhae Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province. The learning process followed a non-formal education model. The researcher engaged in participatory fieldwork with the local community, employing in-depth interviews and triangulation methods to ensure data credibility. Evaluation was conducted through interview data and analysis of student-produced cultural artifacts.

The findings revealed that most participating youth demonstrated the ability to integrate prior knowledge with new learning, posed thoughtful questions, engaged in critical thinking, and proposed original and creative ideas in designing Tai Yuan cultural products. They also exhibited the capacity to extend cultural ideas and build social networks in collaboration with the community.

Keywords: Cultural Innovator; Youth Leaders; Community-Based Learning; Taiyuan

บทนำ

สังคมไทย เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีวัฒนธรรมประเพณีอันหลากหลาย ที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ ความเป็นอยู่ อันเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมไทย เช่น ภาคเหนือเป็นภูมิภาคหนึ่งของประเทศไทยที่อยู่ทางตอนบนของประเทศ เป็นภูมิภาคที่มีความเด่นชัดทางด้านวัฒนธรรมประเพณีที่เรียกว่า วัฒนธรรมล้านนา โดยมีกลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักของคนในภูมิภาคนี้ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สืบทอดกันมาของคนยุคปัจจุบัน แต่เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญที่มีมากขึ้น วัฒนธรรมประเพณีหรืออัตลักษณ์ที่เคยมีอยู่ของชาวไทยวนได้เริ่มเลือนหายไป ซึ่งการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่สำคัญ และถือเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศรูปแบบหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ได้มุ่งเน้นไปที่ทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการท่องจำ (Saavedra & Opfer, 2012)

เมื่อสังคมยังมีความเจริญมากขึ้น สิ่งที่เกิดตามมาอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก คือ เรื่องของการเปลี่ยนแปลงไปทางวัฒนธรรมดั้งเดิมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาศักยภาพให้ชุมชนแต่ละชุมชนมีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และยังสามารถที่จะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

ประเพณี ตลอดจน อัตลักษณ์ของชุมชนไว้ได้จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศชาติรูปแบบหนึ่ง โดยปัญหาการสืบสานทางวัฒนธรรมประเพณี เป็นปัญหาที่มีความสำคัญในหลายพื้นที่ และพื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ก็เป็นหนึ่งในพื้นที่นั้น ซึ่งเป็นชุมชนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและสังคมแบบดั้งเดิมของชุมชนชาวไทยวนไปอย่างมากเนื่องจากความเจริญทางสังคมมีมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรมประเพณี และอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน จึงทำให้เกิดความตระหนักร่วมกันของกลุ่มคนในชุมชนถึงการอนุรักษ์และสืบสานไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณี และอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนเอาไว้ให้ยังคงอยู่ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญดังที่ได้กล่าวมา จึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่อง ท้องถิ่นไทยวน พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกขึ้น โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาเยาวชนในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทยวนขึ้น โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาต่อการเพิ่มขีดความสามารถของมนุษย์ โดยการบูรณาการรากเหง้าขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (อัจฉรา ศรีพันธ์, 2566)

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนแกนนำในพื้นที่ชุมชนบ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และทักษะประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และชุมชนเข้าด้วยกัน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างตัวผู้เรียนและต่อชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน และสามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการต่อยอดทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับตนเอง ต่อชุมชน ตลอดจนสามารถนำเสนอหรือการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมกับชุมชนอื่นที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต่อไปได้ในอนาคต เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ดีระหว่างกันในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่นไทยวน และท้องถิ่นอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวนของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการจัดการเรียนรู้แบบการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เยาวชนในพื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1. เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี 2. เป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ และ 3. มีครอบครัวเป็นคนพื้นที่ของชุมชน และสืบเชื้อสายชาวไทยวน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1. กลุ่มชมรมไทยวนจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 คน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นสมาชิกชมรมไทยวน มีภูมิสำเนาเกิด มีครอบครัวเป็นชาวไทยวน และเป็นปราชญ์ชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยวน จังหวัดพิษณุโลก 2. กลุ่มแม่บ้านชุมชนไทยวนบ้านดงประโดก จำนวน 1 คน เกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านชุมชนไทยวนบ้านดงประโดก ปราชญ์ชุมชนด้านวัฒนธรรมอาหารไทยวน และมีทักษะและประสบการณ์การทำอาหารไทยวนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 คน เกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านดงประโดก หรือหมู่บ้านกรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และมีเชื้อสายเป็นชาวไทยวนหรือมีครอบครัวเป็นชาวไทยวน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนที่เดินดินชุมชนบ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3.2 ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปยังพื้นที่ ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งมุ่งเน้นวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มเยาวชนแกนนำไทยวนได้ทำการศึกษาด้วยกระบวนการเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ และการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการบันทึกการทำกิจกรรมของเยาวชนแต่ละคน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นเยาวชน นักนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ว่า จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ภายในชุมชนไทยวนบ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ไม่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยวน ไม่มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างคู่มือ ตำรา ตลอดจนการรวมกลุ่มของเยาวชนรุ่นใหม่ในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และทำเป็นฉบับบันทึกไว้เป็นข้อมูลแบบลายลักษณ์อักษรเพื่อเก็บไว้ภายในชุมชนเพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ต่อยอด และพัฒนาเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาทางวัฒนธรรมไทยวนของชุมชน

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน ของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า จากการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวนของเยาวชนแกนนำทั้ง 4 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรม ผู้เฒ่า เล่าเรื่อง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนไทยวน บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 1 เยาชนรับฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชนจากปราชญ์ชาวบ้าน

2.2 กิจกรรมอัตลักษณ์ประเพณี การแห่นาคม้าไม้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดเกี่ยวกับประเพณีความเชื่อเรื่องการแห่นาคม้าไม้ โดยให้เยาวชนได้ฝึกการประกอบชิ้นส่วนม้าไม้ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน

ภาพที่ 2 เยาวชนร่วมกันประดับตกแต่งชิ้นส่วนม้าไม้จำลอง

2.3 กิจกรรมสืบสานงานศิลป์ ศิลปะการทำพวงดอกเข็ม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้เยาวชนได้ปฏิบัติงานฝีมือโดยการทำโมบายดอกเข็ม

ภาพที่ 3 ผู้เรียนทำดอกเข็มโดยมีวิทยากรปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด

2.4 กิจกรรมไทยวน ชวนชิมน้ำพริกผัด เป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้วิธีการปรุงน้ำพริกผัด อาหารพื้นถิ่นของชุมชน

ภาพที่ 4 เยาวชนเรียนรู้วิธีการปรุงน้ำพริกผัดจากปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการจัดกิจกรรมพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการดำเนินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ แต่มีเยาวชนบางส่วนไม่ให้ความสนใจและไม่ตั้งใจทำกิจกรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนหญิงจะให้ความสนใจกับการทำกิจกรรมน้อยกว่าเยาวชนชาย พบความแตกต่างว่าเยาวชนชายมีความตื่นตัวกับการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมอย่างตั้งใจและให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างดี สามารถแสดงความคิดเห็นและกล้าเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ โดยภาพรวมระหว่างการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนแกนนำ เยาวชนส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงสามารถปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมได้อย่างลุล่วงสำเร็จทุกกิจกรรม

การประเมินความเป็นนวัตกรรม พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่คิดเชื่อมโยงองค์ความรู้เก่าและความรู้ใหม่ได้ กล้าตั้งคำถาม คิดได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ นำเสนอแนวคิดแปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ในการออกแบบผลผลิตทางวัฒนธรรมไทยวนได้ คิดต่อยอดทางวัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายทางสังคมร่วมกับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า กระบวนการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวไทยวน จังหวัดพิษณุโลก จากผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมโดยปราชญ์ชุมชน เป็นการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นก่อนให้แก่คนในรุ่นหลังเป็นส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นหลัก สอดคล้องกับสายใจ คุณมาศ และคณะ (2562) กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่พบคือ การถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก จากรุ่นสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อเวลาผ่านไปจึงเกิดความคลาดเคลื่อน ทำให้ความสมบูรณ์ของเนื้อหาลดลง ส่งผลให้วัฒนธรรมเหล่านั้นหายไป นอกจากนี้ยังพบว่า ภายในชุมชนยังไม่มีจัดการการเรียนรู้ หรือการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยวนอย่างเป็นรูปธรรม ไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น ไม่มีรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ คู่มือ ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนของชุมชน จึงได้เกิดการจัดการเรียนรู้เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนขึ้น โดยเน้นไปที่การจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วณิชชา แม่นยำ (2563) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจชุมชน ความต้องการหรือธรรมชาติของชุมชนนั้น ๆ และสร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับชุมชนที่แท้จริง ได้ร่วมมือกับชุมชน ใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตัวผู้เรียนและชุมชน

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน ของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นปฏิบัติการ 3. ขั้นการสะท้อนคิด และ 4. ขั้นนำผลสู่ชุมชน สอดคล้องตามหลักแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของ Owens & Wang (1996) สามารถแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 4 กิจกรรมตามวัฒนธรรม ทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านความเชื่อ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านอาหาร กิจกรรมทั้ง 4 ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ผู้เฒ่าเล่าเรื่อง กิจกรรมที่ 2 อัตลักษณ์ประเพณีการแห่นาคมาไม้ กิจกรรมที่ 3 สืบสานงานศิลป์ ศิลปะการทำพวงดอกเข็ม และกิจกรรมที่ 4 ไทยวนชวนชิมน้ำพริกผัด โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการส่งเสริมทักษะและความรู้ให้ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามระบบการศึกษาทั่วไปในโรงเรียน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้ได้เรียนรู้จากความเป็นจริงจากประสบการณ์จริงภายนอกห้องเรียน เพื่อการพัฒนาตนเอง และต่อยอดสู่การพัฒนาสังคม โดยอาศัยชุมชนเข้ามาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ สอดคล้องกับวีรภัทร ดากกลาง (2565) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้ว่า เพราะชุมชนเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ใกล้ตัวเด็ก การตระหนักในปัญหาหรือมีความสนใจประเด็นบางอย่างของชุมชน จะพัฒนาให้พวกเขาตระหนักถึงอัตลักษณ์ชุมชนตนเอง รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สร้างความเป็น Active citizen และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านการบูรณาการกับชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการจัดกิจกรรมยังพบว่า เยาวชนชายมีความตื่นตัวกับการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมอย่างตั้งใจและให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างดีมากกว่าเยาวชนหญิง และกิจกรรมที่เยาวชนทั้งชายและเยาวชนหญิงให้ความสนใจมากที่สุดจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย สาเหตุเนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่เยาวชนได้มีส่วนร่วม และได้ลงมือปฏิบัติ เป็นการได้รับความรู้และเกิดทักษะประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด แก้วทิพย์ (2566) การเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เกิดขึ้นจากความเชื่อมั่นพลัง

อันไร้ขีดจำกัดของชุมชนว่าสร้างสรรค์ความเปลี่ยนแปลงจากฐานรากได้ สามารถเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ความรู้จากการวิจัย

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน ของเยาวชนแกนนำ พื้นที่บ้านดงประโดก-กรมธรรม์ ตำบลสมอแข อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก ได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของการศึกษากับบริบททางสังคมที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน

จากภาพที่ 5 อธิบายองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ศึกษาชุมชน คือ การศึกษาบริบทชุมชนและความต้องการของชุมชน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

การศึกษาตามอัธยาศัย คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากเป็นการศึกษาตามความสนใจ และความถนัด จึงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

ชุมชนเป็นฐาน คือ การเรียนรู้จากภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลควรออกนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยวนของชุมชนในรูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่นและมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน
2. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ชุมชนและสถานศึกษาในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการขยายผลการจัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข โรงเรียนในเขตชุมชนตำบลสมอแข สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้หรือต่อยอดการจัดการเรียนรู้เพื่อการสืบสานทางวัฒนธรรมไทยวน จังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ภาครัฐกิจหรือบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสนใจสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการต่อยอดเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นสินค้าในเชิงธุรกิจ นำไปสู่การสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนไทยวน จังหวัดพิษณุโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรมีการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาบูรณาการร่วมด้วยเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน และให้เกิดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ครู หน่วยงานการศึกษาในชุมชนที่สนใจนำไปพัฒนาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นไทยวนศึกษา โดยมีหน่วยงานในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- วณิชชา แม่นยำ และคณะ. (2563). การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน วิชาโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(3), 202-216.
- วีรภัทร ดากลาง. (2665). *สร้างบทเรียนการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-based Learning) ด้วยเทคโนโลยี*. สืบค้น 29 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/vwyFo>
- สมคิด แก้วทิพย์. (2566). *พลังของการศึกษาใหม่ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน*. สืบค้น 29 มีนาคม 2568, จาก <https://www.eef.or.th/article-150623/>

- สายใจ คุณมาศ และคณะ. (2562). การคงอยู่ของเพลงพื้นบ้าน เจริญเบริน. *มนุษยสังคมสาร (มสส.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 15(2), 115-124.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน (School, Parent and Community Engagement)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Owens, T. R. & Wang, C. (1996). *Community Based Learning: A Foundation for Meaningful Educational Reform*. Retrieved on 14 November 2023, from <https://shorturl.asia/EYyJS>
- Saavedra, A. R. & Opfer, V. D. (2012). Learning 21 st-century skills requires 21 st-century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 8-13.

ผลกระทบเชิงสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัยกรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี
: บทบาทพยาบาล*

HEALTH IMPACT OF FLOOD VICTIMS, A CASE STUDY IN UBON RATCHATHANI
PROVINCE: NURSES' ROLES

นภาพเญ จันทขัฒมา, พัทยา แก้วสาร, สุทธิพร มุสาศตร์,
อารี ชิวเกษมสุข, บุญทริกา นันทา, ปรีชาติ ดิษฐกิจ

Napaphen Jantacumma, Pattaya Kaewsarn, Sutteeporn Moolsart,
Aree Chewakasensook, Buntarika Nuntha, Parichart Dittakit

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author E-mail: pattayakaew22@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาประสบการณ์ด้านสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัย และ 2. นำเสนอบทบาทพยาบาล กรณีจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแนวคำถามการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 ชุมชนน้ำท่วม คือ หาดสวนสุข ท่ากอไผ่ และท่าบั้งมิ่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน 2567

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ประสบอุทกภัย มีความพร้อมในการเผชิญกับการเกิดอุทกภัยในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านคมนาคม ด้านที่พักอาศัยและด้านสาธารณสุข นอกจากนี้ มีการจัดการปัญหาด้านสุขภาพตนเองและครอบครัวได้ดีและให้ข้อเสนอแนะถึงความต้องการเชิงสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม สิ่งแวดล้อม ตามระยะของการเกิดอุทกภัย ดังนั้น พยาบาลเป็นหนึ่งในทีมสุขภาพ สามารถแสดงบทบาทในสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามระยะของการเกิดอุทกภัยในมิติการส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู และดูแลรักษาสุขภาพ แบบองค์รวม ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประสบอุทกภัย ในทุกระยะของการประสบอุทกภัยและงานวิจัยครั้งนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองและความต้องการด้านสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัยโดยพยาบาลจึงสามารถมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ

และความปลอดภัยของกลุ่มผู้ประสบอุทกภัย โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสุขภาพอย่างต่อเนื่องในบริบทของชุมชนที่ประสบภัย

คำสำคัญ: อุทกภัย; ผลกระทบทางสุขภาพ; บทบาทพยาบาล

Abstract

This qualitative research aimed to 1. Explore the health experiences of individuals affected by flooding, and 2. Present the roles of nurses in the context of Ubon Ratchathani Province. The study employed semi-structured focus group discussions and in-depth interviews as research tools. Data were collected from three flood-prone communities Hat Suan Suk, Tha Ko Phai, and Tha Bong Mang during August to September 2024.

The findings revealed that flood victims demonstrated a high level of preparedness in three key areas: transportation, housing, and public utilities. Participants also exhibited effective self and family health management and identified physical, mental, social, and environmental health needs across different phases of the flood event. Nurses, as members of the healthcare team, were found to play a critical and appropriate role in each phase of the disaster prevention, promotion, rehabilitation, and holistic care aligned with the evolving needs of flood-affected individuals. This study highlighted the perspectives and health-related needs of flood victims and underscored the potentials of nurses to contribute significantly to ensuring health and safety during flood crises. by focusing on promoting both physical and mental health, as well as disease prevention and continuous health rehabilitation within the context of disaster-affected communities.

Keywords: Flood; Health Impact; Nurses Roles

บทนำ

นับจากปี พ.ศ. 2533 ถึงปี พ.ศ. 2565 พบว่า 168 ประเทศทั่วโลกประสบปัญหาอุทกภัยถึง 4713 ครั้ง ส่งผลกระทบต่อประชากร 3.2 พันล้านคน และสาเหตุการเสียชีวิต 218,353 คน (Liu et., al, 2024) ในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุดถึง 71,713 คิดเป็นร้อยละ 32.84 ของผู้ประสบภัยทั่วโลก นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมเกิดความเสียหายถึง 1.3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (Liu et.,al, 2024)

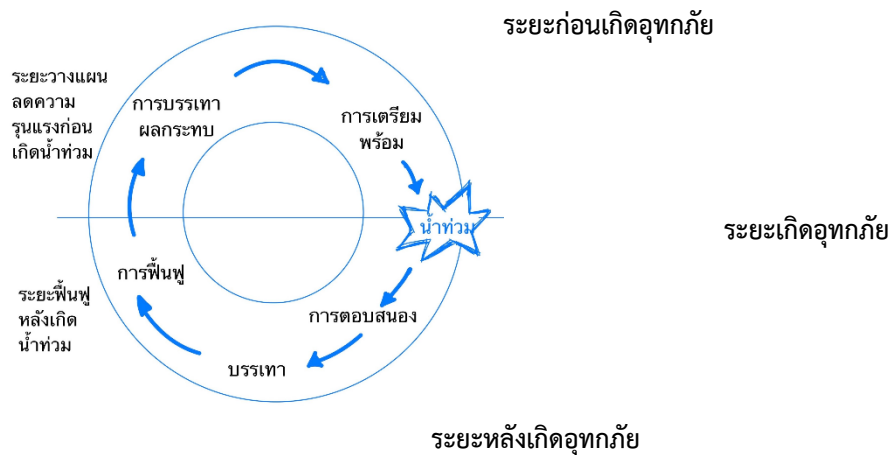

ที่ผ่านมาในระยะ 20 ปี ประเทศไทยส่วนใหญ่จะเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ที่สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2562) ประเมินการมูลค่าความเสียหายกว่า 40,000 ล้านบาท ทำให้ประเทศไทยถูกจัดเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยเป็นลำดับที่ 7 ของโลก และในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยเผชิญกับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และพายุโนรู (NORU) ที่เข้าประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2565 ถึงแม้จะพบว่า มีความรุนแรงน้อยกว่าน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันระหว่างวันที่ 28 กันยายน-15 ตุลาคม พ.ศ. 2565 มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 59 จังหวัด 314 อำเภอ 1,574 ตำบล 9,669 หมู่บ้าน คิดเป็นจำนวนครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจำนวน 425,287 ครัวเรือน (ASEAN, 2012)

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประสบอุทกภัย ทั้งในกลุ่มที่มีภาวะสุขภาพดี และที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ต้องประสบกับปัญหาทางสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในที่นี้ คือ ผลกระทบทางดานร่างกาย จิตใจ และสังคม พบว่ามีโรคต่าง ๆ ที่มาจากน้ำอาทิ โรคน้ำกัดเท้า ท้องร่วง ตาแดง และอื่น ๆ ทางด้านจิตใจ จะมีความวิตกกังวล หวาดกลัว เครียด อาจรุนแรงถึงภาวะซึมเศร้าได้ (กรมสุขภาพจิต, 2555) แนวทางในการบริหารจัดการการดำเนินงานเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระหว่างปี พ.ศ. 2558-2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030) (UNDRR, 2020) ต้องรวดเร็ว ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที มีความต่อเนื่อง ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและสถานการณ์และช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2562)

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยทุกปีของฤดูน้ำหลาก มีภูมิประเทศตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าแอ่งโคราช เป็นที่สูงต่ำ มีพื้นที่รองรับน้ำของแม่น้ำสายหลักสองสาย คือ แม่น้ำชีกับแม่น้ำมูล มีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างสูง ในช่วงปลายฤดูฝนมักจะมีพายุดีเปรสชัน ฝนตกชุก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากการพัฒนาขยายตัวของเมืองโดยการถมแก้มลิง การก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ปิดเส้นทางไหลของน้ำตามธรรมชาติ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2562) จึงทำให้มีปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี และน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานานโดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตอำเภวารินชำราบ ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 มีชุมชนที่ได้รับผลกระทบจำนวน 14 ชุมชน 2,578 ครัวเรือน รวม 8,686 คน เสียชีวิต 1 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองวารินชำราบ, 2565)

จากประเด็นปัญหาอุทกภัยดังกล่าว คณะนักวิจัยจึงสนใจศึกษา ประสบการณ์เผชิญปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ ในมุมมองของผู้ประสบอุทกภัย และเสนอบทบาทของพยาบาล กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด The Disaster (Risk) Management Cycle
(And Typical Phases It Is Composed Of)

ที่มา: Boshier & Chmutina, 2017

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์เผชิญปัญหา และความต้องการทางด้านสุขภาพของกลุ่มผู้ประสบอุทกภัย ใน 3 ชุมชน เขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเสนอบทบาทพยาบาลในกรณีการเกิดอุทกภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567 ผู้ให้ข้อมูลจาก 3 ชุมชนในเขตอำเภอวารินชำราบ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คือ กลุ่มผู้ประสบปัญหาอุทกภัย ต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี ในชุมชนที่ได้เลือกแบบเจาะจง และสามารถให้ข้อมูลจากเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ได้ครบถ้วนและพอเพียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่อิมตัว (ชาย โพธิ์สีดา, 2554) ในที่นี้ คือกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์ในทุกกระยะของการเผชิญกับอุทกภัย โดยเป็นกลุ่มในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ 3 ชุมชนได้แก่ บ้าน ท่ากอไผ่ บ้านท่าบั้งมั่งและบ้านหาดสวนยา จำนวน 33 คน ชุมชนละ 11 คน สุ่มเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสโนว์บอล (Snow Ball)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป การเตรียมความพร้อมของผู้ประสบอุทกภัย มีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.90 จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และแบบสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งลงนามการยินยอมเข้าร่วมวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 3 วันโดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว รวมระยะเวลา 15 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนาด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปและการเตรียมความพร้อมของผู้ประสบอุทกภัย และ 2. ประสบการณ์เผชิญอุทกภัย มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนทั่วไปและการเตรียมความพร้อมของผู้ประสบอุทกภัย

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นทั้งเพศหญิงและเพศชายจำนวนใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ย 53.77 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 66.67 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 42.42 และ 30.30 ตามลำดับ ทำงานรับจ้างร้อยละ 57.57 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท และ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.49 และ 42.42 ตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5-6 คน ระยะเวลาเฉลี่ยที่อาศัยในพื้นที่ เท่ากับ 13.23 ปี ในบ้านชั้นเดียว และสองชั้น ร้อยละ 45.46 และ 48.48 ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการประสบอุบัติเหตุ 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 84.84

การเตรียมความพร้อมรับมืออุบัติภัยน้ำท่วม ผู้ประสบอุทกภัยมีการเตรียมพร้อมในส่วนของตนเองและครอบครัวที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคมนาคมขณะเกิดภัย ด้านที่พักอาศัย และด้านสาธารณูปโภค อยู่ในระดับสูงมากที่สุด ส่วนการเตรียมพร้อมในระดับรองลงมาในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ, ด้านปัจจัยสี่ และด้านการติดต่อสื่อสาร การได้รับข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้านร้อยละ 75.76 และจากกำนันผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านร้อยละ 60.61 ให้ข้อมูลด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบจากอุทกภัยที่พบมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพย์สิน ด้านสุขภาพกาย และด้านสาธารณูปโภค

ตอนที่ 2 ประสบการณ์เผชิญอุทกภัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่
ระยะก่อนเกิดเหตุอุทกภัย

เมื่อใกล้ถึงช่วงฤดูน้ำหลากประมาณเดือนสิงหาคมของทุกปีผู้ประสบอุทกภัยจะเริ่มเตรียมเก็บข้าวของที่จำเป็น อาทิ เสื้อผ้า อาหาร น้ำ เครื่องอุปโภค บริโภคหลัก ๆ ตามที่สามารถจัดหาได้ยกวางในที่สูง จะจัดเตรียมยาประจำตัวให้ใกล้ตัวและจัดหอบรรจุจะเลือกใช้ถังโฟมหรือถังพลาสติกให้พร้อมต่อการขนย้ายข้าวของใช้ต่าง ๆ มิให้เกิดความเสียหายจากการเปียกหรือจมน้ำ ในกรณีเคลื่อนย้ายด่วน โดยการเดินลุยน้ำ เดินลอยคอ ในครอบครัวที่มีกลุ่มเปราะบาง อาทิ ผู้สูงอายุ สตรี เด็กเล็ก ผู้ป่วยเรื้อรัง หรือผู้ที่อยู่ระหว่างการรักษาโรคด้วยยา และต้องวางแผนการเคลื่อนย้าย การแจ้งข่าวและรายงานสถานการณ์ระดับน้ำในชุมชนใช้การบอกปากต่อปากตามบ้าน และผ่านหอกระจายข่าวชุมชน และไลน์กลุ่มระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวบ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังคำกล่าว

เขาคูยกันประจำ ไม่มีปัญหาอุปสรรคเรื่องการสื่อสาร เพราะชุมชนจะมีกลุ่มไลน์...ก็จะแจ้งบอกกัน เพราะเขาจะรับไปแจ้งแต่ละโซน และเขามีรายชื่อว่าบ้านไหนมีคนเจ็บ คนพิการก็จะรับให้คนไปช่วยเหลือก่อน

การเตรียมตัวเองให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ เริ่มจากการเตรียมเอกสารสำคัญให้อยู่ในชุดเดียวกันเพื่อให้สามารถหยิบออกได้รวดเร็วเมื่อถึงเวลาอพยพ เตรียมเครื่องนอนประมาณ 1-2 ชุด ของที่ใช้รับประทาน ถ่าน ผืน และของใช้จำเป็นอื่น ๆ โดยเฉพาะยารักษาโรค

ระยะขณะเกิดเหตุอุทกภัย

เมื่อระดับน้ำที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้ประสบอุทกภัย จำเป็นต้องอพยพไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้ประสบอุทกภัย หรือพื้นที่ที่เลือกเอง เช่น สร้างเพิงพักอาศัยเล็ก ๆ บริเวณไหล่ทาง ถนน บริเวณเชิงสะพานเสรีประชาธิปไตย และสะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี ทั้ง 2 ข้างทาง หรือศูนย์พักพิงชั่วคราว และให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข อาทิ ไฟฟ้า น้ำดื่ม น้ำใช้ การทิ้งขยะ ห้องน้ำห้องส้วมการประกอบอาชีพ อาทิ ก่ออิฐฉาบปูน การเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ต้องหยุดในช่วงมีอุทกภัย ผู้ประสบอุทกภัยบางครัวเรือนจำเป็นต้องปรับตัว การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ลืมเรื่องน้ำท่วมบ้าง เช่น อาสาทำครัวกลาง เป็นเวรยามเพื่อดูแลกันและกัน การเปิดร้านค้าขายอาหารให้คนในศูนย์พักพิงชั่วคราว นอกจากนี้ต้องนั่งเรือเพื่อไปตรวจดูความ ปลอดภัยของทรัพย์สิน บ้านเรือนตนเองและประเมินระดับน้ำว่าควรจะเริ่มย้ายเข้าได้เมื่อใด ดังคำกล่าว

ปีที่ผ่านมา ต้องรอผู้ว่าราชการประกาศเป็นภัยพิบัติเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2565 แต่ก่อนหน้านั้นชาวบ้านต้องช่วยเหลือตัวเอง จนมีข่าวของชาวบ้านเสียหายจากพายุฝน มีความเครียดทุกปี ล้นเกินของไม้ต้นก็เครียด บางทีก็ทานข้าวไม่ลง 3-4 วัน ปรับตัวโดยดีสูรบ้าง เล่นน้ำให้กำลังใจกัน มีโรคน้ำกัดเท้า บาดเจ็บจากการขนย้าย ฯลฯ ต้องไปโรงพยาบาล และ อสม.ดูแล

ปี 2554 ที่น้ำท่วมหนัก ๆ น้ำท่วมฉับ ขนย้ายของและประสบอุบัติเหตุในน้ำ แขนขาขาดไปครึ่งหนึ่ง เกือบเสียชีวิต ทั้งกลัวและเสียใจมาก ยังจำได้..ไม่ลืมเลย (ร้องไห้)

ระยะหลังเกิดเหตุอุทกภัย

ระยะเวลาการประสบอุทกภัยน้ำท่วมประมาณ 1-2 เดือน ในช่วงปลายเดือนสิงหาคม ถึงต้นเดือนกันยายน เมื่อระดับน้ำเริ่มลดลงในระดับที่สามารถขนย้ายข้าวของกลับเข้าบ้านได้ ผู้ประสบอุทกภัยจะเร่งสำรวจและตรวจสอบความเสียหายของทรัพย์สิน บ้านเรือน สถาน ประกอบรายได้ในครัวเรือน เช่น เตาอิฐ สวนผัก กระชังปลา ถ่ายรูปความเสียหาย เพื่อขอรับเงิน สันับสนุนช่วยเหลือค่าซ่อมแซม เงินชดเชย การเยียวยา ช่วยกันเก็บกวาดบ้านเรือนให้เรียบร้อย บางครัวเรือนให้ข้อมูลว่ามีหน่วยงานเข้าช่วยเหลือในการขนย้ายกลุ่มเปราะบาง อาทิ ผู้ป่วยติดเตียง ข้าวของเครื่องใช้ รวมถึงช่วยทำความสะอาดใน แต่พบว่าการช่วยเหลือในการขนย้ายยังไม่ทั่วถึง ด้วยรูปแบบที่ให้การช่วยเหลือ ต้องให้แจ้งความประสงค์ล่วงหน้า จัดลำดับการช่วยเหลือ โดยไม่ได้พิจารณาความจำเป็น ความเร่งด่วนและความเหมาะสม ดังนั้น ผู้ประสบอุทกภัยส่วนใหญ่จะตัดสินใจขนย้ายเอง ดังคำกล่าว

เมื่อน้ำลดมีความเครียดมากเนื่องจากทรัพย์สินเสียหาย การเยียวยา ชดเชยจาก หน่วยงานภาครัฐไม่เพียงพอในการซ่อมแซม ไม่ทั่วถึงและไม่ยุติธรรม

เมื่อพ้นช่วงการเกิดอุทกภัย เจ้าหน้าที่ในศูนย์ช่วยเหลือก็จะแยกย้ายกลับเข้าสำนักงาน เมื่อมีเรื่องการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือกรณีฉุกเฉินเกิดขึ้น ทำให้เกิดความยุ่งยาก ไม่สะดวก โดยเฉพาะช่วงหลังเกิดอุทกภัย เป็นช่วงที่ทั้งเหนื่อยและเครียด เพราะต้องย้ายของ เครื่องใช้ ทรัพย์สินกลับเข้าบ้าน

เรื่องรอคิวเรือ ส่งผลต่อสุขภาพจิต เพราะจัดสิ่งของไว้แล้ว แต่ไม่ได้ไปสักที บางทีคนมา ช่วย เขาก็เดินเอื่อยเฉื่อย ต้องรอนายสั่ง บางทีไม่มีงบประมาณ

ในด้านการขอรับเงินชดเชย การเยียวยา ช่วยเหลือค่าซ่อมแซม ความเสียหาย ด้วยที่ ผ่านมีความเหลื่อมล้ำมากในการพิจารณาพื้นที่ ค่าชดเชยให้ไม่ทั่วถึง รวมถึงความช่วยเหลือใน เรื่องการขนย้ายสิ่งของและการทำความสะอาดบ้าน และบริเวณบ้าน

เจ้าหน้าที่มาประเมินซ้ำมาก ๆ เราอยู่กันไม่ได้ก็ไปกู้เงินมาต่อเติม พอเจ้าหน้าที่มา ประเมิน กลายเป็นบอกว่าเราเสียหายเล็กน้อย เลยจ่ายค่าชดเชยมาน้อยมาก ไม่พึงเหตุผล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ในกลุ่มผู้ประสบอุทกภัย ตั้งแต่ระยะเริ่ม ระยะขณะเกิดและหลังเกิดอุทกภัย พยาบาลมีบทบาทในการจัดการภัยพิบัติดังนี้ คือ 1. การเตรียมความพร้อมและการเฝ้าระวัง 2. การตอบสนองต่อสภาวะอุทกภัยทันทีและ ขณะเกิดอุทกภัย และ 3. การตอบสนองภาวะสุขภาพในระยะยาวภายหลังการเกิดอุทกภัย (Cheek & Chmutina, 2022)

การเตรียมความพร้อมและการเฝ้าระวัง

พยาบาลในพื้นที่ประสบอุทกภัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อม คือ ความตระหนักในปัญหา อุทกภัย และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย (อำนวย ธัญรัตน์ศรีสกุล และคณะ, 2556) จำเป็นต้องมีแผนรองรับในการเตรียมความพร้อม และการเฝ้าระวัง โดยเมื่อเริ่มเข้าสู่ช่วงเวลาน้ำหลากและเมื่อเกิดอุทกภัยควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเตือนเป็นระยะ ๆ ให้ทั่วถึงกลุ่มชาวบ้านรวมถึงล่วงหน้าอย่างน้อย 12 ชั่วโมง หรือโดยเร็วที่สุด เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยและสมาชิกในครอบครัวที่เสี่ยงต่ออุทกภัย ได้มีเวลาเตรียมพร้อมสภาพร่างกาย จิตใจ ตั้งสติในการวางแผนการอพยพขนย้ายสิ่งของ ต้องจัดเตรียมเวชภัณฑ์ เครื่องมือสื่อสาร ทำซ่อมทำความเข้าใจถึงวิธีการและขั้นตอนการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพเพื่อการติดตามบ้านเรือนทุกหลังคาเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านเรือนที่มีกลุ่มเปราะบาง ผู้ป่วยติดเตียง การประเมินหาปัญหาทางด้านสุขภาพ โดยใช้กระบวนการพยาบาล แบบองค์รวมเพื่อประเมินหาปัญหาทางด้านสุขภาพและผลกระทบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ประสบอุทกภัย ในทุกกลุ่ม อายุ เพศ ตามแนวคิด 11 แบบแผนสุขภาพของ มาร์จอรี่ กอร์ดอน (Gordon, 1982) ประกอบด้วย แบบแผนที่ 1. การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลสุขภาพแบบแผนที่ 2. อาหารและการเผาผลาญสารอาหาร แบบแผนที่ 3. การขับถ่าย แบบแผนที่ 4. กิจกรรมและการออกกำลังกาย แบบแผนที่ 5. การพักผ่อนนอนหลับ แบบแผนที่ 6. สติปัญญาและการรับรู้ แบบแผนที่ 7. การรับรู้ตนเองและอัตมโนทัศน์ แบบแผนที่ 8. บทบาทและสัมพันธภาพ แบบแผนที่ 9. เพศและการเจริญพันธุ์ แบบแผนที่ 10. การปรับตัวและความทนทานต่อความเครียด และแบบแผนที่ 11. คุณค่าและความเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้สามารถประเมินสภาวะสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัยได้ครบถ้วน การบันทึกเวชระเบียนเป็นระบบจุดสังเกตที่ตั้งบ้านเรือน (เมื่อระดับน้ำท่วมสูง) เพื่อการติดตามช่วยเหลือในกรณีจำเป็นต้องอพยพเคลื่อนย้ายไปศูนย์พักพิงชั่วคราว การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการเฝ้าระวัง ลดปัญหาทางธรรมชาติ และช่วยลดความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย

การตอบสนองต่อสภาวะอุทกภัยทันทีและขณะเกิดอุทกภัย

โดยทั่วไปการแจ้งเตือนน้ำท่วมควรจะเกิดขึ้นภายใน 2 ชั่วโมงถึง 2 วัน เพื่อการเตรียมการรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วม ซึ่งครัวเรือนที่เสี่ยงต้องมีระบบการสื่อสารที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยการสื่อสารต้องเข้าถึงชุมชน ครัวเรือน เพื่อใช้ติดตามสถานการณ์ความรุนแรงอย่างใกล้ชิด การแจ้งเตือน พร้อมอพยพ รวมถึงการระวังสุขภาพทางกายและการเจ็บป่วยทางจิตพบว่า มีภาวะ Post-Traumatic Stress Disorder: PTSD สูงถึงร้อยละ 25.6 (Lee et al., 2020) พยาบาลควรร่วมสร้างเสริมกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นในส่วนการดูแลสุขภาพไปพร้อม ๆ กับการเผชิญปัญหาอุทกภัยให้กับคนในชุมชน โดยทำหน้าที่ประสาน จัดหา เตรียมการเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านสุขภาพของกลุ่มผู้ประสบภัยอย่างจัดเตรียมระบบการดูแลสุขภาพให้เหมาะสมตามบริบทและสภาพของแต่ละครัวเรือน ในกรณีปกติและเร่งด่วน (Wyke

et.al., 2014) ซึ่งจากอุทกภัยครั้งนี้ เทศบาลอำเภอวารินชำราบ ได้จัดตั้งศูนย์พักพิงและรักษาพยาบาลกลุ่มผู้ป่วยเปราะบาง ดูแลด้านการสาธารณสุขและด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับหน่วยงาน สถาบันการศึกษาด้านสุขภาพ เพื่อบริการด้านบริการปฐมพยาบาลและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย และทีมให้การช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤต (Mental Health Crisis Assessment and Treatment Team : MCATT) ประเมินภาวะสุขภาพจิต ภาวะซึมเศร้า และจัดกิจกรรม ลดภาวะความเครียด ภาวะซึมเศร้าแก่ผู้ประสบภัย โดยหมุนเวียนกันให้บริการระหว่างเวลา 08.30 น.-16.30 น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ (สำนักงานเทศบาลเมืองวารินชำราบ, 2565) อย่างไรก็ตามผู้ประสบอุทกภัยยังแสดงถึงความต้องการรับบริการสุขภาพตลอด 24 ชั่วโมงเนื่องจากสามารถเกิดภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพได้ การจัดทีมสนับสนุนการบริการสุขภาพ ด้วยนโยบาย 3 หมอ จึงมีบทบาทที่สำคัญ ประกอบด้วย 1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ 3. แพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาล ในการประเมินสุขภาพผลกระทบ การประสานงาน จัดหายานพาหนะ เรือ อุปกรณ์ช่วยชีวิต เวชภัณฑ์ยา และการติดต่อตลอด 24 ชั่วโมง (สมชาย ภาณุมาสวิวัฒน์ และคณะ, 2566)

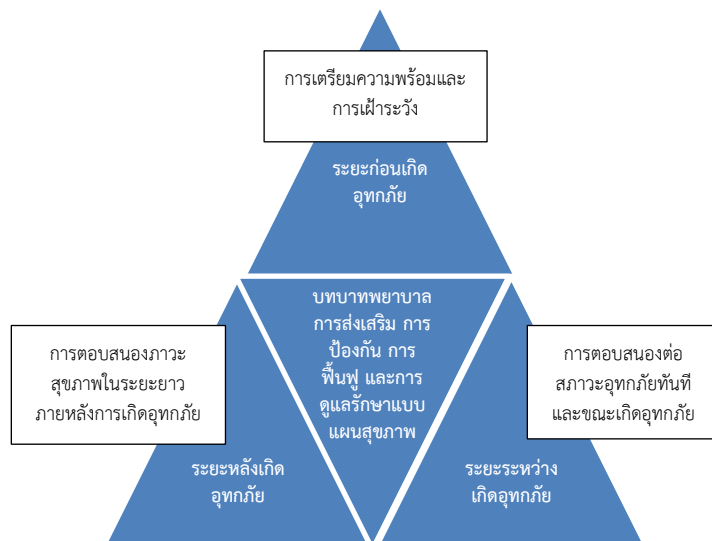
การตอบสนองภาวะสุขภาพในระยะยาวภายหลังการเกิดอุทกภัย

ภายหลังการเกิดอุทกภัยเป็นระยะของการฟื้นฟูความต้องการและให้การสนับสนุนด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสุขภาพจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ความเสียหายของทรัพย์สิน บ้านเรือน สถานประกอบรายได้ในครัวเรือน ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ จ่ายค่าชดเชยต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน (กรมอนามัย, 2566) ยังพบว่ามีความเสี่ยงสูงต่อการติดต่อโรคที่มาพร้อมกับอุทกภัย อาทิ ไวรัสตับอักเสบอี โรคทางเดินอาหารอักเสบ โรคฉี่หนู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่มีการสุขาภิบาลและสุขอนามัยไม่พอเพียง และเหมาะสมหรือในกลุ่มที่อยู่อาศัยครัวเรือน ความกังวลใจ ทุกข์ใจ อาการต่าง ๆ เช่น นอนไม่หลับ เครียด และวิตกกังวลบ่อย ๆ บ่นท้อแท้แยกตัว หงุดหงิดง่าย อาจมีการใช้สารเสพติดหรือใช้เพิ่มขึ้นจากที่เคยใช้ในช่วงปกติ อาการทางจิตเหล่านี้ พบสูงขึ้นจากร้อยละ 8.6 ถึงร้อยละ 53 ภายใน 2 ปี ซึ่งอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิตใจได้ (Alderman et.al., 2012) พยาบาลชุมชน แกนนำหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรค้นหา เฝ้าระวัง ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงและควรได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1. บุคคลที่มีการสูญเสียบุคคลใกล้ชิด หรือบุคคลในครอบครัว 2. บุคคลมีปัญหาทางจิตเวชอยู่เดิม 3. บุคคลที่สูญเสียทรัพย์สินและเครื่องมือทำกินทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และ 4. เด็กและผู้สูงอายุ เพื่อให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาอาการในเบื้องต้นอย่างต่อเนื่องเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ จำเป็นต้องใช้กระบวนการพยาบาลในการประเมินปัญหาสุขภาพ ในทุกครัวเรือนโดยสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัย และปัญหาทางสุขภาพที่พบ ผู้จัดกลุ่มประเภทความเร่งด่วน ให้การดูแล ช่วยเหลือ เพื่อบรรเทา

อาการที่เหมาะสม การส่งต่อเพื่อรักษาพยาบาล และจัดบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัย รวมทั้งการป้องกันโรคที่เกิดขึ้นทั้งคนและสัตว์

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลจากงานวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนมุมมองของผู้ประสบอุทกภัยในความต้องการที่เป็นจริงและควรได้รับความช่วยเหลือด้านสุขภาพจากบุคลากรทางด้านสุขภาพ ตามมิติการดูแลสุขภาพ อันประกอบด้วย การส่งเสริม การป้องกัน การฟื้นฟู และการดูแลรักษา ทั้งในขณะ ก่อน ระหว่าง และหลังการเผชิญกับการเกิดอุทกภัย ข้อเท็จจริงจากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยสะท้อนถึงการวางแผน การเตรียมการ รับมือกับอุทกภัย ทั้งในส่วนผู้ประสบอุทกภัย และภาคการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือจากทุกส่วนงาน ทั้งนี้ ตอบสนองและตรงตามความต้องการของผู้ประสบอุทกภัยต้องการอย่างแท้จริงในสถานการณ์นั้น ๆ การช่วยเหลือที่ซ้ำซ้อนในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงการสรุปหาประเด็น ปัญหา ที่ยังไม่ตอบสนองทั้งความต้องการทางด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ และสังคม ที่เหมาะสมและพอเพียง ดังนั้น เพื่อให้การดูแลผู้ประสบอุทกภัยมีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงในด้านสุขภาพ บุคลากรทางด้านสุขภาพจำเป็นต้องสืบหาข้อมูล เพื่อวางแผนการให้ความช่วยเหลือให้ครบถ้วนตามปัญหาและความต้องการ ให้ทันกับสถานการณ์ ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษา สำหรับการวางแผน และกำหนดนโยบาย เพื่อการจัดการและการเตรียมความพร้อมต่อการรับมือกับเกิดอุทกภัย ซึ่งจะนำไปสู่การกระจายงาน การมอบหมายมอบหมายความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ สถานการณ์การเกิดอุทกภัยในเขตต่าง ๆ ต่อไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการพัฒนา รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันผ่านชุดสื่อประสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้วยมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาของการให้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดไว้ 3 วัน และสามารถสอบถาม ประเด็นสำคัญโดยสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ดังนั้นควรมายทำให้ต้องใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ได้รับข้อมูลเพื่อสรุปได้สมบูรณ์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรขยายพื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เพิ่มระยะเวลาการศึกษาในทุกระยะ เพื่อจักได้ข้อมูลเพิ่มเติมในทุกด้านมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาติดตามถึงผลกระทบสุขภาพในกลุ่มวัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และศึกษาผลกระทบในระยะยาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและการเฝ้าระวังทางด้านสุขภาพของผู้ประสบอุทกภัย

กิตติกรรมประกาศ

คณะนักวิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์จนทำให้ผลการศึกษาประสบผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2555). คู่มือการปฏิบัติงานที่ช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤต. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- กรมอนามัย. (2566). คู่มือการปฏิบัติการที่ตระหนักรู้สถานการณ์ (SAT) เพื่อส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม. สืบค้น 2 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/crpmR>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมชาย ภาณุมาสิวิวัฒน์ และคณะ. (2566). การจัดการระบบบริการสุขภาพในสภาวะการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศกรณีภัยพิบัติอุทกภัย บริษัทโรงพยาบาลชุมชนเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 46(3), 81-98.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2562). สรุปบทเรียน การบริหารจัดการอุทกภัย พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานเทศบาลเมืองวารินชำราบ. (2565). รายงานสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ ประจำปี 2565. อุบลราชธานี: สำนักงานเทศบาลเมืองวารินชำราบ.
- อำนวย ธัญรัตน์ศรีสกุล และคณะ. (2556). การเตรียมความพร้อมในการรับอุทกภัยของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 22(1), 76-84.
- Alderman et al. (2012). Floods and human health: a systematic review. *Environment International*, 47(1), 37-47.
- ASEAN. (2012). *ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management*. Retrieved December 1, 2018, from <https://asean.org/asean-socio-culturalasean-ministerial-meeting-on-disaster-management-ammdm/overview/>
- Bosher, L. S. & Chmutina, K. (2017). *Disaster Risk Reduction for The Built Environment*. New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Cheek, W. & Chmutina, K. (2022). Measuring Resilience in the Assumed City. *International Journal of Disaster Risk Science*, 13(3), 317-329.
- Gordon, M. (1982). *Nursing Diagnosis: Process and Application*. McGraw-Hill: University of Michigan.
- Lee, J. et al. (2020). Water-related disasters and their health impacts: A global review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(6), 1-37.
- Liu, Q. et al. (2024). Global, regional and national trends and impacts of natural floods, 1990–2022 Research. *Bull World Health Organ*, 102(6), 410–420.
- UNDRR. (2020). *Terminology*. Retrieved December, 29 2022 from <https://www.undrr.org/terminology>
- Wyke, S. et al. (2014). *Guidance on Recovery from Flooding Essential information for frontline responders*. UK: Public Health England.

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี
จากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

BRAND AND PACKAGING DESIGN FOR VALUE-ADDED WOMEN'S BATIK BAG,
WOMEN'S DEVELOPMENT GROUP, YAN DINDANG MUNICIPAL DISTRICT,
PHRA SAENG, SURAT THANI

ลภัสรดา เนียมหนู

Lapatrada Neamnut

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: lapatrada.nea@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาความต้องการ 2. พัฒนตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และ 3. ประเมินความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะ ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานวิธี ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย

ผลการวิจัยพบว่า จากวิเคราะห์ความต้องการในการสร้างชื่อและพัฒนาตราสินค้าของกระเป๋าสตรี และต้องการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ พบว่า กลุ่มพัฒนาสตรีมีความต้องการชื่อตราสินค้า โดยใช้ชื่อว่า ณ ญิง ย่านดินแดง สีของตราสินค้าใช้สีเหลืองทอง ที่สื่อความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี และชุมชนที่อาศัยอยู่ และปรับปรุงบรรจุภัณฑ์มี 2 ประเภท คือ ถุงผ้าสปันบอนด์สีขาว เพื่อลดพื้นที่ในการจัดเก็บ และง่ายต่อการจัดแสดงสินค้า และถุงกระดาษเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหลังจากการจัดจำหน่าย และสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาจากกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่ายมีความพึงพอใจกับตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ส่งผลให้กลุ่มพัฒนาสตรีสามารถนำชื่อและตราสินค้า รวมถึงบรรจุภัณฑ์

*Received March 10, 2025; Revised April 12, 2025; Accepted April 16, 2025

ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการตลาดทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ เพื่อสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค

คำสำคัญ: การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์; ผลลัพธ์กระทบสตรี; ผ้าปาเต๊ะ

Abstract

This research article aimed to: 1. Examine consumer and community needs, 2. Develop a brand and packaging design, and 3. Evaluate satisfaction with the developed brand and packaging of women's handbags made from batik fabric, conducted by the mixed research methods A mixed-methods. The qualitative phase involved content analysis, in-depth interviews, and focus group discussions. The quantitative phase utilized a questionnaire to assess brand perception and packaging satisfaction among buyers and sellers.

The findings indicated that the women's development group expressed a need to create a brand name and improve packaging. The selected brand name was Yor Ying Yan Din Daeng, with a golden yellow color scheme representing the group's identity and their local community. The packaging was developed into two formats: white spun bond fabric bags to optimize storage space and ease of product display, and paper bags to enhance product value after sale. Survey data collected from a sample of 400 participants including both buyers and sellers showed high levels of satisfaction with the developed brand and packaging. These results suggested that the women's development group could effectively use the brand and packaging in both online and offline marketing to meet genuine consumer needs.

Keywords: Branding and Packaging Design; Women's Bags; Batik Fabric

บทนำ

การพัฒนาแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จให้กับชุมชนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการตลาด การสร้างเอกลักษณ์และการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ในขณะที่ตราสินค้าเปรียบเสมือนภาพลักษณ์ และตัวตนของสินค้าเมื่อมีการออกแบบตราสินค้าที่โดดเด่น และสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชน จะช่วยสร้างการจดจำและความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ การออกแบบที่ดึงดูดและใช้งานได้ง่ายสามารถเพิ่มความสนใจของผู้บริโภคได้อย่างมาก การใช้วัสดุที่เหมาะสม สู่ถึงความใส่ใจ

ในสิ่งแวดล้อม หรือการใส่ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ จะช่วยสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยไม่เพียงแต่เพิ่มยอดขาย แต่ยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนในระดับที่กว้างขึ้น ทำให้สินค้าชุมชนสามารถแข่งขันได้ทั้งในตลาดในประเทศและต่างประเทศ

กลุ่มพัฒนาสตรีเทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นองค์กรชุมชนที่มีสำนักงานตั้งอยู่ ณ อาคารสีม่วง สำนักงานเทศบาลตำบลย่านดินแดง ภายใต้การนำของนางสาววันวิสา ชัยสวัสดิ์ ในฐานะประธานกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 133 คน ซึ่งมาจากหลากหลายภาคอาชีพ อาทิ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และงานบ้าน วัตถุประสงค์หลักของการรวมกลุ่ม คือการส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีในชุมชน โดยมีสมาชิก จำนวน 30 คน ที่ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการผลิตกระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จุดเริ่มต้นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์มาจากโครงการลดภาวะโลกร้อน ด้วยการผลิตถุงผ้า ต่อมาในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 กลุ่มได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ โดยการผสมผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการฝึกอบรมจากศูนย์พัฒนาอาชีพ มุ่งเน้นการอนุรักษ์ผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภาคใต้ที่กำลังสูญหาย ปัจจุบันกลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ประกอบด้วยกระเป๋าประเภทต่าง ๆ เช่น กระเป๋าถือ กระเป๋าสะตางค์ กระเป๋าเป้ และกระเป๋าปักเหลื่อม ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถใช้ร่วมกับการแต่งกายด้วยผ้าไทย และผ้าปาเต๊ะได้อย่างกลมกลืน โดยมีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านการออกบูธในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม กลุ่มพัฒนาสตรีกำลังประสบกับความท้าทายด้านการสร้างอัตลักษณ์ทางการตลาด โดยเฉพาะการขาดตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตลาด และการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อมุ่งพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี สามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถต่อยอดไปถึงการสร้างรายได้ในรูปแบบอื่นภายในชุมชน นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าด้วยตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังถือเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของกลุ่มพัฒนาสตรี และแสดงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Yonwikai, 2014) โดยมุ่งหวังให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตนเองให้เป็นที่ยอมรับเพื่อก่อให้เกิดการสร้างกระแสนิยมการซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ของไทยต่อไป ทั้งยังก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับกลุ่มพัฒนาสตรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ อาซิรญานน์ เผ่าตะใจ และคณะ (2563) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง เลือกรูปแบบการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยอาศัยวิธีการสุ่มแบบสะดวก เลือกกลุ่มที่ใช้ เคยใช้ หรือสนใจผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คัดเลือกโดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Selection) และใช้วิธีการลูกโซ่ (Snowballing) ผู้วิจัยเจาะจงเลือกที่มีส่วนร่วมโดยตรงในการผลิตกระเป๋าสตรี โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนแรกเป็นคนแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อ ๆ ไป โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคคลที่มีความรอบรู้ มีส่วนได้ส่วนเสีย มีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตกระเป๋าสตรี รวมถึงเป็นสมาชิกของกลุ่มเทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 12 คน เนื่องจากมีงานวิจัยและนักวิชาการ กล่าวว่า ขนาดตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกควรมี จำนวน 6-12 คน เพื่อเป็นตัวแทนที่เหมาะสมในการให้ข้อมูล (Carson et al., 2001)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ทราบข้อมูลความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อความต้องการในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระป๋องสตรีกาแฟจากผ้าป่าเตชะของสินค้ากลุ่มพัฒนาสตรี และการประชุมกลุ่มย่อย โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ให้ได้มาซึ่งตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการรับรู้ และความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง และใช้วิธีการลูกโซ่ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี ทั้ง 12 คน และประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 20 คน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ให้ได้มาซึ่งตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสร้างแบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ Google Form เพื่อป้องกันการเผชิญหน้าระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามกับผู้วิจัย และช่วยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านต่าง ๆ ทั้งลักษณะทางกายภาพ รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการทั้งด้านการออกแบบและด้านการตลาด ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาแปรผลด้วยการบรรยายเป็นลักษณะความเรียง

5.2 เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประกอบการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณลักษณะตามความต้องการของกลุ่มพัฒนาสตรี โดยให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี มีคุณภาพดี และสามารถเพิ่มมูลค่าได้

5.3 นำแบบร่างความคิด (Sketch Design) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และทำการปรับแก้ไขแบบร่างความคิดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5.4 ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จะทำการวิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) และทำการแปลผลความเหมาะสมและความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องการเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี สัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 12 ราย สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีประเด็นดังนี้

1.1 ความต้องการในการพัฒนาตราสินค้า พบว่า กลุ่มพัฒนาสตรี มีความต้องการจัดทำชื่อสินค้าที่จดจำง่ายสามารถสื่อความหมายถึงกลุ่มหรือชุมชนและประเภทของผลิตภัณฑ์ และมีตราสินค้า (Logo) ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ทดแทนบรรจุภัณฑ์รูปแบบเดิม ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้าทางผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนารูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ดังนี้ 1. ชื่อสินค้า : ญ หญิง ย่านดินแดง โดยแนวคิดชื่อสินค้ามาจากการรวมกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง รวมทั้งชื่อดังกล่าว สามารถสร้างเป็น Facebook Fanpage ซึ่งเป็นช่องทางสื่อออนไลน์ใหม่ที่ทางกลุ่มสามารถใช้ทำการตลาดในลักษณะของ Social Media ได้ในอนาคต และ 2. ตราสินค้า แนวคิดในการออกแบบตราสินค้าใช้รูปตัวอักษร ญ หญิง เป็นแนวทางหลักเพื่อบ่งบอกถึงลักษณะและจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเน้นความเรียบง่าย ความเป็นผู้หญิงทันสมัย มีเอกลักษณ์ของตนเองไม่ซ้ำกับรูปแบบอื่น ๆ ที่เคยมีในปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากความต้องการของกลุ่มพัฒนาสตรี มาออกแบบเป็นตราสินค้า จำนวน 4 แบบร่าง แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบร่างตราสินค้า ญ หญิง ย่านดินแดง
ที่มา: ลภัสสรดา เนียมหนูช (2566)

1.2 ความต้องการรูปแบบบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาและปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการบรรจุและการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริง ซึ่งเดิมบรรจุในถุงพลาสติกแบบใส เปลี่ยนเป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 1 เป็นถุงผ้าสปันบอนด์สีขาวย เพื่อลดพื้นที่ในการจัดเก็บ และง่ายต่อการจัดแสดงสินค้า และเพิ่มบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 เพื่อเพิ่มมูลค่าเพื่อให้กับสินค้าหลังจากการจัดจำหน่าย แสดงดังภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2 บรรจุภัณฑ์รูปแบบเดิม

ภาพที่ 3 บรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่

ที่มา: ลภัสสรดา เนียมหนู (2566)

2. ประเมินผลการพัฒนารูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กระเป๋าสตริงจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อผู้วิจัยได้นำเอาผลจากความต้องการของกลุ่มพัฒนาสตรีในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ญ หึง ย่านดินแดง ซึ่งผ่านการคัดสรรจากกลุ่มพัฒนาสตรี ผู้วิจัยได้ทำการสร้างต้นแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อทำการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาถึงความต้องการ รูปแบบ อัตลักษณ์ และความเหมาะสมของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี ซึ่งมีผลจากการประเมินคุณภาพ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ญ หึง ย่านดินแดง ซึ่งผลการประเมินการออกแบบตราสินค้า และการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญได้ให้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับโทนสีของตราสินค้าให้มีความเข้มข้นเพื่อสร้างจุดเด่นให้กับตราสินค้า และจัดกลุ่มประเภทของผลิตภัณฑ์กระเป๋ารวมถึงขนาดกระเป๋าลดข้อจำกัดของขนาดของบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 1 และบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการปรับปรุงสำหรับการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์กระเป๋าดังกล่าว โดยเลือกตราสินค้าแบบที่ 2 เป็นต้นแบบเพื่อนำเสนอและเผยแพร่สู่กลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง ดังนี้

ภาพที่ 4 ต้นแบบตราสินค้า ณุ หึง ย่านดินแดง ของกลุ่มพัฒนาสตรี

ที่มา: ลภัสรดา เนียมหนู (2566)

ภาพที่ 5 ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 1 และ 2 ณุ หึง ย่านดินแดง ของกลุ่มพัฒนาสตรี

ที่มา: ลภัสรดา เนียมหนู (2566)

จากภาพที่ 4 และ 5 รายละเอียดในการออกแบบและความหมาย ชื่อสินค้า ณุ หึง ย่านดินแดง สื่อความหมายถึง การรวมกลุ่มของสตรีในเทศบาลตำบลย่านดินแดง รวมถึงบอกประเภทสินค้าที่กลุ่มได้ผลิตเป็นสินค้าสำหรับสตรี ตราสินค้าได้ใช้แนวคิดในการออกแบบตราสินค้าใช้รูปตัวอักษร ณุ หึง เป็นแนวทางหลัก เพื่อบ่งบอกถึงลักษณะและจุดเด่นของกลุ่มพัฒนาสตรี รวมทั้งเน้นความเรียบร้อย ความเป็นผู้หญิงทันสมัย เน้นสีเหลืองทองให้มีเอกลักษณ์ของตนเองไม่ซ้ำกับรูปแบบอื่น ๆ ที่เคยมีในปัจจุบัน และมีคำว่า ย่านดินแดง บ่งบอกถึงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มพัฒนาสตรี และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นการพัฒนาและปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการบรรจุและการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานเปลี่ยนเป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 1

เป็นถุงผ้าสปันบอนด์สีขาว เพื่อลดพื้นที่ในการจัดเก็บ และง่ายต่อการจัดแสดงสินค้า และเพิ่มบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหลังจากการจัดจำหน่าย

3. การสำรวจความพึงพอใจของตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่าย การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่ายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ณ ห้าง ย่านดินแดง ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นถึงความพึงพอใจเพื่อสรุปประสิทธิภาพของการออกแบบทั้งตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ซึ่งมีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่ายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ณ ห้าง ย่านดินแดง ของกลุ่มพัฒนาศรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ด้านบรรจุภัณฑ์ (คุณลักษณะ)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	วัสดุที่ใช้สามารถป้องกันการสัมผัสกับน้ำ ความชื้น หรืออากาศ	4.60	0.49	มากที่สุด
2	ขนาดของบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม สามารถบรรจุผลิตภัณฑ์ได้ในปริมาณที่พอดีกับความต้องการ และการใช้งาน	4.46	0.50	มาก
3	รูปแบบ/รูปทรงของบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม เหมาะต่อการใช้งาน	4.56	0.50	มากที่สุด
4	สีของบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านใน	4.65	0.54	มากที่สุด
5	สะดวกต่อการนำเอาผลิตภัณฑ์ไปจัดวางเพื่อการจำหน่าย	4.63	0.48	มากที่สุด
รวมด้านบรรจุภัณฑ์ (คุณลักษณะ)		4.58	0.51	มากที่สุด
ด้านการบรรจุภัณฑ์ (คุณภาพ)				
6	สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์	4.47	0.60	มาก
7	สามารถนำไปจัดเก็บหรือเคลื่อนย้ายไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวก	4.48	0.50	มาก
8	สามารถนำเอาบรรจุภัณฑ์ไปใช้งานอื่นได้ภายหลัง ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม	4.61	0.61	มากที่สุด
9	มีรูปทรงที่สวยงาม มีความสัมพันธ์กับตราสินค้า ช่วยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น	4.78	0.42	มากที่สุด
10	สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ แรงกระตุ้นใจซื้อของผู้บริโภค	4.70	0.46	มากที่สุด
11	สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์	4.47	0.60	มาก
รวมด้านการบรรจุภัณฑ์ (คุณภาพ)		4.61	0.54	มากที่สุด
ด้านตราสินค้า (การออกแบบ)				
12	มีรูปแบบและเนื้อหา ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาศรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	4.73	0.48	มากที่สุด
13	ภาพรวมของตราสินค้ามีความเป็นเอกภาพ มีจุดเด่นที่ชัดเจนและกลมกลืน	4.61	0.49	มากที่สุด
14	มีการจัดองค์ประกอบได้อย่างสมดุลกัน ดูแล้วรู้สึกสบายตาหรือรู้สึกไม่อึดอัด	4.51	0.61	มากที่สุด
15	การใช้สี และตัวอักษร มีความเหมาะสม ง่ายต่อการจดจำ	4.55	0.64	มากที่สุด
16	องค์ประกอบต่าง ๆ สอดคล้องกลมกลืนกับลักษณะของบรรจุภัณฑ์	4.53	0.61	มากที่สุด
รวมด้านตราสินค้า (การออกแบบ)		4.59	0.57	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่ายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ญ หญิง ย่านดินแดง ของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

ลำดับ	การรับรู้และความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านบรรจุภัณฑ์ (คุณลักษณะ)	4.58	0.51	มากที่สุด
2	ด้านการบรรจุภัณฑ์ (คุณภาพ)	4.61	0.54	มากที่สุด
3	ด้านตราสินค้า (การออกแบบ)	4.59	0.57	มากที่สุด
การรับรู้และความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า		4.59	0.54	มากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งสิ้น 400 คน พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 84 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 52 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 53 มีรายได้ 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 43 ซึ่งจากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้จำหน่ายที่มีต่อตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ญ หญิง ย่านดินแดง ของกลุ่มพัฒนาสตรี อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, $S.D.=0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบรรจุภัณฑ์ (คุณภาพ) ($\bar{X}=4.61$, $S.D.=0.54$) รองลงมา คือ ด้านตราสินค้า (การออกแบบ) ($\bar{X}=4.59$, $S.D.=0.57$) และด้านบรรจุภัณฑ์ (คุณลักษณะ) ($\bar{X}=4.58$, $S.D.=0.51$)

อภิปรายผลการวิจัย

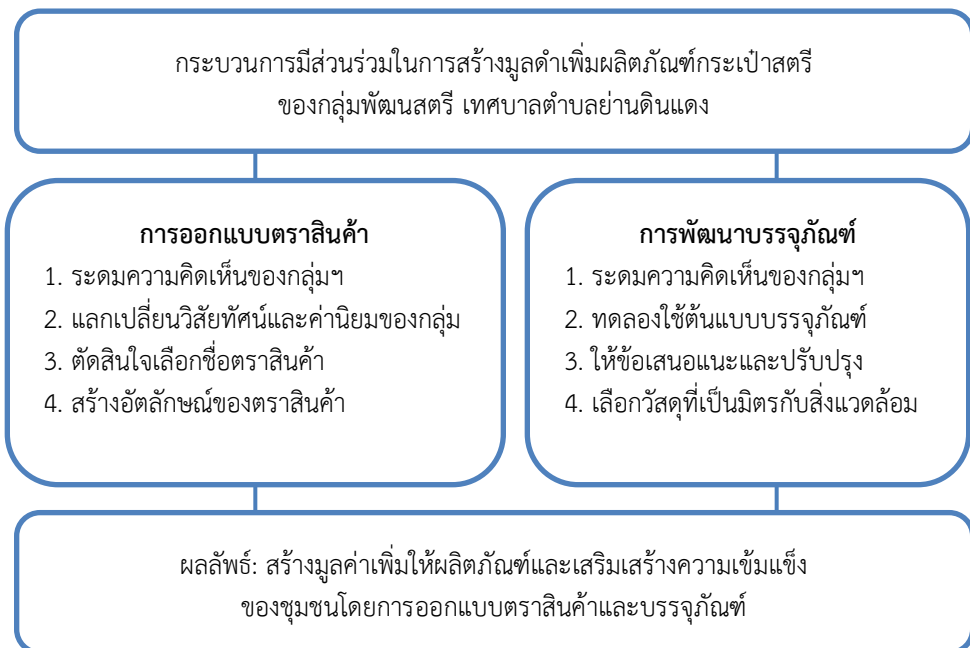
จากผลการวิจัยการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ กระเป๋าสตรีจากผ้าปาเต๊ะของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มพัฒนาสตรีในการแสดงความคิดเห็นนำเสนอความต้องการ เลือกรูปแบบ การให้ข้อมูลอัตลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับนิอร ดาวเจริญ และรุ่งฤทัย รำพึงจิต (2566) และกรอบแนวคิดทฤษฎีการออกแบบเพื่อเชื่อมโยงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรี โดยการศึกษาวิถีวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลย่านดินแดง เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่น โดยสามารถนำมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาสตรีได้ โดยการนำเสนอผ่านตราสินค้าหรือตราสัญลักษณ์ (โลโก้กลุ่มพัฒนาสตรี) ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์สามารถเล่าเรื่องราวของกลุ่มพัฒนาสตรีหรือทำให้ผู้ซื้อต้องการหาความหมายของตัวสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในตราสินค้า ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมโยงสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การออกแบบตราสินค้าและพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มพัฒนาสตรี เทศบาลตำบลยานหินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ กระบวนการนี้เริ่มต้นจากการระดมความคิดของสมาชิกกลุ่มซึ่งมีมุมมองและประสบการณ์ที่หลากหลาย ทำให้ได้แนวคิดที่สร้างสรรค์และตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มพัฒนาสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งในขั้นตอนการ

ออกแบบตราสินค้า การสัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสมาชิกได้แลกเปลี่ยน วิสัยทัศน์ ค่านิยม และเอกลักษณ์ที่ต้องการสื่อสาร จะนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของตราสินค้า ที่มีความหมายและสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริ การที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับชื่อตราสินค้าได้ใช้กระบวนการความคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Proces) ทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อความทุ่มเทในการส่งเสริม ให้ตราสินค้านั้นยังคงอยู่ต่อไป ในส่วนของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เป็นการระดมความคิดเห็น จากกลุ่มพัฒนาสตรี ช่วยให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการทั้งในเชิงการใช้งานและ ความสวยงาม การให้สมาชิกได้ทดลองใช้ต้นแบบบรรจุภัณฑ์และให้ข้อเสนอแนะ นำไปสู่การ ปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์มากที่สุด นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวัสดุ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระหว่างสมาชิกยังช่วยส่งเสริมการสร้างคามยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดขาย สำคัญในปัจจุบัน โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มพัฒนสตรียังก่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ระหว่างสมาชิก การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ผลที่ได้คือ การออกแบบที่ ผสมผสานความคิดสร้างสรรค์จากหลายมุมมอง ซึ่งไม่เพียงช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ กระเป๋าเท่านั้น แต่ยังสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนอีกด้วย

ภาพที่ 5 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อส่งเสริมสินค้าชุมชนให้มีศักยภาพแข่งขัน ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยควรร่วมมือกับนักออกแบบและสถาบันการศึกษาในการพัฒนาองค์ความรู้ จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการออกแบบ และส่งเสริมมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค ทั้งในประเทศและระดับสากล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เป็นกระบวนการต้นน้ำของการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ทางกลุ่มพัฒนาสตรีจำเป็นต้องมีกิจกรรมทางการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับสินค้าที่ผลิต ซึ่งสืบเนื่องจากกระบวนการต้นน้ำ ดังนั้นทางกลุ่มพัฒนาสตรีควรมีการวางแผนจัดการระบบการบริหารจัดการแต่ละส่วนให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ช่องทางการจำหน่ายทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ เพื่อเป็นการระบายสินค้าที่ผลิต รวมถึงให้ผู้บริโภคได้จดจำตราสินค้ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย เป็นการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงสินค้าจากกลุ่มผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ดุพันธุ. (2561). การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านดงเย็น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(1), 127-140.
- ฉัตรชัย อินทสังข์ และคณะ. (2564). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าว : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวฮางอกโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 8(2), 63-75.
- นันทะหทัย เกาตระกุล. (2561). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(2), 100-117.
- นิอร ดาวเจริญพร และรุ่งฤทัย รำพึงจิต. (2566). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าและศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(4), 174-191.

- บัญชา จุลกุล. (2561). *โครงการวิจัยการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการขาย : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อนันต์ สุนทราเมธากุล และคณะ. (2564). การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนคำครตา อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร เพื่อเพิ่มความสามารถทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(1), 1-23.
- อาชิรญาณ์ เผ่าตะใจ และคณะ. (2563). *การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์กระเทียมปลอดภัยของผู้ประกอบการจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Carson, D. J. et al. (2001). *Qualitative Marketing Research*. London: Sage.
- Yonwikai, W. (2014). The Evolution of Creating Shared Value. *Executive Journal*, 34(2), 116-125.

ทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า ส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย*

THE EFFECT OF ATTITUDES AND ACCEPTANCE OF TECHNOLOGY ON CONSUMERS INTENTION TO PURCHASE PERSONAL ELECTRIC VEHICLES ON THAILAND

ธนัท ธนาอัสวกุล, พรทิพย์ รอดพัน

Thanut Thanaoatsawakul, Porntip Rodpon

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

Rajamangala University of Technology Isan

Corresponding Author E-mail: Thanut.th@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีความสนใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคล จำนวน 366 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านความง่ายในการใช้งาน ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีสามารถร่วมกันพยากรณ์ต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภค ได้ร้อยละ 40.0

คำสำคัญ: ทัศนคติ; การยอมรับเทคโนโลยี; ความตั้งใจซื้อ; รถยนต์ไฟฟ้า

Abstract

This quantitative research aimed to examine consumer attitudes and technology acceptance factors influencing the intention to purchase personal electric vehicles (EVs) in Thailand. The sample consisted of 366 individuals

*Received March 17, 2025; Revised April 2, 2025; Accepted April 8, 2025

interested in purchasing a personal EV. A questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed using descriptive statistics frequency, percentage, mean, and standard deviation and inferential statistics, specifically multiple regression analysis, to test the hypotheses.

The findings revealed that technology acceptance in terms of perceived usefulness and perceived ease of use had a statistically significant positive effect on consumers' intention to purchase personal EVs in Thailand at the 0.01 level. Moreover, attitudes and technology acceptance jointly accounted for 40.0% of the variance in purchase intention for personal electric vehicles.

Keywords: Attitude; Technology Acceptance; Purchase Intent; Electric Vehicle

บทนำ

จากสถานการณ์ปัจจุบันโลกกำลังประสบปัญหาเรื่องมลพิษ ฝุ่นขนาดเล็ก PM 2.5 มากกว่าร้อยละ 90 ของประชากรทั่วโลก ประชากรทั่วโลกหายใจรับมลพิษทางอากาศระดับสูงมากที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เมื่อพิจารณาตามระดับการแพร่กระจายและความรุนแรงแล้วนั้น มลพิษทางอากาศถือเป็นอันตรายทางสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุดของโลกที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนก่อให้เกิดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรมากถึง 7 ล้านคนทั่วโลกต่อปี สูงกว่าการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19 ถึง 3 เท่า อีกทั้งมลพิษทางอากาศยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกด้วยการสูญเสียงบประมาณมากกว่า 5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ อันเนื่องมาจากสาเหตุการเกิด PM 2.5 หลายสถาบันวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศต่างวิเคราะห์และวิจัยสาเหตุของการเกิด PM 2.5 ที่ส่วนใหญ่เกิดจากการเผาไหม้ ทั้งจากเครื่องยนต์ของยานพาหนะต่าง ๆ และการเผาวัสดุต่าง ๆ (สุปรีชา ธรรมวรพล, 2565) ในปัจจุบันหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเตรียมตัวที่จะเข้าสู่สังคมการปลดปล่อยมลพิษเป็นศูนย์เพื่อที่จะนำพาสังคมและประเทศชาติของตนสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่พึ่งพาพลังงานสะอาดเป็นหลักตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับ SDGs อย่างมาก และได้ดำเนินนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนหนึ่งในเป้าหมายสำคัญคือการลดการปลดปล่อยมลพิษและการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่ใช้พลังงานสะอาดเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางของ SDGs ประเทศไทย (SDG Move, n.d.) รถยนต์ไฟฟ้าที่ผลิตขึ้นโดยมีจุดประสงค์สำคัญ เพื่อพัฒนาการลดการปล่อยมลพิษทางอากาศ ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนให้มากขึ้น

แม้ว่า รถยนต์ไฟฟ้าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ แต่ยังพบว่า รถยนต์ไฟฟ้ายังคงมีปัญหาในด้านความรู้และความเข้าใจของผู้บริโภค ซึ่งยังขาดข้อมูลข่าวสาร

ที่ครบถ้วน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่เพียงพอและไม่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจนและถูกต้องแก่ผู้บริโภคได้ สถานการณ์นี้ส่งผลให้ผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงมีความกังวลและขาดความมั่นใจในการเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้า นอกจากนี้ พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การรับรู้และการยอมรับต่อรถยนต์ไฟฟ้ายังต้องพัฒนาต่อไปด้วย อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีความผันผวนอยู่ตลอด ทำให้ผู้บริโภคบางรายเริ่มมองว่ารถยนต์ไฟฟ้าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจในการลดต้นทุนและความไม่แน่นอนในระยะยาว

ความตั้งใจในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคเป็นการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อ การรับรู้และการคิดเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยกำหนดพฤติกรรมในการตัดสินใจของผู้บริโภค ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพและการใช้งานทั้งในชีวิตประจำวันและการตัดสินใจซื้อ เทคโนโลยีทำให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้สะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพ จากความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคเกิดจากทัศนคติการรับรู้และความคิดที่เปลี่ยนแปลงโดยใช้องค์ประกอบที่มีความครอบคลุมด้านทัศนคติที่เป็นขั้นตอนการรับรู้ของผู้บริโภคเป็นแนวคิดตามทฤษฎีของ Gibson (2000) ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการนำมาใช้อย่างหลากหลายในชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีทำให้ผู้ใช้สะดวกในการใช้งานและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness) 2. ด้านความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) 3. ด้านความตั้งใจที่จะใช้ (Behavior Intention to Use) 4. ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้ (Attitude Toward Using) และ 5. ด้านการนำมาใช้งานจริง (Actual System Use) ตามทฤษฎีของ Davis (1989) และความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าตั้งแต่การเริ่มเลือกซื้อจนถึงขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior) 2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และ 3. การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ตามทฤษฎีของ Ajzen (1991)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง ทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภคในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการและพฤติกรรมการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภค การเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้ายังช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดค่าต้นทุนด้านพลังงานเนื่องจากลดความเสี่ยงจากราคาน้ำมันที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลาเมื่อเทียบกับค่าชาร์จไฟฟ้าที่มีราคาผันผวนที่ต่ำกว่า และการตระหนักถึงปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากรถยนต์แบบดั้งเดิมและการสนับสนุนของภาครัฐที่ส่งเสริมให้มีการใช้รถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงมีโอกาสนในการขยายธุรกิจและสร้างกำไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีความสนใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ ในประชากรออกเป็นกลุ่มตามจำนวนตัวอย่างที่เท่ากัน ภาคละ 80 คน จำนวนประชากรในการเก็บทั้งหมด 400 คน เนื่องจากการจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้าในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ในปี 2566 กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมียอดการจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้าสูงสุด โดยในกรุงเทพฯ มีจำนวนทั้งสิ้น 52,751 คัน รองลงมาคือภาคเหนือ ซึ่งมีจำนวน 6,208 คัน ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมียอดจดทะเบียน 5,564 คัน ตามมาด้วยภาคใต้ที่มีจำนวน 4,840 คัน และภาคตะวันออกซึ่งมียอดจดทะเบียน 4,180 คัน (ev-roads, 2023) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างภูมิภาคในประเทศไทย ช่วยให้สามารถเปรียบเทียบปัจจัยในแต่ละพื้นที่ได้ง่ายขึ้น

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีความสนใจที่จะซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย ขนาดตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 385 คน เพื่อป้องกันการผิดพลาดในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5% จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ทั้งหมดเป็น 400 คน โดยใช้วิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Cochran (1963) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ ในประชากรออกเป็นกลุ่มตามจำนวนตัวอย่างที่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างภูมิภาคในประเทศไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 400 ชุด โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

เพิ่มเติม การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด แล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.711-0.850 จึงนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่มีความสนใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย จำนวน 400 ราย แบ่งจำนวนภาคละ 80 ราย ในภูมิภาคประเทศไทย ได้แก่ 1. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. ภาคเหนือ 4. ภาคกลาง และ 5. ภาคใต้ และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ ในประชากรออกเป็นกลุ่มตามจำนวนตัวอย่างที่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างภูมิภาคในประเทศไทย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคล ในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติการยอมรับเทคโนโลยี และความตั้งใจซื้อโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ 366 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย พบว่า ผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเหนือ 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 เป็นเพศชาย จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,000-30,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อ ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.27) ดังตารางที่ 1 สำหรับผลการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อ ผู้วิจัยได้ทำการวัดใน 2 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านความง่ายในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.28)

ดังตารางที่ 2 และผลความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, $S.D.=0.34$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ทัศนคติผู้บริโภค	4.18	0.27	มาก
รวม	4.18	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.18$, $S.D.=0.27$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

การยอมรับเทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.44	0.30	มากที่สุด
ด้านความง่ายในการใช้งาน	4.38	0.27	มากที่สุด
รวม	4.41	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$, $S.D.=0.30$) และด้านความง่ายในการใช้งาน ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ

ความตั้งใจซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค	4.69	0.34	มากที่สุด
รวม	4.69	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภค ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, $S.D.=0.34$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแปรทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย

ตัวแปรอิสระ	ความตั้งใจซื้อ				
	B	S.D.	β	T	P-Value
ค่าคงที่ (Constant)	1.224	0.276		4.433	0.000**
ทัศนคติ (X_1)	-0.110	0.056	-0.080	-1.968	0.050*
การยอมรับเทคโนโลยี (X_2)	0.901	0.061	0.658	14.779	0.000**

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแปรทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความตั้งใจซื้อ				
	B	S.D.	β	T	P-Value
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (X_{21})	0.365	0.052	0.323	6.993	0.000**
ด้านความง่ายในการใช้งาน (X_{22})	0.269	0.053	0.216	5.043	0.000**
$R^2 = .405$ $AdjR^2 = .400$					

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ ททัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ตัวแปรทัศนคติ ($\beta = -0.080$, $P < 0.01$) ตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\beta = -0.323$, $P < 0.01$) และด้านความง่ายในการใช้งาน ($\beta = 0.216$, $P < 0.01$) ผลการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอิทธิพลของ ททัศนคติ การยอมรับเทคโนโลยี ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านความง่ายในการใช้งาน ร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจซื้อเท่ากับร้อยละ 40.0 ($AdjR^2 = .400$) จึงเขียนสมการอิทธิพล (Beta) ได้ดังนี้

$$\hat{y} = -0.080 (X_1)^{**} + 0.323 (X_{21})^{**} + 0.216 (X_{22})^{**}$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ททัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภครับรู้ว่าคุณสมบัติสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้บริโภคเชื่อว่ารถยนต์ไฟฟ้าช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน การบำรุงรักษา ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยสูง จะเพิ่มความมั่นใจและส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจในการเปลี่ยนมาใช้ และตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษ์วรกุล ยันตรปรกรณ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์อัจฉริยะที่มีเทคโนโลยีการเชื่อมต่อบนรถยนต์ พบว่า ปัจจัยทางด้านการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อปัจจัยทางความตั้งใจซื้อรถยนต์อัจฉริยะที่มีเทคโนโลยีการเชื่อมต่อบนรถยนต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากผู้บริโภคมั่นใจถึงความปลอดภัยเมื่อใช้รถยนต์อัจฉริยะที่มีเทคโนโลยีการเชื่อมต่อบนรถยนต์ในสภาวะที่อันตราย เช่น ถนนลื่น การเบรก

กระตุ้นหัน และความปลอดภัยเมื่อได้ใช้คุณลักษณะพิเศษของรถยนต์อัจฉริยะที่มีเทคโนโลยี การเชื่อมต่อบนรถยนต์ เช่น ระบบนำทาง ระบบแจ้งอุบัติเหตุฉุกเฉิน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Zhang et al. (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีที่ขยายออกไปสำหรับเจตนาทาง พฤติกรรมต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า พบว่า ปัจจัยทางด้านการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์ เชิงบวกต่อเจตนาทางพฤติกรรมต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นตัวกลางสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายนอกต่าง ๆ กับความตั้งใจของผู้บริโภคในการ ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะในตลาดรถยนต์ไฟฟ้า การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานและ ความมีประโยชน์ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมกับเทคโนโลยี

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านความสะดวกในการใช้งาน ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อ รถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภครับรู้ว่าการ ใช้รถยนต์ไฟฟ้านั้นง่าย สะดวก และไม่ยุ่งยาก เช่น ขั้นตอนการชาร์จที่เข้าใจง่าย การบำรุงรักษา น้อย และฟังก์ชันการใช้งานไม่ซับซ้อน จะเพิ่มความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจในการ เปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้ามากขึ้น ซึ่งปัจจัยด้านความสะดวกในการใช้งานนี้มีบทบาทสำคัญในการ ตัดสินใจซื้อและยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ ร่วมเผ่าไทย (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์พลังงานไฟฟ้าของกลุ่ม Generation X และ Generation Y พบว่า Generation X และ Generation Y มีปัจจัย การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์พลังงานไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Lashari & Ko (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ความตั้งใจ ของผู้บริโภคในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้า อิทธิพลของทัศนคติและการรับรู้ของผู้ใช้ พบว่า ความง่าย ในการใช้งานมีผลต่อความตั้งใจซื้อโดยตรง ปัจจัยด้านการใช้งาน เช่น ความง่ายในการชาร์จไฟ และการขับขี่ที่ไม่ซับซ้อน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้า

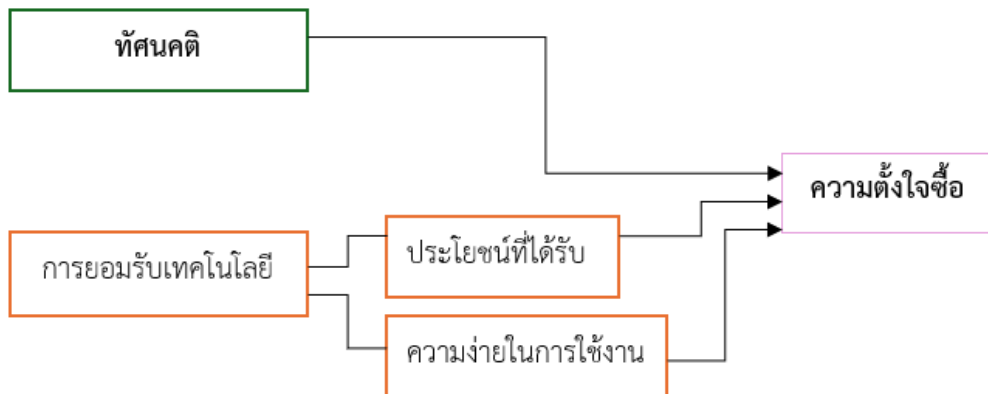
ทัศนคติ ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย สามารถอธิบายได้ว่า ทัศนคติมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสนใจ และความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าในกลุ่มผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคจำนวนมากรู้สึกว่าการยนต์ ไฟฟ้ามี ข้อดีหลายประการ เช่น ช่วยลดค่าใช้จ่ายน้ำมัน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แม้ทัศนคติด้านความรู้สึจะเป็นปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้ เกิดความสนใจและความตั้งใจซื้อ แต่ยังไม่เพียงพอให้เกิดการซื้อจริง เนื่องจากยังมีอุปสรรคด้าน ความรู้สึกเกี่ยวกับเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้า สถานีชาร์จที่ยังไม่สมบูรณ์ ความไม่มั่นใจในข้อกังวล เกี่ยวกับปัญหาแบตเตอรี่ และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ผู้บริโภคชะลอการตัดสินใจซื้อ ซึ่ง สอดคล้องกับบทความของ Krungsri Research (2022) ผู้บริโภคในประเทศไทยมีทัศนคติที่เป็น บวกต่อรถยนต์ไฟฟ้า และยอมรับว่ารถยนต์ไฟฟ้าเป็นเทคโนโลยีที่ดีและมีอนาคต แต่ผู้บริโภค ยังไม่รีบร้อนที่จะเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าในตอนนี้ เนื่องจากมีปัจจัยที่ยังเป็นอุปสรรค เช่น ราคาที่สูง โครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่รองรับเต็มที่ ความสะดวกในการใช้งาน และความไม่แน่นอน

ของนโยบายรัฐ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เช่นเดียวกับบทความของ Forbes (2023) ทักษะคิดและความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนใหญ่จะมีมุมมองที่เป็นบวก และยอมรับว่ารถยนต์ไฟฟ้าเป็นเทคโนโลยีที่ดี มีศักยภาพในการเป็นพาหนะหลักในอนาคต แต่พฤติกรรมในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้ายังไม่สะท้อนถึงผู้บริโภคยังคงมีความลังเลเกิดจากความไม่เข้าใจในเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้าความรู้สึกไม่พร้อมในการใช้งานจริงในความรู้สึกที่รบกวนจิตใจของผู้บริโภค คือความกังวลว่า แบตเตอรี่ของรถยนต์ไฟฟ้าจะไม่สามารถรองรับการเดินทางระยะไกลได้ แม้เทคโนโลยีจะพัฒนาให้วิ่งได้ไกลขึ้นแล้วก็ตาม ความไม่มั่นใจนี้ยังคงฝังอยู่ในใจผู้บริโภคจำนวนมาก ผู้คนต้องการความแน่นอนในการเดินทางโดยไม่ต้องพึ่งพาโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ในด้านทัศนคติของพฤติกรรมที่ส่งผลตรงกันข้ามยังสอดคล้องกับบทความของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2566) ที่ระบุว่าผู้บริโภคชาวไทยมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเชิงบวกต่อรถยนต์ไฟฟ้า แต่ยังไม่ตัดสินใจซื้อจริง เนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จำนวนสถานีชาร์จที่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด รวมถึงข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและความไม่แน่นอนของนโยบายภาครัฐช่วงเปลี่ยนผ่านจากมาตรการ EV 3.0 สู่ EV 3.5 ทำให้ผู้บริโภคแม้จะเข้าใจและยอมรับ แต่ยังไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้รถยนต์ในปัจจุบัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดและการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ทักษะคิดของผู้บริโภค มีผลสำคัญต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า โดยเฉพาะความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรม ที่สะท้อนถึงการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ผู้บริโภคที่มีทัศนคติเชิงบวกมีแนวโน้มพิจารณาซื้อสูงขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสให้

ผู้ประกอบการพัฒนาและส่งเสริมรถยนต์ไฟฟ้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดและการยอมรับเทคโนโลยี ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญ ในด้านประโยชน์ที่ได้รับและความง่ายในการใช้งาน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความประหยัดพลังงาน ค่าดูแลรักษา และความสะดวกของเทคโนโลยี ผู้ประกอบการควร ให้ข้อมูลที่ชัดเจน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและขยายตลาดในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการควรสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องการและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า เช่น ความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจและลดทัศนคติเชิงลบ
2. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการขยายโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสนับสนุน เช่น การติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และส่งเสริมเทคโนโลยีที่ทำให้การใช้รถยนต์ไฟฟ้าง่ายขึ้น เช่น แอปค้นหาสถานีชาร์จ บริการหลังการขาย และการซ่อมบำรุงที่สะดวก
3. ผู้ประกอบการควรออกมาตรการกระตุ้นความมั่นใจ เช่น โครงการทดลองใช้รถยนต์ไฟฟ้า การสนับสนุนการติดตั้งเครื่องชาร์จที่บ้าน บริการช่วยเหลือฉุกเฉิน และโปรแกรมรับประกันแบตเตอรี่ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดประสบการณ์ใช้งานจริงและมั่นใจในประสิทธิภาพของเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการควรพัฒนากลยุทธ์ที่ช่วยลดความกังวลของผู้บริโภค และทำให้การซื้อรถยนต์ไฟฟ้ากลายเป็นทางเลือกที่จับต้องได้ ผ่านมาตรการส่งเสริมการขายที่เหมาะสม เช่น การรับประกันแบตเตอรี่ระยะยาว แพคเกจบริการหลังการขาย และโปรโมชั่นที่ช่วยให้ผู้บริโภค รู้สึกว่าการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า นอกจากนี้ ควรปรับกลยุทธ์ให้ เชื่อมโยงกับพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกมั่นใจว่าสามารถใช้งานรถยนต์ไฟฟ้าได้จริงในชีวิตประจำวัน
2. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการใช้งานรถยนต์ไฟฟ้า โดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับ ต้นทุนระยะยาวของการเป็นเจ้าของรถยนต์ไฟฟ้า เช่น ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง อายุการใช้งานของแบตเตอรี่ และการเปรียบเทียบต้นทุนกับรถยนต์สันดาปภายใน การทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่ารถยนต์ไฟฟ้าสามารถเป็นทางเลือกที่คุ้มค่าและใช้งานได้จริง จะช่วยให้พวกเขามั่นใจมากขึ้นในการตัดสินใจซื้อ

3. ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นไปที่การลดอุปสรรคด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ขัดขวางการตัดสินใจซื้อ เช่น การจัดหาโซลูชันที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้รถยนต์ไฟฟ้า เครือข่ายสถานีชาร์จที่ครอบคลุม แพคเกจชาร์จไฟฟ้ารายเดือน หรือโปรแกรมบริการหลังการขายที่ให้ความมั่นใจด้านการบำรุงรักษา การออกแบบโปรแกรมสนับสนุน เช่น สิทธิพิเศษด้านการใช้ที่จอดรถในเมือง การเข้าถึงเลนพิเศษ หรือส่วนลดค่าไฟฟ้าสำหรับผู้ใช้งานรถไฟฟ้า อาจช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าเป็นเรื่องง่ายและเหมาะสมกับพฤติกรรมการเดินทางของผู้บริโภค

4. ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางที่ช่วยลดข้อกังวลของผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ผ่านการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับต้นทุนการเป็นเจ้าของในระยะยาว เช่น ค่าพลังงาน ค่าบำรุงรักษาที่ต่ำกว่า เทคโนโลยีแบตเตอรี่ที่มีความทนทาน และความปลอดภัยในการใช้งาน

5. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวทางที่ช่วยลดอุปสรรคด้านความง่ายในการใช้งาน เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้าเป็น เทคโนโลยีที่เข้าถึงง่ายและตอบโจทย์ผู้บริโภค ให้ความสำคัญกับการใช้งานที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก แม้ว่าผู้บริโภคจะรับรู้ถึงข้อดีด้านความง่ายในการใช้งาน เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้าเป็น เทคโนโลยีที่เข้าถึงง่ายและตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษารั้วนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุม ควรมีการศึกษารั้วนี้ศึกษาแต่ละภูมิภาคในครั้งต่อไปเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย

2. การศึกษารั้วนี้ ศึกษาทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย งานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษารั้วนี้ตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความต้องการของผู้บริโภค ภาพลักษณ์ตราสินค้า ค่านิยมของผู้บริโภค อิทธิพลทางสังคม และพฤติกรรมผู้บริโภค ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย

3. การศึกษารั้วนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นภาพรวมของทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ควรมีการศึกษารั้วนี้เชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจปัจจัยทางจิตวิทยาและแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อตลอดจนข้อกังวลที่ทำให้ผู้บริโภคยังลังเลในการเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้า

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ ร่วมเผ่าไทย. (2566). การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์พลังงานไฟฟ้าของกลุ่ม Generation X และ Generation Y. *วารสารการจัดการและบริการ*, 13(2), 185-203.
- รียัรภมณ ยันตรปรกรณ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์อัจฉริยะที่มีเทคโนโลยีการเชื่อมต่อบนรถยนต์ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเทคโนโลยี). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2566). รถยนต์ไฟฟ้าดีต่อใจ แต่ไม่ใช่ของที่ใช้...ทำไมคนไทยยังลังเล? บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. สืบค้น 24 ธันวาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/c2Z0C>
- สุปรีชา ธรรมวรพล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนจากรถยนต์สันดาปมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Ajzen, I. (1991). Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques* (2nd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(2), 319-339.
- ev-roads. (2023). *EV registrations in first 7 months near 60,000 units, Transport Department recommends people use EVs to reduce pollution problems*. Retrieved December 14, 2024, from <https://shorturl.asia/cjyKJ>
- Forbes. (2023). *Why Isn't Everyone Buying EVs Yet? It's Not Just the Price*. Retrieved December 14, 2024, from <https://shorturl.asia/r30we>
- Gibson, J. (2000). *Organizations Behavior* (7th ed.). Boston: Irwin.
- Krungsri Research. (2022). *Electric vehicles: An approaching confluence of opportunity and demand*. Retrieved December 14, 2024, from <https://www.krungsri.com/en/research/research-intelligence/ev-survey-22>
- Lashari, Z. A. & Ko, J. (2021). Consumers' intention to purchase electric vehicles: Influences of user attitude and perception. *Sustainability*, 13(12), 1-14.
- SDG Move. (n.d.). *Introduction to SDGs*. Retrieved December 14, 2024, from <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

Zhang, B. S. et al. (2022). *A model of extended technology acceptance for behavioral intention towards electric vehicles*. Switzerland: Frontiers in Psychology.

มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์ โควิด-19*

LEGAL MEASURE TO MANAGE INFECTIOUS WASTE UNDER THE COVID-19 SITAUTION

พิชชา ใจสมคม

Pitcha Jaisomkom

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

Corresponding Author E-mail: pitcha@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาถึงนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของประเทศไทย 2. วิเคราะห์สภาพปัญหาของนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 และ 3. เสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยพิจารณาถึงผลกระทบของการจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่มีต่อสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน การศึกษานี้อาศัยข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและการวิเคราะห์นโยบายที่กำหนดขึ้นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รวมถึงการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545

ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในช่วงโควิด-19 แต่ยังมีปัญหาที่เกิดจากการขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและความไม่ชัดเจนในการสื่อสารกับประชาชน ซึ่งส่งผลให้การจัดการขยะติดเชื้อในหลายพื้นที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งยังไม่เพียงพอในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินในระยะยาว ดังนั้น ผลการศึกษาจึงเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายในด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ โดยการเพิ่มอำนาจในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการพัฒนา

* Received February 18, 2025; Revised April 11, 2025; Accepted April 24, 2025

เทคโนโลยีในการกำจัดขยะติดเชื้อและการเสริมสร้างการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถจัดการมูลฝอยติดเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ; สถานการณ์โควิด-19

Abstract

This research aimed: 1. To examine the policies and legal measures for managing infectious waste in Thailand during the COVID-19 pandemic; 2. To analyze the problems associated with these policies and legal measures; and 3. To propose recommendations for improving policies and legal frameworks for infectious waste management in pandemic contexts. This qualitative research considered the impact of infectious waste management on public health and safety. Data were collected through document reviews and policy analysis based on the 13th National Economic and Social Development Plan, as well as relevant legislation such as the Public Health Act B.E. 2535 (1992) and the Ministerial Regulation on Infectious Waste Disposal B.E. 2545 (2002).

The findings revealed that, although policies and legal measures were established to address infectious waste management during the COVID-19 pandemic, challenges remained due to weak enforcement mechanisms and unclear communication with the public. These shortcomings resulted in the failure to meet prescribed standards in many areas. Furthermore, the lack of integration among governmental agencies hindered long-term emergency response efforts. Therefore, this study recommended revising existing laws and policies to strengthen emergency management powers, promoting technological advancement in infectious waste disposal, and enhancing inter-agency coordination to ensure efficient and sustainable infectious waste management in future public health crises.

Keywords: Legal Measures; Infectious Waste Management; COVID-19 Pandemic

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของประชาชนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่ต้องรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ทั้งในด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการทรัพยากร ตลอดจนการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส หนึ่งในประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาด คือ

การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ โดยมูลฝอยติดเชื้อเป็นขยะที่เกิดจากการดูแลรักษาผู้ป่วยหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ ซึ่งอาจมีเชื้อโรคหรือสารปนเปื้อนที่เป็นอันตราย เช่น หน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว ชุดป้องกันการติดเชื้อ รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วย COVID-19 ขยะเหล่านี้ถือเป็นอันตรายต่อทั้งสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม หากไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี การกำจัดหรือการขนส่งที่ไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดการแพร่ระบาดเพิ่มเติมของเชื้อไวรัส นอกจากนี้ยังอาจมีผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่ง การกำจัดมูลฝอย และประชาชนทั่วไปที่อยู่ใกล้เคียงแหล่งกำจัดขยะ ดังนั้น การจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างเหมาะสมจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีมาตรการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ มูลฝอยติดเชื้อซึ่งมักเกิดจากการใช้หน้ากากอนามัย ชุดป้องกันส่วนบุคคล (PPE) อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้แล้ว รวมถึงขยะจากผู้ติดเชื้อที่ถูกกักตัวหรือรักษาอยู่ในสถานพยาบาล การจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมูลฝอยเหล่านี้สามารถเป็นพาหะของโรคและเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่ระบาด (กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ, พ.ศ. 2545)

การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในประเทศไทยเป็นภารกิจร่วมกันของหลาย หน่วยงานภายใต้กระทรวง ทบวง กรม ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทหลักในการกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลผ่านกรมอนามัยและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งออกแนวทางและข้อกำหนดเกี่ยวกับสุขลักษณะและความปลอดภัยในการเก็บรวบรวม และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อในขณะที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ มีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและกำกับดูแลไม่ให้เกิดการจัดการมูลฝอยติดเชื้อส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีบทบาทในการผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามนโยบายและจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคเอกชนในการดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมายและนโยบายระดับชาติ ทั้งนี้ การประสานงานระหว่างหน่วยงานเหล่านี้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยต่อสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อมโดยรวม (กรัณยพร เลขธรรการ, 2560)

ประเทศไทยในฐานะหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้เผชิญกับปัญหานี้เช่นกัน โดยปริมาณมูลฝอยติดเชื้อได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงที่มีการระบาดหนัก โดยจากข้อมูลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547) พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 ปริมาณขยะติดเชื้อเพิ่มขึ้นกว่า 210% เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการระบาด ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและรักษาโรค การเพิ่มขึ้นของขยะติดเชื้อที่รวดเร็วดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการขยะของประเทศไทย ทั้งในด้านการขนส่งกำจัดและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย การจัดการมูลฝอยติดเชืื่อนับเป็นหนึ่งใน

หน้าที่สำคัญของภาครัฐที่ออกมาเพื่อควบคุมดูแล เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการจัดการขยะติดเชื้อ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ปริมาณของมูลฝอยติดเชื้อได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการขยะเหล่านี้ในหลายพื้นที่ และเกิดคำถามถึงประสิทธิภาพของกฎหมายและมาตรการที่มีอยู่ว่าจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้หรือไม่ (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย, 2555)

สำหรับแนวคิดหลักที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมาย เพื่อจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 คือแนวคิดหลักการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยเน้นการดำเนินการเพื่อ ป้องกันหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม แม้จะยังไม่มีหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์ที่แน่ชัดก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งก่อให้เกิดมูลฝอยติดเชื้อในปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การออกนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่อิงกับหลักการป้องกันไว้ก่อน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในแง่ของการกำหนดแนวทางการแยก เก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยติดเชื้ออย่างปลอดภัย ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีระบบการควบคุมกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคไปสู่ประชาชนในวงกว้าง ทั้งยังสะท้อนถึงความรับผิดชอบของรัฐในการคุ้มครองสาธารณสุขภายใต้ภาวะฉุกเฉิน (ภัชดาพร บุญสิน, 2549)

แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวงและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะติดเชื้อในสถานพยาบาล การระบาดของ COVID-19 ก็ได้แสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการที่มีอยู่เดิมอาจไม่เพียงพอในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรที่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานมีความล่าช้าและเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรค นอกจากนี้ ยังมีคำถามเกี่ยวกับความเข้มงวดและประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ตลอดจนความพร้อมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการจัดการขยะติดเชื้อ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ในประเทศไทย รวมถึงการศึกษา มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ การวิจัยนี้ยังจะเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐการบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการวิจัยนี้จะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต ไม่เพียงแต่ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อ แต่ยังรวมถึงวิกฤติต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการในการจัดการขยะติดเชื้อที่มีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสุขภาพของประชาชนและปกป้องสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาของนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19)
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งอยู่ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19

2. แหล่งที่มาของข้อมูลทุติยภูมิ และเกณฑ์ในการคัดเลือก

2.1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่หลากหลาย ได้แก่ หนังสือทางวิชาการ บทความวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ทั้งนี้ แหล่งข้อมูลดังกล่าวได้มาจากฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ทั้งในระดับชาติ เช่น ฐานข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และระดับนานาชาติ เช่น Google Scholar PubMed, ScienceDirect และ Scopus

2.2 เกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารเพื่อประกอบการวิจัย ประกอบด้วย 1. ความเกี่ยวข้องับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยตรง 2. ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 3. ความทันสมัย โดยเน้นเอกสารที่จัดพิมพ์หรือเผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาของสถานการณ์โควิด-19 และ 4. แหล่งที่มาที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างชัดเจน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร (Document Review Form) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแนวทางการทบทวนวรรณกรรมอย่างมีระบบ (Systematic Scoping Review) เครื่องมือนี้ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบายระดับชาติและท้องถิ่น มาตรการเชิงปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ การบังคับใช้ และผลกระทบทางสาธารณสุข

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขอบเขตของประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในช่วงสถานการณ์โควิด-19

4.2 ขั้นตอนที่ 2 สืบค้นเอกสารทั้งปฐมภูมิ ได้แก่ พระราชบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง แผนยุทธศาสตร์ และทฤษฎี เช่น หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย จากฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้

4.3 ขั้นตอนที่ 3 คัดกรองเอกสารตามเกณฑ์ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องความน่าเชื่อถือ ความทันสมัย และแหล่งที่มาที่ตรวจสอบได้

4.4 ขั้นตอนที่ 4 จัดหมวดหมู่เอกสารตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ กรอบกฎหมาย มาตรการเชิงปฏิบัติ การบังคับใช้ และผลกระทบต่อสาธารณสุข

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสรุปสาระสำคัญของเอกสารแต่ละประเภท

5.2 การสังเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Synthesis) เพื่อหาแนวโน้มความเชื่อมโยง และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากข้อมูลเอกสารทั้งหมด

ผลการวิจัย

1. นโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย

1.1 นโยบายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นโยบายด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของประเทศไทยได้รับการกำหนดภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงระดับโลก อาทิ โรคอุบัติใหม่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ โดยมีการระบุถึงการยกระดับระบบการจัดการขยะอันตรายและขยะติดเชื้อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย ได้แก่

1.1.1 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำหน้าที่กำหนดทิศทางเชิงนโยบาย

1.1.2 กรมอนามัย และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดแนวทางและมาตรการเฉพาะทางด้านสุขภาพและการป้องกันโรค

1.13 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีหน้าที่นำแนวทางไปปฏิบัติในพื้นที่ เช่น การแยกขยะจากบ้านพักผู้ติดเชื้อ การตั้งจุดทิ้งขยะติดเชื้อในชุมชน และการส่งต่อขยะติดเชื้อไปยังระบบกำจัดที่ปลอดภัย

1.2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สำหรับมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของประเทศไทย มีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคที่อาจส่งผลกระทบต่อสาธารณสุขของประชาชนในวงกว้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้วางกรอบการดำเนินงานทั้งในระดับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ โดยเริ่มจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 58 รวมถึงสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐและสิทธิในการร้องทุกข์หรือฟ้องร้องหากพบการละเลยหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ซึ่งสิทธิเหล่านี้ได้ กลายเป็นฐานในการเรียกร้องให้รัฐมีบทบาทที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการจัดการกับมูลฝอยติดเชื้อ โดยเฉพาะในภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข เช่น การระบาดของโรคโควิด-19

สำหรับกฎหมายเฉพาะทางที่ใช้บังคับโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้มูลฝอยติดเชื้อเป็นหนึ่งในเหตุรำคาญ ตามมาตรา 20 (4) ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมและจัดการ หากมีการละเลยหรือปล่อยปละจนเกิดผลกระทบเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดขยะติดเชื้อดำเนินการปรับปรุงหรือยุติการกระทำดังกล่าวตามมาตรา 72 ทั้งนี้ หน่วยงานเหล่านี้มีหน้าที่ในการกำหนดวิธีการคัดแยก เก็บรวบรวม และกำจัดขยะติดเชื้อให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสาธารณสุขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

นอกจากนี้ กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ได้ระบุรายละเอียดของกระบวนการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างเป็นระบบ โดยกำหนดให้ต้องมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางใช้ถุงพลาสติกสีแดงที่ติดเครื่องหมายระบุว่าเป็นขยะติดเชื้อ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานด้านภาชนะบรรจุ การขนส่ง และการกำจัดที่ต้องดำเนินการอย่างปลอดภัย เช่น การเผาที่อุณหภูมิสูง หรือการฆ่าเชื้อด้วยไอน้ำแรงดันสูง (Autoclave) เพื่อไม่ให้เชื้อโรคแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าว ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กรมอนามัย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การ

ดำเนินการมีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตที่มีผู้ติดเชื้อและผู้กักตัวจำนวนมาก ซึ่งทำให้ปริมาณขยะติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. สภาพปัญหาของนโยบายและมาตรการทางกฎหมาย ในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย

2.1 สภาพปัญหาของนโยบายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย โดยการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากครัวเรือนที่มีผู้ติดเชื้อ ผู้กักตัว และบุคลากรทางการแพทย์ แม้ว่ารัฐบาลจะมีการออกมาตรการช่วยเหลือและกำหนดแนวนโยบายในการควบคุมโรค แต่การจัดการมูลฝอยติดเชื้อกลับยังประสบปัญหาในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับวิธีจัดการขยะติดเชื้อที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลของภาครัฐ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จะรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐไว้ในมาตรา 41 และ 59 แต่ในทางปฏิบัติกลุ่มประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยี ส่งผลให้การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการจัดการขยะติดเชื้อในระดับครัวเรือนยังคงไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แม้จะมีการกล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่กลับไม่มีการระบุแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการกับโรคระบาดหรือการบริหารจัดการขยะติดเชื้ออย่างเป็นรูปธรรม แผนดังกล่าวยังคงแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาในกรอบแนวคิดรวมศูนย์และการพึ่งพาโครงสร้างทุนขนาดใหญ่ โดยขาดการบูรณาการกับชุมชนท้องถิ่น หรือการสร้างความเป็นธรรมในเชิงโครงสร้าง ส่งผลให้แนวนโยบายขาดพลวัตในการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตอย่างแท้จริง

2.2 สภาพปัญหาของมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอย ติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย ในด้านของมาตรการทางกฎหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 รวมถึงกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 แต่การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ยังคงมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบางแห่งไม่ได้ดำเนินการจัดการมูลฝอยติดเชื้อตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ข้อยกเว้นบางประการในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ เช่น การกำหนดพื้นที่บังคับใช้เฉพาะในเขตเทศบาลขนาดใหญ่ ทำให้หน่วยงานในพื้นที่นอกเขตเทศบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ถูกยกเว้นจากข้อบังคับสำคัญบางประการ ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในการจัดการขยะติดเชื้อทั่วประเทศ ความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมายตามลักษณะพื้นที่ ยังทำให้เกิดช่องว่างด้านความรับผิดชอบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของระบบการจัดการมูลฝอยโดยรวม

อีกทั้ง การออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขในบางช่วงที่มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขนส่งหรือการจัดมูลฝอยติดเชื้อในบางพื้นที่ โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดที่แน่ชัด ส่งผลให้บางหน่วยงานในพื้นที่ที่ได้รับการยกเว้นไม่มีแรงจูงใจหรือแรงผลักดันเพียงพอในการพัฒนาระบบจัดการขยะติดเชื้อให้ได้มาตรฐาน ซึ่งสถานการณ์นี้อาจนำไปสู่ ความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อโรค และบั่นทอนความน่าเชื่อถือของระบบการควบคุมด้านสาธารณสุขของประเทศ

3. แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ถือเป็นความท้าทายสำคัญของประเทศไทย เนื่องจากมีความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อโรคอย่างรวดเร็วผ่านทางขยะที่ปนเปื้อนเชื้อ ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมายจึงต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีข้อเสนอในการพัฒนาอย่างชัดเจนในสองด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย และด้านนโยบายสาธารณะ

3.1 ด้านกฎหมาย ควรมีการปรับปรุงกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ กฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ซึ่งยังไม่มีควมยืดหยุ่นเพียงพอรองรับสถานการณ์การระบาดใหญ่ โดยข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ได้แก่

3.1.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมาตรา 18 วรรคสอง ควรเพิ่มเติมอำนาจแก่คณะกรรมการสาธารณสุขให้สามารถออกข้อกำหนดเฉพาะด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในภาวะฉุกเฉิน โดยให้ครอบคลุมถึง การกำหนดพื้นที่ควบคุม การจัดสรรอุปกรณ์กำจัด การกำหนดรูปแบบภาชนะเก็บขยะติดเชื้อ และการกำหนดเวลาในการจัดเก็บและกำจัด มาตรา 25 ซึ่งกล่าวถึง อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้สามารถสั่งปิดสถานที่หรือยึดอุปกรณ์หากพบการละเลยหรือกระทำที่อาจก่อให้เกิดการแพร่ระบาดผ่านมูลฝอยติดเชื้อ และให้มีอำนาจออกคำสั่งเร่งด่วนได้ อีกทั้งควรเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ในหมวด 5 เกี่ยวกับการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับกรณีโรคระบาดใหญ่ โดยเฉพาะ การควบคุมมูลฝอยติดเชื้อ และกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะทำงานระดับชาติด้านการจัดการขยะติดเชื้อในภาวะวิกฤต

3.1.2 กฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 โดยควรปรับปรุงนิยามคำว่า มูลฝอยติดเชื้อ ให้รวมถึงวัสดุที่ใช้โดยบุคคลทั่วไปในภาวะแพร่ระบาด เช่น หน้ากากอนามัยและชุดตรวจ ATK ที่ใช้แล้ว และเพิ่มข้อกำหนดให้สถานที่สาธารณะ เช่น อาคารสำนักงาน ห้างสรรพสินค้าและสถานียขนส่ง ต้องมีการจัดวางภาชนะเก็บมูลฝอยติดเชื้อเฉพาะจุด พร้อมป้ายแสดงชัดเจน และให้มีการควบคุมขนส่งไปกำจัดภายในเวลาที่กำหนด อีกทั้งควรพิจารณาเพิ่มบทลงโทษในกรณีผู้ใดละเลยการแยกมูลฝอยติดเชื้อ โดยกำหนดโทษปรับ

ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท และในกรณีที่ก่อให้เกิดการแพร่โรคให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2 ด้านนโยบายสาธารณะ โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง โดยข้อเสนอแนวทางพัฒนานโยบายและการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่

3.2.1 กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย และกรมควบคุมโรค) ควรเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรฐานด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในภาวะการระบาด พร้อมจัดทำ แผนฉุกเฉินระดับชาติว่าด้วยการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ในภาวะโรคระบาด ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดหาทรัพยากร อุปกรณ์ และระบบการเฝ้าระวังขยะติดเชื้อ

3.2.2 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรจัดทำแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ เช่น ระบบ Autoclave และเตาเผาอุณหภูมิสูง รวมถึงออกระเบียบส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปจ. เทศบาล อบต.) ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณและอำนาจหน้าที่ชัดเจนจากรัฐบาลกลาง เพื่อจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประจำท้องถิ่น โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ด้านความปลอดภัยและการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกวิธี

อภิปรายผลการวิจัย

1. นโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประเทศไทย การจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของ เชื้อโรค ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดของโรคกระจายไปยังสาธารณสุขในวงกว้าง นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่เป็นระบบและปลอดภัยตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข ซึ่งงานของงานของ Chan et al. (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะติดเชื้อในช่วงโควิด-19 พบว่า ปัญหาการเพิ่มขึ้นของมูลฝอยติดเชื้อในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการจัดการขยะติดเชื้ออย่างถูกต้องสามารถลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ และงานของ Wang et al. (2020) แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการขยะติดเชื้อในประเทศไทย เช่น กรมอนามัยและกรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะติดเชื้อ โดยมีการกำหนดมาตรการและวิธีการที่ถูกต้องตามมาตรฐานด้านสุขภาพ เช่น การใช้ถุงพลาสติกสีแดงในการคัดแยกขยะติดเชื้อ

เชื้อ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยหลายชิ้นว่าเป็นมาตรการที่ช่วยลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้

เมื่อนำมาตรการที่ใช้ในประเทศไทยมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยจากต่างประเทศพบว่าแนวทางของประเทศไทยได้ดำเนินการในทิศทางที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยเหล่านี้ โดยการกำหนดการคัดแยกขยะจากต้นทาง เช่น การใช้ถุงพลาสติกสีแดงสำหรับขยะติดเชื้อ การกำหนดมาตรฐานในการขนส่งและการกำจัดขยะติดเชื้อที่มีความปลอดภัย เช่น การเผาที่อุณหภูมิสูงหรือการฆ่าเชื้อด้วยไอน้ำแรงดันสูง (Autoclave) ได้รับการยอมรับในงานวิจัยว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค แม้ว่าจะมีมาตรการที่ดีในแง่ของการจัดการขยะติดเชื้อในประเทศไทย แต่ก็ยังมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยต่าง ๆ ว่าการดำเนินการในระดับพื้นที่ยังต้องการการเพิ่มพูนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังต้องมีการเพิ่มความเข้าใจในด้านการจัดการขยะติดเชื้อให้แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. สภาพปัญหาของนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) การจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการจัดการขยะติดเชื้อ แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติจริงยังพบอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพในการจัดการขยะติดเชื้อ ทั้งการการบังคับใช้กฎหมายในบางพื้นที่ยังคงมีข้อจำกัดและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การขาดการตรวจสอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางพื้นที่ ทำให้เกิดการละเมิดมาตรฐานในการจัดการขยะติดเชื้อ ซึ่งอาจนำไปสู่การแพร่กระจายของเชื้อไวรัสที่มีอยู่ในมูลฝอย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยงานของ Smith et al. (2021) ที่สำรวจระบบการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการขยะติดเชื้อ พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นในบางพื้นที่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎหมาย จึงทำให้เกิดความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อโรค เช่น การจัดเก็บและกำจัดขยะติดเชื้อที่ไม่ถูกวิธี ซึ่งการละเลยนี้ส่งผลให้มาตรการที่ถูกกำหนดไว้อย่างเข้มงวดในระดับนโยบายไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังในพื้นที่

ในประเทศไทย แม้จะมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการจัดการขยะติดเชื้อ เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ซึ่งมีการกำหนดแนวทางในการคัดแยกและกำจัดขยะติดเชื้อที่มีมาตรฐาน แต่ยังคงพบว่า การบังคับใช้กฎหมายในระดับท้องถิ่นยังคงมีข้อจำกัดและไม่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียมอย่างไรก็ตามงานของ Yang et al. (2021) ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการขยะติดเชื้อ ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับข้อมูลและการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด

โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความยากจนหรือขาดแคลนทรัพยากรในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะและอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในช่วงโควิด-19 คือ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ งานของ Zhang et al. (2021) พบว่า ในบางพื้นที่ที่มีปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสารสาธารณะไม่ทั่วถึง ประชาชนบางกลุ่มจึงไม่สามารถรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะติดเชื้ออย่างถูกต้อง ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อในชุมชนและงานของ Li et al. (2020) ได้เสนอแนะว่า การจัดการข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตโรคระบาด การใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว เช่น การใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามและแจ้งข้อมูลให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการจัดการขยะติดเชื้อ สามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนข้อมูลได้

3. แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) การพัฒนานโยบายและมาตรการในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานการณ์โควิด-19 เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่ไม่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การแพร่กระจายของโรคและอันตรายต่อสาธารณสุขได้ ดังนั้น แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการในอนาคตควรคำนึงถึงหลายด้านที่สามารถเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อได้ ดังนี้

3.1 การปรับปรุงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการอย่างจริงจัง กล่าวคือ แม้ว่าจะมีมาตรการที่ชัดเจนในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ แต่ในบางพื้นที่ยังขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ส่งผลให้เกิดการละเมิดมาตรฐานการจัดการขยะติดเชื้อ งานของ Wang et al. (2020) และ Smith et al. (2021) พบว่า การตรวจสอบและการบังคับใช้มาตรการในบางพื้นที่ยังมีข้อบกพร่อง การปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบจากหน่วยงานท้องถิ่นจะเป็นกุญแจสำคัญในการลดปัญหานี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานท้องถิ่นในการตรวจสอบการจัดการขยะติดเชื้อ รวมถึงการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการขยะติดเชื้อ นอกจากนี้ ควรมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมายในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด

3.2 การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ โดยหนึ่งในแนวทางที่สำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการในระดับท้องถิ่น คือ การกระจายอำนาจให้หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ การกระจายอำนาจจะช่วยให้การจัดการขยะติดเชื้อสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ได้ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากรและสถานการณ์ จากงานของ Yang et al. (2021) และ Zhang et al. (2021) พบว่า การกระจายอำนาจในการจัดการขยะติดเชื้อไปยังท้องถิ่นสามารถช่วยให้การจัดการมีความยืดหยุ่นและ

สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วขึ้น การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการฝึกอบรม จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการขยะติดเชื้อของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อเป็นเรื่องสำคัญที่ควรส่งเสริม โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เช่น กลุ่มคนเปราะบางหรือเกษตรกรรายย่อย การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากประชาชนในกลุ่มนี้ จะช่วยให้การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในชุมชนมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น งานของ Li et al. (2020) และ Smith et al. (2021) ได้เสนอแนะว่า การสร้างพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะติดเชื้อจะช่วยให้การจัด การเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มประชาชน และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในหลายด้านที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ดังนี้

1. การพัฒนานโยบายตามแผนพัฒนาของประเทศ โดยหน่วยงานรัฐควรมีการพัฒนา นโยบายในแผนพัฒนาของประเทศเพิ่มเติมโดยการเพิ่มมาตรการเฉพาะในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในภาวะวิกฤต เช่น ภายใต้สถานการณ์โรคระบาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดทำแผนปฏิบัติที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับใช้ได้ตามสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงการให้ความรู้และฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ เช่น พระราชบัญญัติมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2554 ควรมีการเสนอแก้ไขมาตราที่ไม่ครอบคลุมหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การปรับแก้มาตราเกี่ยวกับการจัดเก็บและการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อให้มีความยืดหยุ่น สามารถรองรับการระบาดของโรคต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากเดิมที่อาจจะมีข้อจำกัดในการดำเนินการให้ เป็นแบบจำกัดเวลาหรือการให้สิทธิพิเศษในกรณีฉุกเฉิน เพื่อให้การปฏิบัติการมีความคล่องตัวในระหว่างที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมาย ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปรับแผนปฏิบัติการเพื่อตอบสนองสถานการณ์ในช่วงเวลาที่ไม่สามารถรอการแก้ไขกฎหมายได้ทันที โดยการวางมาตรการเร่งด่วน เช่น การจัดตั้งพื้นที่จัดเก็บมูลฝอยติดเชื้อเฉพาะที่ในทุกพื้นที่ การฝึกอบรมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ในกรณี

วิกฤต รวมถึงการกำหนดข้อกำหนดเฉพาะสำหรับการคัดแยกและการบำบัดมูลฝอยติดเชื้อในระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรผลักดันแผนแม่บทการจัดการมูลฝอยติดเชื้อให้เป็นนโยบายระดับประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
2. ควรบูรณาการกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้
3. ควรกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายสำหรับการไม่แยกมูลฝอยติดเชื้อออกจากขยะทั่วไปอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดแผนและควบคุมการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างมีเอกภาพ
2. จำแนกบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามขนาด พื้นที่ และศักยภาพ เพื่อให้การจัดการมูลฝอยติดเชื้อมีความเหมาะสมตามบริบท
3. พัฒนาแนวทางการแยกขยะติดเชื้อที่เข้าใจง่ายและปฏิบัติได้จริง พร้อมติดตั้งกล้องวงจรปิดและแต่งตั้งผู้ตรวจสอบการปฏิบัติตามในแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบโมเดลการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของประเทศไทยกับประเทศที่มีระบบจัดการขยะติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพ
2. วิจัยพฤติกรรมการแยกขยะของประชาชนในแต่ละภูมิภาคเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างจิตสำนึกเฉพาะกลุ่ม
3. วิเคราะห์ผลกระทบเชิงนโยบายจากการตรากฎหมายใหม่ด้านขยะติดเชื้อที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545. (2545, 5 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 86 ก หน้า 1.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2547). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กรัณยพร เลขธรากร. (2560). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยในจังหวัดอ่างทอง*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัชดาพร บุญสินท. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย. (2555). *แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- Chan, J. F.-W. et al. (2020). A familial cluster of pneumonia associated with the 2019 novel coronavirus indicating person-to-person transmission: a study of a family cluster. *The Lancet*, 395(10223), 514–523.
- Li, Q. et al. (2020). Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus-infected pneumonia. *The New England Journal of Medicine*, 382(13), 1199–1207.
- Smith, L. E. et al. (2021). *Adherence to the test, trace, and isolate system in the UK: results from 37 nationally representative surveys*. Retrieved March 20, 2023, from <https://doi.org/10.1136/bmj.n608>
- Wang, J. et al. (2020). *Disinfection technology of hospital wastes and wastewater: Suggestions for disinfection strategy during coronavirus Disease 2019 (COVID-19) pandemic in China*. Retrieved March 20, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.envpol.2020.114665>
- Yang, L. et al. (2021). *What medical waste management system may cope with COVID-19 pandemic: Lessons from Wuhan*. Retrieved May 20, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2020.105074>
- Zhang, D. et al. (2021). *Potential spreading risks and disinfection challenges of medical wastewater by the presence of Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) viral RNA in septic tanks of Fangcang Hospital*. Retrieved May 20, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.140445>

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผล
ต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา*

THE FACTORS OF MARKETING MIX (4Cs) AND SERVICE QUALITY INFLUENCING
CONSUMERS REPURCHASE DECISIONS AT COFFEE SHOPS IN MUEANG
DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA

อภิสิทธิ์ เหล่านากุล, วรอนงค์ โถทองคำ

Apisit Laonapakul, Woraanong Thotongkam

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

Rajamangala University of Technology Isan

Corresponding Author E-mail: Apisit.lo@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อ และด้านการสื่อสารส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และคุณภาพการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง และด้านความเอาใจใส่ ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ทั้งนี้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา ได้ร้อยละ 59.4 ($AdjR^2 = 0.594$)

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs; คุณภาพการบริการ; ตัดสินใจซื้อซ้ำ; ร้านกาแฟ

Abstract

This research paper aims to examine the influence of the marketing mix (4Cs) and service quality on consumers' repeat purchase decisions at coffee shops in Mueang Nakhon Ratchasima District. This research was quantitative research. The research sample consists of 400 consumers who have previously used the services of coffee shops in this district. A questionnaire was used as the research instrument, and the data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Additionally, inferential statistics were applied to test the hypotheses through multiple regression analysis.

The results of the study indicate that the marketing mix factors (4Cs), including consumer needs, convenience, and communication, have a positive influence on consumers' repeat purchase decisions at coffee shops in Mueang Nakhon Ratchasima District at significance levels of 0.01 and 0.05. Additionally, service quality factors, including reliability, responsiveness, and empathy, also have a positive impact on repeat purchase decisions at significance levels of 0.01 and 0.05. Overall, the marketing mix (4Cs) and service quality factors affecting consumers' repeat purchase decisions at coffee shops in Mueang Nakhon Ratchasima District account for 59.4% of the variance ($AdjR^2=0.594$).

Keywords: Marketing Mix Factors (4Cs); Service Quality; Repurchasing Decision; Coffee Shop

บทนำ

อุตสาหกรรมร้านกาแฟทั่วโลกได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวข้ามบทบาทดั้งเดิมในการให้บริการเครื่องดื่มเพียงอย่างเดียวไปสู่การเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสังคมและอาชีพที่สำคัญ การขยายตัวนี้สะท้อนถึงความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง รายได้ที่เพิ่มขึ้น และความชื่นชมในวัฒนธรรมการบริโภคกาแฟที่มากกว่าการดื่มเครื่องดื่มธรรมดา (ชนพร พันธุ์นรา, 2564) สอดคล้องกับรายงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2566) ที่กล่าวว่า ธุรกิจร้านกาแฟถือเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน เนื่องจากเป็นแหล่งกระตุ้นการบริโภคสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น วัตถุดิบกาแฟ อุปกรณ์การชงกาแฟ ผลิตภัณฑ์ขนมและเครื่องดื่ม ช่วยส่งเสริมการจ้างงานทั้งในระดับผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และพนักงานบริการ นอกจากนี้ธุรกิจร้านกาแฟยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรภายในประเทศ เช่น กาแฟอาราบิก้า และกาแฟโรบัสต้า ที่ปลูกในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย ผ่านการแปรรูปและจำหน่ายใน

รูปแบบที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้สูง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ส่งผลให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจของตลาดร้านค้ากาแฟในไทยมีค่อนข้างสูง โดยมีรายได้ประมาณ 60,000-70,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว แม้ในช่วงที่เผชิญความท้าทาย เช่น การระบาดของโควิด-19 ผ่านการบริการจัดส่งแทนการนั่งทานที่ร้าน การใช้โมเดลโทรศัพท์ และการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล นอกจากนี้ คนทำงานในเมืองรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องยังเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของตลาด โดยมองว่าร้านค้ากาแฟไม่เพียงแค่สถานที่ดื่มกาแฟ แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางสังคม พื้นที่ทำงาน และสถานที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์และแรงบันดาลใจส่วนบุคคล (ประชาชาติธุรกิจ, 2567)

ธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตในเมืองที่เปลี่ยนไป การบริโภคกาแฟได้พัฒนาจากการดื่มเครื่องดื่มธรรมดาไปสู่ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับภูมิสัมพันธ์ทางสังคมและความต้องการของผู้บริโภคใหม่ๆ โดยมีร้านกาแฟตั้งแต่แฟรนไชส์ระดับนานาชาติไปจนถึงร้านอิสระที่ทำด้วยมือ ตลาดมีความหลากหลาย ตั้งแต่ร้านกาแฟริมถนนไปจนถึงประสบการณ์กาแฟพิเศษระดับไฮเอนด์ เช่น สตาร์บัคส์ และแบรนดี้โน้ตอย่าง คาเฟ่เมซอน และอินทนิลคอฟฟี่ (ประชาชาติธุรกิจ, 2567) ที่ปรับตัวให้เข้ากับรสนิยมของคนไทย นำเสนอเมนูท้องถิ่น และสร้างพื้นที่สำหรับการพบปะและสร้างสรรค์ที่มีความดึงดูดใจ ผสมผสานการต้อนรับแบบดั้งเดิมเข้ากับความงามของการออกแบบที่ทันสมัย ในบริบทของอำเภอเมืองนครราชสีมา ธุรกิจร้านกาแฟก็มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมืองที่มีการกระจุกตัวของกลุ่มคนทำงาน นักศึกษา และนักท่องเที่ยว ร้านกาแฟในพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งรูปแบบแฟรนไชส์และร้านอิสระ ซึ่งต่างพยายามสร้างจุดเด่นของตนเองผ่านการให้บริการที่เป็นมิตร การออกแบบร้านที่มีเอกลักษณ์ และเมนูที่ตอบสนองรสนิยมของผู้บริโภคในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นกาแฟสูตรเฉพาะ ขนมพื้นเมือง หรือเมนูเครื่องดื่มที่เน้นความแปลกใหม่ อีกทั้งยังมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการร้าน เช่น ระบบสั่งซื้อออนไลน์ และช่องทางการชำระเงินแบบไร้เงินสด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น (สำนักพาณิชยจังหวัดนครราชสีมา, 2566) ความต้องการของผู้บริโภคในตลาดกาแฟของไทยนั้นแตกต่างจากรูปแบบตะวันตกอย่างชัดเจน ผู้บริโภคชาวไทยมักนิยมดื่มกาแฟที่มีรสชาติหวานและมีความหลากหลายด้านความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น โดยผสมผสานรสชาติท้องถิ่นและส่วนผสมที่แปลกใหม่ นอกจากนี้ การเติบโตของโซเชียลมีเดียยังส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพรวมของธุรกิจร้านกาแฟ หลายแห่งจึงมุ่งเน้นการออกแบบพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและดึงดูดสายตา รวมถึงให้ความสำคัญกับความสวยงามที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องลงทุนอย่างมากในการออกแบบตกแต่งภายใน ตลอดจนพัฒนาเทคนิคการชงกาแฟที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เน้นประสบการณ์มากกว่าแค่การเสิร์ฟกาแฟ (พันธุ์ไทยกาแฟ, 2567)

แนวโน้มการเติบโตของธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดของ Lauterborn (1990) ซึ่งเสนอทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ประกอบด้วย 1. ความต้องการของผู้บริโภค 2. ต้นทุนของผู้บริโภคที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้สินค้า 3. ความสะดวกในการซื้อหรือช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4. การสื่อสาร เป็นการตลาดที่มุ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งประเด็นสำคัญในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าก็คือ เรื่องของคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย สิ่งสัมผัสได้ ความน่าเชื่อถือ การให้บริการ การตอบสนอง ความรวดเร็วและความพร้อมในการให้บริการ การสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าผ่านการบริการอย่างมีอาชีพของพนักงาน และความเอาใจใส่ การให้บริการที่ครบถ้วนตามองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีและการกลับมาซื้อซ้ำในระยะยาว (Parasuraman et al., 1998) นอกจากนี้ความพึงพอใจของลูกค้าสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมกรซื้อซ้ำ ตามแนวคิดของ Kotler & Keller (2006) ได้เสนอไว้ว่า พฤติกรรมซื้อซ้ำ คือ การที่ผู้บริโภคเลือกสินค้าหรือบริการของแบรนด์เดิมอย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นผลมาจากความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับอย่างต่อเนื่อง จึงถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของความสำเร็จในตลาดร้านกาแฟที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ธุรกิจมีรายได้ที่สม่ำเสมอและต้นทุนในการดึงดูดลูกค้าประจำที่ต่ำลงอย่างมากเมื่อเทียบกับการดึงดูดลูกค้ารายใหม่

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งงานวิจัยนี้จะใช้กรอบงานที่เปลี่ยนจากแนวทางแบบเดิมที่เน้นผลิตภัณฑ์เป็นแนวทางที่เน้นลูกค้ามากขึ้น โดยเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับร้านกาแฟหรือธุรกิจบริการ เพื่อเปลี่ยนลูกค้าขาจรให้กลายเป็นลูกค้าประจำ และนำไปสู่การพัฒนาความรู้ทางวิชาการและแนวทางการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในอุตสาหกรรมบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมาที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา ขนาดตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 385 คน เพื่อป้องกันการผิดพลาดในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5% จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ทั้งหมดเป็น 400 คน โดยใช้วิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริโภค จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างจากร้านกาแฟ 4 แห่งในพื้นที่ ได้แก่ ร้านคาเฟ่เมซอน จำนวน 301 คน ร้านพันธุ์ไทย จำนวน 53 คน ร้านอินทนิลคอฟฟี่ จำนวน 35 คน และร้านทรูคอฟฟี่ จำนวน 11 โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละร้านกาแฟพิจารณาจากสัดส่วนของจำนวนสาขาที่เปิดให้บริการของแต่ละร้านภายในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 400 ชุด โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 พฤติกรรมในการใช้บริการ ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs โดยบูรณาการมาจากแนวคิดของ Lauterborn (1990) ส่วนที่ 4 คุณภาพการบริการ โดยบูรณาการมาจากแนวคิดของ Parasuraman et al. (1998) ส่วนที่ 5 การตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยบูรณาการมาจากแนวคิดของ Kotler & Keller (2006) และ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมาด้วยแบบสอบถาม จำนวน 400 คน เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่แบ่งตามสัดส่วนจำนวนสาขาของร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา ได้แก่ ร้านคาเฟ่เมซอน มีจำนวน 85 สาขา เก็บกลุ่มตัวอย่าง 301 คน ร้านพันธุ์ไทย มีจำนวน 15 สาขา เก็บกลุ่มตัวอย่าง 53 คน ร้านอินทนิลคอฟฟี่ มีจำนวน 10 สาขา เก็บกลุ่มตัวอย่าง 35 คน และร้านทรูคอฟฟี่ มีจำนวน 3 สาขา เก็บกลุ่มตัวอย่าง 11 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลพฤติกรรมในการใช้บริการ ใช้สถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs คุณภาพการบริการ และการตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพ ในอำเภอเมืองนครราชสีมา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 76.50 อาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 141 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.25

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการวัดใน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อ และด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.51$) ดังตารางที่ 1 สำหรับผลคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้ทำการวัดใน 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเอาใจใส่ โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $S.D.=0.54$) ดังตารางที่ 2 และผลการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.72$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความต้องการของผู้บริโภค	4.54	0.42	มากที่สุด
ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	4.41	0.55	มากที่สุด
ด้านความสะดวกในการซื้อ	4.58	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs (ต่อ)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการสื่อสาร	4.46	0.55	มากที่สุด
รวม	4.50	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าด้านความสะดวกในการซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.51) รองลงมาได้แก่ ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.42) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.55) และด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.55) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

คุณภาพการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านสิ่งที่มีผลได้	4.66	0.52	มากที่สุด
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.64	0.51	มากที่สุด
ด้านการตอบสนอง	4.57	0.52	มากที่สุด
ด้านการให้ความมั่นใจ	4.60	0.56	มากที่สุด
ด้านความเอาใจใส่	4.26	0.60	มากที่สุด
รวม	4.55	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าด้านสิ่งที่มีผลได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.52) รองลงมาได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.51) ด้านการให้ความมั่นใจ ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.56) ด้านการตอบสนอง ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.52) และด้านความเอาใจใส่ ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อซ้ำ

การตัดสินใจซื้อซ้ำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค	4.26	0.72	มากที่สุด
รวม	4.26	0.72	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.72)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา

ตัวแปรอิสระ	การตัดสินใจซื้อซ้ำ				
	B	S.D.	β	T	P-Value
ค่าคงที่ (Constant)	-0.679	0.233		-2.918	0.004

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การตัดสินใจซื้อซ้ำ				
	B	S.D.	β	T	P-Value
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs (X_1)					
ด้านความต้องการของผู้บริโภค (X_{11})	0.246	0.070	0.167	3.539	0.000**
ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (X_{12})	-0.157	0.059	-0.139	-2.655	0.008**
ด้านความสะดวกในการซื้อ (X_{13})	0.171	0.071	0.140	2.391	0.017*
ด้านการสื่อสาร (X_{14})	0.218	0.053	0.192	4.115	0.000**
คุณภาพการบริการ (X_2)					
ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ (X_{21})	0.070	0.080	0.059	0.874	0.383
ด้านความน่าเชื่อถือ (X_{22})	0.205	0.093	0.169	2.199	0.028*
ด้านการตอบสนอง (X_{23})	0.211	0.074	0.176	2.852	0.005**
ด้านการให้ความมั่นใจ (X_{24})	-0.084	0.056	-0.075	-1.509	0.132
ด้านความเอาใจใส่ (X_{25})	0.213	0.053	0.205	4.034	0.000**

$R^2 = .603$ $AdjR^2 = .594$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\beta=0.167$, $P<0.01$) ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($\beta=-0.139$, $P<0.01$) ด้านความสะดวกในการซื้อ ($\beta=0.140$, $P<0.05$) ด้านการสื่อสาร ($\beta=0.192$, $P<0.01$) ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา ตัวแปรคุณภาพการบริการ ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ ($\beta = 0.059$, $P>0.05$) ด้านความน่าเชื่อถือ ($\beta=0.169$, $P<0.05$) ด้านการตอบสนอง ($\beta=0.176$, $P<0.01$) ด้านการให้ความมั่นใจ ($\beta=-0.075$, $P>0.05$) และด้านความเอาใจใส่ ($\beta=0.205$, $P<0.01$) ซึ่งแสดงว่าคุณภาพการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง และด้านความเอาใจใส่ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา ผลการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการรวมกันพยากรณ์การตัดสินใจซื้อซ้ำเท่ากับ ร้อยละ 59.4 ($AdjR^2=.594$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านความต้องการของผู้บริโภค ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริโภครับรู้ได้โดยตรงว่าความต้องการของผู้บริโภคตรงตามความต้องการจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในสินค้า และมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อซ้ำมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภานัน ศรีสกุลวัฒน์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลคุณค่าของตราสินค้าส่วนประสมทางการตลาด (4Cs) และการสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อซ้ำอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งผ่านออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านความต้องการของผู้บริโภคส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อซ้ำอาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายมากกว่าการเลือกซื้อสินค้าที่มีราคาถูกที่สุด โดยพิจารณาความเหมาะสมระหว่างราคา คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบพิธ อภิวันทนกุล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ภาพลักษณ์ตราสินค้าและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครใช้บริการดิสเนย์พลัส พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านต้นทุนของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครใช้บริการดิสเนย์พลัส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านความสะดวกในการซื้อ ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกในการซื้อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของร้านอาหารในพื้นที่โดยความสะดวกในการซื้อไม่ได้จำกัดเพียงแค่ทำเลที่ตั้งของร้านเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงกระบวนการซื้อที่ง่ายและรวดเร็ว ระยะเวลา เปิด-ปิดที่เหมาะสม จำนวนสาขาที่เปิดบริการครอบคลุม ซึ่งช่วยลดต้นทุนด้านเวลาและความพยายามของผู้บริโภคในการเข้าถึงสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธามัน สมบัติเจริญ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน เจดี เซ็นทรัล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้า ด้านความสะดวกในการซื้อส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน เจดี เซ็นทรัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านการสื่อสาร ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างร้านค้าและลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างร้านค้าและผู้บริโภค เสริมสร้างความไว้วางใจ และกระตุ้นให้เกิดความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรวิภา พูนภักดี (2564) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำในสมาร์ทวอชแบรนด์เงินของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ด้านการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำในสมาร์ทวอชแบรนด์เงินของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คุณภาพการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของร้านค้าแพ โดยพิจารณาจากความสม่ำเสมอของคุณภาพสินค้า ประสิทธิภาพของการให้บริการ ความถูกต้องของคำสั่งซื้อ กระบวนการสั่งซื้อสินค้าไม่ยุ่งยากซับซ้อนและภาพลักษณ์ของแบรนด์ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อซ้ำในระยะยาว จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภสร เหลืองอ่อน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้า (7C's) และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อซ้ำ กรณีศึกษา ร้านกล้วยเตี้ยเรือปทุม 8 ในจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้าร้านกล้วยเตี้ยเรือปทุม 8 ในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

คุณภาพการบริการ ด้านการตอบสนอง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการตอบสนองที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการที่รวดเร็ว การแก้ไขปัญหาของลูกค้า ความสามารถในการสื่อสารที่ดี และการอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีและกระตุ้นให้ลูกค้าเลือกซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนภรณ์ เติญเตียน และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2566) ได้ทำการศึกษา คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้าประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า คุณภาพการบริการ ด้านการตอบสนองส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

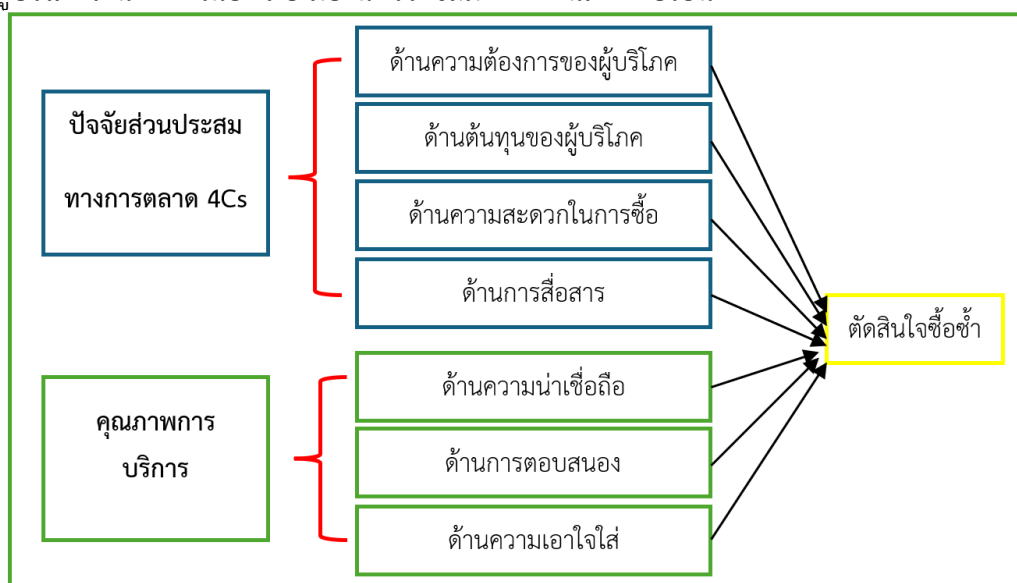
คุณภาพการบริการ ด้านความเอาใจใส่ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านค้าแพในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของร้านค้าแพในพื้นที่ ความเอาใจใส่จากพนักงานและร้านค้า ช่วยสร้างประสบการณ์เชิงบวก ทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงความเป็นกันเองและได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับภัทรพล วีระยุทธปัญญา

(2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า คุณภาพการบริการ ด้านความเอาใจใส่มีผลต่อการซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการ มีผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs และคุณภาพการบริการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ร้านกาแฟในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยเฉพาะปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในสินค้าและบริการ อันนำไปสู่การเกิดความภักดีต่อร้านกาแฟในระยะยาว และเพิ่มแนวโน้มในการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง และคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง และด้านความเอาใจใส่ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้ให้บริการและผู้บริโภค อันนำไปสู่การบอกต่อในเชิงบวกและการสร้างฐานลูกค้าประจำในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการควรพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เมนูเพื่อสุขภาพ เมนูตามฤดูกาล เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นการซื้อซ้ำ
2. ผู้ประกอบการควรกำหนดราคาที่เหมาะสมและจัดโปรโมชั่นอย่างสม่ำเสมอ เช่น บัตรสะสมแต้ม หรือชุดเมนูราคาพิเศษ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีกครั้ง
3. ผู้ประกอบการควรเพิ่มความสะดวกสบายในการเข้าถึงร้านและบริการ เช่น มีบริการส่งล่วงหน้า จัดพื้นที่ให้นั่งทำงาน หรือระบบชำระเงินหลากหลายเพื่อตอบสนองลูกค้ายุคใหม่
4. ผู้ประกอบการควรใช้ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย เช่น โซเชียลมีเดียและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าผ่านการสื่อสารที่จริงใจเพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันระยะยาว
5. ควรเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริการ โดยอบรมพนักงานให้มีทักษะในการให้บริการที่สุภาพและเป็นมิตร รวมถึงสร้างบรรยากาศร้านที่อบอุ่นและน่าจดจำ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการควรเข้าใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยให้ความสำคัญกับการใช้วัตถุดิบคุณภาพสูง รักษามาตรฐานรสชาติ และออกแบบบรรยากาศร้านให้เหมาะสมทั้งสำหรับการพักผ่อนและการทำงาน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีและกระตุ้นการซื้อซ้ำ
2. ผู้ประกอบการควรกำหนดราคาที่เหมาะสมและคุ้มค่า โดยมีตัวเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองลูกค้าทุกกลุ่ม รวมถึงการใช้โปรโมชั่นและสิทธิพิเศษเพื่อเพิ่มความภักดีต่อแบรนด์
3. ผู้ประกอบการควรเพิ่มช่องทางการซื้อ เช่น ระบบสั่งซื้อออนไลน์ เดลิเวอรี่ และ Drive-Thru รวมถึงการขยายสาขาในทำเลที่ดี เพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงสินค้าได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ
4. ผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การโฆษณาผ่านช่องทางที่หลากหลาย การสร้างโปรแกรมสมาชิก และการใช้โปรโมชั่นพิเศษ เพื่อสร้างความจดจำแบรนด์และกระตุ้นให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการ
5. ผู้ประกอบการควรอบรมพนักงานให้มีความรู้เกี่ยวกับสินค้า รวมถึงควบคุมคุณภาพของเครื่องดื่มให้มีความสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจในแบรนด์ และส่งเสริมให้เกิดการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง
6. ผู้ประกอบการควรลดระยะเวลารอคอย เพิ่มความถูกต้องของคำสั่งซื้อ และรองรับคำขอพิเศษของลูกค้า เช่น ปรับระดับความหวานหรือเลือกประเภทนม เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความประทับใจในประสบการณ์การใช้บริการ

7. ผู้ประกอบการควรส่งเสริมให้พนักงานแสดงความเป็นมิตร ใส่ใจ และจดจำรายละเอียดส่วนบุคคลของลูกค้า เช่น เมนูโปรดหรือที่นั่งประจำ ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างร้านและลูกค้า นำไปสู่ความภักดีต่อร้าน และเกิดการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะร้านกาแฟแฟรนไชส์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา และใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น เช่น กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น หรือเชียงใหม่ รวมถึงศึกษาร้านกาแฟท้องถิ่นเพิ่มเติม นอกจากนี้ ควรใช้การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). รายงานข้อมูลนิติบุคคลประจำปี 2566. สืบค้น 26 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/5KMDk>
- ธนพร พันธุ์รา. (2564). ร้านกาแฟในบทบาทการเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ย่านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว. *วารสารสถาปัตยกรรมศาสตร์ ลาดกระบัง (Arch KMITL Journal)*, 33(2), 45-63.
- ธนภรณ์ เติมเตียน และจิตติารีย์ ศิริมงคล. (2566). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้าประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(2), 16-29.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *กาแฟคุณภาพ...ทางออกของเกษตรกรไทย*. สืบค้น 6 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/dBk3K>
- ธามัน สมบัติเจริญ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน เจดี เซ็นทรัล ในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภสร เหลืองอ่อน. (2561). *กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้า (7C's) และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อซ้ำ กรณีศึกษา ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือปทุม 8 ในจังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บพิธ อภิวันทนกุล. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4C's) ภาพลักษณ์ตราสินค้าและพฤติกรรมผู้บริโภค ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครใช้บริการดิสनीพลาซ. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 8(2), 1-18.

- ประชาชาติธุรกิจ. (2567). คนไทยบริโภคกาแฟปีละ 9 หมื่นตัน นิยมเมล็ดกาแฟพิเศษมากขึ้น แต่ผลิตไม่เพียงพอ. สืบค้น 18 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/Dayfe>
- _____. (2567). โออาร์เผยยอดขายร้าน Café Amazon ทะลุ 4,277 สาขา พันธุ์ไทย-อินทนิล เร่งขยายตลาด. สืบค้น 18 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/EB85R>
- พันธุ์ไทยกาแฟ. (2567). ธุรกิจกาแฟในอนาคต : เมื่อโลกของกาแฟกำลังเติบโต. สืบค้น 6 มกราคม 2568, จาก <https://www.punthaicoffee.com/blog/article/investing-in-coffee-franchises>
- รวิภา พูนภักดี. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำในสมาร์ทวอชแบรนด์จีนของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลัทธพล วีระยุทธบัญชา และนิเวศน์ ธรรมะ. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟสด ยี่ห้อสตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. *วารสารการตลาดและการสื่อสาร*, 1(2), 851-870.
- สำนักพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา. (2566). รายงานสถานการณ์ธุรกิจร้านกาแฟในจังหวัดนครราชสีมา ปี 2566. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- สุภานัน ศิริสกุลวัฒน์. (2566). อิทธิพลคุณค่าของตราสินค้า ส่วนประสมทางการตลาด (4C) และการสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อซ้ำอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งผ่านออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สืบค้น 6 มกราคม 2568, จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt17/6414993033.pdf>
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New Jersey: Wiley.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2006). *Marketing Management* (12th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Lauterborn, R. (1990). *New Marketing Litany: Four P's Passé; C-Words Take Over*. Retrieved March 20, 2023, from <https://solvinnov.com/literature/new-marketing-litany-four-ps-passe-c-words-take-over/>
- Parasuraman, A. et al. (1998). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.

การพัฒนาและศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ
เชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

A DEVELOPING AND THE INVARIANCE STUDY OF STUDENT ETHICAL
LEADERSHIP NEEDS ASSESSMENT MODEL, FACULTY OF EDUCATION,
THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ

Jutatip Suangsuwan

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Thailand National Sports University

Corresponding Author E-mail: jutasu5@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2. ศึกษาความแตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3. พัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 4. ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 5. ศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดล สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,525 คน ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความต่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และ ANOVA การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันโดยกลยุทธ์กลุ่มพหุ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ คณาจารย์ จำนวน 17 ท่าน ที่ได้รับการเจาะจง เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวแปรในองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก 2. สภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=159.208$ องศาอิสระ=134 ค่า $P=0.06775$ ค่าดัชนี $GFI=0.963$ ค่าดัชนี $AGFI=0.936$) 4. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลพบว่าโมเดลมีความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนัก ศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน (ดัชนี Global Goodness of Fit Statistics มีค่า $\chi^2=2207.14$ องศาอิสระ=777 ค่า $P=0.0$ ค่าดัชนี $GFI=0.710$ ค่าดัชนี $AGFI=0.936$) 5. ผลการศึกษาคุณภาพของโมเดล พบว่า โมเดลมีความเหมาะสมผลสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยมีประโยชน์ต่อการวางแผนและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาโมเดล; กลยุทธ์กลุ่มพหุ; การวิจัยผสมผสาน

Abstract

This research aimed to 1. Examine ethical leadership among students at the National Sports University, comparing their expected and actual states; 2. Analyze the differences between these two conditions; 3. Develop a needs-based model for ethical leadership; 4. Test the model's invariance across campuses in different regions; and 5. Assess the quality and informational value of the developed model. The quantitative phase employed secondary data from 6,525 students in the Faculty of Education, academic years 1–4, during the 2021 academic year. Statistical analyses included descriptive statistics, t-tests, ANOVA, second-order confirmatory factor analysis, and multigroup analysis to examine model invariance across regions. The qualitative phase involved semi-structured interviews with 17 instructors, with data analyzed through content analysis and synthesis.

The findings revealed that: 1. the variables in each component of ethical leadership were rated at a high level; 2. there were statistically significant differences between the actual and expected levels of ethical leadership components; 3. the developed needs-based model of ethical leadership demonstrated a good fit with empirical data ($\chi^2=159.208$, degrees of freedom=134, $P=0.06775$, $GFI=0.963$, $AGFI=0.936$). 4. The model showed significant variance across student groups from different regional campuses (Global Goodness of Fit Statistics showed that $\chi^2=2207.14$, $df=777$, $P=0.0$, $GFI=0.710$, $AGFI=0.936$). and 5. The developed model was found to be suitable and aligned with the current context. The findings provided valuable insights for

student development and served as useful information for planning and enhancing ethical leadership among university students.

Keywords: Model Development; Multiple Group Strategy; Mixed Method Research

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นคุณลักษณะ พฤติกรรมที่มีความต้องการในผู้นำและบุคคลทั่วไป เนื่องจากผู้นำเป็นผู้นำบุคคลอื่นเพื่อทำงานให้บรรลุจุดหมายของกลุ่มและของตัวเองร่วมกัน และสร้างความสุข ความสำเร็จในการทำงาน Aldhmadi et al. (2024) เสนอว่าผู้นำต้องเป็นมนุษย์ที่พิเศษ มีสิ่งที่พิเศษ มีอำนาจในการจูงใจคนงานและทำให้พวกเขามุ่งมั่นในการทำงานและการปรับปรุงองค์กร รวมถึงการบรรลุผลลัพธ์ที่มีคุณภาพด้วยการให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดี ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ นำไปสู่การปกป้องผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตนของสมาชิก Kaduma (2024) เสนอว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร ปลุกฝังความมั่นใจ ความมุ่งมั่นพึงพอใจในงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ช่วยสร้างความมั่นคง ความสามารถในการแข่งขันขององค์กร

ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระดับบุคคลนั้น พบว่ามีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่จำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอตัวแบบโมเดล รูปแบบหรือวิธีการในการพัฒนาบุคคล ทั้งในลักษณะของการอบรม หลักสูตรการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาผู้นำ ผู้บริหาร หรือบุคคลที่จะเป็นผู้นำ โดยที่การพัฒนาโมเดลเป็นกระบวนการสร้าง พัฒนา ผักผ่อนอบรม หรือปรับแต่งแบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้แบบมีข้อมูลที่มีความหมาย นำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการแสวงหาความรู้ เช่น การวิจัยที่ประกอบด้วยกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อการพัฒนาโมเดลเริ่มต้น และทดสอบ ตรวจสอบโมเดล ปรับโมเดลที่พัฒนาขึ้นจนกระทั่งโมเดลที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือตามที่พึงพอใจ (McGahey & Cameron, 2002)

ในการวิจัย นักวิจัยใช้โมเดลเพื่อการอธิบายแนวคิดทฤษฎีของนักวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย และสรุปผลการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้น ยอมรับได้ ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ นักวิจัยจึงมุ่งพัฒนาโมเดลการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีอธิบาย ทำความเข้าใจคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมของบุคคลในสังคม ผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา พฤติกรรมกลุ่ม พฤติกรรมองค์กร โดยพัฒนาโมเดลจำลองแนวคิดจากการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับระบบ หรือใช้โมเดลเพื่อเสนอสมมติฐานที่ประกอบด้วยขั้นตอน การรวบรวมข้อมูลที่ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจ และปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากนั้นจึงร่างองค์ประกอบและกระบวนการของระบบ (Minte-Vera et al., 2024)

โมเดลลิสเรลเป็นโมเดลกรอบแนวคิดประเภทหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาโมเดลการวิจัยเชิงปริมาณ จากการศึกษางานวิจัยด้านการประเมินความต้องการจำเป็น มีการนำโมเดลลิสเรลมาใช้งานในสองลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาโมเดลการวัดเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินความต้องการจำเป็น และการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อนำมาใช้อธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น โดยงานวิจัยเหล่านี้มีจุดหมายสำคัญ คือ การให้สารสนเทศเพื่อนักวางแผนพัฒนาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานวางแผน หรือออกแบบการพัฒนา ส่วนการพัฒนาโมเดลทั้งที่เป็นโมเดลลิสเรลหรือโมเดลโดยทั่วไป นักวิจัยดำเนินการพัฒนาโมเดล และตรวจสอบความตรงของโมเดล เพื่อให้ให้นักวิจัยสามารถตัดสินใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพโมเดล การพัฒนาโมเดลลิสเรลนักวิจัยจะดำเนินการตามหลักการ จากนั้นจึงประเมินโมเดลที่พัฒนาขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่โดยการตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ตรวจสอบความกลมกลืนรวมทั้งหมดของโมเดล และประเมินความกลมกลืนในรายละเอียด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยน เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่นักวิจัยต้องการวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบมีชื่อเรียกว่า การวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi-Sampling Analysis or Multigroup Analysis) ซึ่งสามารถใช้ในการตรวจสอบกลุ่มตัวอย่างย่อยที่มาจากประชากรเดียวกัน แต่มีความแตกต่างในกลุ่มย่อยหรือเป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ต่างกันตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป โดยการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุด้วยโมเดลลิสเรลหรือโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นเป็นการตรวจสอบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีค่าเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบคือค่าไค-สแควร์รวม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ไม่ว่าผลที่ได้จะมี การแปรเปลี่ยนหรือไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยต่างก็เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนากลุ่มประชากรในการวิจัยนั้น

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาในมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ พบว่า มีเพียงงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สรวิงสุวรรณ (2565) ที่ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยอาศัยแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น ศึกษาสภาพที่คาดหวัง สภาพที่เป็นจริง ความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง พัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และนำสารสนเทศเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอเป็นการดำเนินการเพื่อมหาวิทยาลัยโดยภาพรวม อย่างไรก็ตาม นักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้รับการจัดการศึกษาจากวิทยาเขตต่าง ๆ ในภูมิภาคที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้ความต้องการจำเป็นของกลุ่มนักศึกษาแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน

การวางแผนจัดการพัฒนาจึงควรมีความแตกต่างเหมาะสมกับบริบท และสภาพความต้องการจำเป็นของนักศึกษา ด้วยเหตุนี้การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้สารสนเทศไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
3. เพื่อพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
4. เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
5. เพื่อศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) ด้วยค่าสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,525 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาจำนวน 397 คน ที่ผู้วิจัยสุ่มข้อมูลมาจากรฐานข้อมูลทุติยภูมิจำนวน 550 คน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณาจารย์จำนวน 17 คน จากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 17 วิทยาเขต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) ซึ่งได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาโดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับที่ความตรงเป็น 0.50-1.00 ความเที่ยงเป็น 0.61-0.91 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ส่งลิงค์ไปยังนักศึกษาผ่านคณาจารย์ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้กระจายและเป็นผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้รับจากโมเดลที่พัฒนาขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรก แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่ม โดยตัวแปรที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มได้แก่ ภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันของนักศึกษา ขั้นตอนที่สอง สุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้นักศึกษาจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ จำนวนกลุ่มละประมาณ 100 คน และนักศึกษาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด จำนวน 81 คน รวมข้อมูลได้เพื่อการวิจัยนี้จำนวน 397 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักเรียนและกิจการพิเศษ หรือเป็นคณาจารย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาในมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติอย่างน้อย 1 ปี และได้รับมอบหมายจากรองอธิการบดีแต่ละวิทยาเขตในการเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากนั้นสัมภาษณ์คุณภาพของโมเดลและสารสนเทศที่ได้รับ วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเคราะห์เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1-4 ดังนี้ 1. การศึกษาสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานองค์ประกอบย่อย 21 ตัว ที่ประกอบเป็น 3 องค์ประกอบหลัก 2. การศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงโดยเปรียบเทียบความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพที่คาดหวังกับค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพที่เป็นจริงองค์ประกอบทั้ง 21 ตัว 3. การพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยนำค่าความต่างค่าเฉลี่ยในข้อ 2 พัฒนาโมเดลตามกรอบแนวคิดของจุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างตามแนวคิดโปรแกรมมัลติเรลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้สถิติ χ^2 และค่าดัชนีชี้วัดความกลมกลืนของโมเดล 4. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง Global Goodness of Fit Statistics

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นประเด็นย่อย และสังเคราะห์เนื้อหาเป็นประเด็นหลักด้านคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

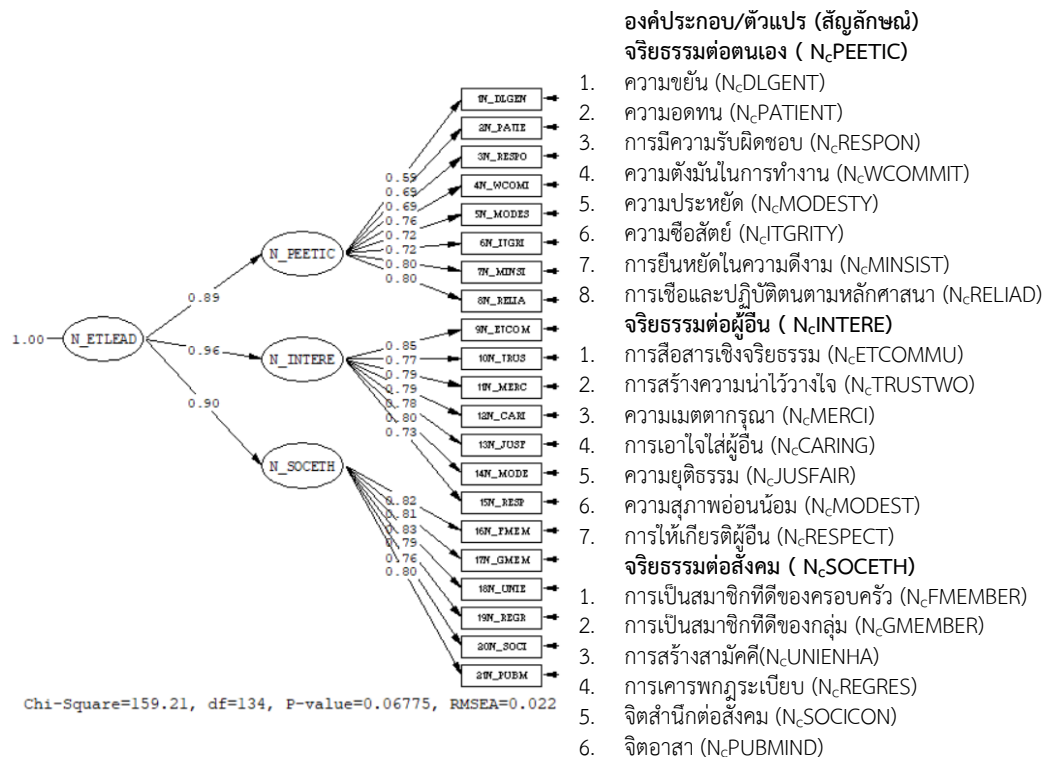
เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ให้ความสนใจกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และโมเดลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มมีความใกล้เคียงกันเรื่องจำนวน ในการวิจัยนี้ได้สุ่มข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปกำหนดขนาดตัวอย่างให้ได้จำนวนกลุ่มละประมาณ 100 คน เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ผลการสุ่มได้นักศึกษาจากภาคเหนือ 103 คน ภาคกลาง 103 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 81 คน (ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในภูมิภาค) และภาคใต้ 110 คน คิดเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคเป็น 25.94, 25.94, 20.40 และ 27.71 ตามลำดับ ผู้วิจัยแบ่งผลวิเคราะห์ออกเป็น 5 ตอน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยรายละเอียดแต่ละตอนเป็นดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผลการวิเคราะห์ พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม Mean เป็น 3.990-4.134 S.D. เป็น 0.599-0.709 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว การมีความรับผิดชอบและการเอาใจใส่ผู้อื่น ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การยืนหยัดในความดีงาม การสื่อสารเชิงจริยธรรม ความอดทน ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว การมีความรับผิดชอบ และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและจิตสำนึกต่อสังคม ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การให้เกียรติผู้อื่น ความอดทน และการสื่อสารเชิงจริยธรรม ส่วนส่วนสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม Mean เป็น 4.142-4.309 S.D. เป็น 0.626-0.682 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว การมีความรับผิดชอบ และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและจิตสำนึกต่อสังคม ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การให้เกียรติผู้อื่น ความอดทน และการสื่อสารเชิงจริยธรรม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของทั้งสี่ภูมิภาค พบว่า ทั้ง 21 ตัวแปร มีความแตกต่างระหว่างภูมิภาคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงทั้ง 21 ตัว มีความแตกต่างระหว่างภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง พบว่า ค่าความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงทุกค่าเป็นบวก เมื่อพิจารณาความต่างค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงค่าความต่างอยู่ระหว่าง 0.094-0.163 โดยความต่างที่ค่าสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การสื่อสารเชิงจริยธรรม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม การสร้างความไว้วางใจ และการยืนหยัดในความดีงาม ส่วนความต่างที่มีค่าต่ำที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การให้เกียรติผู้อื่น ความซื่อสัตย์ การเอาใจใส่ และความสุภาพอ่อนน้อม ส่วนผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างระหว่างสภาพ

ที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงของทั้งสี่ภูมิภาค พบว่า ทั้ง 21 ตัวแปร มีความแตกต่างระหว่างภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ผลการการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) โดยรวมโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

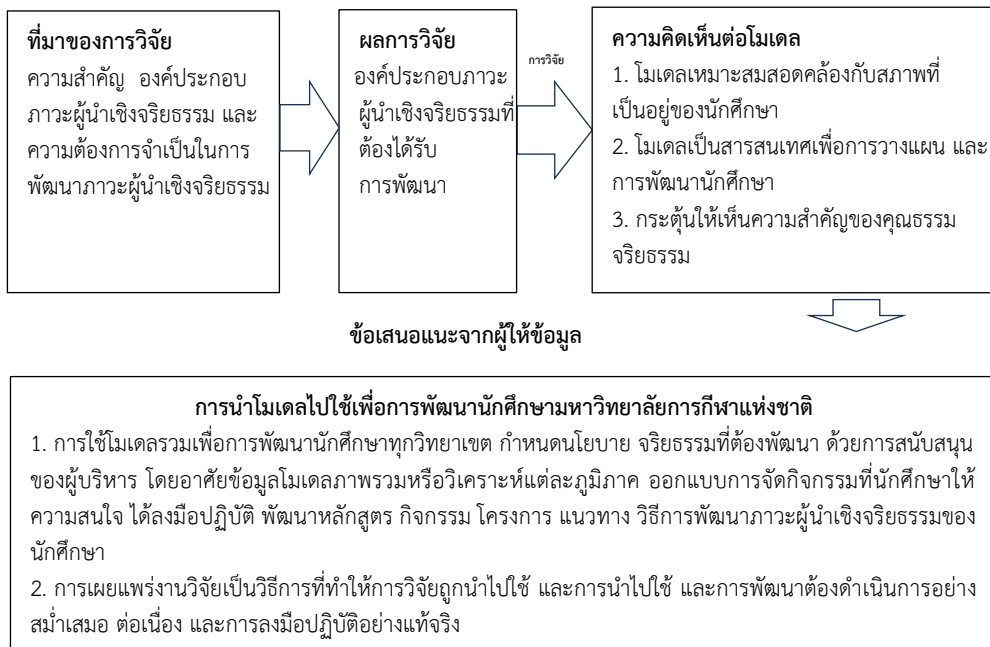
จากภาพที่ 1 พบว่า โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มีค่า chi-square=159.208 องศาอิสระ=134 ค่า P=0.06775 ค่าดัชนี GFI=0.963 ค่าดัชนี AGFI=0.936 ค่าดัชนี RMR=0.0293 ค่าดัชนี RMSEA=0.0219 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงสามารถอธิบายองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้

4. ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ผลการดำเนินการเพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน 4 ภูมิภาค โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multiple Group Analysis)

ด้วยโปรแกรมลิสรล ผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือ โมเดลมีความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษา ดัชนีความสอดคล้อง Global Goodness of Fit Statistics มีค่า $\chi^2=2207.14$ องศาอิสระ = 777 ค่า $P=0.0$ ค่าดัชนี GFI=0.710 ค่าดัชนี AGFI=0.936 หมายความว่าโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระหว่าง กลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน 4 ภูมิภาค มีความแตกต่างกัน

5. การศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัย พบประเด็นดังนี้. 1. องค์ประกอบที่อยู่ในโมเดลครอบคลุมในทุกด้านของการศึกษาภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรม ทั้งด้านจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคม 2. ความเหมาะสมของโมเดล เรื่องน้ำหนักองค์ประกอบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีคุณลักษณะจริยธรรมส่วนตนที่ดี แต่เรื่องจริยธรรมต่อผู้อื่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นและ และจริยธรรมต่อสังคมยังต้องได้รับการพัฒนา 3. การนำโมเดลและ สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้ สามารถนำไปใช้ได้จริงเพื่อการพัฒนา โดยสามารถใช้เป็นพื้นฐานข้อมูล สารสนเทศพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจเลือกองค์ประกอบหรือตัวแปรจริยธรรมที่ต้องการ พัฒนา มองหาแนวทางเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่ต้องพัฒนา 4. มหาวิทยาลัยสามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้ได้ในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนา กำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา คณาจารย์อาจนำตัวแปรคุณลักษณะที่ต้องพัฒนาจากการวิจัยนี้ไปใช้ในการสร้างกิจกรรมพัฒนา ทั้งกิจกรรมบูรณาการในวิชาต่าง ๆ จัดกิจกรรม โครงการ หรือการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคม ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวิเคราะห์จริยธรรมจากกรณีศึกษา ตัวอย่างบุคคล 5. การนำโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะ ผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผนหรือออกแบบกิจกรรมพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา สามารถกำหนดเป็นนโยบายจากส่วนกลาง หรือให้วิทยา เขตแต่ละภูมิภาคปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เนื่องจากแต่ละภูมิภาคอาจจะมี ความแตกต่าง ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม 6. ความสำเร็จของการนำโมเดลไปใช้เพื่อให้เกิด ประโยชน์ให้มากที่สุดในการพัฒนานักศึกษา ต้องดำเนินการต่อไปว่าจะทำอย่างไร มีวิธีการ กิจกรรมใดที่ช่วยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา การวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง มองเห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ความจำเป็นในการพัฒนา โดยสิ่งที่จะทำให้การ พัฒนาประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร การดำเนินการของคณาจารย์อย่าง มีคุณภาพในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจ เปิดโอกาสให้นักศึกษา มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ การลงมืออย่างจริงจัง ต่อเนื่องภาพสิ่งที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า การดำเนินการวิจัยที่เริ่มต้นจากวิจัยเชิงปริมาณ โดยการพัฒนาโมเดลองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่มาจากวิทยาเขตที่มีที่ตั้งในภูมิภาคที่ต่างกัน และนำเสนอผลการวิจัยที่ได้ต่อกลุ่มผู้ให้ ทำให้ได้สารสนเทศว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ ทั้งในกลุ่มผู้บริหารที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย หรือกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ทำให้เห็นความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และส่งเสริมให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การดำเนินการเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในทั้งสาม ด้าน ได้แก่ จริยธรรมตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่น และจริยธรรมต่อสังคม รวม 21 ตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอันดับแรกในส่วนสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตัวแปรทุกตัวพบว่า ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง แสดงว่านักศึกษาคณะ

ศึกษาศาสตร์มีความเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณลักษณะองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากและมีความต้องการ หรือความคาดหวังของสังคมในระดับมาก สอดคล้องกับงานของไวพจน์ จันทระสม และคณะ (2566) และวิชณุ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์ (2566) ที่พบว่านักศึกษาทางการพลศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก มีความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง แต่นักศึกษายังควรได้รับการพัฒนาในเรื่องการสื่อสารซึ่งเป็นเรื่องที่นักศึกษาต้องมึปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. ผลการศึกษาความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า ค่าความแตกต่างเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงทุกค่าเป็นบวก ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง โดยตัวแปรที่มีค่าความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การสื่อสารเชิงจริยธรรม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และการสร้างความไว้วางใจและการยืนหยัดในความดีงาม แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะข้างต้นมีความจำเป็นต้องการพัฒนา ในฐานะที่นักศึกษาจะเป็นผู้นำ และจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่มารับบริการหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการดำเนินงานของตนในอนาคต สอดคล้องกับวิไลลักษณ์ รุกิจ และคณะ (2024) ที่เสนอว่าบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนอกจากจะปฏิบัติตนตั้งมั่นในการทำงานของตน มีจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี เขาต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น เป็นศูนย์รวมจิตใจให้ผู้อื่นทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่คำนึงถึง เอาใจใส่ผู้อื่น ใช้หลักการสื่อสารเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี สร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และความไว้วางใจ

3. ผลการพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาด้วยการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงสามารถอธิบายความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ โดยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมทั้งสามตัวในโมเดลมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด ได้แก่ ความต้องการจำเป็นจริยธรรมผู้อื่น ต่อสังคม และต่อตนเองตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่า หากต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้กับนักศึกษา สิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกคือจริยธรรมต่อผู้อื่นซึ่งเป็นผลการวิจัยที่แตกต่างจากงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สรวงสุวรรณ (2565) ที่ดำเนินการศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตสมุทรสาคร ที่พบว่าช่องว่างความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงที่ควรได้รับการพัฒนาลำดับแรกได้แก่ จริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคมตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ

แนวคิดของ Lemoine (2019) ที่กล่าวว่าคนที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เพียงแต่เป็นคนที่ปฏิบัติตนอย่างมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมยึดมั่นในความดี ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายและค่านิยมที่ทำงานเท่านั้น แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองหรือสมาชิกในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ใส่ใจดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำงานเพื่อส่วนรวมหรือสังคม คำนึงถึงผู้อื่น การเคารพกฎกติกา คุณค่าของสังคมสิ่งแวดล้อม

4. ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่าโมเดลมีการแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เบื้องต้นในการวิจัยที่ทำการทดสอบความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความต่างรายข้อ และรายตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ ANOVA พบว่า ความต่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาต่างกลุ่ม รายข้อและตัวแปรหลายตัวแปร ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ค่าเฉลี่ยความต่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หรือความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชญ์ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์ (2566) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติผ่านการเรียนออนไลน์ พบว่า มีความแตกต่างของคะแนนเมื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาจากภูมิภาคที่ต่างกัน ต่างจากผลการวิจัยของไวพจน์ จันทรเสม และคณะ (2566) ที่พบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง โดยที่ผลการวิเคราะห์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาที่มาจากภูมิภาค มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสม โมเดลสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เนื่องจากโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตามวิธีการพัฒนาโมเดล และการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล สอดคล้องกับแนวคิดของนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ที่เสนอว่าการพัฒนาโมเดลลิสเรลหรือโมเดลโดยทั่วไป นักวิจัยดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดล เพื่อให้ นักวิจัยสามารถตัดสินใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร ด้วยการพัฒนาและทดสอบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ที่เสนอว่าไม่ว่าผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุโดยโมเดลลิสเรลจะมีการแปรเปลี่ยนหรือไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยต่างก็เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนากลุ่มประชากรในการวิจัยนั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก แสดงว่านักศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะดังกล่าว แต่ก็ยังคงมีความต้องการของสังคมในการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านั้นสูง เช่นเดียวกับผลการศึกษาค่าความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงทุกค่าเป็นบวก แสดงว่านักศึกษายังคงต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากมีคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าสภาพที่สังคมคาดหวังในทุกด้าน

2. ผลการวิจัยพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลนักศึกษา ดังนั้นการพัฒนาระยะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาควรดำเนินการจากการพัฒนาความต้องการจำเป็นจริยธรรมต่อผู้อื่นและต่อสังคมซึ่งมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าความต้องการจำเป็นจริยธรรมต่อตนเอง โดยผลการศึกษาค่าความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง และการพัฒนาโมเดลพบว่า นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาเรื่องการสื่อสารเชิงจริยธรรม การสร้างความไว้วางใจ การเอาใจใส่ เคารพผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3. การนำสารสนเทศจากการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนา เนื่องจากผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีการแปรเปลี่ยนระหว่างภูมิภาค ดังนั้น การนำโมเดลไปใช้ หรือการพัฒนาโครงการ กิจกรรม หลักสูตร แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องคำนึงถึงความเป็นกลุ่มนักศึกษาในภูมิภาค รวมทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคมในท้องถิ่นด้วย

4. การนำโมเดลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษา ผลการศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น พบว่าโมเดลที่พัฒนามีความเหมาะสม ผลการวิจัยจึงมีประโยชน์มาก อย่างไรก็ตามการนำผลไปใช้ต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเผยแพร่ผลการวิจัยสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การนำไปใช้ของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนของผู้บริหาร คุณภาพการดำเนินการ ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำโมเดลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยไปหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาขยายขอบเขตการศึกษาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านเนื้อหาโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพิ่มคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาทุกคณะหรือนักศึกษาทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่กว้างขวางขึ้น ขยายขอบเขตการประเมินวิธีวิทยาการวิจัยที่หลากหลายเพื่อผลการวิจัยที่นำไปใช้ได้จริง

2. การตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากโมเดลที่พัฒนาขึ้นพัฒนามาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยมีได้มีการตรวจสอบซ้ำโมเดลที่พัฒนาขึ้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น การดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและกลุ่มอื่นที่มีใช้กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในกลุ่มอื่นที่มีใช้กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือไม่โดยตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลที่พัฒนาโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สรวิงสุวรรณ. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. สมุทรสาคร: มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิשראל : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชญ์ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์. (2566). ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 15(3), 241-254.
- วิไลลักษณ์ รุ่งกิจ และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงของโลก. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(2), 427-446.
- ไวพจน์ จันทระสม และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงการออกกำลังกายและกีฬาของนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 29(4), 92-102.
- Aldhmadi, B. K. et al. (2024). Ethical leadership behaviors of senior managers perceived by the junior managers working in public hospitals in Hail, Saudi Arabia. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 40(5), 841-845.
- Minte-Vera, C. V. et al. (2024). *The use of conceptual models to structure stock assessments: A tool for collaboration and for modelling what to model*. Retrieved March 20, 2023, from <https://shorturl.asia/o3BtL>
- Kaduma, K. D. (2024). Compliance toward ethical leadership among school principals: A synthesis of qualitative research-based evidences. *Compliance toward ethical leadership among school principals: A synthesis of qualitative research-based evidences*, 16(1), 6-15.

Lemoine, L. (2019). *Ten ethical Leadership Characteristic*. Retrieved March 20, 2023, from <https://yscouts.com/10-ethical-leadership-characteristics/>

McGahey. S. & Cameron, I. (2002). *Model Transformations in Multi Scale Modelling*. Retrieved March 20, 2023, from <https://shorturl.asia/Gtrjn>

การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
ปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ*
STUDY OF TOURIST BEHAVIOR AND SATISFACTION AT KHMER SANCTUARY
TOURIST ATTRACTION TO CONNECT TOURISM TO COMMUNITY-BASED
TOURISM IN SISAKET PROVINCE

พิมพ์ิลา คงขาว, อภิชัย ธรรมนิยม

Pimpila Kongkhaw, Apichai Thumniyom

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: pimpila.k@sskru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและกำหนดคุณสมบัติ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (53.5%) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (40%) สนใจในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอม (58%) จัดการเดินทางด้วยตัวเอง (77%) เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว (50%) กับครอบครัวหรือญาติ (23%) มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 2-5 คน (75%) ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง 2,001-5,000 บาท (59%) ใช้จ่ายมากที่สุดในหมวดค่าอาหาร (51) และไม่พักค้างคืน (74%) นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดด้านสิ่งดึงดูดใจจากปราสาทขอม (4.40) รองลงมาคือด้านที่พัก (4.35) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (4.15) ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (3.94) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (3.90) และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (3.84) จากผลการวิจัยสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้ 1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีและแปลกใหม่

ให้กับนักท่องเที่ยว และ 2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีป้ายแสดงข้อมูลและแผนที่เชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมไปยังชุมชนท่องเที่ยว มีช่องทางการประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว; ปราสาทขอม; การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aimed to study the behavior of tourists visiting Khmer sanctuary attractions and to explore the connection between tourism at these Khmer sanctuaries and local tourism communities in Sisaket Province, conducted by the quantitative research methodology. The samples consisted of 400 tourists, selected through accidental sampling with specific criteria. Data were collected using questionnaires and analyzed by descriptive statistics such as percentages, means, and standard deviations.

The findings revealed that most tourists were male (53.5%), aged between 41–50 years (40%). The majority showed interest in Khmer sanctuary attractions (58%), arranged their travel independently (77%), and traveled by private car (50%) with their family or relatives (23%). They traveled in groups of 2–5 people (75%) and spent 2,001–5,000 baht per trip (59%), with the highest expenditure being on food (51%) and not staying overnight (74%). In terms of satisfaction, tourists rated the highest satisfaction with the attractiveness of the Khmer sanctuary (4.40), followed by accommodation (4.35), accessibility (4.15), attractiveness of community-based tourism sites (3.94), facilities (3.90), and tourism activities (3.84). Based on the findings, the following suggestions for developing and connecting Khmer sanctuary tourism with community-based tourism in Sisaket Province were proposed as: 1. Tourism Activities: Khmer sanctuaries and community-based tourist sites should offer a variety of tourism activities that provide new and enriching experiences for tourists, and 2. Accessibilities: There should be an information center for tourists, informational signs and maps linking the Khmer sanctuary attractions to the community-based tourism areas, diverse communication and publicity channels, both online and offline, and consistent promotional efforts.

Keywords: Tourist Behavior; Khmer Sanctuary; Community-Based Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมครอบคลุมถึงการสำรวจและชื่นชมมรดก ศิลปะ และชุมชนของภูมิภาค ส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพิ่มความเข้าใจของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้าใจและสันติภาพระหว่างวัฒนธรรมผ่านปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยว (Richa & Naithani, 2024) เสริมสร้างอัตลักษณ์ประจำชาติและความทรงจำร่วมกัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญซึ่งสามารถกระตุ้นความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและความภาคภูมิใจทางวัฒนธรรม ผสมผสานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้ากับการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเคารพ วัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการวางแผน การท่องเที่ยว ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความสามัคคีทางสังคม สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (Bugrova & Kirillova, 2024)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวแสดงออกมาทางร่างกาย ความคิด ความรู้สึก และการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางการท่องเที่ยว เช่น จำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง รูปแบบการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในและภายนอกต่าง ๆ การทำความเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการตลาดและการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2557; Juvan et al., 2017; Li et al., 2024; Zheng et al., 2024) โดยสามารถสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวหลัก ซึ่งครอบคลุมถึงสถานที่ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ 2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึงความง่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว การขนส่งที่มีประสิทธิภาพมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลือกจุดหมายปลายทาง 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ได้แก่ ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้มาเยือน (Dai, 2024) 4. ที่พัก (Accommodation) ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากที่พักเป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยวได้พักระหว่างการมาเยือน ความพร้อม คุณภาพ และความหลากหลายของตัวเลือกที่พักถือเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดและรักษานักท่องเที่ยวไว้ (Lohmann & Beer, 2013) และ 5. กิจกรรม (Activities) หมายถึงประสบการณ์และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมได้ในจุดหมายปลายทาง กิจกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และมักเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดระยะเวลาการเข้าพักและการมาเยือนซ้ำ (Cetin & Bilgihan, 2016) การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เป็นบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ทำให้ทราบถึง

ลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยว ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมากำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

จังหวัดศรีสะเกษอยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความโดดเด่นในอารยธรรมขอมดังกล่าวประจำจังหวัด แดนปราสาทขอม หอมกระเทียมดี มีสวนสมเด็จ เขตดงลำดวน หลากล้วนวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ, 2567) มีการค้นพบปราสาทขอมโบราณเป็นจำนวนมาก จากการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร (2567) ปรากฏมีปราสาท จำนวน 14 แห่งในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ 1. ปราสาทกุด (วัดโพธิ์พุกข) 2. ปราสาทเยอ 3. พระธาตุจังเคา 4. ปราสาทบ้านสมอ 5. ปราสาทบ้านกู่ 6. ปราสาทตาเล็ง 7. ปราสาทตาหนักไทร 8. ปราสาทโดนตรวล 9. ปราสาทภูฝ้าย 10. ปราสาทสระกำแพงใหญ่ 11. ปราสาทสระกำแพงน้อย 12. ปราสาทกู่สมบูรณ 13. ปราสาทบ้านปราสาท และ 14. ปราสาทบ้านเมืองจันทร์ นอกจากนี้ จังหวัดศรีสะเกษยังมีกลุ่มคนอาศัยอยู่หลายชาติพันธุ์ ที่รับรู้โดยทั่วไปคือสี่ชาติพันธุ์ไทยศรีสะเกษ ประกอบด้วย เขมร ส่วย (กูย) ลาว และเยอ ส่งผลให้มีชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในพื้นที่ตั้งปราสาทขอมและใกล้เคียงที่น่าสนใจ อาทิ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านกู่ ชุมชนบ้านสระกำแพงใหญ่ ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านปราสาท ชุมชนท่องเที่ยวบ้านภูมิซอรอล ชุมชนปราสาทเยอ ชุมชนบ้านสมอ เป็นต้น แต่มีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มากนักที่ทราบข้อมูลนี้หรือทราบแต่ไม่สนใจหรือไม่มีโอกาสได้ไปเที่ยวชม ทำให้ขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักคือปราสาทขอมกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น ไม่เกิดการกระจายผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่และใกล้เคียง ส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว สร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคี และกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 929,263 คน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ซึ่งคำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 929,263 คน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) ใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 0.05 โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่กำลังท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมของจังหวัดศรีสะเกษ หรือเคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมของจังหวัดศรีสะเกษ ไม่เกิน 12 เดือน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถามพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวปราสาทขอม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ การจัดการเดินทาง ยานพาหนะ ผู้ร่วมเดินทาง ค่าใช้จ่ายและการพักค้างคืน

3.2 ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก และด้านกิจกรรม และข้อเสนอแนะในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่และใกล้เคียง

3.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ใช้วิธีคำนวณหาค่า IOC เท่ากับ 0.95 แปลความว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด พบว่าได้ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.561-0.986 มีค่าเกินกว่า 0.4 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.829 มีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป (Hair Et Al., 2006) แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้มีความน่าเชื่อถือ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักวิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัย โดยการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมในจังหวัดศรีสะเกษ และการส่งลิงค์แบบสอบถามให้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Line และ Facebook ระหว่างเดือนเมษายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2567

ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ปราสาทปรังค์กู ชุมชนท่องเที่ยวบ้านกู ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ชุมชนสระกำแพงใหญ่ ปราสาทสระกำแพงน้อย ชุมชนบ้านกลาง ปราสาทบ้านปราสาท (ปราสาทห้วยทับทัน) ชุมชนบ้านปราสาท และปราสาทโดนตวล ชุมชนท่องเที่ยวบ้านภูมิซรอล โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวปราสาทขอมจำนวน 400 คน ผลการศึกษพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 214 คน (53.5%) และเพศหญิง จำนวน 186 คน (46.5%) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 160 คน (40%) 31-40 ปี จำนวน 92 คน (23 %) 20-30 ปี จำนวน 80 คน (20%) 51-60 ปี จำนวน 36 คน (9%) และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน (8%) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 232 คน (58%) รองลงมาคือพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 112 คน (28%) เยี่ยมญาติ จำนวน 44 คน (11%) และศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ จำนวน 12 คน (3%) เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 200 คน (50%) จักรยานหรือจักรยานยนต์ จำนวน 108 คน (27%) และรถทัวร์หรือระบบขนส่งมวลชน จำนวน 92 คน (23%) เดินทางร่วมกับครอบครัวหรือญาติ จำนวน 224 คน (23%) เพื่อนร่วมงาน จำนวน 92 คน (23%) เพื่อน จำนวน 56 คน (14%) คู่รัก จำนวน 20 คน (5%) และคนเดียว จำนวน 8 คน (2%) การจัดการเดินทางด้วยตนเอง จำนวน 308 คน (77%) และเดินทางแบบกรุ๊ปทัวร์ จำนวน 92 คน (23%) ส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 2- 5 คน จำนวน 300 คน (75%) รองลงมาคือ 6-10 คน 92 คน (23%) และเดินทางคนเดียว 8 คน (2%) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 2,001-5,000 บาท จำนวน 236 คน (59%) ต่ำกว่า 2,000 บาท จำนวน 152 คน (38%) และ 5,001-10,000 บาท จำนวน 12 คน (12%) นักท่องเที่ยวใช้จ่ายที่ใช้จ่ายมากที่สุดในหมวดค่าอาหาร ร้อยละ 51 รองลงมาคือ ค่าเดินทาง ร้อยละ 25 ค่าของฝาก

23 และค่าบริการการท่องเที่ยว ร้อยละ 1 ส่วนใหญ่เดินทางโดยไม่พักค้างคืน มีจำนวน 296 คน (74%) และพักค้างคืน จำนวน 104 คน (ร้อยละ 26)

2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านความดึงดูดใจของปราสาทขอม (Attractions)

รายการประเมินด้านความดึงดูดใจของปราสาทขอม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ความมีเอกลักษณ์โดดเด่นและสวยงามของปราสาท	4.62	0.49	มากที่สุด
2. ความน่าสนใจหรือความดึงดูดใจของปราสาท	4.59	0.51	มากที่สุด
3. ประวัติศาสตร์ของปราสาท	3.97	0.78	มาก
4. เอกลักษณ์เรื่องเล่าทางความเชื่อหรือศรัทธา	4.36	0.64	มาก
5. ทัศนียภาพและภูมิทัศน์ของปราสาท	4.58	0.67	มากที่สุด
6. ความสำคัญทางศาสนา	4.60	0.45	มากที่สุด
ระดับความดึงดูดใจของปราสาทขอมในภาพรวม	4.40	0.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านความดึงดูดใจของปราสาทขอมจากนักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.40) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีเอกลักษณ์โดดเด่นและสวยงามของปราสาท อยู่ในระดับมากที่สุด (4.62) รองลงมาคือ ความสำคัญทางศาสนา อยู่ในระดับมากที่สุด (4.60) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประวัติศาสตร์ของปราสาท อยู่ในระดับมาก (3.97)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (Attractions)

รายการประเมินด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ความน่าสนใจหรือความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.29	0.57	ปานกลาง
2. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน	4.28	0.92	มาก
3. อาหารท้องถิ่น	3.25	0.80	ปานกลาง
4. สินค้าชุมชน	4.20	0.76	มาก
5. กิจกรรมการท่องเที่ยว	4.11	0.67	มาก
6. เทศกาลและงานประเพณี	4.53	0.45	มากที่สุด
ระดับความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวม	3.94	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (3.94) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศกาลและงานประเพณีอยู่ในระดับมากที่สุด (4.53) รองลงมาคือ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนอยู่ในระดับมาก (4.28) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อาหารท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง (3.25)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

รายการประเมินด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.71	0.53	มากที่สุด
2. มีความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง	4.16	0.42	มาก
3. การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.25	0.46	ปานกลาง
4. ไฟส่องสว่าง	4.49	0.75	มาก
ระดับความพึงพอใจด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม	4.15	0.54	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.15) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก (4.71) รองลงมาคือ ไฟส่องสว่าง อยู่ในระดับมาก (4.49) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (3.25)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

รายการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. มีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	3.06	0.53	ปานกลาง
2. มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	3.74	0.42	มาก
3. มีร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	4.13	0.46	มาก
4. มีร้านค้าบริการอย่างเพียงพอ	4.42	0.57	มาก
5. มีปั้มน้ำมัน	4.38	0.54	มาก
6. มีร้านขายของที่ระลึกที่หลากหลาย	4.26	0.48	มาก
7. มีห้องน้ำสาธารณะเพียงพอ	3.87	0.42	มาก
8. ใกล้สถานพยาบาล	3.35	0.65	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในภาพรวม	3.90	0.51	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีผลประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.90) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร้านค้าบริการอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก (4.42) รองลงมาคือ มีร้านขายของที่ระลึกที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก (4.26) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (3.06)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านที่พัก (Accommodation)

รายการประเมินด้านที่พัก	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ความสะอาด	4.67	0.53	มากที่สุด
2. ความปลอดภัย	4.00	0.42	มาก
3. ความคุ้มค่ากับราคา	4.15	0.46	มาก
4. การต้อนรับและการบริการ	4.62	0.57	มากที่สุด
5. ทำเลที่ตั้ง	4.63	0.54	มากที่สุด
6. สิ่งอำนวยความสะดวก	3.95	0.48	มาก
7. ช่องทางการติดต่อสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์	4.42	0.42	มากที่สุด
ระดับความพึงพอใจด้านที่พักในภาพรวม	4.35	0.49	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านที่พักมีผลประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.35) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความสะอาด อยู่ในระดับมากที่สุด (4.67) รองลงมาคือ ทำเลที่ตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด (4.63) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ สิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก (3.95)

ตารางที่ 6 ผลการประเมินด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

รายการประเมินด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.35	0.64	มากที่สุด
2. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	3.16	0.75	ปานกลาง
3. ความปลอดภัยของกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.15	0.73	มาก
4. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.23	0.58	มากที่สุด
5. สร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว	4.01	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 6 ผลการประเมินด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) (ต่อ)

รายการประเมินด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
6. สร้างประสบการณ์ใหม่แก่นักท่องเที่ยว	3.16	0.52	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวม	3.84	0.63	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.84) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (4.35) รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อยู่ในระดับมาก (4.23) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สร้างประสบการณ์ใหม่แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก (3.16)

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอม จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมทุกด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจของปราสาทขอม	4.40	0.59	มาก	1
2. ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	3.94	0.70	มาก	4
3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.15	0.75	มาก	3
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.90	0.51	มาก	5
5. ด้านที่พัก	4.35	0.49	มาก	2
6. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.84	0.63	มาก	6
ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาพรวม	4.33	0.63	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจของปราสาทขอม อยู่ในระดับมาก (4.40) รองลงมาคือด้านที่พัก อยู่ในระดับมาก (4.35) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (4.15) ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอยู่ในระดับมาก (3.94) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก (3.90) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (3.84)

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อเสนอแนะในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่และใกล้เคียง ดังนี้ 1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่หรือใกล้เคียงปราสาทขอม เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลและเดินทางไปท่องเที่ยวต่อในชุมชนได้ 2. เมื่อนักท่องเที่ยวไปถึงชุมชนท่องเที่ยว ชุมชนควรพร้อมต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากบางชุมชนจะเตรียมการต้อนรับและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเมื่อมีการจองล่วงหน้าเป็นหมู่คณะเท่านั้น และ 3. แหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีและแปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวปราสาทขอมในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (53.5%) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (40%) สนใจในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอม (58%) จัดการเดินทางด้วย

ตัวเอง (77%) เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว (50%) กับครอบครัวหรือญาติ (23%) มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 2-5 คน (75%) ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง 2,001-5,000 บาท (59%) ใช้จ่ายมากที่สุดหมวดค่าอาหาร (51) และไม่พักค้างคืน (74%) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมพูนุท สมแสน และลินจง โพชารี (2567) ที่พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์มาเพื่อ การศึกษาศิลปะหรือวัฒนธรรม เดินทางมาครอบครัวหรือญาติพี่น้อง เดินทางด้วยรถยนต์ ส่วนตัว ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อวัน น้อยกว่า 1,000 บาท เดินทางมา มากกว่า 3 ครั้ง และรู้จักทางอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสยามล เทพทา (2563) ที่สรุปว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพราะความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับข้อมูลการบอกเล่าจากเพื่อนและบุคคลในครอบครัว ค่าใช้จ่ายประมาณ 1,000-3,000 บาท ต่อคน

ในส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้านนั้น นักท่องเที่ยวได้รับความดึงดูดใจจากปราสาทขอมมากที่สุด (4.40) รองลงมาคือด้านที่พัก (4.35) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (4.15) ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (3.94) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (3.90) และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (3.84) จากผลการศึกษา สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยว ของจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้ 1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีและ แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว และ 2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีศูนย์บริการข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ และติดต่อสื่อสารที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสยามล เทพทา (2563) อธิบายว่าจากการสังเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว สามารถเสนอแนวทางการจัดการได้ 5 ด้าน คือ 1. การพัฒนาด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม 2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อารยธรรมขอมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเรื่องเล่า 3. การพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ ด้านการรับข้อมูลข่าวสารเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม กับองค์ประกอบการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเขตเมืองเก่าลพบุรี 4. การพัฒนาทักษะและความ เชี่ยวชาญของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมและ 5. การประชาสัมพันธ์ การตลาดเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอารย ธรรมขอม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวัฒนา ตั้งสวัสดิ์ (2562) ที่พบว่าพฤติกรรม นักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อเป็น การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเส้นทางอารยธรรมขอม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็น

ระบบและเน้นการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอม
และชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ คือ แนวทางการพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสามารถพัฒนาตามองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination's Components) เรียงลำดับจากสิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาในลักษณะ 6A ดังนี้

1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่และดีแก่นักท่องเที่ยว

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) มีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีสถานพยาบาล หรือสถานที่ปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับนักท่องเที่ยว มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (Attractions of Community Tourism) พัฒนาอาหารของชุมชนให้มีเอกลักษณ์ ใช้วัตถุดิบในชุมชน มีเมนูให้เลือกหลากหลาย และเมนูสำหรับรับประทานได้ทุกวัย และเพิ่มความน่าสนใจหรือความดึงดูดใจของแหล่ง

ท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวและเทศกาลงานประเพณี

4. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) มีการบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีป้ายบอกทางและป้ายแสดงเส้นทางชัดเจน

5. ด้านที่พัก (Accommodation) มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและมีความปลอดภัย

6. ด้านความดึงดูดใจของปราสาทขอม (Attractions of Khmer Sanctuary) เพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของปราสาท เช่น ป้ายแสดงข้อมูลปราสาท และเพิ่มประสิทธิภาพและจำนวนของผู้ให้ข้อมูลปราสาท

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวปราสาทขอมมาเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์

2. แหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนควรทำงานบูรณาการร่วมกันกับภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาดและการขาย เพื่อสร้างการรับรู้และขยายกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของปราสาทขอมและชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

2. หน่วยงานรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ ฯลฯ ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และป้ายแสดงข้อมูลและแผนที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมไปยังชุมชนท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

2. ควรศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมและชุมชนท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2567). *ประกาศรายชื่อโบราณสถานที่ประกาศขึ้นทะเบียนแล้วจังหวัดศรีสะเกษ*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://url.in.th/cftZc>
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2566*. สืบค้น 21 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/758>
- ชมพูนุท สมแสน และลินจง โพชารี่. (2567). พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสกลนคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 18(57), 16-36.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว: Tourist Behavior* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- สยามล เทพทา. (2563). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในจังหวัดลพบุรี. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 537-550.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. (2567). *แผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2566-2570) ประจำปีงบประมาณ 2568*. ศรีสะเกษ: สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ.
- สุวัฒนา ตั้งสวัสดิ์. (2562). อิทธิพลของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อความพึงพอใจแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางอารยธรรมขอม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 180-191.
- Bugrova, E. D. & Kirillova, N. (2024). Cultural Tourism as a Resource for Memory Studies. *Observatory of Culture*, 21(4), 348-357.
- Cetin, G. & Bilgihan, A. (2016). Components of cultural tourists' experiences in destinations. *Current Issues in Tourism*, 19(2), 137-154.
- Dai, S. L. (2024). Implementation of Tourism Components to Increase the Tourist Attraction of Fort Kastela in Ternate Tourist Destinations. *International Journal Papier Public Review*, 5(3), 37-44.
- Hair, J. F. et al. 2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

- Juvan, E. et al. (2017). *Tourist Behaviour: An Overview of Models to Date*. Retrieved March 20, 2020, from <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-7023-71-8/2.pdf>
- Li, J. et al. (2024). Sustainable tourist behavior: A systematic literature review and research agenda. *Sustainable Development*, 32(4), 3356–3374.
- Lohmann, M. & Beer, H. (2013). Fundamentals of tourism: What makes a person a potential tourist and a region a potential tourism destination?. *The Poznan University of Economics Review*, 13(4), 83–97.
- Richa, R. & Naithani, B. P. (2024). A Review of Cultural Tourism. *Journal of Advances and Scholarly Research in Allied Education*, 21(2), 45-50.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Zheng, D. et al. (2024). *Introduction to the Handbook of Tourism and Consumer Behavior*. Retrieved April 22, 2025, from <https://url.in.th/tQNFD>

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงิน
ในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่
จังหวัดกำแพงเพชร*

RELATION BETWEEN MARKETING MIX (4P) TO FINANCIAL RETURN IN
CREATING COMPETITIVE POTENTIAL OF KRAYASART KLUAI KHAI PRODUCTS,
KAMPHAENG PHET PROVINCE

ศิริพร โสมคำภา, วิษณุเดช นันไชยแก้ว, นภาลัย บุญคำเมือง, อนุธิดา เพชรพิมูล
Siriporn Somkhumpa, Wissanudeth Nunchaikaew,
Naphalai Boonkummuang, Anuthida Phetphimoon
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Kamphaeng Phet Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: tampoo37@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร 2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร โดยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลการผลิตกระยาสารท และข้อมูลผลการดำเนินงานทางการเงิน ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ ตำบลลานดอกไม้ตก อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร และกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภค จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลการผลิตกระยาสารท แบบสอบถามข้อมูลทางการเงิน และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P)

ผลการวิจัยพบว่า รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ เท่ากับ 16,625 บาท ต้นทุนการผลิต (ต่อรอบการผลิต) เท่ากับ 12,428 บาท โดยต้นทุนที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือ ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นจำนวนเงิน 7,744 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.31 รองลงมาคือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เป็นจำนวนเงิน 3,484 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.03 และต้นทุนที่น้อยที่สุด คือ

ต้นทุนค่าแรงงานในการผลิต เป็นจำนวนเงิน 1,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.66 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ส่วนผสมทางการตลาด (4P) ด้านราคา (Price) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนทางการเงิน ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือต่ำ ($r=.388$, $Sig=.045$)

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; ส่วนผสมทางการตลาด (4P); ผลตอบแทนทางการเงิน

Abstract

This research article aimed: 1. To study the cost and returns of banana crispy snack products in Kamphaeng Phet Province. 2. To study the consumers' opinions on the marketing mix (4P) of Banana Krayasart products in Kamphaeng Phet Province and 3. To study the relationship between the marketing mix (4P's) and the financial returns in creating the competitive potential of Banana Krayasart products in Kamphaeng Phet Province, conducted by the mixed research methods. The data source for the production of Khanom Krayasart and financial performance data were the Khanom Krayasart Banana Product Group, Lan Dok Mai Tok Sub-District, Kosamphi Nakhon District, Kamphaeng Phet Province, and the samples were 400 consumers. The research instruments used were interview scripts to produce Khanom Krayasart, financial information questionnaires, and consumer opinions questionnaires on the marketing mix (4P).

The research results found that the income from product sales was 16,625 baht. The production cost (per production cycle) was 12,428 baht, with the highest cost being the cost of raw materials used in production at 7,744 baht, or 62.31 percent, followed by the cost of operating expenses at 3,484 baht, or 28.03 percent, and the lowest cost was the labor cost for production, which was 1,200 baht, or 9.66 percent. The results of the relationship test between marketing mix (4P's) and financial return on investment in creating competitive potential of banana crispy snack products in Kamphaeng Phet Province were found that marketing mix (4P) in terms of price had a positive relationship with financial return in terms of net profit by statistically significant level at 0.05 with little or low correlation ($r=.388$, $Sig=.045$).

Keywords: Relations; Marketing Mix (4P); Financial Return

บทนำ

กระยาสารทเป็นขนมไทยพื้นบ้านที่มีความสำคัญทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีการนำกล้วยไข่มาเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการในท้องถิ่นยังคงเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2565) ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งกระยาสารทกล้วยไข่ผลิตโดยกลุ่มผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ ตำบลลานดอกไม้ตัก อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีการผลิตกระยาสารทมาขายมานานจึงทำให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้บริโภคและมีการกระจายสินค้าไปยังหลายพื้นที่ในจังหวัด และภายนอกจังหวัด

ปัจจุบันต้นทุนการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่ได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย เช่น ราคาวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายทางการตลาด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกำไรและความสามารถในการดำรงอยู่ของธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในพื้นที่ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2566) การศึกษาความสัมพันธ์ทางการตลาดกับผลตอบแทนทางการเงิน ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจได้อย่างเหมาะสม แต่ยังช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดนโยบายสนับสนุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ในตลาดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Porter, 1985) การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมาก ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ประกอบการอาหารควรมีการพัฒนาสินค้าตามความต้องการของตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อสามารถปรับตัวสู่สถานการณ์การตลาดในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและนำมาปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานในองค์กรให้เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และสามารถแข่งขันได้ (สุธิดา นามเมืองปัก และพรทิพย์ รอดพัน, 2567)

แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเพียงการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคหรือแนวทางการส่งเสริมการตลาดในภาพรวมเท่านั้น ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกที่เชื่อมโยงองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด (4P) เข้ากับผลตอบแทนทางการเงินโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมพื้นเมือง เช่น กระยาสารท ซึ่งถือเป็นสินค้าชุมชนที่มีศักยภาพและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ช่องว่างนี้ส่งผลให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นขาดข้อมูลเชิงวิเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสม

ทางการตลาดกับผลตอบแทนทางการเงินของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ที่ยังขาดแคลน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในเชิงธุรกิจอย่างยั่งยืนสำหรับผู้ประกอบการในระดับชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญของจังหวัด เป็นแนวทางให้กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานทางธุรกิจในการบริหารจัดการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ สร้างศักยภาพในการแข่งขัน และสามารถนำไปสู่การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาต่อยอดในการดำเนินกิจการของกลุ่มได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ในตำบลลานดอกไม้ตก อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร และผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร

2.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิต ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากกลุ่มที่ดำเนินกิจการจริงและมีข้อมูลทางการเงินพร้อม และกลุ่มผู้บริโภค กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากลูกค้าที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ ณ จุดจำหน่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และได้ค่า IOC เท่ากับ 0.87 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยแบบสอบถามประเมินผลการดำเนินงานทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิต ใช้รูปแบบ Rating Scale 5 ระดับ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ปริมาณการขาย รายได้ กำไรจากการดำเนินงาน และกำไรสุทธิ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับต้นทุน รายได้ และกำไรของกระบวนการผลิตกระยาสารท

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (ความคิดเห็นของผู้บริโภค) เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคจำนวน 400 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนประชากรในพื้นที่

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (ด้านการผลิตและผลตอบแทน) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ โดยเน้นข้อมูลทางการเงินและต้นทุน

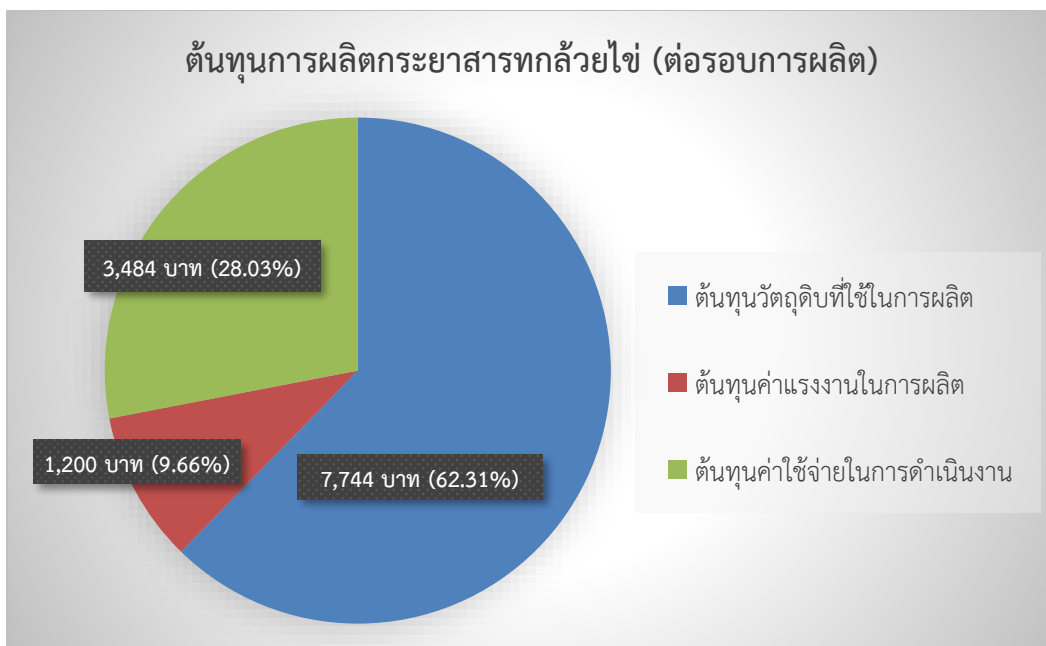
5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่อแสดงภาพรวมของประสิทธิภาพทางการเงิน และสำหรับการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงิน ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อแสดงระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัด กำแพงเพชร พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ต้นทุนแรงงานที่ใช้ในการผลิต ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประมาณการขายได้ในการผลิต กำไรสุทธิต่อหน่วยการผลิต และผลการดำเนินงานทางการเงิน ผลการศึกษามีดังนี้

ภาพที่ 1 ต้นทุนการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่

จากภาพที่ 1 ต้นทุนต่อหน่วยที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ (ต่อรอบการผลิต) ซึ่งในหนึ่งรอบการผลิต สามารถผลิตได้ 475 ถุง พบว่า ต้นทุนการผลิต (ต่อรอบการผลิต) เท่ากับ 12,428 บาท โดยต้นทุนที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือ ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เป็นจำนวนเงิน 7,744 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.31 รองลงมาคือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เป็นจำนวนเงิน 3,484 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.03 และต้นทุนที่น้อยที่สุดคือ ต้นทุนค่าแรงงานในการผลิต เป็นจำนวนเงิน 1,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 รายได้ในการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่

รายการ	จำนวน
ปริมาณการผลิตรวม	95 กิโลกรัม
ปริมาณต่อถุง	200 กรัม
จำนวนถุงต่อรอบการผลิต	475 ถุง
ราคาขาย	35 บาท/ถุง
รายได้จากการขาย (475×35)	16,625 บาท

จากตารางที่ 1 รายได้ในการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่ ต่อหนึ่งรอบการผลิต พบว่าในการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่ในกำหนึ่รอบการผลิตจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 475 ถุง โดยมีราคาขายถุงละ 35 บาท ส่งผลให้มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่รวมเท่ากับ 16,625 บาท ต่อหนึ่งรอบการผลิต

ตารางที่ 2 กำไรสุทธิต่อหน่วยการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
รายได้จากการขาย	16,625 บาท
หัก ต้นทุนการผลิต	12,428 บาท
กำไรสุทธิ	4,197 บาท
กำไรสุทธิต่อหน่วย (4,197/475)	8.84 บาท

จากตารางที่ 2 กำไรสุทธิต่อหน่วยในการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่ พบว่า จากราคาขาย ฤๅละ 35 บาท ทำให้มีรายได้จากการขายรวม 16,625 บาท เมื่อหักต้นทุนการผลิต 12,428 บาท ทำให้มีกำไรสุทธิ 4,197 บาท หรือมีกำไร 8.84 บาท คิดเป็นกำไรเท่ากับร้อยละ 25.26

ตารางที่ 3 ผลการดำเนินงานทางการเงินผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
ด้านปริมาณการขาย (Sales Volume)			
1.1 มีปริมาณการขายสูงกว่าปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน	4.22	0.80	มาก
1.2 ปริมาณการขายมีแนวโน้มสูงขึ้น	4.44	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.33	0.59	มาก
ด้านรายได้จากการขาย (Revenue)			
2.1 มีรายได้จากการขายสูงกว่าต้นทุนการผลิต	4.33	0.68	มาก
2.2 มีรายได้จากการขายสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง	4.41	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.37	0.53	มาก
ด้านกำไรจากการดำเนินงาน (Earnings Before Interest and Taxes)			
3.1 มีกำไรจากการดำเนินงานเป็นบวก	4.00	0.78	มาก
3.2 กำไรจากการดำเนินงานเพียงพอต่อการจ่ายค่าใช้จ่ายทางการเงิน	4.52	0.58	มากที่สุด
3.3 กำไรจากการดำเนินงานมีแนวโน้มสูงขึ้น	4.19	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.23	0.55	มาก
ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit)			
4.1 มีผลการดำเนินงานเป็นกำไรสุทธิทุกรอบการขาย	4.48	0.64	มาก
4.2 ในระยะเวลา 5 ปี มีผลการดำเนินงานเป็นกำไรสุทธิอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.71	มาก
4.3 อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายสูงกว่าร้อยละ 20	4.48	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.41	0.53	มาก
ภาพรวม	4.34	0.49	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการดำเนินงานทางการเงินผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 โดยผลการดำเนินงานทางการเงินที่มากที่สุด คือ ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 รองลงมาคือ ด้านรายได้จากการขาย (Revenue) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือ ด้านปริมาณการขาย (Sales Volume) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.33 รองลงมาคือ ด้านกำไรจากการดำเนินงาน (Earnings Before Interest and Taxes) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.23 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1. กระยาสารทมีกลิ่นสีสันทให้เลือกหลากหลายรสชาติ	4.49	0.59	มาก
2. มีขนาดบรรจุภัณฑ์ให้เลือกหลากหลายตามความต้องการ	4.50	0.66	มาก
3. รูปแบบบรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม คงทน	4.47	0.59	มาก
4. บรรจุภัณฑ์มีวัสดุกันความชื้น	4.46	0.56	มาก
5. ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์	4.51	0.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.49	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.49 โดยความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มากที่สุด คือ ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านราคา (Price)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1. มีราคาสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลาย	4.44	0.55	มาก
2. ราคาเหมาะสมกับขนาดและคุณค่าทางโภชนาการที่ได้รับ	4.42	0.55	มาก
3. ราคาสอดคล้องกับขนาดของผลิตภัณฑ์	4.44	0.56	มาก
4. มีป้ายราคาบอกชัดเจน	4.43	0.56	มาก
5. มีราคาที่เหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภค	4.51	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.45	0.55	มาก

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านราคา (Price) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.45 โดยความคิดเห็นด้านราคา (Price) ที่มากที่สุด คือ มีราคาที่เหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1. จำหน่ายผ่านหน้าร้านหรือสถานประกอบการ	4.48	0.60	มาก
2. ร้านค้าชุมชน	4.35	0.66	มาก
3. ร้านค้าโอท็อปของจังหวัดกำแพงเพชร	4.43	0.61	มาก
4. งานโอท็อปของจังหวัดกำแพงเพชร	4.33	0.66	มาก
5. งานแสดงสินค้าประจำปี	4.37	0.63	มาก
6. ช่องทางออนไลน์	4.32	0.59	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.38	0.63	มาก

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.38 โดยความคิดเห็นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ที่มากที่สุด คือ จำหน่ายผ่านหน้าร้านหรือสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.48

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1. การลดราคาในกรณีที่ซื้อตามจำนวนที่กำหนด	4.41	0.61	มาก
2. การแจกสินค้าตัวอย่างให้ชิมก่อนซื้อสินค้า	4.35	0.59	มาก
3. มีกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ตรงตามความต้องการ เช่น ลด แลก แจก แถม	4.34	0.59	มาก
4. มีการกระจายสินค้าตามสถานที่ขายหลากหลาย สามารถซื้อขายได้ผ่านสื่อออนไลน์	4.35	0.62	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.36	0.60	มาก

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.36 โดยความคิดเห็นด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ที่มากที่สุด คือ การลดราคาในกรณีที่ซื้อตามจำนวนที่กำหนดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร มีผลการศึกษาความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปแบบสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation: r) สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H₀: ส่วนผสมทางการตลาด (4P) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนทางการเงิน

H₁: ส่วนผสมทางการตลาด (4P) มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนทางการเงิน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์จะใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation: r) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H₀) ก็ต่อเมื่อค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 ผลการทดสอบดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร

		ส่วนผสมทางการตลาด (4P)				ผลตอบแทนทางการเงิน			
		ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	ด้านราคา (Price)	ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย (Place)	ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)	ด้านปริมาณการขาย (Sales Volume)	ด้านรายได้จากการขาย (Revenue)	ด้านกำไรจากการดำเนินงาน Before Interest and Taxes)	ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit)
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	Pearson	1	.780**	.848**	.640**	.261	.320	.283	.374
	Correlation								
	Sig.		.000	.000	.000	.188	.104	.153	.055
ด้านราคา (Price)	แปดผล		+	+	+				
	Pearson	.780**	1	.792**	.731**	.289	.346	.334	.388*
	Correlation								
ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย (Place)	Sig.	.000		.000	.000	.143	.077	.088	.045
	แปดผล	+		+	+				+
	Pearson	.848**	.792**	1	.723**	.300	.360	.270	.347
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)	Correlation								
	Sig.	.000	.000	.000	.000	.128	.065	.172	.077
	แปดผล	+	+	+	+				
ด้านปริมาณการขาย (Sales Volume)	Pearson	.640**	.731**	.723**	1	.234	.261	.275	.258
	Correlation								
	Sig.	.000	.000	.000	.000	.241	.189	.165	.194
ด้านรายได้จากการขาย (Revenue)	แปดผล	+	+	+	+				
	Pearson	.261	.289	.300	.234	1	.761**	.715**	.684**
	Correlation								
ด้านกำไรจากการดำเนินงาน Before Interest and Taxes)	Sig.	.188	.143	.128	.241		.000	.000	.000
	แปดผล						+	+	+
	Pearson	.320	.346	.360	.261	.761**	1	.720**	.864**
ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit)	Correlation								
	Sig.	.104	.077	.065	.189	.000		.000	.000
	แปดผล					+		+	+
	Pearson	.283	.334	.270	.275	.715**	.720**	1	.746**
	Correlation								
	Sig.	.153	.088	.172	.165	.000	.000		.000
	แปดผล					+	+		+
	Pearson	.374	.388*	.347	.258	.684**	.864**	.746**	1
	Correlation								
	Sig.	.055	.045	.077	.194	.000	.000	.000	
	แปดผล		+			+	+	+	

X = ไม่มีความสัมพันธ์ + = มีความสัมพันธ์เชิงบวก - = มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.01

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ส่วนผสมทางการตลาด (4P) ด้านราคา (Price) มีค่า Sig. น้อย

กว่า .05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่า ส่วนผสมทางการตลาด (4P) ด้านราคา (Price) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนทางการเงิน ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือต่ำ ($r=.388$, $Sig=.045$)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงินในการสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนการผลิตกระยาสารทกล้วยไข่ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนแรงงาน และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยมีต้นทุนหลักมาจากวัตถุดิบ เช่น กล้วยไข่ และงาขาว ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดราคาขายและอัตรากำไรของธุรกิจในระดับท้องถิ่น ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ และคณะ (2564) ที่พบว่าต้นทุนวัตถุดิบเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร

เมื่อพิจารณาในแง่ของต้นทุนการดำเนินงาน พบว่าการกำหนดราคาขายมีความสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ แสงอรุณ และคณะ (2563) ที่ระบุว่ากลยุทธ์การกำหนดราคาตามต้นทุนที่เหมาะสมช่วยให้ธุรกิจสามารถรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดและเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนผสมทางการตลาด (4P) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Product) โดยเฉพาะการได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.51) และความหลากหลายของรสชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.49) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย วิริยะกุล และคณะ (2564) ที่พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้น

ในด้านราคา (Price) พบว่าผู้บริโภคมองว่าราคาของผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับคุณภาพและกำลังซื้อของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.51) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา เกียรติชัย และคณะ (2563) ที่พบว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกซื้อสินค้าจากราคาที่สมเหตุสมผลและคุ้มค่างกับคุณภาพ

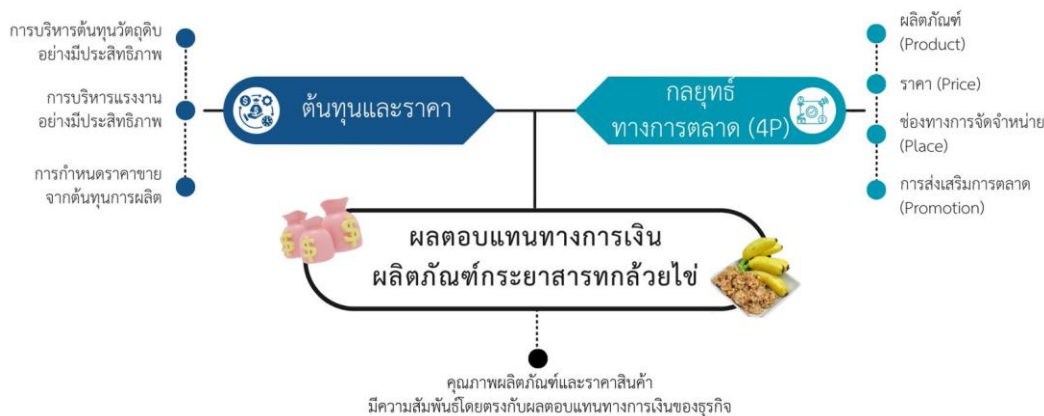
สำหรับช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่าผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านร้านค้าชุมชน (ร้อยละ 36.50) และสถานประกอบการโดยตรง (ร้อยละ 26.50) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิญญู โพธิ์ศรี และคณะ (2565) ที่ชี้ว่าการกระจายสินค้าผ่านช่องทางที่เหมาะสมช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาดได้

ในด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) พบว่าการลดราคาสำหรับการซื้อจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) และการแจกสินค้าตัวอย่าง (ค่าเฉลี่ย 4.35) เป็นกลยุทธ์ที่ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตภณ นันทวัฒน์ และคณะ (2565) ที่พบว่า กลยุทธ์ลดราคาและแจกสินค้าตัวอย่างเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมทางการตลาด (4P) กับผลตอบแทนทางการเงิน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ส่วนผสมทางการตลาด (4P) ด้านราคา (Price) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนทางการเงิน ด้านกำไรสุทธิ (Net Profit) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัสมา กาซ็อน และคณะ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด กับผลตอบแทนจากยอดขายของผู้ประกอบการค้ามัตย้อมในจังหวัดแพร่ พบว่า ด้านราคามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลตอบแทนจากยอดขายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนทางการเงินผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่

จากผลการวิจัย สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เป็นโมเดล ปัจจัยสู่ความสำเร็จของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. ต้นทุนและราคา การบริหารต้นทุนวัตถุดิบและแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดราคาขายจากต้นทุนการผลิตส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการสร้างกำไรของธุรกิจ

2. กลยุทธ์ทางการตลาด (4P) การพัฒนาและบริหารส่วนผสมทางการตลาดที่เหมาะสม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

3. ผลตอบแทนทางการเงิน ปัจจัยทางการตลาดบางด้าน เช่น คุณภาพผลิตภัณฑ์และราคาสินค้า มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจ

โมเดลนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลตอบแทนทางการเงินของผลิตภัณฑ์กระยาสารทกล้วยไข่ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนต่อไป จากโมเดลขั้นต้น สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์ มะพร้าวเสวย ผลิตภัณฑ์น้ำพริก ผลิตภัณฑ์กล้วยกวน ผลิตภัณฑ์กล้วยตาก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สนับสนุนการลดต้นทุนวัตถุดิบผ่านการรวมกลุ่มจัดซื้อภาครัฐควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตกระยาสารทกล้วยไข่รวมกลุ่มกันจัดซื้อวัตถุดิบในปริมาณมากเพื่อให้ได้ราคาถูกลงซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลตอบแทนทางการเงิน

2. สร้างมาตรฐานคุณภาพและส่งเสริมการรับรองผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP Premium) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคในระดับกว้าง และเปิดโอกาสในการขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ

3. จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนหรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับธุรกิจขนาดเล็กเพื่อช่วยเสริมสภาพคล่องทางการเงินและต่อยอดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วางแผนการกำหนดราคาตามกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เนื่องจากราคามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกำไรสุทธิ จึงควรมีการวางแผนราคาตามกลุ่มลูกค้า (เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มคนในพื้นที่) อย่างเหมาะสม

2. พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์เนื่องจากยังมีคะแนนความพึงพอใจต่ำกว่าแบบออฟไลน์ ดังนั้น ควรพัฒนาช่องทาง E-Commerce Facebook Line OA หรือ Shopee อย่างเป็นระบบ

3. สร้างแพ็คเกจส่งเสริมการขาย เช่น Gift Set หรือ Subscription Box เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ารายใหญ่และเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำในช่วงเทศกาลหรือกิจกรรมพิเศษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์ด้านโปรโมชั่นต่อยอดขายในระยะยาว โดยเฉพาะการใช้โปรโมชั่นลด แลก แจก แถม ที่นิยมใช้กันในกลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมพื้นเมืองว่าส่งผลต่อยอดขายถาวรหรือเพียงแค่ช่วงสั้น

2. เปรียบเทียบผลตอบแทนระหว่างกลุ่มผู้ผลิตที่ใช้กลยุทธ์การตลาดต่างกัน เช่นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง กับกลุ่มที่ยังเน้นตลาดชุมชน เพื่อดูประสิทธิภาพของช่องทางต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2565). รายงานอุตสาหกรรมอาหารพื้นเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- กันตภณ นันทวัฒน์ และคณะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค*, 10(2), 45-59.
- กัสม่า กาซ็อน และคณะ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อผลตอบแทนจากยอดขายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงราย*, 12(2), 120-135.
- ธนวัฒน์ วงศ์สุวรรณ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การบริหารต้นทุนในธุรกิจอาหารพื้นเมืองเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการรายย่อย. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 20(1), 33-47.
- วรัญญ โปธิ์ศรี และคณะ. (2565). การกระจายสินค้าผ่านช่องทางดิจิทัลและผลกระทบต่อพฤติกรรมซื้อของผู้บริโภค. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 22(1), 61-75.
- สมชาย วิริยะกุล และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 18(3), 99-114.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2566). *แนวโน้มอุตสาหกรรมอาหารและขนมไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สุธิดา นามเมืองปัก และพรทิพย์ รอดพัน. (2567). ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของผู้บริโภคเจนเนอเรชันวายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(6), 77-89.
- อภิสิทธิ์ แสงอรุณ และคณะ. (2563). ผลกระทบของการกำหนดราคาตามต้นทุนที่เหมาะสมต่อส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจ SME. *วารสารการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค*, 12(1), 88-102.
- อารยา เกียรติชัย และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้าและความคุ้มค่าในการซื้อของผู้บริโภค. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ*, 14(3), 112-127.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.

แนวความคิดการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ สู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน*

THE MANAGEMENT OF ADMINISTRATIVE ACCOUNTING FOR MONASTERIES IN THE BANGKAPI DISTRICT TOWARDS OPERATIONAL SUCCESS

พัทธธีรา จิรอุดมสารโจน์, พระทรงเกียรติ กุลณา, ศศิธร จัวนพันธ์, ทรงศักดิ์ วิจัยธรรมฤทธิ์,
ฉันทลักษณ์ ฮีสวัสดิ์, วรางคณา ต้นสกุล

Phatteera Jiraudomsarod, Phra Songkial Kulna, Sasitorn Nuanphan, Songsak Wijaitamrit,

Chantalak Heesawat, Warangkana Tansakul

มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

Bangkok Suvarnabhumi University

Corresponding Author E-mail: Phatteera.n@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของวัดในเขตบางกะปิ โดยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่างเป็นวัดในเขตบางกะปิ จำนวน 6 วัด ได้แก่ วัดบึงทองหลาง วัดศรีบุญเรือง วัดเทพศิลา วัดพระไกรสิทธิ์ วัดจันทรวงศาราม และวัดสามัคคีธรรม โดยศึกษาจากประชากร คือ ผู้บริหารของวัด คณะกรรมการของวัดในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 98 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที สถิติใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน คือ การใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารมีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านของการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารแล้ว พบว่า การสื่อสารที่ให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งที่มีอิทธิพลอย่างทรงพลัง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพบว่า ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า และการสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การจัดการ; บัญชีบริหารวัด; ความสำเร็จ

Abstract

This research article aimed to study the application of management accounting that affected the operational success of monasteries at the Bang Kapi district. This was a quantitative study using a questionnaire as the research instrument. The sample consisted of six monasteries at Bang Kapi District: Wat Bueng Thong Lang, Wat Si Bun Rueang, Wat Thepleela, Wat Phra Kraisi, Wat Chantharawongsaram, and Wat Samakkhitham. The population included monastery administrators and committee members at Bang Kapi District, Bangkok, totaling 98 individuals. The statistical methods used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test. The hypotheses were tested using multiple linear regression analysis.

The research findings showed that the application of management accounting was at a high level. When considering each aspect of the application, it was found that communication that provides deep and powerful information had the highest average score. In terms of operational effectiveness, achievement of success goals had the highest average. The hypothesis testing revealed that the factors influencing operational effectiveness were impact analysis on value and building trust of administrators toward stakeholders.

Keywords: Management; Monastery Management Account; Success

บทนำ

การปกครองภายในวัดเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและสังคม ในการจัดการบริหารภายในวัดก็ยังคงเกิดปัญหาหลายด้านที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของมหาเถรสมาคม ซึ่งบางครั้งการบังคับใช้ระเบียบอาจไม่ตรงตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน หรือบางกรณีอาจมีการตีความที่คลาดเคลื่อน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในวัด ปัญหาใหญ่ที่มักเกิดขึ้นภายในวัดอีกประเด็นหนึ่งคือ การบริหารจัดการการเงินและบัญชีของวัด ซึ่งในบางกรณีอาจมีการใช้จ่ายที่ไม่โปร่งใส หรือการจัดการที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดข้อครหาหรือความไม่พึงพอใจจากสาธุชน การขาดทักษะในการบริหารทางการเงินและการวางแผนที่ดีอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาวัดและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาหรือความไม่เหมาะสมในการจัดการเงินของวัด การนำแนวทางทางด้านบัญชีบริหารมาช่วยในการบริหารงานของวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาวัดให้ดำเนินการไปได้ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (อินตา ศิริวรรณ,

2556) เพราะวัดถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธ และเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะวัดในเขตบางกะปิซึ่งมีวัดจำนวน 6 วัด ได้แก่ วัดบึงทองหลาง วัดศรีบุญเรือง วัดเทพศิลา วัดพระไกรสิทธิ์ วัดจันทรวงศาราม และวัดสามัคคีธรรม ซึ่งถือเป็นศาสนสถานที่เก่าแก่มากมายยาวนานซึ่งตั้งอยู่ในเขตบางกะปิ

การบัญชีบริหารเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับการบัญชีต้นทุน แต่มีขอบเขตกว้างกว่า โดยข้อมูลจากการบัญชีต้นทุนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร เช่น การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกำกับดูแลการดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในยุคที่สภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน หลักการของการบัญชีบริหารจึงถูกพัฒนาโดย AICPA และ CIMA เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วย 4 หลักการหลัก ได้แก่ หลักการข้อที่ 1 การสื่อสารข้อมูลที่มีอิทธิพลและลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล หลักการข้อที่ 2 การใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องและตรงประเด็นซึ่งช่วยในการตัดสินใจในเวลาที่เหมาะสม หลักการข้อที่ 3 การวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อคุณค่าเพื่อประเมินผลกระทบของการตัดสินใจต่อองค์กร และ หลักการข้อที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Chartered Institute of Management Accountants, 2014; พัชราภรณ์ งามเริง และกัสมมา กาซ้อน, 2023)

แนวคิดทางด้านบัญชีบริหารจึงถูกนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภายในองค์กร วัดก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานหนึ่งที่น่าหลักการทางด้านบัญชีบริหารมาใช้ในการบริหารงานของวัด การนำแนวทางการบัญชีบริหารอาจช่วยลดปัญหา การบริหารจัดการภายในวัดที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกและชุมชนได้อย่างเหมาะสม หรือไม่สามารถนำทรัพยากรทางการเงินมาใช้ให้เป็นกัมไประโยชน์สูงสุด อาจทำให้มีความไม่พอใจหรือขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของวัด และนำไปสู่ผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาและให้บริการในระยะยาว

ดังนั้น การนำแนวทางการบัญชีบริหาร อาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวัดในเขตบางกะปิ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อให้สามารถติดตามและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการสื่อสารที่เต็มประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การนำแนวทางการบัญชีบริหารโดยการจัดการทรัพยากรทางการเงินและมีประสิทธิภาพสำหรับการตัดสินใจและการวางแผนในการพัฒนาของวัดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (ฐานิตา ดงยางวัน และคณะ, 2024) การสร้างกระบวนการทางด้านการบริหาร โดยนำหลักการเกี่ยวกับบัญชีบริหารมาประยุกต์ใช้ให้เป็นระบบและมีการตรวจสอบและควบคุมอย่างเคร่งครัด ช่วยให้ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวัดได้ดีขึ้น โดยการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร

อย่างเหมาะสมจะช่วยให้วัดมีความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินที่ดีขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวัดในเขตบางกะปิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร

ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารวัด และคณะกรรมการวัด ในเขตพื้นที่การปกครองเขตบางกะปิ โดยผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้บริหารของวัด และคณะกรรมการของวัด จำนวน 98 คน โดยเป็นแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารของวัด จำนวน 62 รูป ได้แก่ วัดจันทวงศาราม จำนวน 6 รูป วัดบึงทองหลางจำนวน 10 รูป วัดเทพศิลา จำนวน 17 รูป วัดพระไกรสิทธิ์ จำนวน 10 รูป วัดศรีบุญเรือง จำนวน 13 รูป วัดสามัคคีธรรม จำนวน 6 รูป และคณะกรรมการของวัด จำนวน 36 คน ได้แก่ วัดจันทวงศารามจำนวน 6 คน วัดบึงทองหลางจำนวน 6 คน วัดเทพศิลา จำนวน 6 คน วัดพระไกรสิทธิ์ จำนวน 6 คน วัดศรีบุญเรือง จำนวน 6 คน วัดสามัคคีธรรม จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถาม มาทดลองความเชื่อมั่นโดยการทดลองนำไปใช้ (Pre-Test) กับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาวิเคราะห์คำนวณหาค่าความเชื่อถือโดยภาพรวมปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา มีค่าน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.943 (ดูจากค่า Cronbach's Alpha)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งการสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนการดำเนินงาน จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสถิติบรรยาย ได้แก่ สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) โดยใช้ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ บทบาทของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาทของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารของวัด	62	63.3
คณะกรรมการของวัด	36	36.7
รวม	98	100.00

จากตารางที่ 1 จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารของวัด และคณะกรรมการของวัด จำนวน 98 คน พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นผู้บริหารของวัด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 และเป็นคณะกรรมการของวัด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บรรพชิต	62	63.3
ชาย	20	20.4
หญิง	16	16.3
รวม	98	100.00

จากตารางที่ 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารของวัด และคณะกรรมการของวัด จำนวน 98 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศบรรพชิต จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 เป็นเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 และเป็นเพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21-30 ปี	38	38.8
31-40 ปี	16	16.3
41-50 ปี	30	30.6
ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	14	14.3
รวม	98	100.00

จากตารางที่ 3 จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารของวัด และคณะกรรมการของวัด จำนวน 98 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 มีอายุ ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	2	2.0
ปวส.	12	12.2
ปริญญาตรี	58	59.2
สูงกว่าปริญญาตรี	26	26.5
รวม	98	100.00

จากตารางที่ 4 จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารของวัด และคณะกรรมการของวัด จำนวน 98 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับ ปริญญาตรีโดยมีจำนวนทั้งสิ้น 58 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 มีการศึกษาในระดับ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 มีการศึกษาในระดับ ปวส. จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และมีการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิดการจัดการทาง ด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน การประยุกต์ใช้การบัญชี บริหาร

การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การสื่อสารที่ให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งที่มีอิทธิพลอย่างทรงพลัง	3.89	0.41	มาก
2. สารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องและตรงประเด็น	3.86	0.43	มาก
3. การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า	3.83	0.42	มาก
4. การสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.85	0.40	มาก
โดยรวม	3.86	0.36	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิดการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัด ในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.36) เมื่อพิจารณารายด้านของการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร พบว่า การสื่อสารที่ให้ข้อมูลอย่าง ลึกซึ้งที่มีอิทธิพลอย่างทรงพลัง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.41) ลำดับ ที่ 2 คือ สารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องและตรงประเด็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.43) ลำดับที่ 3 คือ การสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.40) และที่น้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.42)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการ ทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ	3.90	0.48	มาก
2. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	3.88	0.43	มาก
3. ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร	3.85	0.41	มาก

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. ด้านความพอใจของทุกฝ่าย	3.88	0.43	มาก
โดยรวม	3.88	0.40	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้านของประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.48) ลำดับที่ 2 คือ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.43) ลำดับที่ 3 คือ ด้านความพอใจของทุกฝ่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.43) และที่น้อยที่สุด ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.41)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ตัวแปร ค่าคงที่ (Constant)	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน			Collinearity Statistics			
	B	S.E.	Beta	T	p-value	Tolerance	VIF
การสื่อสารที่ให้ข้อมูลอย่าง ลึกซึ้งที่มีอิทธิพลอย่างทรง							2.013
พลัง (Com)	0.134	0.088	0.136	1.524	0.131	0.497	
สารสนเทศที่มีความ เกี่ยวข้องและตรงประเด็น	-0.008	0.096	-0.008	-0.079	0.937	0.380	2.632
(Inf)							
การวิเคราะห์ถึงผลกระทบ ต่อคุณค่า (Imp)	0.360	0.113	0.379	3.181	0.002*	0.277	3.604
การสร้างเชื่อมั่นของ ผู้บริหารต่อผู้มีส่วน	0.361	0.110	0.363	3.288	0.001*	0.323	3.095
เกี่ยวข้อง (Ste)							
R = 0.798 SE = 0.27783 R ² = 0.637 Adjusted R ² = 0.634							

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายผลความสำเร็จของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope) คือ การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า (Imp) และการสร้างเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Ste) ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถทำนายผลความสำเร็จของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope) ได้ร้อยละ 63.4 (Adjusted R² = 0.618) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า (Imp) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope) โดยมีค่า $B=0.360$ ค่า $p\text{-value}=0.002$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่า ส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope)

การสร้างเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Ste) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope) โดยมีค่า $B=0.361$ ค่า $p\text{-value}=0.001$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสร้างเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการจัดการทางด้านบัญชีบริหาร ของวัดในเขตบางกะปิ ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Ope)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่าปัจจัยนี้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของวัด เนื่องจากวัดเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร การวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณค่าจึงช่วยให้สามารถสร้างความชัดเจนและโปร่งใสในระบบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการบริหารทางด้านบัญชีให้ผลลัพธ์ทางการเงินเป็นไปตามแผนงาน เพิ่มโอกาสในความได้เปรียบ และเกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการบริหารได้ดียิ่งขึ้น (จรรยา สันทวี และ โนรี ซี อ้นยอ, 2023) โดยการวิเคราะห์ดังกล่าวช่วยตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียได้ดี อีกทั้งยังช่วยพัฒนาการจัดการทางการเงินและการจัดสรรทรัพยากรสำหรับกิจกรรมทางศาสนาและสาธารณกุศล การนำข้อมูลทางด้านบัญชีบริหาร ส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้มากขึ้น ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chartered Institute of Management Accountants (2014) และคำอธิบายของธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ (2563) ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการบัญชีบริหารในการสร้างคุณค่าผ่านการเชื่อมโยงกลยุทธ์กับรูปแบบธุรกิจขององค์กร

2. การสร้างเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการสร้างเชื่อมั่นนี้มีอิทธิพลในเชิงบวก โดยการสื่อสารข้อมูลอย่างโปร่งใสและถูกต้องจะสร้างความไว้วางใจในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์ คณะกรรมการวัด และพุทธศาสนิกชน ส่งผลให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (นิตยา โพธิ์ศรีจันทร์ และ ศิริวรรณ เพชรไพร, 2565; วรรณนิสา วงษา และสิริณี ว่องวิไลรัตน์, 2566) ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chartered Institute of Management Accountants (2014) และคำอธิบายโดยธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ (2563) ที่เน้นความสำคัญของความรับผิดชอบและ

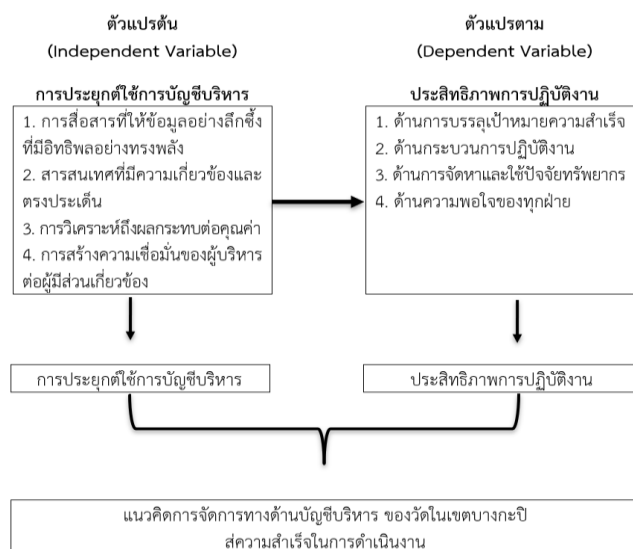
จรรยาบรรณในการบริหารงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ระยะสั้นและระยะยาว

3. การสื่อสารที่ให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งที่มีอิทธิพลอย่างทรงพลังปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจากระบบการจัดการบัญชีของวัดมีความเฉพาะเจาะจงตามบริบททางศาสนา การสื่อสารข้อมูลที่ไม่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทดังกล่าวอาจส่งผลให้ขาดความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรและหลักธรรมาภิบาล การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ (สิริศักดิ์ รัชชานติ, 2564)

4. สารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องและตรงประเด็นปัจจัยนี้ไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัด เนื่องจากผู้บริหารอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับสารสนเทศที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ในกระบวนการตัดสินใจ ส่งผลให้ข้อมูลไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ แม้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทสำคัญต่อการวางแผนและการควบคุมทรัพยากร แต่หากไม่มีความเชื่อมั่นในข้อมูลนั้น ประสิทธิภาพการดำเนินงานก็จะลดลง การใช้ข้อมูลทางด้านบัญชีบริหารที่มีคุณภาพถือเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจทำให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จ (สุภาพันธุ์ สายทองอินทร์, 2565)

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในการจัดการทางด้านบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณค่าและการสร้างความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริบทขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ขณะที่ปัจจัยด้านการสื่อสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องยังคงต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารของวัดในเขตบางกะปิทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น การนำแนวทางการบัญชีบริหารด้านการวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อคุณค่าการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และทำการปรับปรุงแก้ไขนำมาพัฒนาเกิดประโยชน์และด้านการสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริหารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความเชื่อมั่น มีการวางแผน มีการดำเนินงานตามแผนการมีส่วนร่วมในบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถตรวจสอบได้ ถือเป็นแนวทางที่ทำให้การบริหารงานของวัดเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

วัดควรเน้นการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณในระยะยาวเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการทางศาสนาและสาธารณกุศลได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ควรพัฒนาระบบการสื่อสารภายในวัดเพื่อให้สามารถสื่อสารข้อมูลที่สำคัญอย่างละเอียดและตรงประเด็น
2. วัดควรสื่อสารข้อมูลที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ ถูกต้อง ตรงประเด็น
3. วัดควรวิเคราะห์กิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้วัดสามารถประเมินต้นทุนและประโยชน์ของการดำเนินการในครั้งต่อไป
4. สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน รวมถึงสร้างช่องทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้จำกัดเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเฉพาะวัดในเขตบางกะปิเท่านั้น จึงไม่สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวม ดังนั้นควรมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างไปยังเขตจังหวัดอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ควรใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารของวัดในการวางแผน กาดัดสนใจ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จารุชา สีนทวิ และโนรีชีอันยอ. (2023). ศักยภาพของเทคนิคการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจผลิตอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 18(3), 1-10.

- ฐานิตา ดงยางวัน และคณะ. (2024). ผลกระทบของทักษะ นักบัญชีบริหารดิจิทัลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติทางบัญชีบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*, 5(2), 129-143.
- ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ. (2563). *หลักการของการบัญชีบริหาร*. สืบค้น 16 กันยายน 2567, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126276>
- นิตยา โพธิ์ศรีจันทร์ และศิริวรรณ เพชรไพร. (2565). ผลกระทบของการประยุกต์ใช้ข้อมูลการบัญชี บริหารเชิงรุก ที่มีต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดนครพนม. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 9(1), 19-30.
- พัชรารัตน์ งามเรียง และกัสมิ กาซ็อน. (2023). ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสาร สังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 5(2), 235-244.
- วรรณนิสา วงษา และสิริณี ว่องวิไลรัตน์. (2566). การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขายอุปกรณ์ก่อสร้างในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(8), 825-841.
- สิริศักดิ์ รัชชุตานติ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีบริหาร ความเป็นมืออาชีพ และความสำเร็จองค์กรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2), 344-353.
- สุภาพันธุ์ สายทองอินทร์. (2565). คุณภาพข้อมูลบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการตัดสินใจนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร. อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 1-15.
- อินตา ศิริวรรณ. (2556). *การบริหารวัดการปกครอง*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Chartered Institute of Management Accountants. (2014). *Global management accounting principles: Effective management accounting: Improving decisions and building successful organizations*. Retrieved March 20, 2023, from <https://shorturl.asia/7Y6N3>

สภาพและความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*

THE CONDITIONS AND NEEDS ASSESSMENT OF THE LEADERSHIP SYSTEM
IN QUALITY SCHOOL UNDER THE OFFICE OF CHIANG RAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

จักรรินทร์ เณรจาทิ, กษิณิณ มีพรหม

Jakrin Nenjatee, Kasidit Meeprom

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

Corresponding Author E-mail: Kengpoo2728@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และ 2. ประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น Priority Needs Index (PNIModified)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2. ความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดัชนีความสำคัญความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ความสามารถในการนำ

*Received April 11, 2025; Revised May 1, 2025; Accepted May 6, 2025

องค์กรเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผลลัพธ์ การสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการกำกับติดตาม และประเมินผล ต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; ระบบการนำองค์กร; โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

This research aimed: 1. To analyze the current and desired states of organizational leadership systems in quality schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1, and 2. To assess the priority needs for developing organizational leadership systems in those schools. This quantitative research, data were collected from 186 samples who were school administrators and teachers under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 during the 2024 academic year. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index Modified (PNIModified).

The findings revealed that: 1. Both the current and desired states of the organizational leadership system in quality schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 were at a high level, by overall; and 2. the priority needs for improving the organizational leadership system, ranked from highest to lowest based on the PNIModified index, were: strategic leadership capability, results orientation, creating opportunities for personnel participation, and monitoring, supervision, and evaluation related to future impacts.

Keywords: Needs Assessment; Leadership Systems; Quality Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอย่างรักก็ตามในยุคการศึกษา 4.0 ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร รวมทั้งการสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2566) ได้กล่าวถึง ระบบการนำองค์กร ในคู่มือการนำองค์กรเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ สำนักงาน หมวดที่ 1 ว่าเป็นวิธีการที่ผู้บริหารองค์กรต้องชี้แนะและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ระยะสั้นและระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กร โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารขององค์กรสื่อสารกับบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม การดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชน การนำองค์กรเป็นการมุ่งเน้นเพื่อปรับปรุง องค์กรเกี่ยวกับ การนำองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดของระบบการนำองค์กรเป็น การกำหนดทิศทางขององค์กร รวมทั้งการถ่ายทอดให้บุคลากรในส่วนราชการนำไปปฏิบัติในการ กำหนดผลการดำเนินการดังกล่าวผู้บริหารของส่วนราชการได้คำนึงถึงความต้องการหรือ ผลประโยชน์ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยยึดหลักความโปร่งใสและความชัดเจน และเป็นรูปธรรมไปสู่บุคลากรทุกคน รวมทั้งผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ โดยผ่าน ระบบการนำองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ได้ประเมินผลการปฏิบัติ การกิจของโรงเรียนในสังกัด ยังมีเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงในพันธกิจที่ 4 เรื่องการให้ ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาในสังกัดโดยใช้นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาเพื่อลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1, 2566) จึงมีแนวทางแก้ปัญหาโดยมีการประชุมจัดทำแผนการ การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพ จัดทำ Timeline สร้างความเข้าใจการดำเนินงาน โรงเรียนคุณภาพให้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนคุณภาพ และโรงเรียนเครือข่าย เพื่อสร้างความ เข้าใจ ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับโรงเรียนนำร่องโครงการโรงเรียน คุณภาพ และขอจัดตั้งงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2564 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาและ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มนโยบายและแผน, 2565)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจประเด็นดังกล่าวเรื่องสภาพ และความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งผลนี้จะมีประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพที่จะนำไปเป็นข้อมูลใช้ในการนำไป ปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ให้มีมาตรฐานตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ได้กำหนด ตลอดจนเป็นเครื่องชี้แนะที่ให้ทราบถึงข้อบกพร่อง ในการที่จะนำข้อปัญหาไปทำการแก้ไขให้กับผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และใช้การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) ที่ใช้นิยามของความต้องการจำเป็นในรูปแบบความแตกต่าง (Discrepancy models) ซึ่งหมายถึง ความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนคุณภาพที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 353 คน (กลุ่มนโยบายและแผน, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรเป้าหมาย จำนวน 186 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามที่สร้างโดยผู้วิจัย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการองค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ 2. ร่างแบบสอบถาม 3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยการหาค่าดัชนี (Item-Objective Congruence) พบว่า ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.50 4. ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเที่ยงในระดับสูงมาก โดยมี Cronbach's Alpha

Coefficient เท่ากับ 0.982 และงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการ HREC-UP-HSS 2.2/101/68

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้แบบสอบถาม Google Form โดยกำหนดวันรับคืนภายใน 30 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ด้วยสถิติเชิงบรรยายความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ ระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้วยสถิติเชิงบรรยายค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556)

5.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ด้วยการหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบดัดแปลง (Modified Priority Needs Index: PNImodified) ของสุวิมล ว่องวาณิช (2562) โดยใช้สูตร $PNImodified = (I - D) / D$ โดย I (Important) หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ และ D (Degree of Success) หมายถึง สภาพปัจจุบัน

ผลการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.6) ดำรงตำแหน่งครู (ร้อยละ 90.3) และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 75.3) และผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม และรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ

องค์ประกอบระบบการนำองค์กรใน โรงเรียนคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNImodified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ด้านความสามารถในการนำองค์กร								
เชิงกลยุทธ์	3.62	0.83	มาก	4.20	0.83	มาก	0.16	1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ (ต่อ)

องค์ประกอบระบบการนำองค์กรใน โรงเรียนคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ด้านความสามารถในการนำองค์กร								
เชิงกลยุทธ์	3.62	0.83	มาก	4.20	0.83	มาก	0.16	1
1. การทบทวนตัวชี้วัดดำเนินการที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อระบุสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	3.79	0.86	มาก	4.62	0.62	มากที่สุด	0.22	
2. การส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เกิดการสร้าง	3.42	0.86	ปานกลาง	4.15	0.91	มาก	0.21	
3. การดำเนินงานทำแผนยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกรอบเวลาที่ชัดเจน	3.51	0.80	มาก	4.08	0.80	มาก	0.16	
4. การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน	3.66	0.81	มาก	4.23	0.84	มาก	0.15	
ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	3.74	0.80	มาก	4.21	0.81	มาก	0.13	4
1. การรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ และคาดการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเป็นระบบ	3.62	0.74	มาก	4.25	0.82	มาก	0.17	
2. การจัดทำฐานข้อมูล การกำกับติดตาม และประเมินผลความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ	3.65	0.76	มาก	4.20	0.79	มาก	0.15	
3. การรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินการด้านการป้องกันความเสี่ยง และการทุจริตต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ	3.52	0.88	มาก	4.03	0.80	มาก	0.14	
4. การเฝ้าระวังและมีระบบแจ้งเตือนความเสี่ยงล่วงหน้า (Early Warning System) ที่มีประสิทธิภาพ	3.85	0.85	มาก	4.32	0.75	มาก	0.12	
ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม	3.70	0.84	มาก	4.25	0.87	มาก	0.15	2
1. การติดตามประเมิน ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานแผนปฏิบัติการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเป็นระบบ	3.79	0.86	มาก	4.62	0.62	มากที่สุด	0.22	

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ (ต่อ)

องค์ประกอบระบบการนำองค์กรใน โรงเรียนคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
2. การติดตามตัวชี้วัดและการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงกระบวนการที่รับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง	3.42	0.86	ปานกลาง	4.15	0.91	มาก	0.21	
3. การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3.66	0.81	มาก	4.23	0.84	มาก	0.16	
4. การจัดทำรายงานผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพสม่ำเสมอ	3.60	0.79	มาก	4.15	0.84	มาก	0.15	
ด้านการสร้างโอกาส								
การมีส่วนร่วมของบุคคลกร	3.74	0.80	มาก	4.21	0.81	มาก	0.13	4
1. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากรในการพัฒนาองค์กร	3.68	0.93	มาก	4.31	0.87	มาก	0.17	
4.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กร	3.72	0.87	มาก	4.32	0.87	มาก	0.16	
4.3 การยกย่องและเชิดชูบุคลากรหรือทีมงานที่มีผลงานดีเด่นในการพัฒนาองค์กร	3.69	0.92	มาก	4.28	0.89	มาก	0.15	
4.4 การมีการสนับสนุนเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	3.71	0.91	มาก	4.25	0.83	มาก	0.14	
รวม	3.70	0.84	มาก	4.23	0.84	มาก	0.14	

จากตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.84) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคคลกร ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.88) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกำกับ ติดตามและประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.80) อยู่ในระดับมาก และด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.84) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.83) อยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.84$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคลากร ($\bar{X}=4.27$, $S.D.=0.84$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.87$) อยู่ในระดับมาก และด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{X}=4.21$, $S.D.=0.81$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.83$) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ โดยรวม พบว่า องค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพที่มีความต้องการจำเป็น ได้รับการพัฒนาลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ ($PNImodified=0.16$) ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม ($PNImodified=0.15$) ด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคลากร ($PNImodified=0.14$) และด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($PNIModified=0.126$)

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพรายด้าน

3.1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ พบว่า องค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาลำดับจากมากไปน้อยคือ การทบทวนตัวชี้วัดดำเนินการที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อระบุสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ($PNIModified=0.22$) การส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เกิดการสร้าง ($PNIModified=0.21$) การดำเนินงานทำแผนยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกรอบเวลาที่ชัดเจน ($PNIModified=0.16$) และการสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ($PNIModified=0.15$)

3.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม พบว่า องค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม ข้อที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาลำดับจากมากไปน้อยคือ การติดตามประเมิน ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานแผนปฏิบัติการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเป็นระบบ ($PNIModified=0.22$) การติดตามตัวชี้วัด และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงกระบวนการที่รับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ($PNIModified=0.21$) การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและ

เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (PNIModified=0.16) และการจัดทำรายงานผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพสมำเสมอ (PNIModified=0.15)

3.3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคลากร พบว่า องค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคลากร ข้อที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาดำเนินการจากมากไปน้อยคือ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากรในการพัฒนาองค์กร (PNIModified=0.17) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กร (PNIModified=0.16) การยกย่องและเชิดชูบุคลากรหรือทีมงานที่มีผลงานดีเด่นในการพัฒนาองค์กร (PNIModified=0.15) การมีการสนับสนุนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (PNIModified=0.14)

3.4 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พบว่า องค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ข้อที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาดำเนินการจากมากไปน้อยคือ การรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ และคาดการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเป็นระบบ (PNIModified=0.17) การจัดทำฐานข้อมูล การกำกับ ติดตาม และประเมินผลความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ (PNIModified=0.15) การรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินการด้านการป้องกันความเสี่ยงและการทุจริตต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ (PNIModified=0.14) และการเฝ้าระวังและมีระบบแจ้งเตือนความเสี่ยงล่วงหน้า (Early Warning System) ที่มีประสิทธิภาพ (PNIModified=0.12) (PNIModified)

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แม้ว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากเหมือนกัน ดูเหมือนว่าจะไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา แต่ด้วยการใช้การประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้นิยามของความต้องการจำเป็นในรูปแบบความแตกต่าง (Discrepancy Models) ช่วยให้สามารถแสดงความต้องการจำเป็นพัฒนาได้ ตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวาณิช (2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชนก อาจปฐ (2564) ที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของชาวลิต ยิ้มแย้ม (2566) ที่เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

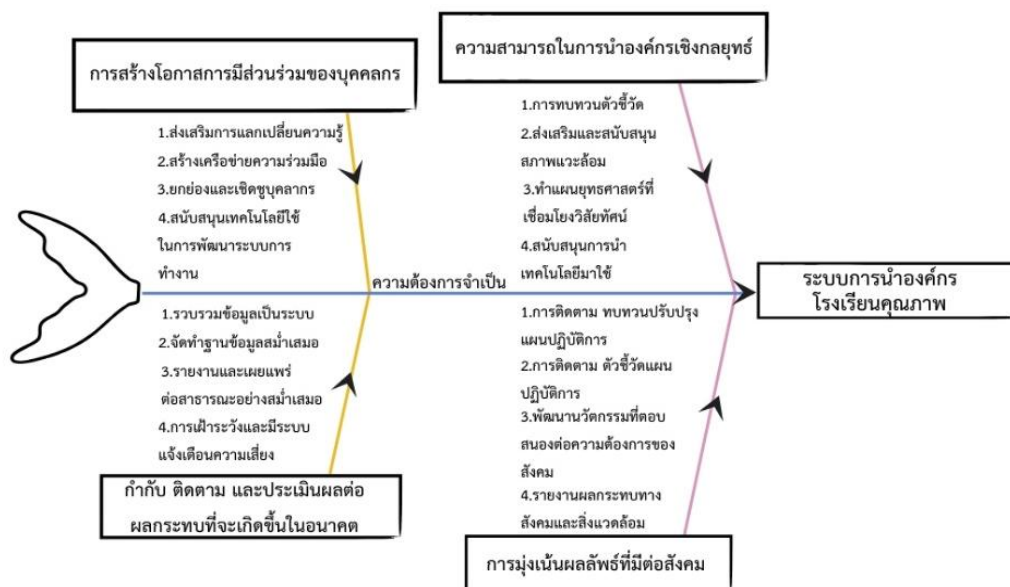

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความต้องการ และความคาดหวัง ตามแนวคิดของพิมพ์ชนก สีหา และสุภาวดี บาลี (2564) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนณรงค์ พินลานทุ่ม (2568) ที่ทำการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิตและนักศึกษา ในจังหวัดสงขลา ที่พบว่า การใช้การประเมินความต้องการจำเป็นในรูปแบบความแตกต่างช่วยให้สามารถระบุความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ที่มีระดับสภาวะเท่ากัน สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรฤกษ์ วิหาสุวรรณ และสุดาพร ทองสวัสดิ์ (2565) ทำการสำรวจความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการนำองค์และใช้ในการบริหารจัดการระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงศ์ เกิดพิน และนิคม นาคอ้าย (2567) การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโรงเรียนบ้านปลักไม้ดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 นำมาใช้เป็นแนวทางการนำองค์กรและใช้บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพร ภูมิพล และต้องลักษณ์ บุญธรรม (2564) ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหาร แหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา นำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบการนำองค์กรเพื่อบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาให้มีคุณภาพ

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติให้อยู่ในระดับที่ทำให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนได้ทำได้ดีที่สุดคือ กำกับติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ด้านที่ต้องปรับแก้ไขมากที่สุดคือ ด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2566) ที่พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์เชื่อมโยงสู่การบรรลุพันธกิจ ว่าเพื่อให้ระบบการนำองค์กรของส่วนราชการสามารถชี้แนะและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร ผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์และ แผนยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่การบรรลุพันธกิจ คำนี้ถึงผลกระทบต่อสังคมและผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับลำดับการพัฒนางค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลำดับการพัฒนาองค์ประกอบของระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดทำนโยบายส่งเสริมสถานะผู้เชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม
2. สร้างระบบติดตามประเมินผลผลลัพธ์ทางสังคมแบบเปิดเผย
3. พัฒนานโยบายสนับสนุนโครงสร้าง เครือข่ายความรู้ครูผู้ขับเคลื่อน
4. เสนอนโยบายการจัดตั้งหน่วย Early Warning System (EWS) ภายในโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
5. บูรณาการผลการประเมิน PNI_{Modified} เข้าในแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านความสามารถในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ คือ การทบทวนตัวชี้วัดดำเนินการที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อระบุสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
2. ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีต่อสังคม คือ การติดตามประเมิน ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานแผนปฏิบัติการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเป็นระบบ
3. ด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของบุคคลกร คือ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากรในการพัฒนาองค์กร

4. ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คือ การรวบรวม ข้อมูลวิเคราะห์ และคาดการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำผลการประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาระบบการนำองค์กรในโรงเรียน คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ไปใช้ศึกษาเพื่อกำหนด แนวทางการพัฒนาระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ

2. ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นพัฒนาระบบการนำองค์กรในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ระหว่างผู้บริหารและครู

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ภูมิพลับ และต้อมลักษณ์ บุญธรรม. (2564). ความต้องการจำเป็นของการบริหาร แหล่ง เรียนรู้เพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(2), 103-117.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มนโยบายและแผน. (2565). *ข้อมูลและแผนการเรียนรวมโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียน ที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กิตติพงศ์ เกิดพิน และนิคม นาคอ้าย. (2567). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหาร แหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโรงเรียนบ้านปลักไม้ดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 279-292.
- ไกรฤกษ์ วิหาสุวรรณ และสุดาพร ทองสวัสดิ์. (2565). *ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ ตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สงขลา สตูล*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เจนณรงค์ พินลานทุ่ม. (2568). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำ นิสิต/นักศึกษา ในจังหวัดสงขลา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 12(3), 169-178.
- เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร*, 11(44), 103-113.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาสน.

- พิมพ์ชนก สีหา และสุภาวดี บาลี. (2564). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความต้องการและความคาดหวัง. สืบค้น 1 เมษายน 2568, จาก <https://shorturl.asia/FLNhH>
- วันชนก อัจจุ. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2566). แผนพัฒนาปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). การร่วมสร้างโครงสร้างสนับสนุนในหน่วยงานภาครัฐ : หลักเกณฑ์การประเมินสถานการณ์เป็นระบบราชการ 4.0 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2566). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). พัฒนาการของการประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย* MODEL OF PROPERTY MANAGEMENT OF MONASTERIES IN THAILAND

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, พระสมุห์ประจักษ์ มหาปณฺโญ

Apinya Chatchofa, Phrasamu Prajirak Mahapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: prajirak.mak@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สังเคราะห์นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย 2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนาในประเทศไทย 3. พัฒนาระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัด และ 4. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานที่รวมระหว่างการวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้าด้วยกัน

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายสำคัญในการจัดการทรัพย์สินของวัด ได้แก่ การบันทึกและตรวจสอบการเงินอย่างโปร่งใส การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาบุคลากร โดยมีความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินทางด้านกฎหมาย การบริหารและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพดีและผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และรูปแบบการบริหารจัดการผสมผสานระหว่างหลักพุทธธรรม กฎหมาย และการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะสงฆ์ รัฐ และประชาสังคม ผลการวิจัยนี้จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดให้มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ทรัพย์สินของวัด; ประเทศไทย

Abstract

This research aimed: 1. To synthesize policies and strategies for monastery asset management in Thailand; 2. To examine the feasibility of establishing a Buddhist Asset Management Office; 3. To develop an operational database system for monastery assets; and 4. To propose a model for monastery asset management in Thailand, conducted by mixed- methods approach, integrating documentary research, qualitative research, and action research.

The findings revealed that key policies for monastery asset management included transparent financial recording and auditing, promoting community participation, utilizing assets for public benefit, establishing management committees based on good governance principles, and personnel development. The establishment of a Buddhist Asset Management Office was found to be feasible in terms of legal structure, administrative capacity, and inter-agency collaboration. Furthermore, the developed asset database system was highly effective and received the highest level of user satisfaction. The proposed management model integrates Buddhist principles, legal frameworks, and modern management practices, emphasizing collaboration among the Sangha, the state, and civil society. The results of this research contributed to enhancing the efficiency of monastery asset management through cooperative implementation across all relevant sectors.

Keywords: Management; Monastic Properties; Thailand

บทนำ

ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน พบว่าคณะสงฆ์ประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวัด ระเบียบการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชนเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างวัดกับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เนือง ๆ เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าว สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดซึ่งมีความใกล้ชิดกับวัดที่สุด ก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้พระสงฆ์กระทำผิดกฎหมายและถูกดำเนินคดี

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทาง หลักการ และระบบที่จะช่วยแก้ไขปัญหาล่าช้า ได้แก่ 1. สำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งจะทำหน้าที่ทบทวน ศึกษาข้อระเบียบ นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้วัดและคณะสงฆ์สามารถบริหารงานก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามเกณฑ์ทางกฎหมาย และ

2. การนำเทคโนโลยีระบบปฏิบัติการจัดการทรัพย์สินของวัด มาใช้ในการบันทึกข้อมูลทรัพย์สินสมบัติของวัดทั้งสิ่งของเคลื่อนที่ได้และเคลื่อนที่ไม่ได้ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งวัดและประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรง

จากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนานโยบายและนวัตกรรมเชิงพุทธสำหรับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในทศวรรษที่ 21 อันได้แก่ 1. แนวทางการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธรูปศาสนาระดับจังหวัด และ 2. ระบบปฏิบัติการทรัพย์สินของวัด (Application) ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ และช่วยให้พระสงฆ์และประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธรูปศาสนาในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัดในประเทศไทยเพื่อพัฒนาระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เน้นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพย์สินของวัด การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นการสำรวจความคิดเห็นของพระสงฆ์และความพึงพอใจของพระสังฆาธิการ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งดำเนินการใน 5 ขั้นตอน คือ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการระยะที่หนึ่ง ร่วมดำเนินการระยะที่สอง ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ใน 4 จังหวัด รวมประชากร 22,556 รูป
- 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ใน 4 จังหวัด ใช้กลุ่มตัวอย่าง 394 รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ
- 2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ พระสังฆาธิการ จำนวน 40 รูป ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 20 คน ประชาชนท้องถิ่นและชาวบ้าน จำนวน 20 คน และ

นักวิชาการศาสนา จำนวน 20 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 80 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 5 ประเภท

3.1 แบบสอบถามสำหรับพระสงฆ์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด

3.2 แบบสอบถามสำหรับพระสังฆาธิการ เพื่อสำรวจความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.3 แบบสัมภาษณ์ เน้นการวิเคราะห์นโยบาย กลยุทธ์ กฎหมาย และรูปแบบการจัดการทรัพย์สิน

3.4 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ มุ่งเน้นยืนยันและรับรองนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

3.5 ชุดปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย 5 ชุดปฏิบัติการ สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายเชิงปฏิบัติการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 10 ระยะ เริ่มจากการจัดประชุมทีมวิจัยและสร้างเครื่องมือ การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม การพัฒนาระบบสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนา และระบบปฏิบัติการ การนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การรายงานความก้าวหน้า การสรุปองค์ความรู้และถ่ายทอดสู่ชุมชน การจัดทำสื่อเผยแพร่ การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และการนำเสนอบทความเผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรม SPSS/PC วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยประเด็นในการวิเคราะห์ได้แก่ นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์ กฎหมายคณະสงฆ์ องค์ประกอบ และรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์นโยบายและกลยุทธ์การจัดการทรัพย์สินของวัด ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนา พัฒนาระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัด และนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพย์สินของวัด นโยบายหลักที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดมาตรการบันทึกและตรวจสอบการเงินและบัญชีอย่างโปร่งใส การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและจัดการทรัพย์สิน การกำหนดนโยบายการใช้ทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การจัดตั้งคณะกรรมการวัดตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการ

กลยุทธ์สำคัญ ประกอบด้วย การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภาคเอกชน การเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่น การสร้างความมั่นคงทางการเงิน การเพิ่มทักษะด้านการจัดการ การพัฒนาระบบบัญชีและรายงาน และการปรับปรุงการสื่อสารกับชุมชน

2. ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนา การจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนามีความเป็นไปได้และจำเป็น โดยเริ่มจากการศึกษาภาวะเปียบที่เกี่ยวข้อง การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อขออนุมัติจากมหาเถรสมาคม และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างการบริหารควรประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด คณะกรรมการอำนวยการ และผู้อำนวยการสำนัก โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ

3. ระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัด ระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 โมดูลหลัก ได้แก่ โมดูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติ โมดูลวิธีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน และโมดูลการลงทะเบียนทรัพย์สินของวัด โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้แก่ PHP, Laravel Framework, Vue.js และ MySQL ระบบมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่นผ่าน API เพื่อลดขั้นตอนและความผิดพลาดในการทำงาน

ผลการประเมินพบว่า ระบบมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.65 จากคะแนนเต็ม 5) โดยด้านความปลอดภัยของข้อมูลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.82) และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.54)

4. รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด รูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นการผสมผสานระหว่างหลักพุทธธรรม หลักกฎหมายคณะสงฆ์และบ้านเมือง และหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการการเงินและบัญชี การจัดการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การจัดการศาสนสมบัติ และการจัดการรายได้และผลประโยชน์

หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักโภควิภาค หลักสัปปุริสธรรม 7 และหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ส่วนหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่นำมาใช้คือหลัก POSDCORB ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการเป็นระบบ มีเป้าหมาย และมีกลไกควบคุมติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นความถูกต้องตามพระธรรมวินัย ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพย์สินของวัด การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายที่เสนอในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยในการจัดการการเงิน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การจัดตั้งคณะกรรมการวัด เพื่อให้หลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการ สอดคล้องกับหลักการสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์ที่ยึดหลักประชาธิปไตย หลักการกระจายอำนาจและหลักธรรมาภิบาล เพื่อป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน (พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ (เฉลิม สุ่มโธ), 2563)

นอกจากนี้ กลยุทธ์สำคัญที่เสนอ เช่น การใช้เทคโนโลยี การสร้างความร่วมมือกับชุมชน การเสริมสร้างความโปร่งใส การสร้างความมั่นคงทางการเงิน เป็นต้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่เน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดสรรทรัพยากรและการปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Barney & Hesterly, 2019) ดังนั้น หากวัดสามารถนำนโยบายและกลยุทธ์ที่เสนอไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทเฉพาะของวัด ก็จะสามารถพัฒนาการบริหารจัดการทรัพย์สินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้

2. ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนา การจัดตั้งสำนักจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนาจะเป็นกลไกสำคัญในระดับนโยบายที่จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดเป็นไปอย่างมีระบบและมาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการกำกับดูแล การติดตาม และการให้คำแนะนำ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่ามีแนวทางและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสำนักดังกล่าว โดยอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งสำคัญ คือ การมีโครงสร้างองค์กรของสำนักที่ชัดเจน และการพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำคู่มือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่าย การจัดทำแผนระยะตื้น ตลอดจนการติดตามและประเมินผลที่ต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถยกระดับมาตรฐานการจัดการศาสนสมบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (ปกรณ์ นิลประพันธ์, 2562) อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งสำนักดังกล่าวต้องอาศัยเวลาและความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ อย่างจริงจัง

โดยเฉพาะการปรับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความเข้าใจกับคณะสงฆ์ในวงกว้าง เพื่อให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

3. ระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัด การพัฒนาระบบปฏิบัติการฐานข้อมูลทรัพย์สินของวัดถือเป็นก้าวสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของประเทศไทย ที่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารจัดการและการสร้างคลังความรู้อิเล็กทรอนิกส์ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

จากผลการวิจัยพบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับดีถึงดีมาก ทั้งในด้านความปลอดภัย ความพึงพอใจของผู้ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกแบบระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน จะทำให้ระบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างใดก็ตาม เพื่อให้ระบบฐานข้อมูลสามารถใช้งานได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงการส่งเสริมการใช้งานของวัดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรควบคู่กันไป

4. รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในบริบทไทย การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทยนั้น นอกจากจะต้องยึดหลักกฎหมายและหลักการบริหารสมัยใหม่แล้ว สิ่งสำคัญคือการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการจัดการทรัพย์สินด้วย ทั้งในมิติของการจัดสรรและใช้ทรัพย์สินอย่างเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เกี่ยวข้อง และการป้องกันการใช้ทรัพย์สินในทางที่ผิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ ที่มุ่งให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ทางจิตใจ ควบคู่ไปกับประโยชน์ทางวัตถุ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (คณาจารย์ มจร, 2551)

นอกจากนี้ การที่งานวิจัยนี้เสนอแนวทางการจัดการทรัพย์สินของวัดโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ ภาครัฐ และประชาสังคม ก็สอดคล้องกับแนวคิดประชารัฐซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วม การสร้างพลังร่วมและทักษะบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2561) ซึ่งหากวัดสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารจัดการที่ผสมผสานหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสมตามแต่ละบริบทแล้ว ก็จะทำให้การจัดการทรัพย์สินของวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อวัด พุทธศาสนิกชน และสังคมโดยรวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

วัดต่าง ๆ ควรนำนโยบายและกลยุทธ์การจัดการทรัพย์สินที่เสนอในงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของวัด เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพย์สินมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษานำนโยบายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดไปปฏิบัติใช้จริงในบริบทต่าง ๆ โดยการศึกษาเชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำเร็จและอุปสรรคในการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

- คณาจารย์ มจร. (2551). *แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2561). *แนวคิดประชารัฐกับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2562). *การยกระดับมาตรฐานการจัดการศาสนสมบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ (เฉลิม สุขเมโธ). (2563). *หลักการสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Barney, J. B. & Hesterly, W. S. (2019). *Strategic Management and Competitive Advantage: Concepts and Cases* (6th ed.). New York: Pearson.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอกอคำโรง จังหวัดลพบุรี*

POLITICAL COMMUNICATION OF ADMINISTRATORS
OF HUAIPONG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
KHOK SAMRONG DISTRICT, LOPBURI PROVINCE

เรวดี จรรยา, อนัญมิต ไขวเกษม, สุมาลี บุญเรือง
Rawadee Janya, Anubhumi Sowkasem, Sumalee Boonruang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: rawadee.jan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และ 3. ศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.875 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 347 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์การทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก 2. หลักสาราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.658^{**}$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อผู้บริหารสื่อสารทางการเมืองโดยบูรณาการกับหลักสาราณียธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า 1. เมตตากายกรรม ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเมตตา มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย และช่วยเหลือประชาชนด้วยความเต็มใจ

2. เมตตาวิจิตรกรรม ผู้บริหารพูดจาสุภาพ ไพเราะ สื่อสารชัดเจน แจ่มชัดข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน 3. เมตตาเมตตาโนกรรม ผู้บริหารเคารพในความคิดของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของประชาชน คิดดีทำดีในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน 4. สาธารณโภคี ผู้บริหารแบ่งปันสิ่งของโดยชอบธรรมให้แก่ประชาชนเท่าเทียมกันอย่างยุติธรรม 5. สีลสามัญญตา ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ประพฤติสุจริตและผดุงความยุติธรรม และ 6. ทิฐิสามัญญตา ผู้บริหารมีความเห็นที่ตรงกันกับประชาชน มีความเชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การสื่อสารทางการเมือง; ผู้บริหาร

Abstract

This research aimed: 1. To study the level of political communication of the administrators of the sub-district administrative organization, 2. To study the relationship between the Saraniyadhamma principle and political communication of the administrators of the sub-district administrative organization, and 3. To study the approach to integrating the Buddhist principles for political communication of the administrators of the sub-district administrative organization. The research used mixed-methods: quantitative research using a questionnaire with a reliability of 0.875 for the whole questionnaire. Data were collected from 347 samples and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. Qualitative research, data were collected from 9 key informants by in-depth interview.

The research results were found that 1. The level of political communication of the sub-district administrative organization executives was at a high level overall. When considering each aspect, the political organization aspect had the highest mean value at a high level. 2. The principle of Saraniyadhamma and political communication of the sub-district administrative organization executives had a moderately positive relationship ($R=.658^{**}$) with a statistically significant level of 0.01 when the executives integrated political communication with the principle of Saraniyadhamma, it was more effective. 3. The integration of Buddhist principles for political communication of the sub-district administrative organization executives was found that 1. Mettakayakarma, executives worked with kindness, had polite and gentle behavior, and helped the public willingly, 2. Mettavadikarma, executives spoke politely and pleasantly, communicated clearly, and informed the public of useful information, 3. Mettamanokamma,

executives respected the thoughts of others and listened to the opinions of the public, 4. Sataranapoki: administrators shared things fairly and equally with the people, 5. Sila Samanyata: administrators followed laws, regulations and rules, behaved honestly and upheld justice, and 6. Ditthi Samanyata: administrators shared good views with the people and believed in common principles.

Keywords: Buddha Dhamma; Political Communication; Executives

บทนำ

ปัจจุบันพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้รุดหน้าไปควบคู่กับพัฒนาการทางเทคโนโลยีทางการสื่อสาร รวมถึงการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน ส่งผลให้การสื่อสาร (Communication) มีความสลับซับซ้อนและทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองเกือบทั้งหมดจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง การสื่อสารจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในทางการเมือง โดยมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและขยายแนวความคิด ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองจากผู้ปกครองไปยังประชาชนในปกครอง เพื่อจูงใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบ ความศรัทธาเชื่อมั่น และจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง (ยุทธพร อิศรชัย, 2561) ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง (นันทนา นันทวโรภาส, 2563; สิงห์ สิงห์ขจร และคณะ, 2562) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงรูปแบบการสื่อสารที่มีหลากหลายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) มากขึ้น โดยเฉพาะการเมืองระดับท้องถิ่นนั้นยังมีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเกิดการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องราว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว การทำงานเพื่อส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความนิยมหรือเป็นการสร้างความนิยมของผู้นำทางการเมืองผ่านการสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้ โดยสามารถแต่งตั้ง

บุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 2 คน และเป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนระดับตำบล หมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย (สถาบันพระปกเกล้า, 2566)

เสนาะ ดิยาว (2551) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีสมรรถนะในการบริหารและนำองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ มีความรับผิดชอบต่อผลงานสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือ สร้างสัมพันธภาพ ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำและสื่อสารทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถพูดคุย ประชุมประชาคม พูดต่อหน้าสาธารณะ ถ่ายทอดความรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรได้เป็นอย่างดี

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ คือ มีการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และมีการบริหารจัดการบ้านเมืองโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ในด้านการเมืองการปกครอง มีหมู่บ้านในเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีปัญหาสำคัญคือการแข่งขันทางการเมืองค่อนข้างสูง (งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี, 2566) เนื่องจากมีความสำคัญต่อกระบวนการรับรู้ การตัดสินใจ ทักษะคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของประชาชน หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ก็จะก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้น การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สาราณียธรรม 6 (ที.ปา. 11/324/321-322) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าด้วยการสื่อสาร หลักการพูด การฟัง (อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, 2558) และพิบูลย์ เพียรพานิชกุล และคณะ (2566) ยังได้กล่าวว่า หลักสาราณียธรรม จะสามารถช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการสื่อสารที่ชัดเจน มีจรรยาบรรณและจริยธรรมของการสื่อสาร ยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดจนภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสาราณียธรรม 6 อันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักการที่จะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และยังครอบคลุมถึงหลักจรรยาบรรณและจริยธรรมของการสื่อสารอีกด้วย และเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีวิถีชีวิตที่มีเหตุผล มีคุณธรรมและความเชื่อมั่น จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 2,603 คน (งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 347 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2. นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งได้ค่าของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.875

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบบังเอิญ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2. นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาจากสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$ S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$ S.D.=0.46) และตามหลักสารานุกรม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$ S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม รักษาระเบียบวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$ S.D.=0.58) ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม

การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านองค์กรทางการเมือง	4.34	0.46	มาก
2. ด้านสื่อมวลชน	3.74	0.75	มาก
3. ด้านประชาชน	3.76	0.73	มาก
รวม	3.79	0.58	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ตามหลักสารานิยธรรม 6 โดยภาพรวม

การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ตามหลักสารานิยธรรม 6	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเมตตากายกรรม กระทำดีต่อกัน	4.38	0.55	มาก
2. ด้านเมตตาวจีกรรม พูดดีต่อกัน	4.29	0.54	มาก
3. ด้านเมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น	4.35	0.51	มาก
4. ด้านสาธารณโภคี การแบ่งปันกัน	4.40	0.57	มาก
5. ด้านศีลสามัญญตา รักษาระเบียบวินัย	4.58	0.58	มากที่สุด
6. ด้านทฎฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน	4.20	0.60	มาก
รวม	4.37	0.46	มาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานิยธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า หลักสารานิยธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.658^{**}$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานิยธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม		
		การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	1. องค์กรทางการเมือง	2. สื่อมวลชน 3. ประชาชน
หลักสารานิยธรรม	.658**	.328**	.561**	.600**
1. เมตตากายกรรม กระทำดีต่อกัน	.545**	.455**	.475**	.529**
2. เมตตาวจีกรรม พูดดีต่อกัน	.464**	.452**	.354**	.461**
3. เมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น	.596**	.565**	.517**	.539**
4. สาธารณโภคี การแบ่งปันกัน	.575**	.531**	.501**	.526**
5. ศีลสามัญญตา รักษาระเบียบวินัย	.364**	.500**	.290**	.255**
6. ทฎฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน	.642**	.542**	.580**	.599**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลพบุรี พบว่า

3.1 ด้านเมตตาทายกรรม กระทำดีต่อกัน การปฏิบัติงานด้วยความเมตตาและมุ่งกระทำดีต่อประชาชน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับประชาชน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านเมตตาตวจิกรรรม พูดดีต่อกัน การพูดจาสุภาพ พูดดี พูดไพเราะกับประชาชน จะช่วย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับประชาชน ลดความตึงเครียดและข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ทำให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้น

3.3 ด้านเมตตาตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น การเคารพในความคิดของผู้อื่น และยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวผู้บริหารมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านสาธารณโภคิ การแบ่งปันกัน การแบ่งปันสิ่งของที่ได้รับมาโดยชอบธรรมให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้บริหารมากขึ้น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประชาชนมีความสามัคคีในชุมชน

3.5 ด้านศีลสามัญญตา รักษาระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัย จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหาร สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับประชาชน และเมื่อทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเหมาะสม การสื่อสารทางการเมืองก็就会有ความราบรื่น มีความชัดเจน เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ข้อมูลที่สื่อสารไปยังประชาชนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

3.6 ด้านทิวฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน การมีความเห็นที่ตรงร่วมกันกับประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับประชาชน ส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 1. ด้านองค์การทางการเมือง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ ทักษะที่ดี มีความยุติธรรมในการสื่อสารกับประชาชน มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าใจได้ง่าย มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม สื่อสารด้วยความจริงใจ และเข้าใจบริบทของประชาชนเป็นอย่างดี ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้องชัดเจน ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ 2. ด้านสื่อมวลชน ประชาชนรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านหอกระจายเสียงของตำบล หรือการพูดคุยแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านผ่านสื่อ การชี้แจงนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อสารเรื่องการเมืองของท้องถิ่นผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก และ 3. ด้านประชาชน ประชาชนสามารถรับรู้และวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างดี และเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การแสดงความคิดเห็นในการประชุมประชาคม ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (2564) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรู้เข้าใจหลักการส่งสารจะต้องอาศัยความจริง ตัวสารเป็นความจริง มีทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติที่ดี ถูกต้อง ต้องไม่มัวคิดและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างจริง ๆ ด้านรู้เท่าทันข้อมูลเนื้อหา เนื้อหาของสารที่ส่งออกไปจะต้องสื่อความหมายตรงประเด็นและชัดเจน ต้องเป็นความจริง เป็นข้อเท็จจริง ต้องเป็นคำสัตย์คำจริง และต้องเป็นของจริง เป็นเรื่องที่จริง เป็นเรื่องแท้ มีประโยชน์ มีความตรงเวลา และเป็นเรื่องที่ชอบธรรม ด้านรู้เลือกใช้สื่อหรือช่องทางหลากหลาย สื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น ส่งผ่านทางเฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ โลก และคลับเฮาส์ ฯลฯ สื่อทางออนไลน์ทุก ๆ ชนิดที่เป็นการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วถือว่าเป็นอำนาจสื่อยุคใหม่และต้องเป็นสื่อที่ไม่ขัดต่อหลักความเชื่อและศรัทธา ด้านรู้คิดวิเคราะห์แยกแยะอย่างมีวิจารณญาณ ต้องมีสติความระลึกได้ สัมผัสญาณความรู้ตัว

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.658^{**}$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี บูรณาการหลักสาราณียธรรมเข้ากับการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน จะเห็นได้ว่าเมื่อนำหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการเพื่อการ

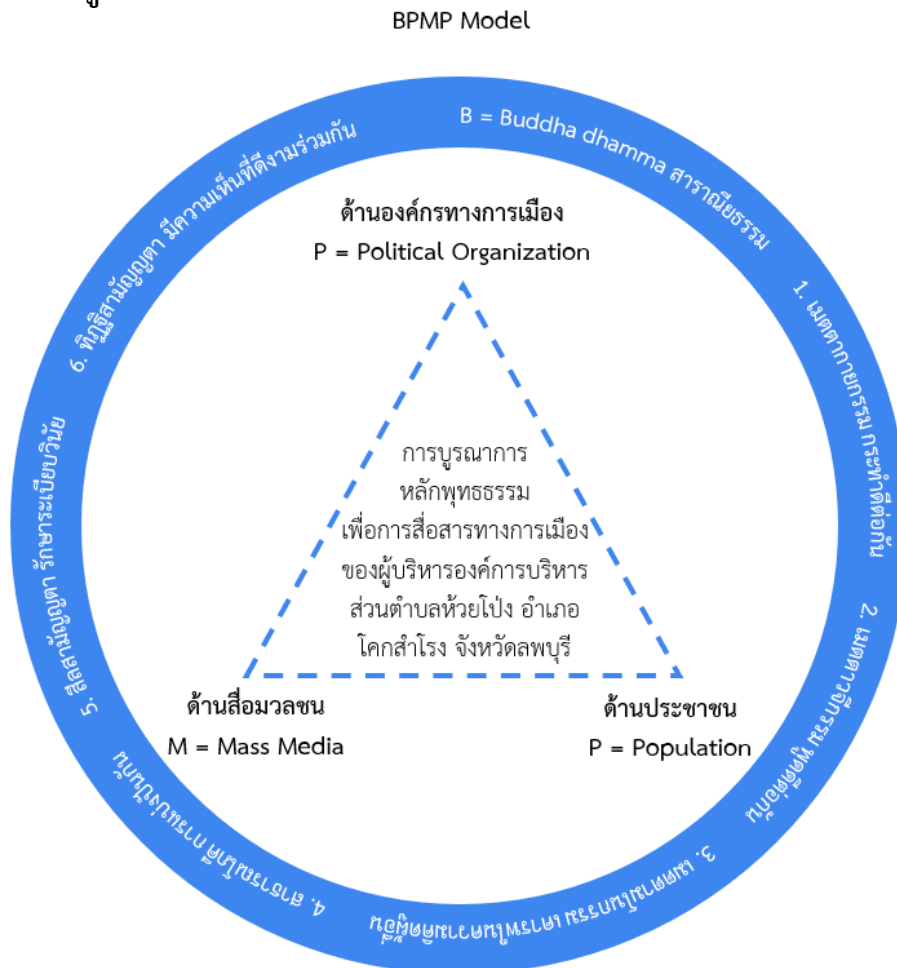
สื่อสารทางการเมือง จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับประชาชน ลดความตึงเครียดและข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น มีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวผู้บริหารมากขึ้น ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้น เกิดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน ส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ ชัดเจนและเป็นระบบ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัทธยา สิ้นชัย (2567) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์ 4 กับการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ตามหลักสัจพจน์ 6 สามารถอธิบายได้ว่า 1. ด้านเมตตาการุณยธรรม กระทำดีต่อกัน การปฏิบัติงานด้วยความเมตตาและมุ่งกระทำดีต่อประชาชน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี 2. ด้านเมตตาวิจิตรธรรม พูดดีต่อกัน การพูดจาสุภาพ พูดดี พูดไพเราะกับประชาชน จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับประชาชน ลดความตึงเครียดและข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น 3. ด้านเมตตาโมกขธรรม เคารพในความคิดผู้อื่น การเคารพในความคิดของผู้อื่นและยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการสื่อสาร 4. ด้านสาธารณโภคี การแบ่งปันกัน การแบ่งปันสิ่งของที่ได้รับมาโดยชอบธรรมให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร 5. ด้านศีลสามัญญตา รักษาระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัย จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหาร สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับประชาชน และเมื่อทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเหมาะสม การสื่อสารทางการเมืองก็必将มีความราบรื่น มีความชัดเจน เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 6. ด้านทิวฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน การมีความเห็นที่ตรงร่วมกันกับประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทธสวโก (2564) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักสัจพจน์ 6 มาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

นักการเมืองมีการแต่งกายเหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะ มีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมือง มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อประชาชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน มีความประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ อย่างสุจริต รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แห่ส่งข้อมูลที่นำมาสื่อสารให้ได้รับรู้ต้องสามารถอ้างอิงได้ นำเสนอให้ประชาชนได้เห็นภาพ ข้อมูลถูกต้องตามหลักกฎหมาย การสื่อสารด้วยจิตที่มีความคิดอันเป็นเมตตาต่อประชาชน ใช้วาจาที่เป็นกัลยาณมิตร พูดด้วยความจริงใจ มีจิตคิดเมตตา กรุณา ปรานีในการใช้ช่องทางการสื่อสาร การแบ่งปันข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีความเหมาะสม เคารพกติกา มารยาท และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ผู้รับสารมีคุณธรรม ยึดผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลักและมีความคิดที่เปิดกว้าง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

B หมายถึง Buddha dhamma คือ การนำหลักสารณียธรรม 6 มาบูรณาการเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1. เมตตากายกรรม กระทำดีต่อกัน เมื่อผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเมตตาและมุ่งกระทำดีต่อประชาชนและต่อส่วนรวม แสดงกิริยาที่สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับการเป็นผู้นำปรารถนาดีและจริงใจ เป็นกัลยาณมิตร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือประชาชนด้วยความเต็มใจ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร

2. เมตตาวจีกรรม พูดดีต่อกัน เมื่อผู้บริหารพูดจาสุภาพ พูดดี พูดไพเราะ สื่อสารชัดเจน และถูกต้อง บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และให้คำแนะนำประชาชนด้วยความปรารถนาดี จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับประชาชน ลดความตึงเครียดและข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ทำให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. เมตตา मनกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น เมื่อผู้บริหารเคารพในความคิดของผู้อื่นและยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปรารถนาดี มีความคิดที่ดีและคิดทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ผู้บริหารสามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น ลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการสื่อสาร

4. สาธารณโภคี การแบ่งปันกัน เมื่อผู้บริหารแบ่งปันสิ่งของที่ได้รับมาโดยชอบธรรมให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน และแบ่งปันผลประโยชน์ในท้องถิ่นอย่างยุติธรรม จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริหาร ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้บริหารมากขึ้น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง

5. สีลสามัญญตา รักษาระเบียบวินัย เมื่อผู้บริหาร ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ประพฤติสุจริตดีงามและผดุงความยุติธรรม จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหาร สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประชาชน และเมื่อทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเหมาะสม การสื่อสารทางการเมืองก็จะมีประสิทธิภาพ มีความเป็นระบบ มีทิศทางที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน เมื่อผู้บริหารมีความเห็นที่ตรงร่วมกันกับประชาชน ปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน สามารถปรับความเข้าใจกับประชาชนได้ด้วยเหตุผลและหลักการ และยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของประชาชน จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาชุมชนมากขึ้น

P หมายถึง Political Organization คือ องค์การทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะต้นธารของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารทางการเมืองจึงควรมีความโปร่งใส ถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น มีเนื้อหาที่เหมาะสม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม และมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ผู้บริหารควรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี มีความน่าเชื่อถือ มีทัศนคติที่ดีและเข้าใจบริบทของประชาชน

M หมายถึง Mass Media คือ สื่อมวลชน เป็นสื่อกลางที่นำสาร หรือข่าวสารทางการเมืองไปยังประชาชน เช่น โทรทัศน์ หอกระจายเสียง ป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึงสื่อใหม่ (New Media) เช่น เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก แอปพลิเคชัน อินสตาแกรม ดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการใช้สื่อมวลชน ผู้บริหารควรเลือกใช้ช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย

P หมายถึง Population คือ ประชาชน การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการสื่อสารกับประชาชน ผู้บริหารควรสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนโยบาย และการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส ถูกต้องและชัดเจน ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ชัดเจน ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ และมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นผ่านการปราชัยและการชี้แจงนโยบาย
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ชัดเจน ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ และมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. องค์การบริหารส่วนตำบลปราชัยและชี้แจงนโยบายให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัย การสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี

2. ควรศึกษาวิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของสื่อมวลชนในจังหวัดลพบุรี

3. ควรศึกษาวิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี

เอกสารอ้างอิง

- งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอกอสุริยา จังหวัดลพบุรี. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง. สืบค้น 8 สิงหาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/9X2v0>
- นันทนา นันทโรภาส. (2563). สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชินกร สุจิตโต. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิบูลย์ ไกรสินธุ์. (2558). พุทธวิถีการสื่อสารทางการเมืองในยุคศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 1(1), 105-116.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธพร อิศรัชย์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับรัฐศาสตร์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2566). องค์การบริหารส่วนตำบล. สืบค้น 8 สิงหาคม 2566, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=องค์การบริหารส่วนตำบล>
- สิงห์ สิงห์จรร และคณะ. (2562). การสื่อสารในการสร้างความนิยมของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น. วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 9(18), 179-210.

- สุหทัย สิ้นชัย. (2567). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสนาะ ดิยาวี. (2551). หลักการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์. (2558). พุทธวิธีการสื่อสารทางการเมืองในยุคศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 1(1), 105-117.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Tokyo: Aoyama Gakuin University.

การพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขาควยเข้สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสะปัน จังหวัดน่าน*

DEVELOPING SYSTEMATIC THINKING SKILLS THROUGH ACTIVE LEARNING
INTEGRATED WITH LOCAL WISDOM: A CASE STUDY ON PICKLED BUFFALO
HORN FOR GRADE 4 STUDENTS AT BAN SAPAN SCHOOL, NAN PROVINCE

นงลักษณ์ ไจฉลาด, ชินันพร อักษร, นพรัตน์ เจริญศิลป์, ธนันทน์ เจริญศิลป์,
พรรณปภรณ์ สัมฤทธิ์โพธิ์ทอง, ศรีประภา ฮองตัน

Nongluck Jaichalad, Chinanporn Akkara, Nopparat Charoensil, Thananun Charoensil,
Phanpaporn Sumritphotong, Sriprapa Hongton

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: nongluckj63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2. พัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา โดยใช้ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสะปัน จังหวัดน่าน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง รวมทั้งหมด 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ Paired samples t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง มะเขาควยเข้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณภาพในทุกองค์ประกอบ ทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผล และการใช้สื่อ โดยสอดคล้อง

กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 อย่างเหมาะสม และเมื่อทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแผนในการส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ; การเรียนรู้เชิงรุก; นักเรียนระดับประถมศึกษา; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1. study the academic achievement in the topic of systematic thinking by using Active Learning integrated with local wisdom of Grade 4 students and 2. develop systematic thinking skills of Grade 4 students by using Active Learning integrated with local wisdom. The research methodology is research and development. The population is Grade 4 students of Ban Sapan School, Nan Province, who are studying in the first semester of the academic year 2024. The sample group is Grade 4 students who are studying in the first semester of the academic year 2024, 1 classroom, totaling 24 people. The research instruments are 1. Learning management plan 2. Achievement test 3. Data analysis using mean, standard deviation, Paired samples t-test and content analysis.

The research findings revealed that the learning management plan integrating active learning with local wisdom on the topic of Makhao Kway Preserved in Syrup for Grade 4 students was of high quality in all components content, learning process, assessment, and instructional media. The plan aligned appropriately with the Basic Education Core Curriculum B.E. 2008. After implementation, students' post-learning achievement scores were significantly higher than their pre-learning scores at the 0.05 level of statistical significance, reflecting the effectiveness of the plan in promoting systematic thinking and connecting learning to the local context.

Keywords: Systematic Thinking Skills; Active Learning; Primary School Students; Local Wisdom

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในระดับสากลและระดับประเทศ ทำให้การพัฒนาผู้เรียน

ในฐานะพลเมืองโลก (Global Citizen) เป็นเป้าหมายสำคัญที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ โดยมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะที่รอบด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ในบริบทของประเทศไทย

การเข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งเน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทุนมนุษย์ ตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ส่งผลให้การศึกษาไทยต้องเร่งปรับเปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาสู่การพัฒนาทักษะ โดยเฉพาะทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Trilling & Fadel, 2009)

จากปัญหาการจัดการศึกษาในอดีตที่เน้นการสอนแบบท่องจำเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ (systematic thinking) และคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Anderson, 2017; Ennis, 2011) โดยทักษะการคิดอย่างเป็นระบบถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในหลากหลายมิติ และนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม (Facione, 2015) ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การตั้งคำถามการอภิปราย การทำโครงงาน และการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยกระตุ้นและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ที่เน้นการพัฒนาสมองอย่างสมดุล ผ่านการสร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน แนวคิดนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking Skills) ซึ่งหนึ่งในนั้นคือทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ทักษะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนและมีโครงสร้างผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกัน และสามารถบูรณาการความรู้จากหลายมิติในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้

เชิงรุกจึงช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้ความคิดขั้นสูงในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ในปัจจุบันทักษะการคิดอย่างเป็นระบบถือเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้ วิเคราะห์ แก้ปัญหา และเชื่อมโยงองค์ความรู้ในแต่ละวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในด้านนี้ โดยมีลักษณะของการคิดที่กระจัดกระจาย ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีลำดับขั้น หรือจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเข้าใจและการเรียนรู้ในระยะยาว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในทุกวิชา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมทักษะการคิดอย่างเป็นระบบให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้เป็นกลยุทธ์หลัก เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง มะเขาควยเข้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพร้อยละ 80/80
2. เพื่อทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง มะเขาควยเข้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D Research) แบ่งเป็น 2 รอบ

1.1 รอบที่ 1 (R1D1) การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 รอบที่ 2 (R2D2) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้รูปแบบ Pre-Experimental

Design แบบ One-Group Pretest - Posttest Design

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสะปัน จังหวัดน่าน (ภาคเรียนที่ 1 ปี 2567) จำนวน 156 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ห้องเรียนเดียว จำนวน 24 คน คัดเลือกแบบสุ่มอย่างง่ายตามแนวทางของ Cochran (1977)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1. เครื่องมือสำหรับการทดลอง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง ระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

3.2 เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ Paired Samples T-Test

ผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง มะเขาคความเข้ฉิม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การตรวจสอบคุณภาพส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	ผลการตรวจสอบคุณภาพ
1. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้	มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และเหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชัดเจนและสามารถวัดผลได้จริง
2. สาระสำคัญ ความคิดรวบยอด	สาระสำคัญมีความชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาที่จะเรียน และสะท้อนแนวคิดหลักของบทเรียนได้อย่างเหมาะสม
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	ระบุพฤติกรรมที่คาดหวังได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้วัดผลการเรียนรู้ได้จริง
4. สาระการเรียนรู้	เนื้อหามีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกับ ชีวิตประจำวันของผู้เรียน
5. สมรรถนะสำคัญ	กำหนดสมรรถนะที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการจัดการตนเอง
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร และสามารถส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบริบทของผู้เรียน
7. กระบวนการจัดการเรียนรู้	มีความเป็นระบบ ชัดเจน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้ รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน
8. การวัดและประเมินผล	มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบของการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังเรียนที่มีความเที่ยงและตรงตามจุดประสงค์
9. วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้	ระบุสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงนอกห้องเรียน

จากตารางที่ 1 พบว่า ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะ ในด้านมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีความ ชัดเจน สามารถวัดผลได้จริง และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุม และใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ตลอดจน การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดย บูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง มะเขาคความเข้ อิ่ม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทดลอง	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p	df
ก่อนเรียน	24	40	18.75	2.83	16.15	0.000	5.00
หลังเรียน	24	40	33.33	2.54			

$p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขากวายแช่อิ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน ($\bar{X}$ =33.33, S.D.=2.54) สูงกว่า ก่อนเรียน ($\bar{X}$ =18.75, S.D.=2.83) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1.การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จะอยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผน จะใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง จากการพัฒนาคำความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามในแบบฝึกทักษะพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมมีประสิทธิภาพ 89.58/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80/80 46 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะตามแนวทางที่ นิตยา กิจโร (2553) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นจำเป็นต้องกำหนดโครงร่างไว้ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกำหนดอุปกรณ์เวลาและขั้นตอนให้เหมาะสม ตลอดจน การประเมินผลแบบฝึกทักษะนอกจากนี้ยังสอดคล้องคล้อยกับการศึกษาของสมพงศ์ ศรีพยาด (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ชุดแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.89/86.75 และสอดคล้องกับการศึกษาของภักดี พลศักดิ์ (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการ เขียนคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่าน และการเขียนคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 84.47/80.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขากวายแช่อิ่ม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ทุกส่วนประกอบของแผนมีความเหมาะสม โดยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และมีการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญบางประการ เช่น การเพิ่มเติมคำถามกระตุ้นการคิดในขั้นการอภิปราย การจัดลำดับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา และการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทของ ผู้เรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แผนดังกล่าวประกอบด้วย 9 ส่วนสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และสื่อแหล่งเรียนรู้ ซึ่งนับว่าเป็นแผนการสอนที่มีความเหมาะสมและพร้อมนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายจริงเป็นไปตาม

หลักการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ดีของชาณณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2559) ที่กล่าวว่า การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ดีควรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะผู้เรียน และการวัดผลที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขาควยเข่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียน โดยบูรณาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขาควยเข่ สามารถเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียน ซึ่งสามารถอธิบายข้อค้นพบนี้ได้เป็น 2 เหตุผล เหตุผลประการแรก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาจริง เป็นไปตามแนวคิดของ Bonwell & Eison (1991) เสนอว่า Active Learning ช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดขั้นสูงผ่านกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย จงจิตต์ (2562) ที่ศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าผู้เรียนสามารถคิดอย่างเป็นระบบและตัดสินใจได้ดีขึ้นเมื่อได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เหตุผลประการที่สอง การจัดการเรียนรู้ด้วยเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและบริบทของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องมะเขาควยเข่ เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นไปตามแนวคิดของ Dewey (1938) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายต้องเกิดจากประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ อินทรักษา (2564) ที่ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจและสามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งมากกว่าการเรียนรู้จากเนื้อหาทั่วไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับบริบทของชุมชน ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แล้ว ยังเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การตั้งคำถาม การค้นคว้า และการสะท้อนผลด้วยตนเอง สามารถแสดงเป็นโมเดลชุดความรู้สำหรับพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ที่อธิบายความสัมพันธ์ตามตำแหน่งขององค์ประกอบจากบนลงล่าง โดยลำดับบนสุดแสดงถึงเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้ คือ S - Systematic Thinking Skill (ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ) ลำดับถัดมาแสดงถึงวิธีการเรียนรู้ที่ใช้เพื่อการบรรลุเป้าหมาย คือ

A - Active Learning (การเรียนรู้เชิงรุก) ลำดับถัดมาแสดงถึงการบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ คือ C - Contextual Local Wisdom (ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน) ลำดับถัดมาแสดงถึงเครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่หมายถึงแผนการเรียนรู้ คือ T - Tools & Techniques (เครื่องมือและเทคนิคการเรียนรู้) และลำดับล่างสุดแสดงถึงฐานรากคำจูงให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องคือ I - Impact & Improvement (ผลลัพธ์และการพัฒนา)ใช้อักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของแต่ละองค์ประกอบตั้งชื่อโมเดลว่า S-ACTI Model ดังภาพที่ 1 รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (S-ACTI Model)

ส่วนที่ 1 S - Systematic Thinking Skill (ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ) เน้นการฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน ใช้กิจกรรมหรือโจทย์เชิงปัญหาให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปด้วยตนเอง สอดแทรกคำถามกระตุ้นการคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม

ส่วนที่ 2 A - Active Learning (การเรียนรู้เชิงรุก) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 C - Contextual Local Wisdom (ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน) บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนํามะเขากวายเป็นของขวัญ มาใช้เป็นบริบทการเรียนรู้ ผู้เรียนได้สัมผัสกับ

สถานการณ์จริงในห้องเรียน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ผ่านความใกล้ชิดและความคุ้นเคย

ส่วนที่ 4 T - Tools & Techniques (เครื่องมือและเทคนิคการเรียนรู้) ใช้เทคนิคการสอนหลากหลาย เช่น ใบงาน การตั้งคำถาม การให้ทำงานกลุ่ม และใช้การประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน รวมถึงแบบประเมินความพึงพอใจ

ส่วนที่ 5 I + Impact & Improvement (ผลลัพธ์และการพัฒนา) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีเจตคติเชิงบวกและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น และครูสามารถประเมินและสะท้อนผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับนโยบายของสถานศึกษา โดยให้บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งตอบโจทย์เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา และ Thailand 4.0

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้บริบทท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

3. กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ สำหรับการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ เช่น ใบงาน แบบฝึกทักษะ และสื่อประกอบที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ครูใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ตามลำดับขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดกลุ่มนักเรียน ครูควรมีความยืดหยุ่น และหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกทักษะการทำงานร่วมกันกับเพื่อนใหม่ในแต่ละกิจกรรม

3. ครูให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทันที หลังจากทำกิจกรรมหรือแบบฝึกทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนตนเอง และพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเพื่อขยายการวิจัยไปยังระดับชั้นอื่น ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาอื่นหรือมัธยมศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ และตรวจสอบความต่อเนื่องของผลสัมฤทธิ์

2. ศึกษาเพื่อทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น สื่อดิจิทัล วิดีโอเกมเพื่อการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่ต่างกัน

3. ศึกษาในมิติระยะยาว เช่น ผลกระทบต่อความสามารถด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา หรือการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2559). *การวางแผนการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กิจโร. (2553). *การสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภักดี พลศักดิ์. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการครูศาสตร์*, 32(2), 25-38.
- วราภรณ์ อินทรักษา. (2564). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 36(1), 112-125.
- สมชาย จงจิตต์. (2562). การใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 14(2), 45-57.
- สมพงษ์ ศรีพยาด. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 8(1), 75-88.
- Anderson, L. W. (2017). *Taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Pearson.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, DC: George Washington University.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York, NY: Macmillan.
- Ennis, R. H. (2011). Critical thinking: Reflection and perspective part I. *Inquiry: Critical Thinking Across the Disciplines*, 26(1), 4-18.
- Facione, P. A. (2015). *Critical thinking: What it is and why it counts*. Millbrae, CA: Insight Assessment.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. California: Jossey-Bass.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4*
BUDDHA DHAMMA APPLICATION FOR WORK PERFORMANCE COMPETENCY
PROMOTION OF DISASTER PREVENTION AND MITIGATION OF FIRE AND
RESCUE OPERATION DIVISION 4 PERSONNEL, OFFICE OF DISASTER
PREVENTION AND MITIGATION IN BANGKOK METROPOLIS

ศุภชัย แก้ววิจิตร, สุรียา รักษาเมือง, ภัฏฐกรณ แก่นท้าว

Supachai Kaewwijit, Suriya Raksamueng, Hatthakorn Kaenthao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Thakorn.a14@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 2. ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักพระ 4 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สันการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารตนเอง ด้านการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านสมรรถนะในการวางแผน ทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด และด้านสมรรถนะในการสื่อสาร มีอยู่ระดับต่ำสุด 2. ความสัมพันธ์ของหลักพระ 4 กับ สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิริยพละ มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ด้านอนวัชชพละ มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างน้อย ด้านปัญญาพละ มีความสัมพันธ์ระดับ

ค่อนข้างน้อย และด้านสังคหผล มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างน้อย ตามลำดับ 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยประยุกต์หลักธรรมผล 4 ประกอบด้วย 1. ปัญญาผล ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ รับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน 2. วิริยะผล มุ่งมั่น ท่วมเท อุดหนุน เสียสละ 3. อดวิชชผล มีการยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส รับผิดชอบต่อหน้าที่ 4. สังคหผล สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือ สนับสนุน เข้าใจ รับฟัง เคารพ ให้เกียรติผู้อื่น

คำสำคัญ: การประยุกต์; ผล 4; สมรรถนะการปฏิบัติงาน

Abstract

This research aims to 1. study the level of performance of personnel in Fire and Rescue Operation Division 4, 2. study the relationship between the 4 physical principles and performance of personnel in Fire and Rescue Operation Division 4, and 3. present the guidelines for applying Buddhist principles to promote performance of personnel in Fire and Rescue Operation Division 4. The quantitative research collected data from a sample of 144 people. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient analysis. The qualitative research was a field study using in-depth interviews with 10 key informants.

The research results found that 1. The overall performance level was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the four aspects of strategic practice, self-management, globalization awareness, teamwork, and planning competency had the highest mean values, while communication competency had the lowest, 2. The relationship between the four powers and personnel performance was moderately positive. When considering each aspect, it was found that the aspect of diligence had a very high relationship, the aspect of non-violence had a relatively low relationship, the aspect of wisdom had a relatively low relationship, and the aspect of social competency had a relatively low relationship, respectively, 3. Guidelines for applying Buddhist principles to promote performance of personnel in the Fire and Rescue Operation Division 4, Office of Disaster Prevention and Mitigation by applying the four powers of Dhamma, consisting of : 1. Wisdom power must be prioritized. Dealing with emergency situations, 2. Diligence, determination, dedication, patience, and

sacrifice, 3. Anavajjaphala: Adherence to honesty, integrity, transparency, and responsibility for duties, 4. Sangkhaphala: Able to work as a team, help, support, understand, listen, respect, and honor others.

Keywords: Application; Phala 4; Operational Performance

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะ การพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาการดูแล และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา ที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทาง การจัดการ ความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้นมีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ คือ ความสนใจใฝ่รู้ ส่งเสริมความรู้ความสามารถ ของตนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติราชการให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ เช่น ศึกษาหาความรู้สนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาอาชีพของตน พัฒนาความรู้ความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น ติดตามเทคโนโลยีและความรู้อยู่เสมอ ด้วยการ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการ ในการประเมินสมรรถนะ การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ถือเป็นระดับพื้นฐานในการพัฒนาตนเองด้วย (สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553)

กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงาน หนึ่งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ในด้านต่าง ๆ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานครหรือตามที่ร้องขอ ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยฯ มีหน้าที่ภารกิจความรับผิดชอบมากมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จะต้องมีความรู้ (Competency) ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจ และ คุณลักษณะที่เหมาะสมอื่น ๆ ที่จะทำให้สามารถทำงานได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น สมรรถนะ (Competency) การปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรจึงต้องให้ความสำคัญใน

การนำหลักธรรมมาประยุกต์ในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้ตัวผู้ปฏิบัติงานสามารถนำเอาสมรรถนะที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติออกมาใช้เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะถ้าหากผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถนำสมรรถนะที่มีอยู่ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อันเนื่องมาจากปัจจัยในการทำงานด้านใด ๆ ก็แล้วแต่ภารกิจหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็อาจไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้เช่นกัน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2567).

พระพุทธเจ้าได้ตรัสพละ 4 ไว้ในพลสูตร ว่า ภิกษุทั้งหลาย พละ 4 ประการนี้ 4 ประการอะไรบ้าง คือ 1. ปัญญาพละ (กำลังปัญญา) 2. วิริยพละ (กำลังความเพียร) 3. อนวัชชพละ (กำลังสุจริต หรือ กำลังความบริสุทธิ์) 4. สังคหพละ (กำลังการสงเคราะห์) (อง.นวก. (ไทย) 23/5/439-441.) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559) ดังนั้น พละ 4 ประการนี้ จึงเป็นคุณธรรม หรือเครื่องมือที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพุทธ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พละ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อให้งานการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้น มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ประชาชน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยรวมบุคลากรทั้งหมด จำนวน 225 คน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 144 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย นักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 2 รูป หัวหน้าสถานีดับเพลิงและกู้ภัย สังกัดกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 จำนวน 2 คน บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 2 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. หลักผล 4 และ 3. สมรรถนะการปฏิบัติงาน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามได้อย่างอิสระ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 144 ชุด แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน และทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่จัดเก็บคืนมาทั้ง 144 ชุด ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

4.2 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.3 เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามได้อย่างอิสระ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายถึงการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากร กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อศึกษาทิศทางและความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการวิจัย

1. ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยภาพรวม **ตารางที่ 1** ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลำดับที่	สมรรถนะการปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร	4.85	0.29	มากที่สุด
2.	ด้านสมรรถนะในการวางแผน	4.89	0.24	มากที่สุด
3.	ด้านในการทำงานเป็นทีม	4.90	0.30	มากที่สุด
4.	ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์	4.94	0.18	มากที่สุด
5.	ด้านสมรรถนะในการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์	4.92	0.24	มากที่สุด
6.	ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง	4.92	0.23	มากที่สุด
ภาพรวม		4.91	0.23	มากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยภาพรวมสมรรถนะของบุคลากรในด้านต่าง ๆ พบว่า บุคลากรมีระดับสมรรถนะโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.91) ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและรอบด้าน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ ได้คะแนนสูงสุด ($\bar{X}=4.94$) แสดงถึงความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางเป้าหมาย และปรับกลยุทธ์เพื่อรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีกลยุทธ์ช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์และด้านการบริหารตนเอง ได้คะแนนเท่ากัน ($\bar{X}=4.92$) สะท้อนถึงการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกและการมีวินัยในตนเอง รวมถึงเป็นการมุ่งให้บริการที่ดี การเข้าใจบริบทโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การให้บริการที่ตอบโจทย์ผู้คนที่หลากหลาย ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.90$) ชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือ ความสามัคคี และการประสานงานที่แข็งแกร่งในองค์กร ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.89$) แสดงถึงการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การวางแผนที่ดีนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเตรียมการและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.85$) แม้จะเป็นคะแนนต่ำที่สุดในบรรดาทุกด้าน แต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรมและจริยธรรม ตรงไปตรงมา สื่อถึงความซื่อสัตย์และจริยธรรมในวิชาชีพ

2. หลักผล 4 ซึ่งประกอบด้วย 1.ปัญญาผล (กำลังแห่งปัญญา) 2.วิริยผล (กำลังแห่งความเพียร) 3. อดวิชขผล (กำลังแห่งความสุจริต) 4. สังคหผล (กำลังแห่งการสงเคราะห์)

ล้วนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. วิทยาลัย (ความเพียร) มีความสัมพันธ์สูงสุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์กับสมรรถนะในทุกด้านตั้งแต่ ($R=.711^{**}$ - $R=.836^{**}$) ซึ่งถือว่าสูงมาก บ่งชี้ว่า ความพากเพียร ความมุ่งมั่น และไม่ย่อท้อ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจภายใต้ความกดดัน เช่น การวางแผน การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการปฏิบัติภารกิจอย่างกลยุทธ์ 2. ปัญญาพล (กำลังปัญญา) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับด้านการทำงานเป็นทีม ($R=.391^{**}$) และการสื่อสาร ($R=.279^{**}$) แสดงถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ส่งผลต่อการประสานงานและวางแผนอย่างรอบคอบ 3. อนุวัชพล (ความสุจริต) มีความสัมพันธ์กับการวางแผน ($R=.618^{**}$) และการสื่อสาร ($R=.309^{**}$) มากกว่าด้านอื่น ๆ บ่งชี้ว่าความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีจริยธรรม ส่งผลต่อคุณภาพในการวางแผนแนวทางการทำงานที่เชื่อถือได้ 4. สังคพล (การสงเคราะห์ เอื้อเฟื้อ) มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับพละข้ออื่น แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น ด้านการทำงานเป็นทีม ($R=.248^{**}$) แสดงถึงบทบาทของ น้ำใจ การช่วยเหลือ และการเข้าใจผู้อื่น ที่สนับสนุนการประสานงานและความสามัคคีภายในทีม

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรต้น	สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	ตัวแปรตาม					
			1. ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร	2. ด้านสมรรถนะในการวางแผน	3. ด้านในการทำงานเป็นทีม	4. ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์	5. ด้านสมรรถนะในการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์	6. ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง
หลักพละ 4		.549**	.867**	.365**	.425**	.425**	.425**	.425**
1. ปัญญาพละ กำลังปัญญา		.279**	.125	.391**	.260**	.260**	.260**	.260**
2. วิริยพละ กำลังความเพียร		.863**	.848**	.711**	.790**	.790**	.790**	.790**
3. อนุวัชพละ กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์		.309**	.618**	.126	.219**	.219**	.219**	.219**
4. สังคพละ กำลังการสงเคราะห์		.090	.382**	.248**	.181**	.181**	.181**	.181**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากร กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ด้านสมรรถนะในการสื่อสารการมีสมาธิ จดจ่อ รับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ เพื่อทำความเข้าใจความหมาย เจตนา และอารมณ์ของผู้สื่อสาร รวมถึงการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ชัดเจน ตรงประเด็น เพื่อลดความผิดพลาดและความขัดแย้ง 2. ด้านสมรรถนะในการวางแผน มีการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วางแผนอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ลำดับความสำคัญ ทรัพยากร ระยะเวลา และมีกลไกติดตามประเมินผล เพื่อปรับแผนตามความเหมาะสม 3. ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม ต้องเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ อดทน เสียสละ แบ่งปัน และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 4. ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ มีการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ เข้าใจบริบท มองภาพรวม กำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน วางแผนอย่างรอบคอบ ตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ เลือกวิธีการที่เหมาะสม จัดสรรทรัพยากร ติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล ปรับกลยุทธ์ตามความเหมาะสม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ 5. ด้านสมรรถนะในการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์ คือการเข้าใจโลกอย่างเป็นสังขธรรม เข้าใจความเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยงแท้ ความทุกข์ และความไม่เป็นตัวตน เพื่อปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6. ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง ช่วยให้บริหารตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมความคิด อารมณ์ พฤติกรรม และทำงานได้อย่างมีวินัย

นอกจากนั้นนำหลักหลักพละ 4 มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงาน เข้ามาบูรณาการกับ 1. ปัญญาพละ การวิเคราะห์ปัญหา เข้าใจสาเหตุ กลไก และผลกระทบของภัยพิบัติ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รอบคอบ คำนึงถึงผลลัพธ์และผลกระทบ แก้ปัญหาด้วยสติปัญญา ความรู้ และเทคโนโลยี รวมถึงการวางแผนป้องกัน รับมือ และฟื้นฟูหลังภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ 2. วิริยะพละ ทุ่มเท เสียสละ ทำงานด้วยความตั้งใจ เพียรพยายาม อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 3. อดวิชชพละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส ยุติธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานด้วยความโปร่งใส เสียสละส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในหลักจริยธรรม ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง 4. สังคหพละ ทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ประสานงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ราบรื่น และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า 6 ด้าน ได้แก่ 1. สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ สามารถวิเคราะห์กลยุทธ์องค์กร ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบงาน เทคโนโลยี และลดขั้นตอนการทำงาน 2. สมรรถนะในการบริหารตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และมีความรู้ทักษะเกี่ยวกับสาธารณภัย 3. สมรรถนะในการตระหนักรู้โลกาภิวัตน์ รับรู้ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มสิ่งแวดล้อมภายนอก และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็ว 4. การทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่ดี กำหนดเป้าหมาย บทบาทหน้าที่ชัดเจน และรวมพลังเพื่อมุ่งมองและแนวทางที่หลากหลาย 5. สมรรถนะในการวางแผน คิดวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย วางแผนเป็นระบบ ติดตามประเมินผล และปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม 6. สมรรถนะในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ความรู้ ประสิทธิภาพ ลดความเข้าใจผิด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงรัตน์ ธรรมสโรช (2564) ที่พบว่า การจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสระบุรี คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ ด้านการบริการที่ดี ด้านยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

นอกจากนี้ หลักผล 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ($R=.549^{**}$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1. วิริยพละ (กำลังความเพียร) อยู่ในระดับสูงมาก ($R=.863^{**}$) โดยบุคลากรมีสมาธิ ตั้งใจทำงาน ไม่ท้อถอย และระมัดระวัง ไม่ประมาท 2. อดวิชพละ (กำลังสุจริต) อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.126^{**}$) โดยบุคลากรมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข และมีคุณธรรมจริยธรรม 3. ปัญญาพละ (กำลังปัญญา) อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.287^{**}$) โดยบุคลากรใช้ความรู้ความสามารถแก้ไข ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน 4. สังคหพละ (กำลังการสังเคราะห์) อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.090^{**}$) โดยบุคลากรพูดจาไพเราะ มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม และถ่ายทอดความรู้เพื่อสาธารณประโยชน์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอวยชัย ราชชัยกุล (2565) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ อดวิชพละ วิริยพละ สังคหพละ และปัญญาพละ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์หลักผล 4 สามารถพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 ให้มีคุณภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. หลักผล 4 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง ($R=.549^{**}$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า หลักวิริยพละ กำลังความเพียร บุคลากรมีสมาธิ มีจิตใจแน่วแน่ ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ผลในงานที่ทำ ตั้งมั่นตั้งใจการทำงาน ไม่ท้อแท้หรือยอมแพ้ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสำนึก ระมัดระวัง ไม่ประมาท ช่วยลดความเสี่ยง การเกิดเพลิงไหม้ ปกป้องชีวิต ทรัพย์สินอยู่ในระดับสูงมาก ($R=863^{**}$) รองลงมาหลักอนวัชขพละ กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์ บุคลากรมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข รู้สึกละอายหรือเกรงกลัวหากต้องละเมิดระเบียบกฎกติกาบ้านเมือง ติดตั้งระบบเตือนภัยควันไฟ ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ ฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุเพลิงไหม้ เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน การมีคุณธรรม จริยธรรม คิดถึงส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ประมาท ช่วยลดความเสี่ยง การเกิดเพลิงไหม้ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.126^{**}$) หลักปัญญาพละ กำลังปัญญา บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถแก้ไข ปัญหาของประชาชน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ โดยอาศัยความรู้ ทักษะ ที่จำเป็น เกี่ยวกับการใช้ถังดับเพลิง ประเภทของเพลิงไหม้ สาเหตุ ผลกระทบ วิธีการป้องกัน วิธีการเอาตัวรอด เมื่อเกิดเพลิงไหม้ได้ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.287^{**}$) และหลักสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ บุคลากรพูดจาไพเราะ ปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ตนถ่ายทอดความรู้เพื่อสาธารณประโยชน์ ช่วยให้ป้องกันเพลิงไหม้ โดยการร่วมมือกันตรวจสอบระบบไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้า สายไฟ ให้ปลอดภัย มีสติ ปัญญา วิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา รับมือกับสถานการณ์เพลิงไหม้ ได้อย่างถูกต้องจะเป็นเครื่องมือพัฒนาองค์กรสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($R=.090^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อวยชัย รามชัยกุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี พบว่า การประยุกต์หลักพละ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านอนวัชขพละ ชื่อสัตย์สุจริต รองลงมา คือ ด้านวิริยพละนำสู่ปฏิบัติ ด้านสังคหพละ มีจิตอาสา และด้านปัญญาพละ กำลังความรู้ ตามลำดับ ซึ่งสามารถพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพด้วยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงานสมรรถนะจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์พันธกิจ เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากร กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. หลักปัญญาพละ กำลังปัญญา บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ 2. วิริยพละ กำลังความเพียร บุคลากรมีสมาธิ มีจิตใจแน่วแน่ ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผลในงานที่ทำ ตั้งมั่นตั้งใจการทำงาน ไม่ท้อแท้หรือยอมแพ้ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3. หลัก
อนวัชชพละ กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์ บุคลากรมีความประพฤติเรียบร้อยไม่เกี่ยวข้องกับ
กับอบายมุข รู้สึกละอายหรือเกรงกลัวหากต้องละเมิดระเบียบกฎกติกาบ้านเมือง มีคุณธรรม
จริยธรรม คิดถึงส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว และ 4. หลักสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ บุคลากร
พูดจาไพเราะ ปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ตน ถ่ายทอด
ความรู้เพื่อสาธารณประโยชน์ช่วยให้ป้องกันเพลิงไหม้ สามารถรับมือกับสถานการณ์เพลิงไหม้
ได้อย่างถูกต้องและประสิทธิภาพ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1. ด้านสมรรถนะ
ในการสื่อสาร คือ มีการช่วยให้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ ทำให้
เข้าใจตรงกัน ลดความเข้าใจผิด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีส่งเสริมให้บุคลากรมีกิริยา ท่าทาง
และน้ำเสียงที่เป็นมิตรกับประชาชนทุกเวลา สามารถนำแนวคิดหรือข้อสรุปจากการประชุมมา
พัฒนาคุณภาพในการทำงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยหลักเหตุผล 2. ด้าน
สมรรถนะในการวางแผน คือ การจัดหา จัดสรร และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนเป็นกระบวนการที่สำคัญในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น
ชีวิตประจำวัน การทำงาน การวางแผน จึงเป็นทักษะที่สำคัญที่เราควรพัฒนา เพื่อให้สามารถ
จัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านการทำงานเป็นทีม คือ มีการ
กำหนดเป้าหมาย บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบให้ทีมงานได้อย่างชัดเจน นำไปสู่แนวทางการ
ทำงานที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4. ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ คือ
การคิดวิเคราะห์กลยุทธ์ขององค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสามารถปรับตัวได้อย่าง
ทันท่วงที มีการพัฒนาระบบงาน กระบวนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์สนับสนุน
การทำงาน เพื่อลดขั้นตอน ประหยัดเวลาลดความผิดพลาด 5. ด้านสมรรถนะในการบริหาร
ตนเอง คือ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้ประสบความสำเร็จตระหนักถึง
บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง การเตรียมความพร้อมการวางแผนรับมือ
การฝึกซ้อม การอพยพ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อีกด้วย และ 6. ด้านสมรรถนะในการ
ตระหนักรู้โลกาภิวัตน์ คือ สามารถรับรู้และเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อ
สังคมรับรู้ถึงแนวโน้มของสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกและสถานการณ์ต่าง ๆ ชัดเจนอีกทั้งยังได้
ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยการเตือนภัย การช่วยเหลือได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพ
จะช่วยลดความเสียหายจากเหตุเพลิงไหม้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุทธพร พุทธวโร
(2567) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพลธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมือง
ลำตาเสา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พล 4 หรือหลักพลธรรม
เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ผู้นำหรือผู้บริหาร ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เมื่อผู้นำ
ปฏิบัติตามหลักพล 4 นี้แล้ว จะสามารถเข้าถึงหลักการบริหาร เช่น การครองตน การครองคน
และการครองงาน ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ และได้รับประสิทธิผล ดังนั้น หลักพล 4
จึงไม่ใช่เพียงแค่แนวคิดทางคุณธรรม แต่เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่สามารถนำมาปรับใช้ได้

กับผู้นำและบุคลากรในหลากหลายองค์กรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 4 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ดังปรากฏเป็น FIRE : MODEL ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ได้ดังนี้

การสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่ง (Foundation) องค์ประกอบนี้เน้นการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติพื้นฐานที่เหมาะสม และการฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน รวมถึงการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง สิ่งนี้เป็นการวางรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการบริหารตนเองซึ่งเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมและการฝึกซ้อม และยังเป็นพื้นฐานให้กับสมรรถนะอื่น ๆ อีกด้วย โดยการคัดเลือกและฝึกฝนบุคลากรให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และทักษะพื้นฐาน ทำให้สะท้อนถึงหลักปัญญาพละการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล (Individual Development) มีการฝึกอบรมเฉพาะทาง มีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับสมรรถนะในการบริหารตนเอง การเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลยังสนับสนุนสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ โดยการเพิ่มพูนสติปัญญาในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนผ่านการแสวงหาความรู้เฉพาะทางตามหลักปัญญาพลและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักวิริยะพละ รวมถึงการสนับสนุนสมรรถนะในการตระหนักรับรู้โลกาภิวัตน์ ทำให้สามารถรับรู้และเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การสนับสนุนด้วยทรัพยากรและเทคโนโลยี (Resources and Technology) การจัดหาและบำรุงรักษาอุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยให้มีประสิทธิภาพ และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมถึงการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เป็นหัวใจสำคัญที่ชัดเจนต้องสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือ และอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ทำให้ช่วยลดขั้นตอน และลดความผิดพลาดในการทำงานได้อย่างมาก และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนและปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะในการวางแผน ที่เน้นการจัดการ จัดสรร และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแล บำรุงรักษา และเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ได้อย่างชำนาญ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยหลักของความวิริยะพยายามเป็นสำคัญ

การสร้างความผูกพันและความร่วมมือ (Engagement and Collaboration) การทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฝึกซ้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งสะท้อนถึง การทำงานเป็นทีม ที่มีการกำหนดเป้าหมาย บทบาท หน้าที่อย่างชัดเจน และยังสอดคล้องโดยตรงกับสมรรถนะในการสื่อสาร ซึ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ลดความเข้าใจผิด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีโดยรวม การสร้างความผูกพันและความร่วมมือตามหลักสังคหพละ เป็นการสนับสนุนให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์และประสานงานกันได้อย่างราบรื่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงานเป็นทีมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการเพิ่มแผนการปฏิบัติงานโดยการส่งเสริมการฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร ทำงานแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน
2. ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ควบคู่กันไปกับการพัฒนาเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดโครงการฝึกซ้อมป้องกันการเกิดเหตุเพลิงไหม้ให้กับชุมชนเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และทบทวนกระบวนการก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และภายหลังเกิดเหตุ

2. ส่งเสริมในการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ เกื้อกูล เสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำหลักพละ 4 ไปศึกษากับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เป็นองค์กรภาครัฐ เพื่อให้เห็น ภาพของการทำงานทั้ง ปัญญาพละ วิริยพละ อนวัชชพละ และสังคหพละ อยู่ในระดับใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2567). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปี 2566 ครั้งที่ 1*. กรุงเทพฯ: บริษัท เวิลด์ไวด์ พรินต์ติ้ง จำกัด.
- ดวงรัตน์ ธรรมสโรช. (2564). การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(43), 326-338.
- พระพุทธรพร พุทธวโร. (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพลธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมือง ลำตาเสา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(5), 166-177.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2566). *โครงสร้างกรอบอัตรากำลัง*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/QVAg8>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). *คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือน : คู่มือสมรรถนะหลัก*. นนทบุรี: บริษัท พี.เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อวยชัย ราชชัยกุล. (2565). การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 246-254.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

THE MECHANISM OF BRAND LOYALTY FORMATION THROUGH ONLINE EMOTIONAL AND BEHAVIORAL EXPERIENCES:

A CASE STUDY OF BEAUTY BUFFET*

กลไกของการสร้างความภักดีต่อแบรนด์ผ่านประสบการณ์ทางอารมณ์
และพฤติกรรมออนไลน์: กรณีศึกษา BEAUTY BUFFET

Jakkadul Wangkangvansot

จักรดุลย์ หวังกังวานโส

Sichuan University

มหาวิทยาลัยเสฉวน

Corresponding Author E-mail: jakkadulwang@gmail.com

Abstract

This quantitative research aimed to analyze the effects of both emotional and behavioral online experiences on brand loyalty toward Beauty Buffet, emphasizing the mediating roles of trust, brand attachment, and brand satisfaction. The study developed a causal model with emotional and behavioral experiences as independent variables. Data were collected from 380 consumers who had used Beauty Buffet products between June and August 2023, yielding 221 valid responses (valid response rate = 63.14%). Data analysis was conducted using SmartPLS 4.0 to assess reliability, validity, and test hypotheses through path analysis and bootstrapping.

The results revealed that emotional experiences had neither a direct nor an indirect influence on trust, brand attachment, brand satisfaction, or brand loyalty. In contrast, behavioral experiences significantly influenced trust ($\beta=0.838$), brand attachment ($\beta=0.907$), and brand satisfaction ($\beta=0.703$). Among the mediators, only brand satisfaction had a direct effect on brand loyalty ($\beta=0.639$), acting as a partial mediator, while trust and brand attachment served as full mediators. This study proposes a brand loyalty model in the digital context,

*Received March 16, 2025; Revised May 1, 2025; Accepted May 4, 2025

highlighting that behavioral engagement exerts a stronger impact on satisfaction and loyalty than emotional communication alone. The findings offer strategic insights for digital marketing within the beauty industry.

Keywords: Brand Loyalty; Emotional Experience; Behavioral Experience

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์ผลของประสบการณ์ออนไลน์ทั้งด้านอารมณ์ และ 2. พฤติกรรมที่มีต่อความภักดีต่อแบรนด์ Beauty Buffet โดยเน้นบทบาทสื่อกลางของความไว้วางใจ ความผูกพัน และความพึงพอใจในแบรนด์ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาโมเดลเชิงเหตุและผล โดยมีประสบการณ์ด้านอารมณ์และพฤติกรรมเป็นตัวแปรอิสระ เก็บข้อมูลจากผู้บริโภค 380 คน ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์ Beauty Buffet ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม 2566 ได้แบบสอบถามที่ใช้ได้จริง จำนวน 221 ชุด (อัตราตอบกลับที่ใช้ได้=63.14%) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SmartPLS 4.0 เพื่อตรวจสอบความเที่ยง ความตรง และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์เส้นทางและ bootstrapping

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ด้านอารมณ์ไม่มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อความไว้วางใจ ความผูกพัน ความพึงพอใจ หรือความภักดีต่อแบรนด์ ในขณะที่ประสบการณ์ด้านพฤติกรรมส่งผลต่อความไว้วางใจ ($\beta=0.838$) ความผูกพัน ($\beta=0.907$) และความพึงพอใจ ($\beta=0.703$) อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีเพียงความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีโดยตรง ($\beta=0.639$) ความพึงพอใจทำหน้าที่เป็นตัวกลางบางส่วน ขณะที่ความไว้วางใจและความผูกพันเป็นตัวกลางสมบูรณ์ งานวิจัยนี้เสนอโมเดลความภักดีต่อแบรนด์ในบริบทดิจิทัล โดยชี้ว่า การมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรมมีผลต่อความพึงพอใจและความภักดีมากกว่าการสื่อสารทางอารมณ์เพียงอย่างเดียว และให้แนวทางเชิงกลยุทธ์สำหรับการตลาดดิจิทัลในอุตสาหกรรมความงาม

คำสำคัญ: ความภักดีต่อแบรนด์; ประสบการณ์ทางอารมณ์; ประสบการณ์พฤติกรรม

Introduction

Encouraging the customers to repeatedly buy a product from a specific brand encouraged marketers to study Brand loyalty, which has emotions intricately associated with it, to better understand customer relations. This concept constitutes trust in the brand and business presence in the market. Most of the research study was dedicated to offline brand nurturing, with trust, commitment, and beauty emerging as primary drivers (Lemon & Verhoef, 2016). One of the contributions argues that there exists a level of clearly defined brand commitment which defines brand loyalty which is attachment both behaviorally

and attitudinally. That model of multidimensional defines loyalty in touch-mind dimension and remains for inquiry after decades of tributaries. This research seeks to build on their model by explaining the impact of emotional or behavioral online experiences on brand loyalty through trust, satisfaction, and commitment.

With the onset of modern technology and the internet, the use of brands and their interactions with consumers have changed dramatically. Digital media content, be it advertisements, influencer posts, or user-generated content elicits emotions such as social engagement and commenting and shopping which uphold the loyalty illusion (Hollebeek et al., 2014). This is especially true in the cosmetics market, in which consumers' perceptions of the brand image, the associated qualitative attributes of the product, and the overall reliability positively affects customer loyalty tend to matter (Rejitha & Jayalakshmi, 2025).

This study examines Beauty Buffet, the premier Thai cosmetics retailer under Beauty Community Public Company Limited. Buffet-style retailing and the Scentio and Lansley brands have garnered Beauty Buffet widespread recognition throughout Southeast Asia. Its success stems from a strong digital presence and cutting-edge marketing techniques, making it an ideal case for exploring brand loyalty inflicted through online interactions.

Thus, this study aims to analyze the impact of emotional and behavioral experiences with brand-on-brand trust, commitment, satisfaction, and loyalty while exploring the mediating role of these variables. The goals are: 1. measure the effect of emotional experience on the mediating variables of trust, satisfaction, and commitment; 2. evaluate the effect of behavioral factors such as promotional activities and review participations; 3. Appraise the mediating effect of these variables; 4. develop a model of brand loyalty grounded on digital interactions with Beauty Buffet (Tampi et al., 2022). The results will contribute to practical and theoretical frameworks for digital brand loyalty in competitive market environments.

Research Objectives

1. To examine the influence of online emotional and behavioral experiences on brand loyalty in the context of Beauty Buffet.

2. To assess the mediating roles of brand commitment, brand trust, and brand satisfaction in translating these online experiences into consumer loyalty.

Methodology

1. Research Design

This study employed a quantitative research design using a causal modeling approach to examine the effects of emotional and behavioral online brand experiences on brand loyalty toward Beauty Buffet. The research focused on exploring the mediating roles of brand trust, brand commitment, and brand satisfaction in this relationship. A structured questionnaire was developed based on validated measurement scales and distributed to consumers with prior experience using Beauty Buffet products.

2. Populations

The target population comprised consumers residing in four geographically and economically diverse Chinese cities: Shanghai (East, high GDP), Guangzhou (South, high GDP), Chengdu (West, lower GDP), and Harbin (North, lower GDP). These locations were selected to capture varying consumer behaviors across different economic and cultural contexts where Beauty Buffet is marketed through both online and offline channels. All participants were required to have prior experience using the brand's skincare and makeup products.

3. Research Instrument

A structured questionnaire was employed as the primary data collection tool in this study. The instrument was designed to measure six key constructs: emotional experience, behavioral experience, commitment, brand trust, brand satisfaction, and brand loyalty. Measurement items were adapted from the validated framework of Jiayan (2019). All items were rated using a seven-point Likert scale ranging from 1 (strongly disagree) to 7 (strongly agree).

The questionnaire consisted of three parts. The first part collected demographic information about the respondents. The second part measured online brand experiences, both emotional and behavioral. The third part assessed brand commitment, brand trust, brand satisfaction, and brand loyalty. The specific measurement items used in this study are presented in Table 1.

Table 1 Measurement Items

Variable	Code	Measurement Items
Emotional Experience	A1	Information about Beauty Buffet (e.g., advertisements, brand history, corporate culture, reviews, etc.) makes me feel happy.
	A2	Beauty Buffet brand excites me and generates enthusiasm (e.g., pre- and post-makeup comparisons, tutorial videos, etc.).
	A3	Beauty Buffet creates an emotional atmosphere and resonance through content like celebrity endorsements and beauty bloggers.
Behavioral Experience	B1	Beauty Buffet emphasizes online communication and interaction with consumers, such as through chats and email notifications.
	B2	Beauty Buffet brand encourages me to participate in online brand activities (e.g., product trials, online raffles, etc.).
	B3	Beauty Buffet brand actively guides me to engage in interactions with the brand (e.g., liking, sharing, or commenting).
Brand		
Commitment	C1	Beauty Buffet brand holds special significance to me.
	C2	I feel a strong sense of belonging to the Beauty Buffet brand.
	C3	Because I have benefited from the information provided by Beauty Buffet, I intend to pay long-term attention to this brand.
Brand Trust	D1	I feel safe and confident with the information Beauty Buffet brand delivers.
	D2	I trust Beauty Buffet brand to take responsibility for its products.
	D3	I believe Beauty Buffet brand is highly reliable.
	D4	I think Beauty Buffet brand meets my needs.
Brand		
Satisfaction	E1	After browsing relevant information, I feel very satisfied with Beauty Buffet brand.
	E2	Beauty Buffet brand's displayed information exceeds my expectations.
	E3	Compared to other brands, Beauty Buffet provides reliable quality, reasonable prices, and meets my needs.
	E4	Overall, Beauty Buffet brand's information provides significant value to me.
Brand Loyalty	F1	When buying cosmetics, I prioritize Beauty Buffet brand.
	F2	Compared to other brands, I am unwilling to pay more for Beauty Buffet.
	F3	I actively recommend Beauty Buffet brand to friends and family who want to buy cosmetics.
	F4	I am happy to share the benefits of Beauty Buffet brand with others.

4. Data Collection

Participants were recruited through Credamo, a reputable online survey platform in China. Strict screening criteria were applied to ensure data quality

4.1 Respondents must have completed at least 70 prior surveys

4.2 A credit score of 80 or higher

4.3 A response acceptance rate exceeding 80%

4.4 Residency in one of the four target cities

4.5 Responses were submitted from unique IP addresses with a minimum spacing of one kilometer between respondents to mitigate sampling bias

Only respondents meeting all criteria were randomly selected to complete the questionnaire. The survey was conducted between June and August 2023. A total of 380 responses were collected, of which 221 valid responses were retained for analysis, yielding a valid response rate of 63.14%.

5. Data Analysis Statistics used to Analyzed the Data

Data analysis was conducted using SmartPLS 4.0, a structural equation modeling (SEM) software suitable for exploratory research with complex models and smaller sample sizes. The analysis involved:

5.1 Reliability testing (Composite Reliability and Cronbach's Alpha)

5.2 Validity testing (Convergent and Discriminant Validity)

5.3 Path analysis to evaluate hypothesized relationships between variables

5.4 Bootstrapping (with 5,000 resamples) to assess the significance of path coefficients and mediating effects

Result

Sample Information

The survey targeted consumers with prior experience using Beauty Buffet products and was conducted between June and August 2024. Out of 380 distributed questionnaires, 253 were returned, and 221 were valid, resulting in a 63.14% valid response rate.

Descriptive Analysis

A descriptive analysis was performed on the demographic characteristics of respondents. Table 2 presents a summary of key statistics related to brand loyalty.

Table 2 Measurement Items

Variable	Category	Frequency	Percentage (%)
Gender	Male	33	14.9%
	Female	188	84.7%

Table 2 Measurement Items (Next)

Variable	Category	Frequency	Percentage (%)
Age	Under 18	10	4.5%
	18-29 years	163	73.4%
	30-39 years	25	11.3%
	40-49 years	11	5.0%
	Over 50	12	5.4%
Education Level	High school or below	25	11.3%
	Diploma	159	71.6%
	Bachelor's degree	20	9.0%
	Master's degree or above	17	7.7%
Have you browsed online information about cosmetics?	Yes	202	91.0%
	No	19	9.0%
How long have you been using the Internet?	Less than 1 year	6	2.7%
	1-2 years	25	11.3%
	3-5 years	56	25.2%
	More than 5 years	134	60.4%
Frequency of browsing online cosmetic-related information	Daily	38	17.1%
	Weekly	81	36.5%
	Monthly	43	19.4%
	Quarterly	31	14.0%
	Semi-annually	15	6.8%
	Annually or longer	13	5.9%
Monthly spending on online cosmetics shopping	Below 100 RMB	53	23.9%
	100-500 RMB	108	48.6%
	500-1000 RMB	38	17.1%
	1000-5000 RMB	16	7.2%
	Above 5000 RMB	6	2.7%

This study calculated the mean and standard deviation of the variables investigated in the research survey. Table 3 presents the mean and standard deviation of the variables associated with brand loyalty in the survey.

Table 3 Mean and Standard Deviation of Each Item

Variable	Item	Mean	Standard Deviation
Online Emotional Experience	A1	5.12	1.407
	A2	5.01	1.408
	A3	5.03	1.368
Online Behavioral Experience	B1	4.98	1.414
	B2	4.94	1.468
	B3	5.01	1.414
Brand Commitment	C1	4.95	1.371
	C2	4.93	1.405
	C3	4.93	1.368
Brand Trust	D1	4.95	1.399
	D2	5.05	1.356
	D3	4.94	1.421
	D4	5.05	1.334
Brand Satisfaction	E1	5.00	1.348
	E2	4.96	1.379
	E3	5.04	1.321
	E4	4.96	1.370
Brand Loyalty	F1	4.87	1.479
	F2	4.95	1.436
	F3	4.90	1.460
	F4	4.92	1.415

Data Validation and Results Analysis

Reliability Test

Using SmartPLS 4.0, reliability was assessed via Cronbach's α , CITC, composite reliability (CR), and item loadings. All constructions demonstrated strong internal consistency, with Cronbach's $\alpha > 0.8$, CITC > 0.4 , item loadings > 0.80 , and CR > 0.5 , indicating suitability for structural model analysis.

Table 4 Reliability Analysis Table

Variable	Item	Corrected Item- Total Correlation (CITC)	Item Loading	Average Variance Extracted (AVE)	Cronbach's α	Composite Reliability (CR)
Brand Trust	D1	0.945	0.969	0.933	0.976	0.982
	D2	0.939	0.966			
	D3	0.938	0.964			
	D4	0.935	0.964			

Table 4 Reliability Analysis Table (Next)

Variable	Item	Corrected Item-Total Correlation (CITC)	Item Loading	Average Variance Extracted (AVE)	Cronbach's α	Composite Reliability (CR)
Brand Loyalty	F1	0.913	0.952	0.906	0.965	0.975
	F2	0.892	0.939			
	F3	0.902	0.945			
	F4	0.942	0.970			
Brand Commitment	C1	0.958	0.981	0.958	0.978	0.986
	C2	0.969	0.968			
	C3	0.929	0.987			
Brand Satisfaction	E1	0.935	0.964	0.929	0.974	0.981
	E2	0.951	0.972			
	E3	0.942	0.968			
	E4	0.913	0.951			
Emotional Experience	A1	0.891	0.949	0.914	0.953	0.969
	A2	0.917	0.964			
	A3	0.892	0.955			
Behavioral Experience	B1	0.934	0.971	0.940	0.968	0.979
	B2	0.919	0.963			
	B3	0.941	0.974			

Validity Test

Convergent validity was confirmed as all constructs had AVE values above 0.50. Discriminant validity was also established, with the square roots of AVE for all six latent variables exceeding their inter-variable correlations, as shown in Tables 4 and 5.

Table 5 Correlation Matrix of Latent Variables and Square Roots of AVE

Variable	1	2	3	4	5	6
1. Brand Trust	0.966					
2. Brand Loyalty	0.912	0.952				
3. Brand Commitment	0.960	0.916	0.979			
4. Brand Satisfaction	0.930	0.941	0.936	0.964		
5. Emotional Experience	0.904	0.850	0.861	0.882	0.956	
6. Behavioral Experience	0.961	0.914	0.932	0.920	0.919	0.970

Additionally, the study assessed discriminant validity through a cross-loading analysis. Each item showed a significantly higher loading on its designated latent variable compared to others, reinforcing the model's convergent and discriminant validity. Detailed item loadings and cross-loadings are presented in Table 6.

Table 6 Item Loadings and Cross-Loadings

Item	Brand Trust	Brand Loyalty	Brand Commitment	Brand Satisfaction	Emotional Experience	Behavioral Experience
A1	0.812	0.876	0.884	0.886	0.876	0.963
A2	0.868	0.904	0.912	0.898	0.883	0.974
A3	0.906	0.885	0.917	0.901	0.888	0.943
B1	0.930	0.880	0.936	0.894	0.858	0.929
B2	0.928	0.861	0.920	0.886	0.860	0.919
B3	0.936	0.895	0.935	0.912	0.885	0.921
C1	0.969	0.888	0.879	0.902	0.837	0.906
C2	0.966	0.891	0.888	0.921	0.835	0.900
C3	0.964	0.910	0.926	0.924	0.857	0.932
D1	0.964	0.911	0.913	0.888	0.864	0.895
D2	0.932	0.891	0.981	0.880	0.843	0.879
D3	0.941	0.911	0.968	0.898	0.846	0.881
D4	0.945	0.915	0.987	0.916	0.847	0.892
E1	0.896	0.876	0.887	0.964	0.794	0.867
E2	0.886	0.904	0.852	0.972	0.789	0.842
E3	0.880	0.885	0.863	0.968	0.824	0.885
E4	0.922	0.880	0.883	0.951	0.829	0.884
F1	0.870	0.952	0.884	0.886	0.876	0.963
F2	0.845	0.939	0.912	0.898	0.883	0.974
F3	0.871	0.945	0.917	0.901	0.888	0.943
F4	0.883	0.970	0.936	0.894	0.858	0.929

Model Fit Evaluation

The PLS-SEM model shows a good fit, with SRMR (0.028), d_ULS (0.044), and d_G (0.657) all within acceptable ranges, and NFI (0.918) exceeding the 0.9 benchmark. High R² values for Brand Satisfaction (0.965) and Brand Loyalty (0.973) indicate strong explanatory power, confirming the model's robustness (Table 7).

Table 7 Structural Model Evaluation

Indicator	Saturated Model	Estimated Model
SRMR	0.028	0.040
d_ULS	0.178	0.365
d_G	1.12	1.348
NFI	0.857	0.845

Hypothesis Testing

1. Path Analysis Path analysis using SmartPLS 4.0 showed that emotional experience had no significant effect on brand trust ($\beta=0.133$, $p=0.164$), commitment ($\beta=0.028$, $p=0.809$), or satisfaction ($\beta=0.237$, $p=0.090$). These results suggest that emotional engagement alone does not influence key loyalty drivers. In contrast, behavioral experience had a strong and significant impact on all three mediators: trust ($\beta=0.838$, $p=0.000$), commitment ($\beta=0.907$, $p=0.000$), and satisfaction ($\beta=0.703$, $p=0.000$), indicating that active online engagement is crucial. Among the mediators, only satisfaction had a significant direct effect on brand loyalty ($\beta=0.639$, $p=0.000$), while trust ($\beta=0.156$, $p=0.173$) and commitment ($\beta=0.168$, $p=0.180$) did not. This highlights satisfaction as the key driver of loyalty in this model.

2. Mediation Effect Test The mediation effect analysis indicates that emotional experience had no significant effect on brand loyalty, either directly ($p=0.082$) or indirectly through brand commitment ($p=0.830$), trust ($p=0.428$), or satisfaction ($p=0.079$). These results confirm that emotional engagement does not influence loyalty, whether alone or via the three key mediators. In contrast, behavioral experience played a more influential role. While its indirect effects through commitment ($p=0.191$) and trust ($p=0.172$) were not significant, the direct path to loyalty was strongly significant ($p=0.000$), indicating partial mediation. Importantly, the indirect path through satisfaction was also significant ($p=0.000$), with the direct effect remaining significant ($p=0.000$), confirming satisfaction as a partial mediator in the behavioral experience–loyalty relationship.

Discussion

The findings indicate that online emotional experiences had no significant effect on brand trust ($\beta=0.133$, $p>0.05$), brand commitment ($\beta=0.028$, $p>0.05$), or brand satisfaction ($\beta=0.237$, $p>0.05$). While emotions such as excitement or

pleasure may enhance brand perception, they are insufficient to foster loyalty-related constructs on their own. In contrast, online behavioral experiences including participation in promotions, content sharing, and digital interaction had strong positive effects on brand trust ($\beta=0.838$, $p<0.001$), commitment ($\beta=0.907$, $p<0.001$), and satisfaction ($\beta=0.703$, $p<0.001$), underscoring the critical role of active consumer participation.

These findings are consistent with Hollebeek et al. (2014), who conceptualized engagement as a multidimensional construct, emphasizing the behavioral dimension's stronger impact. Kim et al. (2020) found behavioral engagement to influence loyalty through trust and satisfaction, while Larivière et al. (2023) and Carpenter (2017) noted that interactive features and user participation better predict long-term loyalty than emotional impressions alone. Mediation analysis confirmed that emotional experience had neither significant direct nor indirect effects on brand loyalty via commitment ($p=0.830$), trust ($p=0.428$), or satisfaction ($p=0.079$). The direct path was also not significant ($p=0.082$), reinforcing Yang & Liu's (2019) argument that emotional effects in digital environments may be too fleeting to sustain loyalty. Conversely, behavioral experience influenced loyalty through all three mediators. Notably, only satisfaction had a significant direct effect on loyalty ($\beta=0.639$, $p=0.000$), while trust ($\beta=0.156$, $p=0.173$) and commitment ($\beta=0.168$, $p=0.180$) did not, indicating satisfaction as a partial mediator and the others as full mediators.

This study contributes to brand loyalty theory by integrating classical model focused on trust, commitment, and satisfaction with contemporary digital engagement perspectives. It refines loyalty theory by showing that behavioral engagement, more than emotional content, drives loyalty through cognitive and affective pathways. The results affirm conclusions from Kim et al. (2020) and Li & Fang (2020) and extend Hollebeek et al. (2014) by showing emotional experience's limited impact in product categories like cosmetics. For practitioners, especially in beauty and skincare, the findings highlight the importance of behavior-based strategies such as product trials, personalized campaigns, responsive service, and interactive platforms. Rejitha & Jayalakshmi (2025) also recommend reinforcing trust through transparency and consistent service.

However, the study's focus on Thai consumers and reliance on self-reported data limit generalizability. Future research should explore broader contexts, behavioral tracking, and emerging engagement forms like AI personalization or immersive storytelling in digital platforms.

Conclusion This study examined how online emotional and behavioral experiences affect brand loyalty in the context of Beauty Buffet. Emotional experience had no significant impact on trust, commitment, satisfaction, or loyalty. In contrast, behavioral experience strongly influenced all three mediators, with only satisfaction directly affecting loyalty. Satisfaction served as a partial mediator, while trust and commitment were full mediators. The findings suggest that active engagement, such as participating in online brand activities, is more influential than emotional content in driving lasting loyalty, emphasizing the need for behavior-focused strategies.

Body of Knowledge

This study offers a concise framework for building brand loyalty through digital engagement. It begins with drawing attention using emotional content like influencer posts, followed by encouraging interaction through reviews and campaigns that strengthen trust, satisfaction, and commitment. Consistent digital experiences clear information, responsive service, and reliable delivery help reinforce these bonds. Loyalty is then sustained through personalization, reward systems, and community engagement. The findings suggest that while emotional content captures interest, it is active behavioral engagement that truly drives long-term brand loyalty in today's competitive online landscape.

Recommendations

Policy Recommendations

Encourage digital marketing strategies that prioritize behavioral engagement (e.g., reviews, interactions, personalized experiences) over solely emotional content to foster sustainable brand loyalty.

Operational Recommendations

Implement community features and personalized interactions within digital platforms to deepen trust, satisfaction, and brand commitment through active consumer participation.

Recommendations for Next Research

Future studies should explore how different types of behavioral engagement (e.g., user-generated content, gamification) contribute to brand loyalty across various digital market segments.

References

- Carpenter, J. M. (2017). Consumer shopping value, satisfaction and loyalty in discount retailing. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 40(1), 41-48.
- Hollebeek, L. D. et al. (2014). Consumer brand engagement in social media: Conceptualization, scale development and validation. *Journal of Interactive Marketing*, 28(2), 149-165.
- _____. (2014). Customer engagement in online brand communities: An empirical investigation. *Journal of Product & Brand Management*, 23(6), 440-458.
- _____. (2014). The Role of Online Brand Engagement in Brand Loyalty: An Empirical Study. *Journal of Marketing Research*, 51(3), 343-358.
- Jiayan, Z. (2019). Brand loyalty: A study on the impact of online interaction in the new media era. *Chinese Journal of Marketing Research*, 31(2), 58-67.
- Kim, J. et al. (2020). An emerging theory of loyalty program dynamics. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(3), 429-448.
- Kim, S. et al. (2020). The role of emotional and behavioral experience in brand loyalty. *Journal of Consumer Research*, 47(2), 352-366.
- Larivière, B. et al. (2023). Customer engagement in the digital era. *Journal of Service Research*, 26(2), 208-226.
- Lemon, K. N. & Verhoef, P. C. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69-96.
- Li, L. & Fang, Y. (2020). Online shopping behavior and its influence on brand satisfaction and loyalty. *Journal of Consumer Marketing*, 37(3), 312-324.
- _____. (2020). Online Consumer Behavior and Brand Loyalty: A Review. *International Journal of Marketing*, 11(3), 145-160.

- Li, X. & Fang, Z. (2020). How online behavior influences brand loyalty: A social media perspective. *International Journal of Information Management*, 55(1), 41-48.
- Rejitha, R. & Jayalakshmi, G. (2025). *The Interplay of Brand Trust and Customer Loyalty on Assessing the Impact of Trust-Building on Retention and Advocacy*. USA: IGI Global Scientific Publishing.
- Tampi, M. I. et al. (2022). The influence of emotional marketing towards brand loyalty on beauty brands (Case Study: The Body Shop Manado). *Journal EMBA: Jurnal Riset Ekonomi, Manajemen, Bisnis dan Akuntansi*, 10(1), 1210-1218.
- Yang, Z. & Liu, Y. (2019). Emotional experience in digital branding: The role of online brand communities. *Journal of Brand Management*, 26(5), 501–519.

ประชาชนยุคโลกาภิวัตน์ : ทรราชการเมืองไทย*
PEOPLE IN THE ERA OF GLOBALIZATION: THAI TYRANNY

สุปัด ทองอินทร์, จักรวาล เหมือนแจ่ม

Suphad Thongintr, Jakkawarn Mueanjaem

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: tonginsupad67@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอความคิดเห็นของประชาชนของไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต่อการเมืองในรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยในรูปแบบของเผด็จการ โดยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ บทบาทและหน้าที่ของผู้นำทางการเมือง ปัญหาทางการเมือง รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาการอภิปรายนี้จะสำรวจผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการรับรู้ของประชาชนและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย โดยเน้นว่าประชาชนนำไปสู่สิทธิและความรับผิดชอบของตนภายในภูมิทัศน์ทางการเมืองที่ผันผวนอย่างไร การศึกษาในหัวข้อนี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความท้าทายที่ประชาชนต้องเผชิญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และวิธีการที่พวกเขาปรับตัวเพื่อสร้างเสียงของตนเองในระบบที่อาจไม่เอื้ออำนวย การวิเคราะห์นี้จะเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาและการตระหนักรู้ทางสังคมในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน

คำสำคัญ: การเมืองไทย; เผด็จการ; โลกาภิวัตน์

Abstract

This article aimed to present the perceptions of Thai citizens in the era of globalization towards democratic politics in the form of authoritarian governance. It discussed the concepts of decentralization, the roles and functions of political leaders, political issues, and solutions. This discussion explored the impact of globalization on citizens' perceptions and participation in the democratic process, with an emphasis on how citizens navigated their rights and responsibilities within

*Received February 2, 2025; Revised March 14, 2025; Accepted March 18, 2025

a volatile political landscape. Studying this topic helped us understand the challenges citizens face in participating in politics, and how they adapted to create their voice in a system that may not be conducive. This analysis also highlighted the importance of education and social awareness in the process of building a strong and sustainable democracy.

Keywords: Thai Politics; Dictatorship; Globalization

บทนำ

ความท้าทายที่นักการเมืองและประชาชนไทยเผชิญในยุคโลกาภิวัตน์มีความหลากหลายครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในโลกยุคปัจจุบัน โลกาภิวัตน์หมายถึงการบูรณาการของเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมอย่างรวดเร็ว ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ปรากฏให้เห็นในทุกแง่มุมของชีวิต รวมถึงการเมืองด้วย ปัจจุบันประชาชนไทยมีช่องทางการมีส่วนร่วมในระบอบการเมืองที่จำกัด ซึ่งเป็นเหมือนระบอบประชาธิปไตย-ของคนแก่ โดยคนแก่ เพื่อคนแก่ (วรตโร เลิศรัตน์, 2565) โดยจะอ้างต่อประชาชนว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิบ้าง ผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองบ้าง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นพรรคพวกของตัวเองโดยการสรรหามาเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของประชาชนเมื่อแต่เล็กน้อย โดยการให้อำนาจแก่เจ้าสัว ทำให้เขามีอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภค บริโภค รวมไปถึงสื่อต่าง ๆ ความเข้มข้นของอำนาจในมือของไม่กี่คนไม่เพียง แต่ทำลายหลักการของประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังรักษาความไม่เท่าเทียมกันทำให้ประชาชนจำนวนมากพยายามที่จะทำให้อำนาจเป็นศูนย์กลางในขณะที่ยกเลิกการเลือกเจริณรุ่งเรือง การต่อสู้เพื่อความยุติธรรมและการกระจายอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและเท่าเทียมกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน (สยมพร ฉันทสิทธิพร, 2561)

ผู้นำทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ในประเทศไทยที่ประชากรวัยรุ่นมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ผู้นำทางการเมืองจำเป็นต้องเข้าใจและรับมือกับความท้าทายและโอกาสที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ การสร้างความตระหนักรู้และการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย และทำให้เสียงของคนรุ่นใหม่ถูกนำไปพิจารณาอย่างจริงจัง การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้นำทางการเมืองและประชาชนจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีคุณค่า และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงมุมมองและความต้องการของพวกเขาในสังคมอย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของสังคมที่ตนเองอยู่และ

ยังส่งเสริมความเข้าใจระหว่างรุ่นและสร้างสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ การสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและสังคมจะช่วยกระตุ้นความสนใจของพวกเขาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสังคม (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), 2547)

กล่าวโดยสรุป ความท้าทายที่นักการเมืองและประชาชนไทยเผชิญในยุคโลกาภิวัตน์มีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์หมายถึงการบูรณาการของเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมอย่างรวดเร็ว ประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนมีช่องทางการมีส่วนร่วมในระบอบการเมืองที่จำกัด ซึ่งเป็นเหมือนระบอบ “ชราธิปไตย” บทบาทของผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ การสร้างความตระหนักรู้และการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้และการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย

ประชาชนไทยยุคโลกาภิวัตน์ที่ถูกกดขี่และเสรีภาพ

ในยุคโลกาภิวัตน์ นักการเมืองและประชาชนไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการบริหารประเทศ ความท้าทายเหล่านี้ ได้แก่

1. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนที่มีรายได้สูงและกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2562)
2. ข้อจำกัดทางกฎหมายและนโยบาย กฎหมายและนโยบายบางประการอาจไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาประเทศและการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นการอุปถัมภ์และการสนับสนุนจากกลุ่มคนที่มีอำนาจ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาส
4. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งนักการเมืองและประชาชนต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ (พระมหาธีรวิทย์ ธีรวิพัฒน์เมธี, 2566)
5. ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ : การเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจโลกและความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกาและจีน ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินนโยบายและการพัฒนาประเทศ (พระมหาธีรวิทย์ ธีรวิพัฒน์เมธี, 2566)

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization Era) ประชาชนไทยได้รับผลกระทบจากการกดขี่สิทธิและเสรีภาพในหลายด้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและสังคมของประชาชน ดังนี้ (ครุบ้านนอก, 2552)

1. การเงินและการทำงาน การเปิดประเทศและการเข้าร่วมเศรษฐกิจโลกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการทำงานและการเงิน ทำให้มีการเปิดโอกาสให้กับการทำงานในอุตสาหกรรมและบริการ แต่ก็มีความเสี่ยงจากการทำงานที่ไม่มีคุณภาพและการทำงานที่ไม่มีความมั่นใจ

2. การศึกษา การเข้าร่วมเศรษฐกิจโลกทำให้มีการเปิดโอกาสให้กับการศึกษาในระดับต่าง ๆ แต่ก็มีความเสี่ยงจากการเสียทรัพย์และการเก็บเงินเพื่อการศึกษาที่สูงขึ้น

3. สิทธิสตรีและเด็ก การเปิดประเทศและการเข้าร่วมเศรษฐกิจโลกทำให้มีการเพิ่มความรู้สึกเกี่ยวกับสิทธิของสตรีและเด็ก แต่ก็มีความเสี่ยงจากการทารุณกรรมและการค้ามนุษย์

4. สิทธิมนุษยชน การเปิดประเทศและการเข้าร่วมเศรษฐกิจโลกทำให้มีการเพิ่มความรู้สึกเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แต่ก็มีความเสี่ยงจากการกดขี่สิทธิมนุษยชนและการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กล่าวโดยสรุป การกดขี่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทยในยุคโลกาภิวัตน์เป็นปัญหาที่ยังคงเป็นที่สนใจและต้องแก้ไขในอนาคต การเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้ต้องการความร่วมมือและการปรับตัวจากทั้งนักการเมืองและประชาชน เพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ความต้องการแนวทางที่ครอบคลุมซึ่งรวมถึงการศึกษา การสนับสนุน และการปฏิรูปนโยบายเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้แน่ใจว่าสิทธิของพลเมืองทุกคนได้รับการเคารพและยึดมั่นในภูมิภาคโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บทบาทของพระราชทานการเมืองไทยที่ปิดหูปิดตาประชาชนจากประชาธิปไตย

ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย แนวคิดเกี่ยวกับทรราช (Tyranny) ปรากฏในหลายช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะในรูปแบบของรัฐบาลที่ใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อควบคุมประชาชนและจำกัดสิทธิทางประชาธิปไตย ทรราชทางการเมืองไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่ขาดเสรีภาพทางการแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงข้อมูล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2562)

1. ลักษณะของทรราชในบริบทการเมืองไทย

1.1 การใช้กำลังและกลไกรัฐเพื่อรักษาอำนาจ การใช้กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงเพื่อควบคุมประชาชน เช่น รัฐประหารและกฎอัยการศึก ที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ และการใช้กฎหมายที่คลุมเครือ เช่น กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (มาตรา 112) และกฎหมายคอมพิวเตอร์ เพื่อปิดปากฝ่ายตรงข้าม

1.2 การควบคุมสื่อและข้อมูล การเซ็นเซอร์สื่อมวลชนและการบิดเบือนข้อมูลผ่านช่องทางของรัฐ และการปิดกั้นอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2563)

1.3 การบิดเบือนประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง การออกแบบรัฐธรรมนูญและระบบการเลือกตั้งที่เอื้อต่อผู้มีอำนาจ เช่น การให้วุฒิสภา (ส.ว.) มีอำนาจเลือกนายกรัฐมนตรี และการใช้กลไกตุลาการและองค์กรอิสระในการแทรกแซงการเมือง เช่น การยุบพรรคฝ่ายค้าน

1.4 การสร้างวาทกรรมปิดหูปิดตาประชาชน การใช้แนวคิดความมั่นคงของชาติหรือความจงรักภักดี เพื่อปราบปรามผู้เห็นต่าง และการปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมและสำนึกทางศีลธรรมเพื่อควบคุมความคิดของประชาชน (บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา, 2548)

2. ผลกระทบต่อประชาธิปไตยไทย

2.1 ลดทอนเสรีภาพทางการเมือง ประชาชนถูกจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการรวมกลุ่มทางการเมือง

2.2 สร้างวัฒนธรรมเผด็จการ ทำให้ประชาชนเคยชินกับการอยู่ภายใต้การปกครองของผู้หน้าที่ใช้อำนาจโดยมิชอบ

2.3 บั่นทอนความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย เมื่อการเลือกตั้งไม่เป็นธรรมและเสียงของประชาชนถูกลดทอน

กล่าวโดยสรุป ทหาราชาทางการเมืองไทยมีบทบาทสำคัญในการปิดหูปิดตาประชาชนจากประชาธิปไตยผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การใช้กำลัง การควบคุมสื่อ และการบิดเบือนโครงสร้างประชาธิปไตย หากต้องการให้ประเทศไทยก้าวสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนจำเป็นต้องตื่นตัวและเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างสังคมที่เสรีและเป็นธรรมมากขึ้น เส้นทางสู่การบรรลุประชาธิปไตยที่แท้จริงในประเทศไทยจะต้องใช้ความพยายามร่วมกันจากประชากรในการทำหายโครงสร้างอำนาจที่มีอยู่และสนับสนุนความโปร่งใส ความรับผิดชอบและการเป็นตัวแทนที่เท่าเทียมกันภายในระบบการเมืองการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและบทบาทของพลเมืองในการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยจะเป็นก้าวสำคัญในการต่อสู้เพื่ออนาคตที่ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

แนวทางการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้นำทางการเมืองและประชาชนเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาลที่มีลักษณะทรราชเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ รวมถึงไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ข้อมูลข่าวสารกระจายตัวได้รวดเร็ว ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น ทำให้ระบอบที่ใช้อำนาจ

โดยมิชอบต้องเผชิญกับแรงต่อต้านจากภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง จำเป็นต้องมีแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและนำไปสู่ระบบที่เป็นธรรมและโปร่งใส

แนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างทราซทางการเมืองกับประชาชน

1. การปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย

1.1 แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ลดอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำ เช่น ส.ว. ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง สร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่เป็นอิสระจากรัฐบาล ปฏิรูปกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพทางการเมือง เช่น มาตรา 112 และกฎหมายควบคุมสื่อ

1.2 สร้างกระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใสและเป็นธรรม ปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้สะท้อนเสียงประชาชนอย่างแท้จริง และควบคุมการใช้อำนาจรัฐเพื่อแทรกแซงการเลือกตั้ง

2. การเสริมสร้างบทบาทภาคประชาชนและภาคประชาสังคม

2.1 สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย และส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

2.2 เสรีภาพของสื่อมวลชนและอินเทอร์เน็ต คุ้มครองเสรีภาพของสื่อในการรายงานข่าวที่เป็นกลาง และสนับสนุนสื่ออิสระและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี

2.3 สนับสนุนการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางการเมือง ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและประชาธิปไตย และสร้างระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรม

3. การใช้กลไกระหว่างประเทศเพื่อลดการใช้อำนาจโดยมิชอบ

3.1 ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ใช้แรงกดดันจากองค์กร เช่น สหประชาชาติ (UN) องค์กรสิทธิมนุษยชน และสหภาพยุโรป (EU) และเข้าร่วมกลไกด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของประชาชน

3.2 ใช้เวทีโลกในการเปิดโปงการใช้อำนาจในทางมิชอบ สร้างเครือข่ายระดับนานาชาติเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน

4. การใช้แนวทางสันติวิธีในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

4.1 สนับสนุนการเจรจาและการปรองดอง ใช้เวทีสนทนาเพื่อแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติ และส่งเสริมกลไกไกล่เกลี่ยที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

4.2 ลดการใช้อำนาจรุนแรงทั้งจากรัฐและประชาชน หลีกเลี่ยงการใช้กำลังปราบปรามผู้ชุมนุม และใช้แนวทาง อารยะขัดขืน (Civil Disobedience) ในการเคลื่อนไหว

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการส่งเสริมการสนทนาระหว่างผู้นำทางการเมืองและประชาชนสามารถนำไปสู่ความเข้าใจมุมมองที่หลากหลายได้ดีขึ้นในที่สุด ลดความขัดแย้งทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์การสร้างแพลตฟอร์มสำหรับการสนทนาและ

การทำงานร่วมกันแบบเปิดสามารถเสริมอำนาจให้กับประชาชนส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการทางการเมืองและส่งเสริมการแก้ปัญหาโดยรวม

1. การเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายช่วยให้ผู้นำทางการเมืองและประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และความคิดเห็นกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างกัน

2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา เมื่อผู้นำทางการเมืองและประชาชนมีเครือข่ายที่แข็งแกร่ง พวกเขาสามารถทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างเครือข่ายช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความโปรงใสในการบริหารประเทศ

4. การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ การมีเครือข่ายที่ดีช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจระหว่างผู้นำทางการเมืองและประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน

5. การพัฒนาทักษะและความรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในเครือข่ายช่วยให้ทั้งผู้นำทางการเมืองและประชาชนสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การลดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับทรวงการเมืองต้องอาศัยการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง การเสริมสร้างภาคประชาสังคม การใช้กลไกระหว่างประเทศและแนวทางสันติวิธี เพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง หากแนวทางเหล่านี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จะสามารถลดความขัดแย้งและผลักดันให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในทิศทางที่ยั่งยืนต่อไป การส่งเสริมการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองก็เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนมีอำนาจในการตรวจสอบและเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้บริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากบทความ

สรุป

ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความคาดหวังของประชาชนต่อรัฐบาลเพิ่มขึ้น ขณะที่ผู้นำทางการเมืองต้องเผชิญกับแรงกดดันจากหลายฝ่าย ดังนั้น การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างผู้นำและประชาชนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการลดความขัดแย้ง และส่งเสริมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เปิดช่องทางการสื่อสารแบบสองทางทั้งโดยตรง และในใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล พัฒนาสื่อที่เป็นกลางและโปร่งใส สร้างเวทีการพูดคุยระหว่างประชาชนและผู้นำ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนและรัฐบาล ควรสร้างภาคีความร่วมมือระหว่างประชาชนและรัฐบาล มีการส่งเสริมบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม และควรกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในส่วนการใช้กลไกทางกฎหมายและประชาธิปไตยเพื่อลดความขัดแย้ง ควรปฏิรูปกฎหมายเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของ

ประชาชน มีการพัฒนากลไกการตรวจสอบรัฐบาลได้ มีการสร้างกลไกไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเมือง มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ มีการพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจประชาธิปไตย และส่งเสริมความเป็นผู้นำที่มีธรรมาภิบาลการสร้าง ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และสามารถต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ที่แท้จริงของประเทศได้ ในบริบทนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการเพิ่มศักยภาพของประชาชนผ่าน การศึกษาและการรณรงค์การรับรู้สามารถเพิ่มกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างมีนัยสำคัญ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำกับดูแลการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชา สังคมและรัฐบาลจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบประชาธิปไตย และเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างเครือข่าย ที่เข้มแข็งระหว่างผู้นำทางการเมืองและประชาชนเป็นกุญแจสำคัญในการลดปัญหาความขัดแย้ง ทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ แนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาช่องทางสื่อสารที่โปร่งใส การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การใช้กลไกประชาธิปไตยและกฎหมาย ในการลดข้อพิพาท และการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ หากนำแนวทางเหล่านี้ ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะสามารถสร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์และพัฒนาการเมืองให้เป็น ประชาธิปไตยที่ยั่งยืนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ครุบ้านนอก. (2552). *วิกฤต! เยาวชนไทยยุคโลกาภิวัตน์*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://www.kroobannok.com/15013>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2562). *ทรรราชของผู้เชี่ยวชาญ*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1430784
- บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา. (2548). *ทรรราชของเสียงส่วนใหญ่ อันตรายต่อเสรีภาพในการพูด*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/DVL98>
- พระมหาธีรวิธ ธีรวัฒนเมธี (พันธ์ศรี). (2566). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย : กลไกและความท้าทายในบริบทประเทศไทย. *วารสารวิชาการ จินตาสีทิพย์*, 1(4), 201-211.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2547). *สงฆ์ผู้นำสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพิ่มศักดิ์ จະเรียมพันธ์. (2563). นักสอพลอปประชาชนแห่งประชาธิปไตยเอเธนส์กับบทเรียนต่อ ประชาธิปไตยไทยร่วมสมัย. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(2), 22-47.

- วรตฺร เลิศรัตน์. (2565). ให้เสียงเยาวชนมี ‘ความหมาย’ : เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://www.the101.world/youth-participation-in-policy-process/>
- สยมพร ฉันทสิทธิพร. (2561). ความชอบธรรมและการล้มล้างพระราช : มุมมองของลัทธิขงจื้อในประวัติศาสตร์จีน. วารสารสังคมศาสตร์, 48(2), 157-180.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา*

THE DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS

สุวรรณา มานพ, โกสุม สายใจ, รพี ม่วงนนท์

Suwanna Manop, Kosoom Saichai, Rapee Moungnont

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding Author E-mail: Suwanna.Man@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวคิดทฤษฎีและการสังเคราะห์ที่องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษา จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่เข้าใจลึกซึ้งถึงบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะความสามารถทางดิจิทัลในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียน ภาวะผู้นำดิจิทัลประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ มีดังนี้ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ขับเคลื่อนองค์กรสู่ดิจิทัล 2. ด้านการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3. ด้านความรู้ความสามารถและการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล และ 4. ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในยุคดิจิทัล ทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากความต้องการผู้นำที่ดีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีการพัฒนาภาวะผู้นำ 3 วิธีหลัก ประกอบด้วย 1. การฝึกอบรม 2. กิจกรรมการพัฒนา และ 3. กิจกรรมพัฒนาตนเอง ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาภาวะผู้นำขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมขององค์กร เช่น การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด การให้รางวัล และวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง บทความนี้ได้นำเสนอการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของสถานศึกษาในยุค

ดิจิทัล จึงนำเสนอองค์ความรู้ที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และรองรับความท้าทายในระบบการศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This academic article aimed to present theoretical perspectives and synthesized knowledge on the digital leadership of school administrators. As digital technology evolves rapidly, digital leadership becomes a critical competency for school administrators in effectively managing and improving educational quality. This study highlighted the necessity for school leaders to adapt and integrated digital technologies into school administration. Findings indicated that digital leadership was a key factor in the success of educational institutions. School administrators must possess a deep understanding of the changing digital landscape and demonstrated competencies in effectively applying digital tools both in classrooms and across school operations. Digital leadership consisted of four key components: 1. vision-driven digital transformation, 2. fostering a digital organizational culture, 3. digital literacy and technology integration, and 4. data-driven management in the digital era. The study identified three primary approaches for developing digital leadership: 1. training programs, 2. Professional development activities, and 3. self-directed learning. The effectiveness of leadership development depended on organizational support, incentive mechanisms, and a culture of continuous learning. This article provided a framework for enhancing digital leadership among school administrators to ensure efficient school management, adaptability to change, and a competitive advantage in the digital era. The proposed knowledge served as a guideline for preparing educational leaders to navigate challenges in the digital education system systematically.

Keywords: Leadership; Digital; School Administrators

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ภายใต้แนวทางประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ที่ 4 มุ่งเน้นการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยส่งเสริม

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับทุกช่วงวัย และพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานผ่านการ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนา และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเติบโต ของประเทศ โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไอซีที โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ทางดิจิทัล สามารถเข้าถึง พัฒนา และใช้ข้อมูลสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (กระทรวงดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม, 2567)

การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ทำให้การบริหารจัดการโรงเรียน จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งในด้านเนื้อหาความรู้ บทบาทของ ผู้เรียน และผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจบริบทที่เปลี่ยนแปลงและสามารถ บูรณาการเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษา โดยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัย สำคัญในการส่งเสริมการยอมรับและใช้เทคโนโลยีในการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานและบรรลุเป้าหมายขององค์กรในยุคดิจิทัล (เกตุชญา วงษ์เพิก, 2564) ในการบริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเลือกใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อิทธิพลและอำนาจในการ กระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น โดยต้องมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ของโรงเรียน (กนกอร สมปราชญ์, 2562)

ภาวะผู้นำดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการ ที่ผู้บริหารต้องใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถประเมินและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564) ในยุคที่เทคโนโลยีส่งผลต่อการแข่งขัน ผู้นำต้องมีทักษะและแนวคิดด้านภาวะ ผู้นำดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลาง ผลกระทบของ Digital Transformation (Tiger, 2020)

ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้นำด้านดิจิทัลภาครัฐมีจำนวนไม่มากนัก ผู้ผ่านการ ฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (Chief Information Officer : CIO) ไม่มาก หน่วยงานภาครัฐยังขาดการเตรียมบุคลากรเพื่อสานต่อภารกิจของผู้นำด้านดิจิทัล (สุติรัตน์ กาญจนธนชัย และคณะ, 2563) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร โรงเรียน ปัญหาการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีมีสองประการ คือ ข้อจำกัดต่าง ๆ ของระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อจำกัดของผู้ใช้ (วิภาวดี จักรแก้ว และคณะ, 2564)

จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำเสนอบทความภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ และ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรหรือสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวและอยู่รอดได้ รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาในระยะยาว

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ส่งผลต่อการจูงใจบุคคลหรือกลุ่มให้เกิดความเห็นพ้อง และสนับสนุนให้บุคคลหรือกลุ่มนั้นสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้สำเร็จ (เอมอร์ จันทบุลย์, 2560) สอดคล้องกับที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการหรือความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มคน โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ สร้างความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องและประสานสัมพันธ์กัน ผู้ที่มีภาวะผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีทักษะในการบริหารจัดการ สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์, 2564) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่สามารถปรับตัวได้ไม่เพียงแต่ทำการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่มีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบคอบและพิจารณาเส้นทางที่ดีที่สุดที่จะส่งผลดีต่อองค์กรและภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยวิธีที่เหมาะสมเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการหรือความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มคน เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีทักษะด้านการบริหารจัดการ โดยอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ พร้อมสร้างความพึงพอใจและความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อผลักดันให้เป้าหมายขององค์กรสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ (Yukl & Mahsud, 2010)

ส่วนทฤษฎีภาวะผู้นำ ความสำคัญของแนวคิดภาวะผู้นำ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำทั้ง 4 แบบ มีความสำคัญหรือจุดเน้น ดังนี้ 1. ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories) มีความเชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือโดยกำเนิด (Born Leader) ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ซึ่งลักษณะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงจะประกอบด้วย ความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกที่แสดงถึงการเป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีความสามารถอีกด้วย 2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories) มีความเชื่อว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะใช้สไตล์ความเป็นผู้นำหรือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำของผู้นำบางอย่าง

เพื่อที่จะนำบุคคลและกลุ่มบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ 3. ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational or Contingency Leadership Theories) เป็นทฤษฎีที่นำปัจจัยสิ่งแวดล้อมของผู้นำหรือผู้บริหารมาพิจารณาว่า มีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้นำ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวย และ 4. ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theories) เป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อว่า ผู้นำหรือผู้บริหารควรมีลักษณะความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย อันเป็นวิธีการที่ผู้นำหรือผู้บริหารจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจนและให้รางวัลเพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม ซึ่งความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ และผู้นำจะใช้ความเป็นผู้นำแบบนี้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น ต่อเมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์, 2564)

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามทฤษฎีทั้ง 4 รูปแบบ มีจุดเน้นและความสำคัญดังนี้ 1. ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories) เชื่อว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือโดยกำเนิด (Born leader) แม้จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ โดยลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงมักประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการที่สะท้อนความเป็นผู้นำ และความสามารถรอบด้าน 2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories) มุ่งเน้นที่พฤติกรรมหรือสไตล์การเป็นผู้นำ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้นำสามารถนำกลุ่มหรือบุคคลไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ 3. ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational or Contingency Leadership Theories) ให้ความสำคัญกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อว่าความสำเร็จของผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และ 4. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theories) เชื่อว่า ผู้นำควรมีลักษณะการบริหารเชิงเป้าหมาย ซึ่งมุ่งเน้นการจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติงานตามที่คาดหวังผ่านการกำหนดข้อกำหนดงานอย่างชัดเจนและการให้รางวัลเพื่อแลกเปลี่ยนกับความพยายามของผู้ตาม ทฤษฎีนี้มีประสิทธิภาพสูงในสภาพแวดล้อมที่คงที่ แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้ภาวะผู้นำแบบนี้อาจมีข้อจำกัดและได้ผลเพียงระยะเวลานั้น ๆ เท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ

การพัฒนาภาวะผู้นำต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนทางธุรกิจโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิมต้องอาศัยเรื่องของการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้นำองค์กรซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์การไปสู่การบรรลุเป้าหมาย เพราะการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นการพัฒนาความสามารถขององค์กรต่อการบรรลุเป้าหมายผ่านผู้นำหรือผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กร ซึ่งในปัจจุบันองค์กรอยู่ภายใต้การพัฒนาภาวะผู้นำยุค 6.0 ซึ่งเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำที่เชื่อมโยงและ

เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร (ชัยเสณัฐ พรหมศรี, 2561) สอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะความต้องการผู้นำที่ดีและมีคุณภาพไม่เคยลดน้อยลง มีแต่จะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้มีการนำทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษากลายเป็นพันธกิจสำคัญประการหนึ่งขององค์กรที่จำเป็นต้องทำให้ดีที่สุด ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้นำได้พบกับสถานการณ์ต่าง ๆ และได้มีโอกาสจัดการกับสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพก่อนเจอของจริง แนวคิดของสุธรรมธรรมทัศน์านนท์ (2561) นอกจากนี้ ยังกล่าวอีกว่า องค์กรธุรกิจที่อยู่ภายใต้การพัฒนาภาวะผู้นำยุค 6.0 (Leadership Development 6.0) ซึ่งเป็นการการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลลัพธ์และยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางธุรกิจขององค์กร ความมีประสิทธิภาพของการพัฒนาภาวะผู้นำถูกวัดจากผลกระทบที่มีต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กร ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภาวะผู้นำกับผลกระทบต่อผลลัพธ์ทางธุรกิจเป็นส่วนที่ขาดไปจากการพัฒนาภาวะผู้นำในช่วงที่ผ่านมา (Zenger Folkman, 2010)

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในยุคภาวะผู้นำ 6.0 ที่เน้นการพัฒนาผู้นำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และผลลัพธ์ การพัฒนานี้เน้นสร้างความพร้อมให้ผู้นำรับมือสถานการณ์จริง ฝึกแก้ปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่เชื่อมโยงการพัฒนาผู้นำเข้ากับผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำโดยทั่วไปสามารถดำเนินการผ่าน 3 วิธีหลัก ได้แก่

1. การฝึกอบรม โดยการฝึกอบรมที่เป็นทางการมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและดำเนินการโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฝึกอบรม ซึ่งอาจจัดได้ทั้งภายในหรือนอกองค์กร เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจัดขึ้นภายในองค์กรโดยการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้หรือการอบรมทางด้านการบริหารจัดการโดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
2. กิจกรรมการพัฒนา สำหรับกิจกรรมการพัฒนาส่วนใหญ่ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจที่ได้รับมอบหมายในการทำงานหรือดำเนินการควบคู่กับการมอบหมายงานเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น การสอนงานโดยหัวหน้างานหรือที่ปรึกษาจากภายนอก การเป็นที่เลี้ยงโดยบุคคลภายในองค์กรที่มีตำแหน่งในระดับที่สูงกว่า หรือการมอบหมายงานพิเศษที่เปิดโอกาสและท้าทายความสามารถเพื่อการเรียนรู้และทักษะใหม่ ๆ และ
3. กิจกรรมพัฒนาตนเอง ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาตนเองเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยตัวบุคคลผ่านการทำหนังสือ การชมวิดีโอ การรับฟังข้อความจากช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย ซึ่งความมีประสิทธิภาพของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหล่านี้

ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมขององค์กรที่รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารการให้รางวัล รวมถึงค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ชัยเสกสรรค์ พรหมศรี, 2561)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำมี 3 วิธีหลัก ได้แก่ 1. การฝึกอบรม เป็นการพัฒนามีกำหนดเวลาแน่นอน โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการภายในองค์กร หรือการอบรมจากภายนอก 2. กิจกรรมการพัฒนาเป็นกิจกรรมที่จัดควบคู่ไปกับงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การสอนงานโดยหัวหน้างาน การเป็นพี่เลี้ยงจากบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และ 3. กิจกรรมพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ ชมวิดีโอ ฟังข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ หรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาภาวะผู้นำจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้นำ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดโดยการส่งเสริมและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ทั้งด้านงบประมาณ การฝึกอบรม และโอกาสในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพ นอกจากนี้ การให้รางวัลหรือการยกย่องผู้นำที่มีผลงานดีเด่นจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างวัฒนธรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) หรือการพัฒนาผ่านเครือข่ายผู้นำจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้จากปัญหาในสถานการณ์จริง สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำประสบความสำเร็จในระยะยาวสามารถขับเคลื่อน ตอบสนองต่อความท้าทายของยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี มีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อ โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์เชิงบวกของการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (ดาวรรุวรรณ ถวิลการ, 2564) สอดคล้องกับแนวคิดที่ให้ความสำคัญหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะ ความสามารถ กระบวนการวิธีการและคุณลักษณะส่วนบุคคลในฐานะผู้นำในการบริหารงานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงจูงใจ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายขององค์กร (เลอศักดิ์ ตามา, 2564)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการบริหารองค์การให้เจริญรุ่งเรืองเท่าที่เป็นไปได้ เป็นแบบอย่างและแรงผลักดันให้คนในองค์การพัฒนาตนเองให้มีทักษะรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล จินฉนวนตร ปะโคทัง (2561) กล่าวว่า ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะความรู้ความเข้าใจในบริบทที่เปลี่ยนแปลงนี้อย่างลึกซึ้งสามารถบูรณาการเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียนและโรงเรียน การนำเทคโนโลยีเข้าสู่โรงเรียนในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำดิจิทัลที่สร้างการยอมรับทางเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญ ยอมรับและนำไปบูรณาการกับความรู้ในศาสตร์การสอนและเนื้อหาวิชาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้เกิดครูที่มีความเชี่ยวชาญและกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร นอกจากนี้ การใช้หลักการสื่อสารในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถใช้สื่อทางระบบอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารภายในและภายนอกสถานศึกษา และมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษา รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและระบบสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในการสื่อสารของระบบสารสนเทศยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้ ความสามารถ และการเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำและตระหนักถึงบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งมีทักษะด้านดิจิทัลที่แข็งแกร่งพอที่จะ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั้งในห้องเรียนและโรงเรียน

ด้านองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล กนกอร สมปราชญ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำแบบดิจิทัลที่ส่งผลต่อการเกิดแบรนด์ของโรงเรียน พบว่า มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญของภาวะผู้นำแบบดิจิทัล มีดังนี้ 1. วิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล 2. การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรและผู้บริหาร 3. สมรรถนะและความสามารถทางดิจิทัลของผู้บริหาร 4. การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 5. จริยธรรมองค์การและสังคมดิจิทัล สอดคล้องกับการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู (2563) โดยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่สำคัญได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การมีวิสัยทัศน์ 2. การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว 3. ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ 4. ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร และ 5. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล และ ดาวรรณณ ถวิลการ (2564) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ จำนวน 4 องค์ประกอบ

ดังนี้ 1. การสื่อสารดิจิทัล เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในองค์กรโดยใช้เครือข่ายที่ทันสมัย 2. การสร้างการเรียนรู้ดิจิทัล เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสนับสนุนเพื่อให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ผลิตรายการที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ต่อไป 3. การพัฒนามืออาชีพเป็นแนวทางในการคิดและตัดสินใจที่ผู้บริหารใช้เพื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และให้โอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับบุคลากรผ่านการอบรม ประชุม และสัมมนา และ 4. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นพฤติกรรมหรือกระบวนการที่ผู้บริหารแสดงถึงวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ Tran (2017) ยังได้นำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ความรู้ทางดิจิทัล 2. การมีวิสัยทัศน์ 3. การทดลองและพัฒนา 4. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก และ 5. การบรรจุและพัฒนาคนที่มีความสามารถ สรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ขับเคลื่อนองค์กรสู่ดิจิทัล 2. ด้านการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3. ด้านความรู้ความสามารถและการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล และ 4. ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในยุคดิจิทัล

รายละเอียดของภาวะผู้นำดิจิทัล 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1. ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการมีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ดิจิทัล เป็นการทำผู้นำองค์กรสามารถสร้างภาพในอนาคตขององค์กรที่ชัดเจนมีการร่วมกันวางแผนและกำหนดกลยุทธ์เชิงดิจิทัลโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมปัจจุบัน เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานบริหารและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันขององค์กร รวมทั้งความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ กระตุ้นบุคลากร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ และการทำงานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล เป็นภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัล โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนครูในการพัฒนานวัตกรรมการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมเป็นต้นแบบในการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างใจให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียนถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งจัดหาอุปกรณ์และทรัพยากรที่เพียงพอ เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน 3. ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านความรู้ความสามารถและการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล เป็นภาวะผู้นำดิจิทัลด้านความรู้ความสามารถและการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล เข้าใจบทบาทและผลกระทบของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน สามารถเลือกใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร ผู้บริหารสามารถใช้แหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัล สนับสนุนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมการสื่อสารและการแลกเปลี่ยน ความรู้ภายในองค์กร อีกทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาตอบสนองต่อการบริหารงาน ในยุคดิจิทัล และ 4. ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในยุคดิจิทัล เป็นพฤติกรรมหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเก็บรวบรวมและ ค้นหาข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การติดตามผล การประเมินผล รวมถึง การพัฒนาทักษะของบุคลากร การเสริมสร้างทีมงาน และการสร้างเครือข่ายเพื่อการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่บูรณาการ องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลและกระบวนการพัฒนาผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล 4 ประการ ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ขับเคลื่อนองค์กร สู่อิทธิพล ความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาสู่ยุคดิจิทัล โดยมองเห็นภาพอนาคตที่ชัดเจนและสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและร่วมขับเคลื่อน 2. การสร้าง และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อ การยอมรับและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม 3. ความรู้ความสามารถและการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล ทักษะและความเชี่ยวชาญในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการบริหารและการ จัดการเรียนการสอน และ 4. การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในยุคดิจิทัล ความสามารถในการวิเคราะห์ ใช้ และจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. กระบวนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การฝึกอบรม การจัดหลักสูตรเฉพาะ ทางการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านดิจิทัล 2. กิจกรรมการพัฒนาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และ 3. กิจกรรมพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสะท้อนคิด และการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ในบริบทของสถานศึกษา

3. ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ ได้แก่ 1. การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด นโยบาย งบประมาณ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล 2. ระบบการให้รางวัลและ การยกย่องเชิดชูเกียรติ การสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้บริหารที่มีผลงานด้าน การนำดิจิทัลมาใช้ในการศึกษา และ 3. วัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง: การสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

สรุป

บทความนี้มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดและการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา โดยสามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ดิจิทัล 2. การสร้างและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3. ความรู้และความสามารถในการใช้งานเครื่องมือดิจิทัล และ 4. การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถดำเนินการได้ผ่านสามแนวทาง ได้แก่ การฝึกอบรม กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมขององค์กร เช่น การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระบบแรงจูงใจ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บทความนี้จึงเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนสร้างศักยภาพในการแข่งขันของสถานศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2562). *ภาวะผู้นำ : แนวคิด ทฤษฎีและการพัฒนา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้น 6 ตุลาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/nr8t2>
- เกตุชญา วงษ์เพิก. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. *Journal of Educational Innovation and Research*, 5(2), 468-478.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ*. อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต.
- ชัยเสณัฐ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร : แนวคิดทฤษฎีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย และคณะ. (2563). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 18(2), 103-111.
- ดาวรรณ ธิวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา The Status of Digital Leadership of Education Management Administrators. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 13(2), 294-285.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดัชนีนิพนธ์การศึกษาดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เลอศักดิ์ ตามา. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(38), 224-240.
- วิภาวดี จักรแก้ว และคณะ. (2564). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 8(8), 164-178.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2561). *หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติทางการบริหารและการพัฒนาการศึกษา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอมอร จันทบุลย์. (2560). *ภาวะผู้นำและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรกรณีศึกษา ไคเซล กรุ๊ป (ประเทศไทย)*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- Tran, L. (2017). *Digital Transformation: The 5 Must-Have Skills for Digital Leader*. Retrieved December 6, 2024, from <https://shorturl.asia/ue8Z2>
- Tiger. (2020). *Digital Leadership*. Retrieved December 6, 2024, from <https://thaiwinner.com/digital-leadership/>
- Yukl, G. & Mahsud, R. (2010). Why flexible and adaptive leadership is essential. *Consulting Psychology Journal*, 62(2), 81-93.
- Zenger Folkman. (2010). *Pioneers in Leadership Development*. Retrieved December 6, 2024, from <https://zengerfolkman.com/>

ประยุกต์หลักอริยวัชคิธรรม 5 เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง*

APPLYING THE FIVE CIVILIZATION PRINCIPLES TO PROMOTE POLITICAL TRUST

จักรวาล เหมือนแจ่ม, สักยา ขาวหมื่นไวย, พระอธิการประเสริฐ ปญญาวโร

Jakkawarn Mueanjaem, Sappaya Khaomuenwai, Praatikan Prasot Panyavaro

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: research0027@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเสถียรภาพของระบบประชาธิปไตย เนื่องจากส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันของรัฐและประชาชน ความไว้วางใจทางการเมืองยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการกำกับดูแลเนื่องจากกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับผู้นำและทำให้พวกเขารับผิดชอบต่อการกระทำของพวกเขา การสร้างความไว้วางใจนี้สามารถทำได้ผ่านการส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญ ด้วยหลักอริยวัชคิธรรม 5 การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งรัฐบาล ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อให้หลักธรรมเหล่านี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ การประยุกต์หลักอริยวัชคิธรรม 5 ในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่สามารถนำมาช่วยส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักอริยวัชคิธรรม 5 ประกอบด้วย ศรัทธา (ความเชื่อ) ศีล (การประพฤติปฏิบัติที่ดี) สุตะ (การศึกษาและฟังรู้) จาคะ (การให้) และปัญญา (ความรู้และความเข้าใจ) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห้และประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า การปฏิบัติตนด้วยศรัทธาและความเชื่อในความถูกต้องและความยุติธรรม การประพฤติปฏิบัติที่ดีตามศีล การศึกษาและฟังรู้อย่างต่อเนื่อง การให้และการเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคม และการมีปัญญาในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา สามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักอริยวัชคิธรรม 5 จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองและ

*Received March 5, 2025; Revised March 20, 2025; Accepted April 11, 2025

สามารถนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมอย่างยั่งยืน การสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มเสถียรภาพทางการเมือง แต่ยังส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง โดยการนำหลักอริยวัตรธรรม 5 มาปรับใช้ในทุกระดับของสังคม

คำสำคัญ: ประยุกต์; อริยวัตรธรรม 5; ความไว้วางใจทางการเมือง

Abstract

This article presented that promoting political trust is essential for the stability of a democratic system, as it promotes citizen participation and fosters collaboration between government institutions and the public. Political trust also plays an important role in enhancing the effectiveness of governance, as it encourages citizens to engage with leaders and hold them accountable for their actions. This trust can be built through promoting transparency in government operations and citizen participation in key decision-making processes. Based on the Five Noble Truths, building political trust is an important factor affecting the strength and stability of a democracy. Therefore, building political trust requires cooperation from all sectors, including the government, civil society, and the public, so that these principles are seriously and effectively implemented. The application of the Five Noble Truths in Buddhism is a guideline that can be used to effectively promote political trust. The Five Noble Truths consist of Saddha (belief) Sila (good conduct) Suta (study and listening) Jaka (giving) and Panya (knowledge and understanding). The focus is on analyzing and applying these principles to build political trust. It was found that acting with faith and belief in correctness and justice, practicing good conduct according to Sila, studying and listening continuously, giving and sacrificing for the benefit of society, and having wisdom in making decisions and solving problems can effectively build political trust and confidence. The application of the Five Ariyawattidhamma principles is therefore an important approach to strengthen political trust and can lead to the creation of a strong and just society in a sustainable manner. The creation of a strong and just society will not only increase political stability but also result in the people's true participation in national development by applying the Five Ariyawattidham principles at all levels of society.

Keywords: Applied; Ariyawattidham 5; Political Trust

บทนำ

ในยุคที่การเมืองมีความซับซ้อนและท้าทาย การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองต้องมีการสื่อสารที่โปร่งใส การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นกับชุมชน และความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผู้นำ การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองยังต้องส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ประชาชนรู้สึกมีอำนาจในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตของพวกเขา แนวทางนี้ไม่เพียง แต่ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบต่อ แต่ยังส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของในหมู่ประชาชน ซึ่งในที่สุดนำไปสู่ชุมชนที่มีข้อมูลและมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อกระบวนการประชาธิปไตย การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองยังต้องอาศัยการศึกษาและการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อให้พวกเขาสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในสังคม (Easton, 1965)

การประยุกต์หลักอริยวัฑฒิธรรม 5 ในพระพุทธศาสนาสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักอริยวัฑฒิธรรม 5 ประกอบด้วย ศรัทธา (ความเชื่อ) ศีล (การประพฤติปฏิบัติที่ดี) สุตะ (การศึกษาและฟังรู้) จาคะ (การให้) และ ปัญญา (ความรู้และความเข้าใจ) (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548) หลักการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการพัฒนาศีลธรรมของแต่ละบุคคล แต่ยังช่วยสร้างสังคมที่กลมกลืนกันมากขึ้นซึ่งความไว้วางใจและความร่วมมือสามารถเฟื่องฟูในหมู่ประชาชนและผู้นำของพวกเขา การนำหลักอริยวัฑฒิธรรม 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันจึงไม่เพียงแต่เป็นการสร้างคุณธรรมส่วนบุคคล แต่ยังสามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในโครงสร้างทางสังคมและการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูตญาณ), 2537)

ดังนั้น การสร้างความไว้วางใจในระดับที่สูงขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าในอนาคต การสร้างความไว้วางใจนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ภาคเอกชน หรือประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในทุกๆ ระดับ

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนไทย

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนไทยมีความผันผวนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ผลการดำเนินงานของรัฐบาล ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และประเด็นทางสังคม ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของระบบการปกครองและการพัฒนาประเทศ หากประชาชนมีความไว้วางใจต่อรัฐบาลและสถาบันทางการเมือง ย่อมส่งผลให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างราบรื่น แต่หากความไว้วางใจลดลง อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางการเมือง ความไว้วางใจ

ทางการเมืองอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงผลการดำเนินงานของรัฐบาลความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจจึงต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างรัฐบาลและประชาชน รวมถึงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของรัฐอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550)

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนมีความผันผวนตามสถานการณ์ทางการเมืองและเหตุการณ์สำคัญในแต่ละยุคสมัย บทความนี้จะวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง พร้อมเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐและสถาบันทางการเมือง การสร้างความไว้วางใจดังกล่าวจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดเผยจากรัฐบาล รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าพวกเขามีเสียงในกระบวนการต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนไทย ความไว้วางใจทางการเมืองของประชากรไทยได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความโปร่งใสของรัฐบาล ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพของการบริการสาธารณะ ความไว้วางใจในระบบการเมืองได้รับการรูปร่างขึ้นจากระดับการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล ซึ่งสามารถเพิ่มความรับผิดชอบและส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของในหมู่ประชาชน การสร้างความไว้วางใจนี้ยังต้องการการสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดเผยจากรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงความคิดเห็นและข้อกังวลของพวกเขามีความสำคัญและถูกนำมาพิจารณาในการตัดสินใจทางการเมือง (Healey, 2007)

1. ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของรัฐบาล การบริหารประเทศที่โปร่งใส ซื่อสัตย์และตรวจสอบได้ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ความโปร่งใสดังกล่าวส่งเสริมความรู้สึกของความรับผิดชอบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และหากรัฐบาลมีพฤติกรรมทุจริต คอร์รัปชัน หรือบริหารงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ ความไว้วางใจของประชาชนจะลดลง การฟื้นฟูความเชื่อมั่นนี้จึงต้องอาศัยการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาลจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว (พฤติสาน ชุมพล, 2540)

2. ความเป็นธรรมและเสถียรภาพของกระบวนการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย การสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรมในกระบวนการเลือกตั้งไม่เพียง แต่ส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นจากประชาชนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น

สำหรับประชาธิปไตยที่มีชีวิตชีวา การตรวจสอบให้แน่ใจว่ากระบวนการเลือกตั้งปราศจากการทุจริตและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ประชาชนรู้สึกมีอำนาจในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเลือกอย่างมีข้อมูล และหากประชาชนมองว่าการเลือกตั้งไม่เป็นธรรม หรือมีกลไกแทรกแซง ความไว้วางใจในระบบการเมืองจะลดลง การสร้างกลไกที่เข้มแข็งเพื่อการตรวจสอบและความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างจริงจัง (เชาวณะ ไตรมาส, 2545)

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมือง หากภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ประชาชนจะรู้สึกว่าการเมืองมีความหมาย การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย แต่ยังส่งผลให้การตัดสินใจทางการเมืองสะท้อนถึงความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของสังคมได้ดียิ่งขึ้น และการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นหรือจำกัดเสรีภาพทางการเมืองอาจทำให้ประชาชนหมดศรัทธาต่อรัฐบาล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (ทวิทอง หงส์วิวัฒน์, 2527)

ดังนั้น ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน หากรัฐบาลสามารถบริหารงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ย่อมช่วยสร้างความไว้วางใจและลดความขัดแย้งทางการเมืองได้ ในทางกลับกัน หากประชาชนหมดศรัทธาต่อรัฐบาลและสถาบันทางการเมือง อาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจ และความขัดแย้งในสังคม ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจผ่านการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล และมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

หลักอริยวัฑฒิธรรม 5

ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง เมื่อประชาชนมีความไว้วางใจในนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง พวกเขาจะรู้สึกมีส่วนร่วมและพร้อมที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาล ในทางกลับกัน หากความไว้วางใจถูกทำลายลง ประชาชนจะรู้สึกท้อแท้และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองได้ หลักอริยวัฑฒิธรรม 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ได้ดังนี้

1. ศรัทธา (ความเชื่อมั่น) หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถและเจตนาที่ดีของนักการเมือง ในการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างประชาชนและผู้นำ การมีศรัทธาในนักการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสร้างเสถียรภาพในสังคม นักการเมืองควรแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ สุจริต และความมุ่งมั่นในการทำงาน

เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความไว้วางใจในบริบททางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ดีต่อสุขภาพเนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการทางการเมืองและทำให้ผู้นำของตนรับผิดชอบต่อการกระทำของพวกเขา การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นได้ (พุทธทาสภิกขุ, 2533)

2. ศิล (ความประพฤติที่ดี) หมายถึง การยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมาย นักการเมืองควรหลีกเลี่ยงการทุจริต การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการกระทำใด ๆ ที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล การกำกับดูแลที่ดีต้องมีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนและสร้างความมั่นใจว่าความต้องการของชุมชนได้รับการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่เข้มแข็งและการตรวจสอบการทำงานอย่างเข้มงวดจะช่วยส่งเสริมความประพฤติที่ดีได้ (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พม. ธรรมโร), 2541)

3. สุตะ (การศึกษาหาความรู้) นักการเมืองควรศึกษาหาความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในทุกสถานการณ์ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและประชาชนทุกภาคส่วนจะช่วยให้ นักการเมืองมีข้อมูลที่รอบด้านในการตัดสินใจ การรวมมุมมองที่หลากหลายและข้อมูลเชิงลึกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลสามารถนำไปสู่นโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและความปรารถนาของประชาชนที่พวกเขาให้บริการอย่างแท้จริง การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ทางการเมืองในสังคมจะช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจในประเด็นทางการเมืองมากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)

4. จาคะ (การเสียสละ) นักการเมืองควรเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การทำงานด้วยความเสียสละและการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อนจะช่วยสร้างความไว้วางใจได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างประชาชนและนักการเมืองจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชีวิตของผู้คน การส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสังคมจะช่วยสร้างวัฒนธรรมแห่งการเสียสละได้ การกระตุ้นให้ผู้นำจัดลำดับความสำคัญต่อความดีร่วมกันมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคลจะส่งเสริมความรู้สึกร่วมกันและความรับผิดชอบ ซึ่งในที่สุดนำไปสู่การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้น (พระเทพดิลก (ระบ. จิตตญาณ), 2544)

5. ปัญญา (ความรู้ความเข้าใจ) นักการเมืองควรใช้ปัญญาในการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจที่สมเหตุสมผลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการเมืองในการนำทางประเด็นที่ซับซ้อนเพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจของพวกเขาเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและส่งเสริมสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน การใช้ปัญญาในการตัดสินใจ

จะช่วยลดความเสี่ยงจากการดำเนินนโยบายที่ไม่เหมาะสมหรือมีข้อบกพร่อง และสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและการอภิปรายอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้เกิดการเมืองมีมุมมองที่กว้างขึ้น การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในสังคมจะช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างมีวิจารณญาณ (พระราชสุทธินาถมณฑล (เจริญ ฐิติธมโม), 2542)

ดังนั้น หลักจริยวัตรธรรม 5 ในทางการเมืองจะช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างนักการเมืองและประชาชน ความไว้วางใจนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางประชาธิปไตยที่ดีต่อสุขภาพ ซึ่งการสนทนาแบบเปิดและการทำงานร่วมกันสามารถเจริญเติบโตได้ ความไว้วางใจนี้ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นมากขึ้น ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแลของพวกเขา การมีส่วนร่วมนี้ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนา นโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและความกังวลของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในสังคมโดยรวม

แนวทางการประยุกต์หลักจริยวัตรธรรม 5 เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของภาคประชาชน

การประยุกต์ใช้หลักจริยวัตรธรรม 5 สามารถส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองในหมู่ประชาชนโดยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกระตือรือร้นในกระบวนการกำกับดูแล การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างประชาชนและผู้กำหนดนโยบายจะช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพและประสิทธิภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนมีความไว้วางใจต่อรัฐบาลและนักการเมือง การบริหารประเทศจะเป็นไปอย่างราบรื่น มีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนขาดความไว้วางใจต่อรัฐ อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง การไม่ยอมรับนโยบาย และความไม่มั่นคงของประเทศ

หลักจริยวัตรธรรม 5 ซึ่งประกอบด้วย ศรัทธา (ความเชื่อ) ศีล (การประพฤติปฏิบัติที่ดี) สุตะ (การศึกษาและฟังรู้) จาคะ (การให้) และปัญญา (ความรู้และความเข้าใจ) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของภาคประชาชนได้ โดยเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีคุณธรรม โปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. การสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง นักการเมืองต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในตัวบุคคลและพรรคการเมือง รัฐบาลต้องบริหารประเทศด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเป็นธรรม และยึดหลักนิติรัฐในการดำเนินนโยบาย ประชาชนต้องมีศรัทธาในระบบประชาธิปไตย โดยเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกตั้งและ

การตรวจสอบถ่วงดุล เมื่อประชาชนมีสิทธิ์ต่อระบบการเมืองและนักการเมืองที่มีความโปร่งใส ความไว้วางใจต่อภาครัฐจะเพิ่มขึ้น

2. การสร้างคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง หากนักการเมืองและประชาชนมีศีล จะช่วยลดปัญหาคอร์รัปชันและเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเมือง นักการเมืองต้องยึดมั่นในจริยธรรมทางการเมือง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด เจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ ประชาชนต้องเคารพกฎหมายและมีจิตสำนึกทางการเมือง ไม่สนับสนุนการซื้อสิทธิขายเสียงหรือการกระทำที่ผิดกฎหมาย เมื่อการเมืองดำเนินไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง และพร้อมให้การสนับสนุน

3. การส่งเสริมการศึกษาและการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง การแสวงหาความรู้และการฟังอย่างรอบด้าน การมีข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม ประชาชนต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงบทบาทของหน่วยงานรัฐ ภาครัฐต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเปิดเผยต่อประชาชน ไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง สื่อมวลชนต้องทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง นำเสนอข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือและไม่ปลุกปั่นให้เกิดความขัดแย้ง เมื่อประชาชนมีความรู้ และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้อง จะช่วยป้องกันการบิดเบือนข้อเท็จจริงและสร้างความไว้วางใจต่อภาครัฐและระบบการเมือง

4. การเสียสละและการทำงานเพื่อส่วนรวม การเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในบริบททางการเมืองได้ นักการเมืองต้องทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และพร้อมเสียสละความสะดวกสบายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ข้าราชการต้องให้บริการประชาชนด้วยจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ มากกว่าการทำงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ประชาชนต้องมีจิตสำนึกของพลเมืองที่ดี ร่วมมือกันพัฒนาสังคม และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวจนกระทบต่อส่วนรวม เมื่อทุกภาคส่วนมีจิตสาธารณะและมุ่งมั่นทำงานเพื่อส่วนรวม ความไว้วางใจทางการเมืองจะเพิ่มขึ้น และส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขมากขึ้น

5. การใช้เหตุผลและการตัดสินใจทางการเมืองอย่างรอบคอบ ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล การใช้ปัญญาในการตัดสินใจทางการเมืองจะช่วยให้ประเทศมีเสถียรภาพและความเจริญก้าวหน้า ประชาชนต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกตั้งและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวลวง หรือถูกชักจูงด้วยอารมณ์ รัฐบาลต้องออกนโยบายที่มีพื้นฐานจากข้อมูลและหลักการทางวิชาการ ไม่ใช่แนวทางประชานิยมที่มุ่งเอาใจประชาชนระยะสั้นแต่ส่งผลเสียในระยะยาว นักการเมืองต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถวางแผนเพื่ออนาคตของประเทศ ใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการบริหารประเทศ มากกว่าการตัดสินใจตาม

กระแส เมื่อประชาชนและนักการเมืองมีปัญหาในการตัดสินใจ ความขัดแย้งจะลดลง ระบบการเมืองจะโปร่งใส และประชาชนจะมีความไว้วางใจต่อภาครัฐมากขึ้น

ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักอริยวัตรธรรม 5 เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของภาคประชาชนจะช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรม การส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม รวมถึงการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน หากรัฐบาลสามารถบริหารงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ย่อมช่วยสร้างความไว้วางใจและลดความขัดแย้งทางการเมืองได้ รัฐบาลที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมส่งเสริมความรู้สึกของชุมชนในหมู่ประชาชน ส่งเสริมความร่วมมือและการสนทนาที่สามารถนำไปสู่การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพและความสามัคคีทางสังคมมากขึ้น การสร้างรากฐานนี้ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ประชาชนรู้สึกมีอำนาจในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมืองสามารถนำไปสู่การกำกับดูแลที่ยั่งยืนมากขึ้นและกรอบประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งขึ้น นำหลักอริยวัตรธรรม 5 สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของภาคประชาชนได้ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนและนักการเมืองมีความซื่อสัตย์ในการทำหน้าที่ ประหยัดในการใช้ทรัพยากรของรัฐ ซื่อสัตย์และโปร่งใสในการบริหารประเทศ มีสามัคคีในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และมีความใจในการดูแลประชาชน การนำหลักอริยวัตรธรรม 5 มาประยุกต์ใช้ในแนวทางปฏิบัติจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนและรัฐบาล และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีเสียงในการกำหนดอนาคตของประเทศ

การประยุกต์ใช้หลักอริยวัตรธรรม 5 สามารถเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของภาคประชาชนได้ โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างศรัทธาในระบบการเมือง การดำเนินงานด้วยศีลและคุณธรรม การส่งเสริมความรู้และการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง การมีจิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และการใช้ปัญญาในการตัดสินใจทางการเมือง การสร้างความไว้วางใจนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้รัฐบาลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรม ซึ่งประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศในอนาคต หากหลักการเหล่านี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบการเมือง ลดปัญหาความขัดแย้ง และส่งเสริมให้ประเทศมีเสถียรภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เชาวณะ ไตรมาส. (2545). *การเลือกตั้งแบบใหม่ : ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบาย.
- พระเทพดิลก (ระแบบ วิฑูรญาณ). (2544). *ธรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด*. กรุงเทพฯ: วัดราชโอรสาราม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2537). *นิเทศธรรม*. กรุงเทพฯ: อีรพวงษ์การพิมพ์.
- พระราชสุทธีญาณมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2542). *หลักธรรมกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธุรกิจก้าวหน้า.
- พฤทธิสาน ชุมพล. (2540). *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). *โมฆธรรมประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ธรรมทานมูลนิธิ.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). (2541). *ธรรมะสร้างเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). *คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: John Wiley.
- Healey, J. (2007). *Radical Trust: How Today's Great Leaders Convert People to Learning*. New York: John Wiley & Sons.

หลักการว่าด้วยทรัพยากรเพื่อการจัดทำภารกิจของรัฐ*

PRINCIPLES OF RESOURCES FOR STATE MISSION IMPLEMENTATION

บุญชนกฐา สุขเสมอ, วิสิฐศักดิ์ รักพร, อุบลวรรณ เลิศนอก
Boonchanadtha Sooksamer, Visitsak Rakporn, Ubonwan Lerdnok
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Vongchavalitkul University
Corresponding Author E-mail: Ubonwan_ler@vu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของหลักการทรัพยากรสำหรับการจัดทำภารกิจของรัฐ ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารประเทศในทุกมิติ ทั้งนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ โดยที่ภารกิจของรัฐทั้งสองส่วน ได้แก่ ภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย และภารกิจรองที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการและความสุขสบายของประชาชน การดำเนินภารกิจทั้งสองประการต้องอาศัยทรัพยากรเข้าสนับสนุนการดำเนินการ อันมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1. กฎหมาย ซึ่งเป็นกรอบและฐานอำนาจในการดำเนินงาน 2. บุคลากร (เจ้าหน้าที่รัฐ) ผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายและกฎหมาย 3. เงินงบประมาณ ที่ใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจและโครงการต่าง ๆ 4. ทรัพย์สินของรัฐ เช่น อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน และ 5. ความรู้ ทักษะ และวิชาการ ที่ช่วยให้การตัดสินใจและการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านี้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุภารกิจของรัฐและสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน

คำสำคัญ: ภารกิจของรัฐ; ทรัพยากรของรัฐ; ประโยชน์สาธารณะ

Abstract

This article presented the key elements of the resource principle for the implementation of state missions, which are important for national administration in all dimensions, including law, political science, public administration, and economics. The two main state missions are the main mission concerning security,

*Received March 15, 2025; Revised April 6, 2025; Accepted April 15, 2025

peace, and order, and the secondary mission concerning public welfare and convenience. The implementation of these two missions requires resources to support the implementation, which consists of five key elements: 1. Laws, which are the framework and base of authority for implementation; 2. Personnel (state officials) who work in accordance with policies and laws; 3. Budgets used to drive missions and projects; 4. State assets, such as buildings, materials, and equipment used in the implementation; and 5. Knowledge, skills, and expertise that enable effective decision-making and implementation. Therefore, the appropriate and efficient management of these resources is an important factor in achieving state missions and creating benefits for the people.

Keywords: State Missions; State Resources; Public Interest

บทนำ

ภารกิจของรัฐ มีความสำคัญและเป็นตัวบ่งชี้การมีอยู่ขององค์กรรัฐ ในทัศนะกฎหมายมหาชนและการบริหารรัฐกิจ รัฐเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดทำภารกิจ โดยที่ภารกิจของรัฐในทางทฤษฎีได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน (สิทธิกร ศักดิ์แสง, 2554) คือ ภารกิจหลัก อันเป็นภารกิจเกี่ยวกับความสงบ ความมั่นคงและการดำรงอยู่ของรัฐ ซึ่งคาบเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภารกิจในลักษณะนี้รัฐจึงเข้ามาปฏิบัติในฐานะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรง และเป็นการยากที่จะให้ปัจเจกชนเข้ารับหน้าที่นี้ได้ เช่น การทหารอันเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ อันเป็นภารกิจของกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานด้านความมั่นคง การตำรวจ และการปกครองอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ อันเป็นของกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานฝ่ายปกครอง การต่างประเทศอันเกี่ยวกับสัมพันธไมตรีระหว่างรัฐ อันเป็นภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานด้านการต่างประเทศ การยุติธรรมอันเกี่ยวข้องกับการพิจารณาบรรทัดดี อันเป็นภารกิจของฝ่ายตุลาการ ศาล และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ขณะเดียวกัน ยังมีภารกิจลำดับรอง อันเป็นภารกิจเกี่ยวกับความสุขสบายแก่พลเมือง ประชาชนภายในรัฐ ดังวลีที่เคยได้ยินเชิงอุปมาอยู่เสมอว่า น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก ประชาชนสบาย ภารกิจลักษณะนี้จึงเป็นกรณีที่รัฐเข้าไปดำเนินการเสริมอื่น ๆ เพิ่มเติมจากปัจจัย 4 เช่น การสาธารณสุข โภค การคมนาคม การพาณิชย์ เทคโนโลยี พลังงาน ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งภารกิจลำดับรองในบางสถานการณ์อาจขยับความสำคัญขึ้นเป็นภารกิจหลักได้ เช่น ในสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รัฐทุกรัฐได้มุ่งเน้นความสำคัญของการสาธารณสุข เป็นต้น

ทั้งนี้ ภารกิจลำดับรองของรัฐนั้น อาจดำเนินการเองหรืออนุญาตให้เอกชนเข้ารับหน้าที่ดำเนินการได้ โดยประการสำคัญคือ การจะดำเนินการทั้งภารกิจหลักหรือภารกิจรองได้นั้น

รัฐจะต้องมีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการก่อขึ้นไปจนถึง จัดทำภารกิจของรัฐจนแล้วเสร็จนั่นเอง ทรัพยากรเพื่อการจัดทำภารกิจของรัฐจึงมีความสำคัญ ทั้งในด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์ ต้องทำความเข้าใจ อย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้การจัดทำภารกิจของรัฐบรรลุได้ต่อไป จึงจะได้จัดกลุ่มเพื่อทำการ อธิบายองค์ประกอบสำคัญอันเป็นทรัพยากรที่รัฐใช้จัดทำภารกิจของรัฐ ประกอบด้วย 1.กฎหมาย 2. บุคคล (เจ้าหน้าที่รัฐ) 3. เงินงบประมาณ 4. ทรัพย์สิน และ 5. ความรู้ ดังจะได้ แยกอธิบายต่อไป

กฎหมาย: กรอบและฐานอำนาจการจัดทำภารกิจของรัฐ

มีหลักการทางกฎหมายสำคัญทางกฎหมายอาญาหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มี กฎหมาย หรือในภาษาละตินที่ว่า Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege ในทางกฎหมาย อาญาให้ความสำคัญว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จำต้องมีกฎหมายบัญญัติ กำหนดสิ่งนั้นเป็นความผิด ถือเป็นหลักกฎหมายสากลอันเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติว่า จะมีโทษ สำหรับผู้กระทำการอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายมิได้ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2566) กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการ กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษและให้หมาย ความรวมถึง กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำความผิดจะถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551) ที่กล่าวเริ่มต้นเช่นนี้ เพื่อบ่งชี้ว่า การกระทำใด ๆ ของรัฐ องค์กรรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งภารกิจหลักและภารกิจลำดับรอง จำเป็นต้องใช้อำนาจ จากกฎหมายเป็นสำคัญ ตามตัวอย่างข้างต้น ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาต้องมีกฎหมาย กำหนดความรับผิดชอบ ซึ่งผูกโยงระบบกลไกของรัฐ อันได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นผู้ตรากฎหมายขึ้น เพื่อให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในการปฏิบัติการ และฝ่ายตุลาการในฐานะเป็นผู้ใช้กฎหมาย เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเมื่อมีข้อพิพาทจากการใช้อำนาจนั่นเอง กล่าวในทางกฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายซึ่งให้อำนาจและหน้าที่แก่รัฐแก่อนุหน่วยงานของรัฐและแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการ ปกครองและการบริการสาธารณะ ซึ่งอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายในการบริหาร การปกครองของรัฐ ของหน่วยงานของรัฐ หรือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องเป็นไปตามกฎหมาย นโยบายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนภายใต้หลักการประโยชน์สาธารณะ (วิชัย สังข์ประไพ, 2542)

กฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่รัฐ ใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามหลักการ ความยุติธรรม และมาตรฐาน ที่ชัดเจน การมีกฎหมายที่เหมาะสมทำให้ภารกิจของรัฐดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและ สามารถปกป้องสิทธิของประชาชนได้ หากพิจารณาโดยสังเขป จะพบบทบาทของกฎหมายต่อ การจัดทำภารกิจของรัฐและการจัดทำบริการสาธารณะดังตัวอย่างต่อไปนี้

กฎหมายด้านความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย การจัดทำภารกิจของรัฐ ย่อมมีความการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน การที่รัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวได้ จำเป็นที่กฎหมายจะต้องกำหนดให้อำนาจเท่านั้น กล่าวอีกนัยคือ รัฐ องค์การรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนดมิได้ เช่น กฎหมายอาญาและกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งกำหนดนิยามอาชญากรรม ความรับผิดชอบอาญา และบทลงโทษ ให้อำนาจรัฐในการป้องกัน-ปราบปรามอาชญากรรม ค้ำครองชีวิต ทรัพย์สิน และความสงบเรียบร้อยของสังคม ตัวอย่างประการต่อมาคือกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เป็นกฎหมายควบคุมขั้นตอนการใช้อำนาจรัฐให้ชอบธรรม โปร่งใส ค้ำครองสิทธิประชาชน ลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน สร้างความเป็นธรรมและความน่าเชื่อถือในการบริหารงาน และตัวอย่างประการสุดท้าย กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยไซเบอร์ มุ่งป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทางดิจิทัล รับมือกับการโจมตีระบบข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคงสร้างความปลอดภัยในโลกออนไลน์ซึ่งเชื่อมโยงกับความสงบสุขในสังคมจริง ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่ร่วมสมัยกับสภาวะสังคมในปัจจุบัน

กฎหมายเพื่อการบริการสาธารณะและการพัฒนาเศรษฐกิจ กฎหมายเพื่อการบริการสาธารณะและการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเป็นบรรดากฎหมายที่เกี่ยวกับการเงิน การคลัง เศรษฐกิจ การพาณิชย์ เป็นกฎหมายที่ออกแบบขึ้นเพื่อกำหนดรูปแบบพิธีการ และระบบกลไก ในด้านดังกล่าว รวมทั้งกำหนดหน่วยงานขึ้นทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายดังกล่าวด้วย โดยประการสำคัญคือ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดให้รัฐบาลสามารถใช้เงินแผ่นดินเพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กฎหมายเกี่ยวกับการเงินการคลัง เป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินให้กับหน่วยงานของรัฐสำหรับภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะ ขณะที่กฎหมายด้านเศรษฐกิจ การพาณิชย์ ซึ่งมีจำนวนมาก เช่น กฎหมายประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ทำหน้าที่ควบคุมการแลกเปลี่ยนคริปโตเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล หรือกฎหมายส่งเสริมการลงทุน ซึ่งให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและไม่ใช้ภาษีเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น เหล่านี้จะทำหน้าที่ผสมผสานระบบกลไกทางเศรษฐศาสตร์ สร้างระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง เหมาะสมกับสังคมรัฐ

กฎหมายเกี่ยวกับสังคม การพัฒนาและสวัสดิการสังคม ภารกิจของรัฐในปัจจุบันมีพลวัตที่หลากหลายกว่าในอดีต มุ่งต่อการสร้างความมั่นคงในชีวิตของพลเมือง สร้างการรับรอง ค้ำครองสิทธิ ในลักษณะสวัสดิการของรัฐ บรรดากฎหมายที่ปรากฏย่อมมีผลเป็นการออกแบบสังคมไปโดยปริยาย เช่น พระราชบัญญัติการคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2566) มีบทบาทในการสร้างความเป็นธรรมในตลาดแรงงาน โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้างงานและการคุ้มครองสิทธิของแรงงาน เช่น การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ และระยะเวลาการทำงาน ทำให้แรงงานมีสิทธิได้รับความเป็นธรรมในการทำงานและป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ หรือกฎหมายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคมขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ บุคคลเหล่านี้อยู่ในฐานะที่ไม่อาจ

ช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป (บุศรา เข้มทอง, ม.ป.ป.)

กฎหมายอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม นอกจากภารกิจของรัฐจะเกี่ยวข้องกับพลเมืองของรัฐแล้ว รัฐยังทำหน้าที่จัดทำภารกิจในด้านอื่น ๆ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม ดังปรากฏมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การควบคุมการปล่อยของเสียจากอุตสาหกรรม ซึ่งช่วยให้รัฐสามารถปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า โดยได้นำแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้แผนการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมถึงแผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและทำให้เกิดประโยชน์ในการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างสมดุล และพระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปกรรม พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จึงสรุปได้ว่า เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นชัดว่า กฎหมาย ที่บัญญัติขึ้นภายใต้หลักนิติรัฐ นิติธรรม ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หลักความได้สัดส่วน จึงเป็นถือเป็นทรัพยากรหลักของรัฐที่จะต้องมีการทำให้รัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อจัดทำบริการสาธารณะหรือจัดทำภารกิจของรัฐได้ กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน และการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบายและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ช่วยให้การดำเนินงานของภาครัฐมีความเป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ และโปร่งใส สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ซึ่งความสำคัญของกฎหมายในฐานะทรัพยากรของรัฐสามารถแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ ทั้งเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานของหน่วยงานรัฐ กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เป็นธรรมและเป็นไปตามจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้การบริการแก่ประชาชนมีความโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุด

บุคคล(เจ้าหน้าที่รัฐ): ผู้ปฏิบัติการให้เกิดการจัดทำภารกิจของรัฐ

บุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐในการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนการ

ที่ถูกกำหนดไว้ ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐเป็นไปตามเป้าหมาย การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นตัวแทนขององค์กรในภาครัฐ การกระทำใด ๆ ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงต้องกระทำภายในขอบเขตของอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายกำหนด ในขณะเดียวกันยังต้องเหมาะสมสอดคล้องกับคุณธรรมทางกฎหมายอันเป็นเจตจำนงหรือเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้อีกด้วย (คณิต ฌ นคร, 2554) จากขอบเขตอำนาจหน้าที่ สิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้ควบคู่กัน คือ อำนาจกล่าวคือ เมื่อมีหน้าที่ที่ต้องกระทำแล้ว การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 4 หลัก คือ หลักชอบด้วยกฎหมาย หลักสุจริต หลักไม่เลือกปฏิบัติ และหลักพอเหมาะสมควรได้สัดส่วนพอดี (รังสรรค์ เอี่ยมบุตรลบ, ม.ป.ป.) รวมทั้งจะต้องมีการจัดระบบระเบียบองค์กรรัฐเพื่อให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐมีความเป็นระบบ โดยประเทศไทยในจัดโครงสร้างของระบบรัฐใน 3 ส่วน คือ ส่วนราชการส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการส่วนภูมิภาค อันได้แก่ จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรของรัฐหรือรัฐมีส่วนบริหารจัดการร่วมในลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ องค์กรอิสระ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในส่วนราชการหรือองค์กรต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีระบบกลไกที่ชัดเจน ตัวอย่างที่สะท้อนความสำคัญของเจ้าหน้าที่รัฐต่อบทบาทการจัดทำภารกิจของรัฐ มีดังต่อไปนี้

การรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมาย ควบคุมการกระทำผิด และสร้างความเชื่อมั่นในระบบความยุติธรรม โดยในกรณีที่มีเหตุอาชญากรรม การตอบสนองที่รวดเร็วของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะช่วยลดความเสียหายและทำให้ชุมชนรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมและการสืบสวนสอบสวนตามที่กำหนดใน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม

การให้บริการสาธารณะและสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์เป็นตัวอย่างของเจ้าหน้าที่รัฐที่สำคัญในการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะในสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อที่ต้องการการดูแลอย่างเร่งด่วน เช่น ในช่วงการระบาดของโควิด-19 แพทย์และพยาบาลต้องทำงานอย่างหนักในการให้การรักษาผู้ป่วยและจัดการกับการแพร่ระบาดอย่างรักก็ตามในกรอบการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานระดับกรมลงไป ล้วนเป็นส่วนงานซึ่งประกอบกันขึ้นเพื่อจัดทำบริการด้านสาธารณสุขอย่างรอบด้าน

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เจ้าหน้าที่รัฐที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น เจ้าหน้าที่จากกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสนับสนุนผู้ประกอบการในประเทศ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

การปกป้องและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่รัฐในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนา

อย่างยั่งยืน โดยการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยรักษาทรัพยากรป่าไม้เพื่อประโยชน์ในอนาคต

กล่าวโดยสรุป เจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทสำคัญในปฏิบัติการตามระบบกลไกของกฎหมาย เพื่อจัดทำภารกิจของรัฐ ทั้งด้านการพัฒนา การให้บริการประชาชน การสร้างนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และการจัดการทรัพยากรของรัฐเพื่อบรรลุเป้าหมายของรัฐและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน รวมถึงการควบคุมดูแลให้เกิดความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่ง เจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติงานด้วยจริยธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐกับประชาชน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รัฐยังมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและองค์ความรู้ใหม่ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้หน่วยงานรัฐทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

เงินงบประมาณ

เงิน งบประมาณ และระบบการคลัง ถือเป็นองค์ประกอบหลักอีกส่วนหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนภารกิจของรัฐได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้รัฐสามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อดำเนินโครงการและนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2546) นอกจากนี้ ระบบการคลังสาธารณะยังเป็นระบบของการจัดเก็บรายได้ การใช้จ่ายและการกู้ยืมของรัฐเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจของสังคม รวมทั้งใช้ระบบการเงิน การคลังของรัฐเพื่อจัดการระบบเศรษฐกิจของรัฐอีกด้วย (สุกัญญา ตันธนวัฒน์ และคณะ, 2552) การจัดทำงบประมาณของภาครัฐในประเทศไทยถูกกำหนดโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายเกี่ยวกับวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมถึงกฎหมายวิธีการงบประมาณ ภายใต้กระบวนการวางแผนการใช้งบประมาณ การเตรียมงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐและการพิจารณาอนุมัติเงินงบประมาณ กระทั่งการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปตามวินัยการเงินการคลัง ระบบการเงินการคลังของรัฐจะมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ ดังตัวอย่างเบื้องต้นต่อไปนี้

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณช่วยให้รัฐสามารถจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม การสาธารณสุขโรค และระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ การใช้งบประมาณยังช่วยส่งเสริมความยั่งยืน (Sehgal, 2024) เช่น การนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ในการขนส่ง และการพัฒนาพลังงานหมุนเวียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างอนาคตที่มั่นคงสำหรับประเทศ

การให้บริการสุขภาพ เงินงบประมาณในระบบการคลังช่วยจัดสรรงบประมาณให้แก่กระทรวงสาธารณสุขสำหรับการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในกรณีที่มีการระบาดของโรค เพื่อให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ

การส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เงินงบประมาณจากระบบการคลังช่วยให้รัฐสามารถลงทุนในระบบการศึกษาและการพัฒนาความรู้และทักษะของประชาชน โดยผ่านโครงการการศึกษาภาคบังคับและการให้ทุนการศึกษา ตัวอย่างเช่น งบประมาณสนับสนุนการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งมีผลให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

การกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านนโยบายการคลัง รัฐสามารถใช้การคลังในการออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐในช่วงที่เศรษฐกิจชะลอตัว เช่น การอุดหนุนโครงการเพื่อการจ้างงานในพื้นที่ชนบท หรือการกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจคนละครึ่งที่รัฐได้ให้เงินอุดหนุนบางส่วนเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายในประเทศในช่วงวิกฤตโควิด-19 ซึ่งได้รับการจัดสรรตาม

กล่าวโดยสรุป เงินงบประมาณเป็นทรัพยากรสำคัญของรัฐ ช่วยขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยงานรัฐให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการสังคม โดยมีบทบาทหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งใช้ในการปฏิบัติตามนโยบายและภารกิจของรัฐ อีกทั้งเป็นเครื่องมือประเมินผล อันเป็นหนึ่งในหน่วยวัดความสำเร็จของโครงการและวางแผนปรับปรุงงาน รวมทั้งช่วยจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความโปร่งใสและเสถียรภาพ โดยกำหนดระบบตรวจสอบป้องกันทุจริต และบริหารรายได้-รายจ่ายอย่างสมดุล

ทรัพย์สินของรัฐ

ทรัพย์สินของรัฐ (State Assets) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายและให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร สถานที่ และทรัพย์สินอื่น ๆ มีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่รัฐใช้ในการดำเนินงานและให้บริการสาธารณะต่าง ๆ การบริหารจัดการและการใช้งานทรัพย์สินเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มคุณภาพในการปฏิบัติงานและลดต้นทุนการดำเนินงานของรัฐ โดยในการบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐ อยู่ภายใต้กฎหมายจำนวนมาก เช่น กฎหมายเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนกำหนดระบบกลไกในการจัดการทรัพย์สินของรัฐอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างต่อไปนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่อธิบายถึงการมีอยู่และบทบาทของทรัพย์สินของรัฐต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ

การใช้วัสดุและครุภัณฑ์ในหน่วยงานรัฐ วัสดุและครุภัณฑ์เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ โดยมีบทบาทเป็นเครื่องมือ

สนับสนุนการให้บริการสาธารณะ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการบริการ และส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบผ่านระบบกลไกควบคุมมาตรฐานตามกฎหมาย เช่น วัสดุการแพทย์และครุภัณฑ์ในโรงพยาบาลช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์ให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยแม้กระทั่งระบบบริหารจัดการเครื่องมือแพทย์ยังต้องมีระบบ หลักเกณฑ์บริหารจัดการด้านเครื่องมือแพทย์ รวมทั้งมีหน่วยงานกลางบริหารจัดการด้านเครื่องมือแพทย์ เรียกว่า ศูนย์เครื่องมือแพทย์ในสังกัด กองวิศวกรรมการแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพและประการสำคัญ คือ ระบบบริหารเครื่องมือแพทย์เพื่อใช้จัดทำภารกิจด้านการแพทย์ของโรงพยาบาลรัฐ (กองวิศวกรรมการแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2562) ได้เน้นถึงการจัดสรรและดูแลครุภัณฑ์เพื่อการบริการสาธารณสุข ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน

อาคารสถานที่และที่ดินของราชการเพื่อบริการประชาชน อาคารสถานที่ราชการซึ่งเป็นศูนย์ราชการ สำนักงานของส่วนราชการ ที่ทำการขององค์กรรัฐเป็นสถานที่ให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตัวอย่างเช่น อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ได้ออกแบบมาเพื่อให้บริการแก่ประชาชนจำนวนมาก มีข้ออธิบายเกี่ยวกับแนวคิดการตั้งสำนักงานในเชิงอาคารสถานที่ เพื่อเป็นที่ว่าราชการหรือที่ทำการของข้าราชการ เริ่มในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นพระราโชบายในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ด้วยมีพระประสงค์ให้แยกที่ทำการของส่วนราชการจากเดิมที่ว่าการอยู่ที่วังส่วนพระองค์หรือที่จวนของข้าราชการผู้ใหญ่ จึงเป็นแนวทางก่อกำเนิดสำนักงานของหน่วยงานรัฐนับแต่นั้นเป็นต้นมา (วิชญ์ เครื่องาม, 2555) หรือสถานที่และอาคารที่รัฐจัดสรรให้สำหรับการศึกษา เช่น โรงเรียนและมหาวิทยาลัย มีความสำคัญในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้อาคารและที่ดินของโรงเรียนรัฐบาลที่ต้องได้รับการดูแลบำรุงรักษาและปรับปรุงตาม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ยานพาหนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ยานพาหนะราชการ เช่น รถพยาบาล รถตำรวจ หรือรถดับเพลิง ฯลฯ มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนและจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉิน การมีครุภัณฑ์เหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ตัวอย่างเช่น รถพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขที่ถูกใช้ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป ทรัพย์สินของรัฐ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะและการดำเนินนโยบายของรัฐ โดยมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1. การสนับสนุนการให้บริการ 2. การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ผ่านระบบบริหารจัดการเฉพาะด้าน มีหน่วยงานที่ควบคุมมาตรฐาน และ 3. การสร้างความโปร่งใส ภายใต้กรอบกฎหมาย เช่น กฎหมายที่ราชพัสดุ และกฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง ที่กำหนดกลไกการควบคุมการใช้

ทรัพยากรสินทรัพย์อย่างเป็นระบบ การใช้ทรัพยากรสินทรัพย์เพื่อจัดทำบริการสาธารณะจึงต้องใช้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น การบริหารทรัพยากรสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณะและสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

ความรู้ ทักษะ ศาสตร์ และวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดทำภารกิจของรัฐ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถดำเนินการและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย และตรงตามเป้าหมาย การใช้ความรู้ทางวิชาการและทักษะเฉพาะด้านช่วยให้การปฏิบัติงานมีความแม่นยำ ลดความผิดพลาด และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ หากพิจารณาจาก ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2579) และแผนพัฒนาระยะ 5 ปี มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาความรู้และศักยภาพของประชาชนเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประเทศในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาทักษะในทุกช่วงวัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างนวัตกรรมเพื่อความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคม ทิศทางดังกล่าวย่อมสะท้อนต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ทั้งความรู้ ความสามารถและศักยภาพ ตัวอย่างที่สำคัญมีดังนี้

การพัฒนานโยบายสาธารณสุข ความรู้ทางการแพทย์และวิชาการด้านสาธารณสุขช่วยให้รัฐสามารถกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพประชาชน ตัวอย่างเช่น ในการรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 รัฐจำเป็นต้องอาศัยความรู้ด้านระบาดวิทยา การควบคุมการติดเชื้อ และการจัดการสาธารณสุขเพื่อออกมาตรการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาเศรษฐกิจและการเงิน รัฐอาศัยความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินเพื่อพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างเสถียรภาพทางการเงิน ตัวอย่างเช่น การจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งต้องใช้ความรู้จากศาสตร์เศรษฐศาสตร์เพื่อประเมินสถานการณ์และออกมาตรการที่เหมาะสม

การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความรู้ด้านการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐ เช่น การออกแบบหลักสูตรการศึกษาที่พัฒนาทักษะและความรู้ของเยาวชน เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน ตัวอย่างเช่น นโยบายการศึกษาเชิงบูรณาการที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

การรักษาความปลอดภัยและการป้องกันประเทศ ความรู้และทักษะด้านการทหารและการรักษาความปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติภารกิจของรัฐในการปกป้องประเทศ การฝึกทักษะด้านการป้องกันประเทศและการวางแผนยุทธศาสตร์อย่างมีระบบ เช่น การฝึกทหารและการพัฒนาทักษะยุทธวิธีต่าง ๆ ตามมาตรฐานที่ระบุช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศและสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชน

กล่าวโดยสรุป การมีความรู้ ทักษะ และการวิจัยวิชาการที่ทันสมัยจึงช่วยให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความรู้ในฐานะทรัพยากรที่รัฐใช้สำหรับทำภารกิจมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการบริหารงานรัฐหรือรัฐประศาสนศาสตร์ เพราะความรู้เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาระบบงาน ความรู้ที่ได้จากการศึกษา วิจัย และการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ช่วยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รัฐสามารถตัดสินใจและกำหนดนโยบายได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาทักษะและขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ความรู้ยังส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเทคโนโลยี ทำให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้กับหน่วยงาน

สรุป

ทรัพยากรเพื่อการจัดทำภารกิจของรัฐมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านนิติศาสตร์ที่กฎหมายเป็นกรอบกำหนดการใช้ทรัพยากร ด้านรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรอำนาจและผลประโยชน์ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่เน้นประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และด้านเศรษฐศาสตร์ที่คำนึงถึงคุณค่าและความยั่งยืน ทรัพยากรเหล่านี้ประกอบด้วย กฎหมายที่กำหนดกรอบการดำเนินงาน บุคลากรภาครัฐผู้ปฏิบัติงาน เงินงบประมาณที่ใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจ ทรัพย์สินของรัฐที่ใช้ในการดำเนินงาน และความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านี้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุภารกิจของรัฐและสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กองวิศวกรรมการแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2561) *คู่มือการจัดการศูนย์เครื่องมือแพทย์ในโรงพยาบาล ฉบับปี 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง (ประเทศไทย).
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2566). *ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วว่าเป็นความผิด*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/LImte>
- คณิต ณ นคร. (2554) *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุศรา เข้มทอง. (ม.ป.ป.) *การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=32828

- รังสรรค์ เอี่ยมบุตรลบ. (ม.ป.ป.) การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/3PhWm>
- วิชัย สังข์ประไพ. (2542). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชญ์ เครื่องาม. (2555). *สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพกับการปกครอง*. สืบค้น 2 มกราคม 2568, <https://www.youtube.com/watch?v=HLL9fHbxvuk&t=481s>
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2546). บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จในภาครัฐ:ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองยุคใหม่ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 1(2), 71-84.
- สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2554). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สุกัญญา ตันธนวัฒน์ และคณะ. (2552). *เศรษฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Sehgal, S. (2024). *Thailand's expansionary budget for 2025*. Retrieved January 2, 2025, from <https://shorturl.asia/8AfUZ>

ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพกับการสื่อสารด้านการเงิน
ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ*

STARTUP ENTREPRENEURS AND FINANCIAL COMMUNICATION
WITH BUSINESS STAKEHOLDERS

สุภาภรณ์ สมไพบูลย์, สาวิตรี กาศสนุก, อภิปภา นนธิราช

Supaporn Sompai boon, Sawittri Kadsanuk, Ahipapha Nonthirach

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Suan Dusit University

Corresponding Author E-mail: supaporn_som@dusit.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารด้านการเงินกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ สำหรับผู้ประกอบการสตาร์ทอัพที่ต้องระดมทุนหรือพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกองค์กร โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเงิน การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล แผนการสื่อสาร การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤต และกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการควรมีความสามารถในการสื่อสารทางการเงินทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยภายในองค์กรเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสถานการณ์ปกติ และเสริมสร้างความร่วมมือในภาวะวิกฤต ขณะที่การสื่อสารภายนอกมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการระดมทุนของธุรกิจ การสื่อสารทางการเงินควรมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ เนื้อหา และขอบเขต รวมถึงต้องใช้ช่องทางที่เหมาะสมมีความต่อเนื่อง ถูกต้อง เข้าใจง่าย และทันต่อสถานการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและความเชื่อมั่นในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจตามเป้าหมาย

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ; การสื่อสารด้านการเงิน; ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Abstract

This academic article aimed to propose effective financial communication strategies for stakeholders in startup businesses that required fundraising or relied on external funding sources. The study was based on a review of relevant literature, concepts, theories, and research related to financial communication, data preparation, communication planning, crisis communication management, and strategic communication. The findings suggested that entrepreneurs should be capable of communicating financial information both internally and externally. Internal communication helped build employee confidence during normal situations and fostered collaboration during crises. Meanwhile, external communication played a key role in building investor confidence and trust among related parties, directly influencing the business's ability to raise capital. Financial communication should have clearly defined objectives, content, and scope. It should also utilize appropriate channels and be consistent, accurate, timely, and easy to understand. These practices were essential for building mutual understanding and stakeholder confidence, ultimately supporting the achievement of business goals.

Keywords: Startup Entrepreneur; Financial Communication; Stakeholders

บทนำ

ในอดีตเรื่องการจัดการทางการเงินจะเป็นเรื่องลับเฉพาะทั้งภายในและภายนอกของแต่ละองค์กร ซึ่งภายในองค์กรผู้ที่ได้รับทราบสถานการณ์และวิธีการดำเนินการทางการเงินจะอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง และหัวหน้าส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการเงินเท่านั้น ส่วนภายนอกองค์กรก็จะเป็นการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ด้านการเงินให้สังคมได้รับรู้โดยใช้นโยบายทางการเงินแบบการทำให้ตลาดประหลาดใจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) จุดเปลี่ยนสำคัญเริ่มขึ้นเมื่อ Alan Greenspan อดีตประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ. 2530-2549) เริ่มเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานทางการเงินต่อสาธารณะ แม้ในระยะแรกยังไม่ชัดเจนนัก แต่ก็ถือเป็นก้าวแรกของการสื่อสารด้านการเงินอย่างเป็นระบบ ต่อมา Ben Bernanke ผู้สืบทอดตำแหน่งในปี พ.ศ. 2549-2557 ได้เน้นย้ำว่าการสื่อสารถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินนโยบายการเงิน ดังนั้นช่วงนี้จึงเริ่มมีการสื่อสารและส่งสัญญาณด้านนโยบายการเงินสู่ตลาดชัดเจนขึ้น และในช่วงปี 2533-2542 หลายประเทศเริ่มปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินนโยบายทางการเงิน โดยผสานการสื่อสารอย่างเปิดเผย ทั้งในด้านเป้าหมายกลยุทธ์ และกระบวนการตัดสินใจของธนาคารกลาง ซึ่งประเทศไทยเองก็เริ่มให้ความสำคัญกับ

ความโปร่งใสในด้านนี้มากขึ้น มีการแลกเปลี่ยน เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนซักถาม และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง จากแนวโน้มดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารในองค์กรต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารทางการเงินมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความเข้าใจและวัฒนธรรมด้านการเงินที่ดีภายในองค์กร แต่ยังเสริมสร้างความมั่นคงและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรให้สามารถตัดสินใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจที่ตรงกันในเป้าหมายทางการเงินร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดความร่วมมือและเป็นไปอย่างราบรื่น (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2566)

จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 มีส่วนกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธุรกิจทำให้เกิดธุรกิจแนวใหม่เพิ่มขึ้นและมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว คือ ธุรกิจสตาร์ทอัพ ซึ่งเป็นกิจการที่เริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็ก ๆ สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด และมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยความสามารถในการสร้างมูลค่าที่เติบโตแบบก้าวกระโดดในขณะเดียวกัน สินค้าและบริการที่สตาร์ทอัพสร้างขึ้นยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหา (Pain Points) และช่วยสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจแบบดั้งเดิม รวมถึงยังมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวมอีกด้วย (วรรณิภา ไชยสัตย์, 2023) ในปี 2024 ประเทศไทยมีจำนวนสตาร์ทอัพไทย มีจำนวนสตาร์ทอัพ 2,100 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2021 ร้อย 3.3 โดยแบ่งเป็นสตาร์ทอัพระยะช่วงทดสอบไอเดีย (Pre-Seed) 700 ราย และระยะการดำเนินการเพื่อนำสินค้าและบริการใหม่ออกสู่ตลาด (Go-To Market) 1,400 ราย ส่วนมากอยู่ในกลุ่ม เทคโนโลยีด้านการเงิน (Fintech) และ โซลูชันทางธุรกิจ (Business Solution) (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2568) ซึ่งการระดมทุนของธุรกิจประเภทนี้ส่วนมากต้องอาศัยนักลงทุนอิสระ (Angel Investors) และธุรกิจร่วมลงทุน (Venture Capital; VC) ซึ่งจัดว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจสตาร์ทอัพ ทั้งนี้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) ร่วมกับสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA) ได้มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนสตาร์ทอัพ ทั้งในด้านศักยภาพในการบริหารจัดการ และการเข้าถึงเครือข่ายในระบบนิเวศทางธุรกิจ (Ecosystem) และมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างธุรกิจของอนาคต (Enterprise of the Future) โดยมุ่งสนับสนุนสตาร์ทอัพให้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของประเทศในด้านต่าง ๆ และร่วมยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, ม.ม.ป.)

ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารด้านการเงินต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล และแผนการสื่อสารด้านการเงิน การสื่อสารภาวะวิกฤตด้านการเงิน และข้อควรระวังในการสื่อสารด้านการเงิน เพื่อสามารถสื่อสารถึงสถานการณ์ทางการเงิน การดำเนินงานด้านการเงิน และนโยบายทางการเงิน

เงินของธุรกิจได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านการเงินส่งไปยังนักลงทุน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ต่อสถานการณ์ด้านการเงินที่มีความอ่อนไหว รวมทั้งป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจด้วย

การสื่อสารในองค์กร

ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดธุรกิจใหม่และมีความยั่งยืนเป็นเรื่องดีต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะธุรกิจสตาร์ทอัพที่มีโมเดลธุรกิจในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ และเติบโตอย่างก้าวกระโดด ซึ่งการดำเนินธุรกิจสตาร์ทอัพส่วนมากจะใช้การติดต่อสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสามารถแพร่กระจายข้อมูลได้รวดเร็ว และเป็นวงกว้าง ดังนั้นการสื่อสารของธุรกิจสตาร์ทอัพเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน การแจ้งข้อมูลขององค์กรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของธุรกิจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสามารถแบ่งได้ 8 ประเภท (ปรีดี นุกุลสมปรารถนา, 2563) ดังนี้

1. การสื่อสารแบบจากบนลงล่าง (Top-Down Communication) เป็นการสื่อสารข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้บริหารลงมาสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นทางการ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดนโยบาย หรือทิศทางการดำเนินงานของธุรกิจ
2. การสื่อสารแบบจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Communication) เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Ways Communication) โดยผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสสื่อสารไปยังผู้บริหาร ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงาน และเกิดความผูกพันกับองค์กรได้อย่างดี
3. การสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Peer-to-Peer) เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน เพื่อเป็นการแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเรื่องการทำงาน และเรื่องส่วนตัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน และส่งผลให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน
4. การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร (Information) เป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการบอกเล่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และนำไปปรับปรุงกระบวนการทำงาน
5. การสื่อสารวัฒนธรรมองค์กร (Culture) เป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในเรื่องที่เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คุณค่า ค่านิยมของธุรกิจ
6. การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change) เป็นการสื่อสารที่เริ่มขึ้นที่ผู้บริหาร โดยมุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการร่วมมือกัน และเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่าเดิม
7. การสื่อสารแคมเปญต่างๆ (Campaign) เป็นการสื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานได้รู้และเข้าใจในกิจกรรมที่ธุรกิจจัดขึ้น กำหนดการ และข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งยังสามารถสื่อสารไปยังบุคคลภายนอกองค์กรที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การสื่อสารภาวะวิกฤต (Crisis Communication) เป็นการสื่อสารในภาวะที่ไม่ได้มีการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน สังคม สิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของธุรกิจ โดยการสื่อสารในลักษณะนี้ต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุม ทั้งช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภาวะวิกฤต ที่ต้องครอบคลุมทุกส่วนทั้งภายในและภายนอกที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด

จากการสื่อสารขององค์กรในลักษณะต่าง ๆ ข้างต้นทำให้เห็นความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อการบริหารจัดการธุรกิจในแต่ละมุมต่าง ๆ ซึ่งการสื่อสารนี้ต้องมีความถูกต้องและชัดเจน โดยเฉพาะการสื่อสารทางการเงินซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารและการจัดการด้านการเงินของธุรกิจ เนื่องจากตลาดการเงินในทุกวันนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงทุนในตราสารทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น ผลลัพธ์ทางการเงินเหล่านี้รวมถึงหุ้น พันธบัตร สินค้าโภคภัณฑ์ อสังหาริมทรัพย์ และตราสารอนุพันธ์ (เอกชัย กุลทิพย์, 2020) อีกทั้งในปัจจุบันการสื่อสารทางการเงินอย่างเปิดเผย และแสดงออกถึงความโปร่งใสของผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงไปมาจากอดีตที่มักจะปกปิดข้อมูลทางการเงินและไม่มีการสื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานและบุคคลภายนอกได้รับรู้ ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอที่มุ่งเน้นการที่การสื่อสารด้านการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ เนื่องจากธุรกิจสตาร์ทอัพมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากธุรกิจทั่ว ๆ ไป คือ ธุรกิจสตาร์ทอัพเป็นกิจการที่เริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็ก ๆ แต่เติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด มีการออกแบบให้ธุรกิจมีการทำซ้ำได้โดยง่าย (Repeatable) และขยายกิจการได้ง่าย (Scalable) มีการนำเทคโนโลยี และหรือนวัตกรรมมาใช้เป็นหลักในการสร้างธุรกิจ มักเป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นจากความคิดที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ยังไม่มีใครเคยคิดหรือทำมาก่อน (ณฤทธิ วรพงษ์ดี, 2560) โดยมีการพัฒนาวิธีการและกระบวนการสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะของธุรกิจ ลูกค้า และผู้ร่วมลงทุนเพื่อการระดมทุนที่เป็นหัวใจของแหล่งทุนของธุรกิจสตาร์ทอัพให้มากที่สุด ซึ่งการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ จะต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพต้องเรียนรู้ และทำความเข้าใจแนวทางการสื่อสารด้านการเงินกับผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกธุรกิจ เพื่อสามารถดำเนินธุรกิจได้ตามเป้าหมาย

แนวทางการสื่อสารด้านการเงินต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ

การสื่อสารด้านการเงินในปัจจุบันไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เนื่องจากเราอยู่ในยุคของสังคมดิจิทัลที่ไร้พรมแดน ซึ่งผู้รับสารสามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจจากช่องทางต่าง ๆ และผู้ส่งสารสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้เอง ทำให้ข้อมูลแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ จึงต้องปรับตัวให้สามารถสื่อสารได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้แบ่งการสื่อสารทางการเงินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสื่อสารเชิงรุก

ที่วางแผนล่วงหน้า (Pre-emptive Communication) และการสื่อสารเชิงรุกเพื่อตอบโต้ปัญหา หรือข่าวปลอม (Proactive Communication) ซึ่งต้องเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับ ผู้รับสาร เช่น โซเชียลมีเดียสำหรับประชาชน หรือการประชุมกับนักลงทุนและหน่วยงานต่าง ๆ การพัฒนาช่องทางการสื่อสารโดยเฉพาะโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook YouTube Instagram Twitter Line และ Blockdit เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับประชาชนและตอบคำถาม ในลักษณะสองทาง (Two-way Communication) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

ทั้งนี้ในยุคดิจิทัล การสื่อสารด้านการเงินของสถาบันการเงินได้เปลี่ยนแปลงจากการ สื่อสารภายในองค์กรไปสู่การตอบสนองต่อภายนอก เช่น ความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้ โซเชียลมีเดียที่เหมาะสมเพื่อให้การสื่อสารรวดเร็ว ถูกต้อง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกดู เนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสิ่งที่ชอบ การเกิดช่องทางใหม่ ๆ อย่าง TikTok และ Mobile Banking การพัฒนาของเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก และกฎหมายที่ทำให้การทำงานของ หน่วยงานชัดเจนขึ้น เช่น พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล (พระราชยุต คงจันทร์, 2566)

จากแนวทางการสื่อสารทางการเงินของสถาบันการเงินและนักวิชาการด้านนิเทศ ศาสตร์ได้ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเงินที่มีประสิทธิภาพของ ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในยุคดิจิทัลต้องโปร่งใส ใช้โซเชียลมีเดียหลายช่องทางและ คำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล และแผนการสื่อสารด้านการเงิน

การเตรียมข้อมูลทางการเงินเพื่อสื่อสารให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกระบวนการ ที่สำคัญ เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้นักเข้าใจยากสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เนกบัณชีหรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น งบกำไรขาดทุน งบดุล และกระแสเงินสด ดังนั้น การเตรียมข้อมูลต้องมาพร้อมกับการวางแผนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

กระบวนการเตรียมข้อมูลทางการเงินประกอบด้วยกรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การทำความสะอาดข้อมูลเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด และการระบุประเภทข้อมูลที่เหมาะสม เช่น ภาพ ไฟล์ข้อความ หรือคลิปลิงก์ (AWS, 2023) การจัดเตรียมข้อมูลให้ถูกต้องและครบถ้วน มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์และการตัดสินใจในองค์กร ข้อมูลต้องมีคุณสมบัติ เช่น ความถูกต้อง (Accuracy) ความสมบูรณ์ (Completeness) ความเป็นระเบียบ (Consistency) และความเหมาะสม (Relevance) (ICHI, 2023)

เมื่อผู้ประกอบการเข้าใจถึงวิธีการ และประโยชน์ของการเตรียมข้อมูลด้านการเงิน เพื่อทำการสื่อสารแล้ว จากนั้นผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสื่อสารด้านการเงินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด ซึ่งแผนการสื่อสาร หมายถึง แผนสำหรับ

ถ่ายทอด สื่อสาร หรือส่งต่อเนื้อหา ข้อมูล ข้อความไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักในการรับสารเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการทำธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการควรวิเคราะห์ว่ากลุ่มเป้าหมายคือใคร ผู้ประกอบการต้องการให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้เรื่องใด และจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างไร ซึ่งหลังจากเตรียมข้อมูลแล้ว การวางแผนการสื่อสารด้านการเงินก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน โดยผู้ประกอบการต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสารให้ชัดเจน เช่น การสื่อสารเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ข้อมูลหรือเพื่อปรับทัศนคติ ควรเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมและเลือกเนื้อหาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเลือกช่องทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกใช้ช่องทางสื่อที่เหมาะสม เช่น โซเชียลมีเดีย หรือสื่อมวลชน รวมถึงการเตรียมทรัพยากรและสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน เช่น นักข่าว หรืออินฟลูเอนเซอร์ ก็เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้การสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเป็นไปได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และสุดท้ายขั้นตอนไม่ควรมองข้ามคือ ขั้นตอนการประเมินผลการสื่อสารเป็น ซึ่งขั้นตอนเพื่อปรับปรุงแผนการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต การเตรียมข้อมูลและวางแผนการสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นทั้งภายในองค์กรและกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทำให้การสื่อสารด้านการเงินประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (ปรีดี นกุลสมปรารถนา, 2563)

จากข้อความที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น จะเห็นว่าการเตรียมความพร้อมของข้อมูลมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการช่วยให้เนื้อหาที่จะสื่อออกไปมีความถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งจะสามารถสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ทั้งจากผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการวางแผนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพก็จะช่วยให้การสื่อสารด้านการเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และสื่อสารไปยังกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

การสื่อสารภาวะวิกฤตด้านการเงิน

การสื่อสารในภาวะวิกฤต หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่ได้มีการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าและส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรและความเชื่อมั่นต่อองค์กรของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ปรีดี นกุลสมปรารถนา, 2563) ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ซึ่งเป็นธุรกิจที่เน้นการดำเนินธุรกิจที่เติบโตแบบก้าวกระโดด จึงมีโอกาสที่จะประสบกับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานภายในองค์กรและการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือการควบคุมของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการสื่อสารในภาวะวิกฤตด้านการเงินขององค์กรที่มีความละเอียดอ่อน และส่งผลต่อขวัญ และกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานรวมถึงความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการตัดสินใจร่วมลงทุน ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพจึงต้องทำความเข้าใจถึงการสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อนำมาปรับใช้กับการสื่อสารในภาวะวิกฤตด้านการเงิน ซึ่งกระบวนการจัดการภาวะวิกฤตสามารถแบ่งออกเป็น

3 ระยะ (Timothy, 2007) ได้แก่ 1. ระยะก่อนวิกฤต 2. ระยะระหว่างวิกฤต และ 3. ระยะหลังวิกฤต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระยะก่อนวิกฤต เป็นระยะที่ผู้ประกอบการเตรียมความพร้อมก่อนจะเกิดภาวะวิกฤต เพื่อลดโอกาสที่จะทำให้อุบัติการณ์ลุกลามเกินความควบคุม โดยมีการวางแผนการสื่อสารภาวะวิกฤต (Crisis Communications Plan) และมีการเตรียมความพร้อม ดังนี้

1.1 กำหนดโฆษกขององค์กร และทีมงานในการให้การสนับสนุนด้านข้อมูลเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ และวางกลยุทธ์ในการรับมือสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

1.2 วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายหลักของวิกฤตว่ามีความรู้แบบความเชื่อแบบใด และมีความต้องการจะทำอะไร เพื่อคัดเลือกและหาวิธีในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงอาจต้อง จัดประชุมทางโทรศัพท์ (Conference call) ประชุมกับนักวิเคราะห์ (Analyst meeting) เพื่อให้ผู้บริหารได้ชี้แจงถึงความเป็นมาของเหตุการณ์และผลกระทบดังกล่าว และแนวทางในการแก้ไขต่อไป

1.3 กำหนดเป้าหมายและเครือข่ายในการสื่อสาร เพื่อขอความร่วมมือที่จะทำการสื่อสารมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

1.4 วางรูปแบบและวิธีการสื่อสาร และมอบหมายกับผู้ที่ปฏิบัติที่เหมาะสมกับรูปแบบการสื่อสารนั้น ๆ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาและเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ลงทุน (MGR Online, 2016)

2. ระยะระหว่างวิกฤต เป็นระยะที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤต ซึ่งผู้ประกอบการต้องตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง และพิจารณาวิธีการจัดการอย่างรอบคอบถูกต้อง รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางการเงิน (Financial Impact) และไม่ใช่การเงิน (Non-Financial Impact) ที่อาจส่งผลในระยะสั้นและหรือระยะยาวจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ข้อมูลที่จะใช้สื่อสารมีความชัดเจน ลดปัญหาการคาดการณ์ความรุนแรงที่เกินกว่าความเป็นจริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (MGR Online, 2016) และทำการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาด้วยความรวดเร็ว พร้อมทำการประเมินว่าสถานการณ์นั้นมีความวิกฤตอยู่ในระดับใด ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการสื่อสารได้ดังต่อไปนี้

2.1 การสื่อสารภายในองค์กร (Internal Communication) เป็นการส่งข้อมูลที่ถูกต้องให้กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเป็นระยะเพื่อสร้างความรู้ และความเข้าใจต่อสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น และสามารถกระจายข้อมูล หรือบอกต่อ รวมถึงตอบคำถามบุคคลภายในได้ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งความสามารถในการรับมือและสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง ในสถานการณ์วิกฤตถือเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจสถานการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น และสามารถตัดสินใจลงทุนบนข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน ลดปัญหาการตื่นตระหนกจนขายหุ้นทิ้ง (Panic Sell) ซึ่งจะส่งผล

กระทบต่อราคาหุ้นของธุรกิจได้ (MGR Online, 2016) การสื่อสารภายในองค์กรมีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นอยู่กับสถานการณ์เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พิริยา ศิริวรรณ, 2559)

2.2 สื่อมวลชนสัมพันธ์ (Media Relations) เป็นการขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนในการลดระดับการนำเสนอข่าว หรือข้อมูลเชิงลบให้น้อยลงเพื่อลดระดับความกดดันของสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

2.3 การแถลงการณ์ (Announcement) เป็นการชี้แจงหรือนำเสนอข้อมูลของเหตุวิกฤตนั้น ๆ พร้อมกับการชี้แจงถึงวิธีการจัดการต่อสถานการณ์เป็นระยะ ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยผู้แถลงการณ์ที่มีทักษะในการสื่อสารที่ดี และมีความเข้าใจต่อสถานการณ์วิกฤต โดยสื่อสารออกไปด้วยความถูกต้องและจริงใจ ไม่ปกปิดข้อมูลที่ผู้ลงทุนควรทราบเพื่อให้ผู้ลงทุนเกิดความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในสิ่งที่องค์กรสื่อสาร ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในระยะยาวของธุรกิจด้วย (MGR Online, 2016) และหลังจากการแถลงข่าวแล้ว ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่ชี้แจงเป็นจดหมาย (Holding Statement) ส่งไปยังสื่อมวลชน เพื่อประกาศในผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

3. ช่วงหลังวิกฤต เป็นช่วงเวลาหลังจากการเกิดสภาวะวิกฤตแล้ว และต้องทำการฟื้นฟูความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้นซ้ำ หรือเกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ดังต่อไปนี้

3.1 วางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขต้นเหตุที่ทำให้เกิดสภาวะวิกฤตในระยะยาว โดยการแถลงการณ์ถึงแนวทางในการจัดการวิกฤตในระยะยาวเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

3.2 จัดทำแผนการสื่อสารภาวะวิกฤต (Crisis Communications Plan) และแนวทางการรับมือร่วมกับวิธีการจัดการ และการแก้ไขสภาวะวิกฤตที่เพิ่งเกิดขึ้น เพื่อจัดเตรียมแผนการดำเนินการ และการรับมือสภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

จากขั้นตอนการสื่อสารภาวะวิกฤตด้านการเงินข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้นทั้งระยะก่อนเกิด ระหว่างการเกิด และหลังการเกิดสภาวะวิกฤตเพื่อกลับเข้าสู่ภาวะของการดำเนินธุรกิจปกติด้วยการจัดการกับสิ่งคุกคาม และผลกระทบที่เกิดขึ้น (สายงานบริหารความเสี่ยง, 2563) และสามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีเวลาในการพิจารณาหาวิธีการ และรูปแบบในการสื่อสารที่ถูกต้อง เหมาะสม และรวดเร็ว เพื่อเป็นการลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนและการขาดความมั่นใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อธุรกิจซึ่งส่งผลเสียกับธุรกิจโดยตรง

ข้อควรระวังในการสื่อสารด้านการเงิน

สภาวะวิกฤตด้านการเงินขององค์กรธุรกิจเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อองค์กรที่อาจแตกต่างกันที่ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่ได้รับซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพต้องเข้าใจวิธีการในการสื่อสารด้านการเงินในขณะที่เกิดสภาวะวิกฤต และเตรียมพร้อมในการรับมือทั้งในช่วงก่อนเกิด ขณะเกิด และหลังจากเกิดสภาวะวิกฤต และพิจารณาเลือกวิธีการ ช่องทางสื่อในการสื่อสารด้านการเงินที่จะช่วยสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจ และช่วยลดระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการยังต้องตระหนักถึงข้อควรระวังในการสื่อสารด้านการเงินที่ไม่ควรปฏิบัติ เพราะอาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หรือทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเสียความเชื่อมั่นต่อองค์กรธุรกิจได้ ซึ่งข้อควรระวังมีดังต่อไปนี้ (MGR Online, 2016)

1. การปฏิเสธต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ทั้งที่มีความเกี่ยวข้อง หรือได้รับความเสียหายเพราะจะแสดงให้เห็นถึงความไม่ซื่อตรงและไม่รับผิดชอบของธุรกิจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. การปิดช่องทางการติดต่อสื่อสารทั้งหมดซึ่งจะทำให้สถานการณ์ยิ่งคลุมเครือมากขึ้น อาจนำไปสู่การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคาดการณ์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่อธุรกิจแบบผิดพลาดไป
3. การปฏิเสธว่าไม่มีความเห็นต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจว่าธุรกิจต้องการหลีกเลี่ยงการตอบคำถาม และเห็นถึงความไม่เตรียมพร้อมต่อสถานการณ์ของธุรกิจ ส่งผลให้การคาดเดาหรือประเมินความเสียหายโดยที่ธุรกิจไม่มีข้อมูลชัดเจน ทำให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความสับสน และได้ข้อมูลผิด ๆ มาประกอบการตัดสินใจ
4. การสื่อสารหรือนำเสนอข้อมูลอันเป็นเท็จหรือบิดเบือนเพื่อให้ผ่านเหตุการณ์เฉพาะหน้าไปได้ เพราะข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงจะส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำข้อมูลอันเป็นเท็จไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และเกิดความเสียหายได้ ซึ่งจะยิ่งทำให้ธุรกิจเสียหายเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านสภาวะการเงิน และภาพลักษณ์ของธุรกิจที่เรียกคืนกลับมาได้ยากมาก (ณัฐ นิวัตานนท์, 2019)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันทำให้ธุรกิจมีโอกาสเผชิญเหตุการณ์ไม่คาดคิดได้อยู่เสมอ ดังนั้นการเตรียมความพร้อม การวางแผนการทำงานเพื่อรับมือกับวิกฤตที่เกิดขึ้น ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และสื่อสารด้วยความถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็วจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจสามารถรับมือต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางในการสื่อสารด้านการเงินสำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ

จากภาพที่ 1 แนวทางการสื่อสารด้านการเงินสำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพเป็นข้อเสนอแนะที่เน้นย้ำถึงความเข้าใจและทักษะในการสื่อสารทางการเงินที่ผู้ประกอบการสตาร์ทอัพควรมี โดยประกอบด้วย 9 แนวทางสำคัญ ดังนี้ 1. สื่อสารภายในอย่างสม่ำเสมอเพื่อแจ้งสถานะการเงินในช่วงปกติและวิกฤตเพื่อสร้างความมั่นใจและความร่วมมือในทีม 2. วางกลยุทธ์การสื่อสารภายนอกโดยใช้การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือต่อกลุ่มนักลงทุน 3. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตชัดเจนโดยระบุเป้าหมายและใช้เนื้อหาที่ตรงประเด็น 4. เลือกช่องทางสื่อสารที่เหมาะสมโดยใช้ช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและมีรูปแบบที่เข้าใจง่าย 5. ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายโดยทำการวิเคราะห์ผู้รับสารและเลือกใช้ภาษาที่ชัดเจนและตรงจุด 6. เสริมสร้างความเข้าใจด้านการเงินภายในองค์กรโดยสร้างความเข้าใจสถานะการเงินและเป้าหมายร่วมกัน 7. สื่อสารอย่างโปร่งใสกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน และตรวจสอบได้ 8. วางแผนสื่อสารตามสถานการณ์โดยการเตรียมแผนสื่อสารทั้งในภาวะปกติและวิกฤต เพื่อการปรับตัวที่รวดเร็ว และ 9. สื่อสารด้วยจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน โดยทุกการสื่อสารควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิด

สรุป

ธุรกิจสตาร์ทอัพเป็นรูปแบบธุรกิจที่เริ่มต้นจากขนาดเล็กแต่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว โดยมีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผู้ประกอบการจึงมุ่งเน้นการพัฒนาโมเดลธุรกิจและแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด อย่างไรก็ตามหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มักถูกมองข้าม คือ การสื่อสารด้านการเงิน ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะเมื่อสตาร์ทอัพต้องพึ่งพาการระดมทุนจากภายนอก ทั้งนี้การสื่อสาร

ทางการเงินที่มีประสิทธิภาพควรมีความถูกต้อง ชัดเจน โปร่งใส และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญยิ่ง ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมข้อมูลอย่างรอบคอบ วางแผนการสื่อสารให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมในการสื่อสารในภาวะวิกฤตถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ผู้ประกอบการควรวางแผนล่วงหน้า ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเกิดวิกฤต เพื่อสื่อสารอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อน รวมถึงการสื่อสารด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ และสร้างความยั่งยืนให้กับสตาร์ทอัพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ณฤทธิ์ วรพงษ์ดี. (2560). *SET Your Startup Business Guide รู้จักธุรกิจสตาร์ทอัพ*. สืบค้น 20 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/CLYjn>
- ณัฐ นิวัตานนท์. (2019). *ปัญหาในการสื่อสาร*. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2568, จาก http://www.dgtrans.co.th/contentdetail.php?content_id=178
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *การสื่อสารยุคใหม่ของ ธปท. รับฟัง เข้าใจ สื่อสารง่าย ตรงจุด*. สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-65-2/The-Knowledge-65-2-1.html>
- _____. (2566). *จากห้องแห่งความลับสู่โพเดียมแกลลงข่าว ย้อนดูการสื่อสารนโยบายการเงินจากอดีตถึงปัจจุบัน*. สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/lhizn>
- ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2563) *ขั้นตอนการทำ Communications Plan*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://shorturl.asia/DMF03>
- _____. (2563). *การสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication)*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://shorturl.asia/harWQ>
- พิริยา ศิริวรรณ. (2016). การสื่อสารภายในองค์กร (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล) เรื่องที่ไม่อาจมองข้าม. *Siriraj Medical Bulletin*, 9(1), 38-43.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2566). *การสื่อสารภายในองค์กร*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://huso.buu.ac.th/comt/การสื่อสารภายในองค์กร/>
- วรรณภา ไชยสัตย์. (2023). การสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 25(1), 287-298.

- วรรัชต์ คงจันทร์. (2566). แบงก์ไทย สลัดลุคขริ้ม เปลี่ยนภาพการเงินเรื่องยากให้เข้าถึงคน
ทำได้หมดตั้งแต่ มุกตลก ยันละครคุณธรรม. สืบค้น 10 มกราคม 2568, จาก
<https://shorturl.asia/t94B8>
- สายงานบริหารความเสี่ยง. (2563). คู่มือการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต (*Crisis Management Manual*). ปทุมธานี: บริษัท เด็มโก จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2568). *Thailand Startup 2024 Wrapped*. สืบค้น 4 เมษายน
2568, จาก <https://www.nia.or.th/Thai-Startup-2024>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (ม.ม.ป.) *Startups as a Key Driver for Competitiveness*.
สืบค้น 21 เมษายน 2568, จาก <https://shorturl.asia/DUZ8P>
- เอกชัย อางควนิช. (2563). ระบบการสื่อสารทางการเงินด้วยแนวคิดเชิงเกมเพื่อส่งเสริมความตั้ง
มั่นในเป้าหมายของนักลงทุนรายย่อย. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 24(2), 91-104.
- AWS. (2023). *What is data preparation?*. Retrieved February 14, 2025, from
<https://aws.amazon.com/th/what-is/data-preparation/>
- ICHI. (2023). *Data analysis for Business*. Retrieved February 16, 2025, from
<https://www.jrit-ichi.com/cutting/2023/09/29/1868/>
- MGR Online. (2016). *The role of IR in communicating ESG issues*. Retrieved March
14, 2025, from <https://mgronline.com/management/detail/9590000085493>
- Timothy, W. C. (2007). *Crisis management and communications*. Retrieved March
14, 2025, from <http://www.instituteforpr.org/crisis-management-and-communications/>

กลยุทธ์สำหรับการเลือกใช้แนวทางและวิธีการ
ในการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ*
STRATEGIES FOR THE SELECTION OF APPROACHES AND METHODS
IN PROJECT WORK BREAKDOWN STRUCTURE

บัณฑิต สุนทรวิกรานต์

Bundit Soontornwigarn

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: bundit@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การกำหนดขอบข่ายงานโครงการ เป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารโครงการ ที่ผู้จัดการโครงการต้องระบุและจำแนกงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งจะทำให้ทราบว่าต้องทำงานหรือกิจกรรมอะไรและมากน้อยเพียงใด เทคนิคที่มีจะถูกนำมาใช้ คือ การจำแนกโครงสร้างงานโครงการ เมื่อใช้เทคนิคนี้ผู้จัดการโครงการมักประสบปัญหาในการเลือกใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการที่มีความแตกต่างกัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวบทความชิ้นนี้จึงพยายามสังเคราะห์ข้อเสนอจากนักวิชาการต่างประเทศซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจำแนกโครงสร้างงานโครงการและเสนอกลยุทธ์การเลือกใช้แนวทางและวิธีการในการจำแนกโครงสร้างงานที่เหมาะสมกับแต่ละโครงการ ผลการสังเคราะห์นำไปสู่กลยุทธ์ 2 ประการ คือ กลยุทธ์แรก ใช้คุณลักษณะของโครงการเพื่อพิจารณาเลือกใช้แนวทางการจำแนกโครงสร้างงาน ได้แก่ จุดเริ่มต้นการจำแนกประเภทโครงการที่มีความเหมาะสม ประสบการณ์ของผู้จัดการโครงการ ความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วมของทีมงาน การใช้ข้อมูลในอดีต การเชื่อมโยงกับโครงสร้างองค์กร การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความเสี่ยง และกลยุทธ์ที่สอง ใช้จุดเน้นของโครงการเพื่อพิจารณาเลือกใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการให้เหมาะสม ได้แก่ เน้นกิจกรรม เน้นเวลา เน้นวัตถุประสงค์ เน้นพื้นที่ เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะ และเน้นการผสมผสาน แนวทางเชิงกลยุทธ์ข้างต้นจะช่วยให้ผู้จัดการโครงการเกิดความเข้าใจและเลือกใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการได้

อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การวางแผนบริหารโครงการในด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การจำแนกโครงสร้างงาน; โครงการ

Abstract

Project scope definition is a critical project management process in which project managers identify and delineate the project's various tasks and activities, thereby determining the nature and extent of the required work. The Work Breakdown Structure (WBS) technique is frequently employed in this process. However, project managers often encounter difficulties in selecting the most suitable WBS methodology from a variety of options. To address this challenge, this article synthesized recommendations from international experts in the field, aiming to enhance understanding of WBS and propose strategies for selecting appropriate WBS approaches and methods for different projects. The synthesis yielded two strategic approaches: firstly, utilizing project characteristics such as project initiation, suitable project types, project manager experience, flexibility, team participation, historical data, alignment with organizational structure, promotion of creativity, and risk to guide the selection of WBS approaches; secondly, employing project focus to determine the most appropriate WBS methods, including activity, time, object, area, specialty, and mixed methods. These strategic guidelines assisted project managers in comprehending and effectively selecting WBS methods, thereby facilitating efficient project planning and management in other areas.

Keywords: Strategy; Work Breakdown Structure; Project

บทนำ

การกำหนดขอบข่ายงานโครงการ (Project Scope) เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารโครงการที่จะทำให้ทราบถึงขอบเขต (Boundary) ของโครงการ โดยส่วนมากจะนิยมใช้เทคนิคที่เรียกว่า การจำแนกโครงสร้างงานโครงการ (WBS : Work Breakdown Structure) เพื่อให้ผู้จัดการโครงการสามารถจำแนกงานเพื่อกำหนดขอบข่ายงานโครงการได้ และยังนำไปสู่การวางแผนโครงการด้านอื่นอีกมากมาย จึงอาจเรียกได้ว่า เทคนิคข้างต้นเป็นปฐมบทของการวางแผนบริหารโครงการทั้งหมด หรือ เป็นแผนเหนือแผนทั้งปวง (The Plan of All Plan) (Flick & Flick, 2023) ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญดั้งเดิมของการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ

ที่ผู้จัดการโครงการต้องพบ คือ ควรจะจำแนกโครงสร้างงานโครงการอย่างไร ซึ่งหากพิจารณาคำถามดังกล่าวแล้วเหมือนจะเป็นเรื่องง่ายในการตอบคำถาม แต่เมื่อเริ่มจำแนกโครงสร้างงานผู้จัดการมักประสบปัญหาในลักษณะคล้ายกันและเกิดคำถามข้างต้นขึ้นทันที สาเหตุเพราะแต่ละโครงการมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป (Unique) ตัวอย่างเช่น หากเป็นโครงการก่อสร้างถนนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายกับโครงการก่อสร้างถนนบนพื้นที่ราบลุ่มในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาย่อมมีความแตกต่างกันอย่างน้อย ได้แก่ ความลาดชัน ความยากง่ายงบประมาณ ช่วงเวลาและผู้รับเหมา เป็นต้น ฉะนั้น การเลือกวิธีการจำแนกโครงสร้างงานให้เหมาะสมจึงเป็นเรื่องยากในการจำแนกงานสำหรับผู้จัดการโครงการทั้งที่มีหรือไม่มีประสบการณ์ในการบริหารโครงการ ด้วยปัญหาข้างต้นบทความชิ้นนี้จึงมุ่งนำเสนอกลยุทธ์ที่จะช่วยให้ผู้จัดการโครงการเกิดความเข้าใจ และสามารถเลือกแนวทางและวิธีการจำแนกโครงสร้างงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ

หลักการพื้นฐานของการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ

การจำแนกโครงสร้างงานโครงการ คือ การระบุและจำแนกงานของโครงการออกเป็นส่วนย่อยลงไปเรื่อย ๆ ตามลำดับชั้นจนถึงระดับที่งานมีขนาดเพียงพอที่สามารถมอบหมายให้ดำเนินการได้ ซึ่งงานทั้งหมดจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงกันจนทำให้วัตถุประสงค์โครงการบรรลุผลสำเร็จ จึงถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โครงสร้างผลลัพธ์ (Deliverable Structure) (Ferraro, 2012) กระบวนการนี้จะช่วยตอบคำถามว่างานใดที่ต้องดำเนินการบ้าง ลักษณะงานเป็นอย่างไร และปริมาณมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้จัดการโครงการมองเห็นขอบเขตภาพรวมทั้งโครงการและกระจายความรับผิดชอบงานในโครงการได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งควบคุมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับงานในโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนบริหารโครงการในด้านอื่น เช่น การวางแผนโครงสร้างองค์กรโครงการ การมอบหมายผู้รับผิดชอบงานโครงการ แผนตารางเวลาการปฏิบัติงาน แผนการจัดการความเสี่ยง แผนการจัดการงบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้ในโครงการ แผนการควบคุมคุณภาพของโครงการ แผนการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ และ แผนการจัดการด้านเทคนิคเฉพาะสำหรับงานโครงการที่มีความซับซ้อน เป็นต้น ทั้งนี้การจำแนกโครงสร้างงานของโครงการนั้นไม่ได้มีหลักการหรือวิธีการที่ตายตัว เพราะแต่ละโครงการมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน เพื่อให้มีแนวทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้จัดการโครงการผู้เขียนจึงเรียบเรียงหลักการพื้นฐานขึ้นใหม่จากงานเขียนของ Favari (2023); Hanioglu (2023) และ Schwalbe (2014) มี 5 ประการ ได้แก่ 1. ครบถ้วน (Complete) คือ งานทั้งหลายที่ถูกจำแนกต้องเป็นไปตามกฎ 100% เมื่อนำงานทั้งหมดมารวมกันจะต้องครอบคลุมทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับโครงการ 2. ชัดเจน (Clear) คือ งานที่จำแนกต้องมีรายละเอียดชัดเจนทั้งระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ ค่าใช้จ่าย และผลลัพธ์

3. มอบหมายได้ (Assignable) คือ งานที่จำแนกต้องสามารถมอบหมายและระบุผู้รับผิดชอบได้
 4. ไม่ซ้ำซ้อน (Non-repetitive) คือ ขอบเขตงานต้องไม่มากหรือน้อยจนเกินไป จนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับงานอื่นในโครงการเดียวกัน 5. ตอบสนอง (Responsive) คือ งานที่จำแนกขึ้นมาทั้งหมดต้องสามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่วัตถุประสงค์ของโครงการตั้งไว้หรือส่งมอบผลผลิตได้

แนวทางในการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ (Approach) เปรียบเสมือนกับจุดเริ่มต้นของกระบวนการการจำแนกโครงสร้างงานโครงการทั้งหมด เพราะแต่ละแนวทางมีมุมมองต่อวิธีการจำแนกโครงสร้างที่แตกต่างกัน ซึ่งกระบวนการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการหนึ่ง ๆ จะอยู่ภายใต้แนวทาง 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แนวทางแบบบนลงล่าง (Top - Down) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลในเชิงลำดับชั้นของงาน ซึ่งจะเริ่มจำแนกโครงสร้างงานจากผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายหรือ ผลิตภัณฑ์ที่ต้องทำการผลิต หรือ กรอบทิศทางที่มีสภาพบังคับ (เป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของแผนที่โครงการรองรับอยู่) โดยพิจารณาว่าม้งานอะไรบ้างที่จำเป็นต้องทำเพื่อให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุผลสำเร็จ แล้วค่อย ๆ จำแนกแยกย่อยงานให้มีขนาดเล็กลงตามระดับชั้นต่าง ๆ คือ ระดับโครงการย่อย (Subproject) ระดับกลุ่มงาน (Work Packages) จนถึงระดับของตัวงาน (Task) ซึ่งสามารถมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติในระดับล่างรับผิดชอบและดำเนินการได้อย่างชัดเจน (Alam & Gühl, 2022) ทั้งนี้แนวทางแบบบนลงล่างมีลักษณะสำคัญ (Flick & Flick, 2023) คือ 1. เหมาะกับโครงการที่เราทราบถึงผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายชัดเจนแล้ว 2. เหมาะกับผู้จัดการโครงการที่มีประสบการณ์และมองภาพรวมได้ดี เพราะแนวทางนี้ค่อนข้างซับซ้อน ยืดหยุ่นน้อย และทุกงานต้องเชื่อมโยงกันด้วยหลักตรรกะเหตุผล 3. แนวทางนี้จะมีประสิทธิภาพหากมีข้อมูลของโครงการในลักษณะเดียวกันที่เคยจัดทำมาก่อน ซึ่งช่วยผู้จัดการโครงการจำแนกงานได้ง่ายขึ้น และ 4. ลำดับชั้นของโครงสร้างงานคล้ายกับโครงสร้างองค์การจึงเป็นประโยชน์ที่จะจำแนกงานและมอบหมายให้สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญตามบทบาทหน้าที่

2. แนวทางแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up) นิยมใช้กับโครงการใหม่และริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งไม่มีข้อมูลโครงการที่เคยทำในลักษณะเดียวกันมาก่อน และผู้จัดการโครงการยังไม่มีประสบการณ์น้อยในการจัดการโครงการ แนวทางนี้จึงไม่ได้เริ่มต้นด้วยการจำแนกงานโดยพิจารณาจากสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ เช่น จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์โครงการ แต่จะเริ่มต้นอย่างยืดหยุ่นด้วยการให้ผู้จัดการและทีมงานโครงการระดมความคิดจากข้อมูลเท่าที่มีเพื่อระบุกิจกรรมที่ต้องทำ ขั้นตอนต่อไปคือรวบรวมกิจกรรมทั้งหมดที่เสนอขึ้นมาและจัดกลุ่มกิจกรรม โดยให้รวมกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลลัพธ์เดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันเรียกว่า แพคเกจงาน สุดท้ายจึงตรวจสอบว่ากิจกรรมที่ระบุไว้ครบถ้วนและสามารถทำให้โครงการบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการครบถ้วนหรือไม่ (Kuster et al., 2023) แนวทางแบบล่างขึ้นบนมีลักษณะสำคัญ คือ

1. เหมาะสมกับโครงการริเริ่มหรือนวัตกรรมใหม่ เนื่องจากส่งเสริมความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรม และช่วยให้ทีมงานโครงการสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
2. เหมาะกับผู้จัดการโครงการที่ยังมีประสบการณ์ไม่มากนัก ได้รับฟังและเรียนรู้จากผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทำให้เข้าใจถึงความซับซ้อนและรายละเอียดของงานแต่ละส่วนได้อย่างลึกซึ้ง จึงช่วยลดข้อผิดพลาดและความเสี่ยงในการดำเนินงานโครงการ
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสามารถนำไปสู่แนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพได้ (Flick & Flick, 2023)

ระดับการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ นักวิชาการแต่ละท่านมีความเห็นในประเด็นเกี่ยวกับการจำแนกโครงสร้างงานโครงการแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก มีการระบุระดับการจำแนกที่แตกต่างกันไป นักวิชาการกลุ่มนี้อธิบายว่าโครงการที่ซับซ้อนจะประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวนมากทั้งโครงการย่อย งานที่เชื่อมโยงกัน และองค์ประกอบงาน การแบ่งโครงการออกเป็นองค์ประกอบที่เล็กลงในลักษณะชิ้นส่วนของงาน (Pieces of Work) ที่เรียกว่า กลุ่มงาน (Work Packages) จะทำให้จัดการได้ง่าย ดังนั้น จึงมุ่งเน้นการจำแนกโครงสร้างงานโครงการออกเป็นระดับที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้จัดการโครงการสามารถจำแนกโครงสร้างงานได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบกับระดับการจำแนกโครงสร้างงานของ Nicholas & Steyn (2021); Alam & Gühl (2022); Kuster et al. (2023) และ Pinto (2020) พบว่า แม้จะมีการแบ่งระดับขึ้นแตกต่างกันไปบ้าง แต่ส่วนใหญ่สองระดับแรกจะใกล้เคียงกัน คือ โครงการ (Project) และ โครงการย่อย (Sub-projects) ส่วนระดับที่สามารถให้ความสำคัญกับกลุ่มงาน (Work Packages) เป็นพิเศษ ส่วนระดับที่แยกย่อยงานลงไปมากกว่านี้อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปบ้าง แต่มักมีลักษณะเป็นงาน (Task) หรือกิจกรรม (Activities) ที่เป็นองค์ประกอบเล็กที่สุดจำแนกย่อยต่อไปไม่ได้อีก เพราะชัดเจนเพียงพอที่จะมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการได้อย่างอิสระ ที่น่าสนใจคือแนวคิดของ Pinto (2020) เขาเสนอวิธีการแบ่งระดับการจำแนกโครงสร้างงานโดยมุ่งเน้นไปที่ผลงานที่ส่งมอบและอธิบายว่าเป็นไปตามหลักตรรกของลำดับขั้นสำหรับการจำแนกโครงสร้างงาน (the Logic of Hierarchy for WBS) ได้แก่ระดับที่ 1 โครงการ (Project) ระดับที่ 2 ผลงานหลักที่ส่งมอบได้ (Deliverable) ระดับที่ 3 ผลงานย่อยที่ส่งมอบได้ (Sub Deliverable) และระดับที่ 4 ชุดงาน (Work Package) ดังนั้น จำนวนระดับขั้นที่ต้องแบ่งย่อยเพื่อให้ได้กลุ่มงานนั้น ขึ้นอยู่กับความยากง่ายในการมอบหมายและจัดการ ซึ่งหากมีการแบ่งระดับชัดเจนก็จะเป็นผลดีต่อการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ

กลุ่มที่สอง ไม่ได้ระบุจำนวนระดับที่ต้องจำแนกโครงสร้างงาน นักวิชาการในกลุ่มนี้ไม่ได้แนะนำว่าจะต้องจำแนกโครงสร้างงานโครงการออกเป็นกี่ระดับ แต่อธิบายว่าขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของโครงการ เพราะระดับโครงสร้างงานโครงการจะถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการ

แบ่งย่อยผลงานออกเป็นชิ้นส่วนที่เล็กลงอย่างต่อเนื่อง ยิ่งโครงการมีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากก็อาจจำแนกงานของโครงการให้มีระดับชั้นและองค์ประกอบมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะจำแนกโครงสร้างงานโครงการเป็นกี่ระดับก็ตาม แต่เมื่อรวมผลงานทั้งหมดเข้าด้วยกันจะต้องครอบคลุมผลลัพธ์ทั้งหมดของโครงการ และต้องอธิบายให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการทุกคนสามารถเข้าใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Project Management Institute (2018) ที่ระบุว่าความซับซ้อนและขนาดของโครงการจะเป็นตัวกำหนดระดับการจำแนกโครงสร้างงาน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการควบคุมโครงการอีกด้วย อย่างไรก็ตามการจำแนกงานย่อยที่มากเกินไปอาจนำไปสู่การจัดการที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการใช้ทรัพยากรและการดำเนินงาน อีกทั้งยังทำให้รวบรวมข้อมูลของการจำแนกโครงสร้างงานในระดับต่าง ๆ ยากขึ้น Favari (2023) อธิบายสนับสนุนว่า การจำแนกโครงสร้างงานโครงการไม่มีการแบ่งระดับที่ตายตัว ทีมงานโครงการสามารถปรับแบ่งได้ตามความเหมาะสมและความสะดวกของทีมและผู้เกี่ยวข้อง

การสังเคราะห์เทคนิควิธีการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ

ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อเสนอของ Golany & Shtub (2001); Taylor (2003); Ferraro (2012); Alam & Gühl (2022); Favari (2023); Kuster et al. (2023) และ Flick & Flick (2023) เกี่ยวกับวิธีการจำแนกโครงสร้างงานเพื่อค้นหาจุดเน้นของแต่ละวิธีการที่มีร่วมกันดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งจะนำไปสู่การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในหัวข้อที่ 4 ต่อไป

ตารางที่ 1 : แสดงการสังเคราะห์วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการจากข้อเสนอของนักวิชาการ

ประเภทวิธีการจำแนก โครงสร้างงานโครงการ (Type of WBS)	Function/ Activity/ Organizational	Process	Object/ Product	Cost	The Geographical	Contract	Phases	Life Cycle	Technology	Mixed
ชื่อนักวิชาการ	Activity	time	Object	special	areas	time	time	time	special	Mixed
Golany & Shtub (2001)	×	×	×	×	●	×	×	●	●	×
Taylor (2003)	●	×	●	●	●	×	●	×	×	×
Ferraro (2012)	×	×	●	×	×	×	●	×	×	×
Alam & Gühl (2022)	●	●	●	×	×	×	×	×	×	●
Favari (2023)	●	×	●	●	●	●	●	×	×	×
Kuster et al. (2023)	●	●	●	×	×	×	×	×	×	●
Flick & Flick (2023)	●	×	●	×	×	×	●	×	×	×

หมายเหตุ: เป็นตารางที่ผู้เขียนสังเคราะห์ขึ้นจากข้อเสนอของนักวิชาการที่มีรายชื่อในตารางข้างต้น

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์วิธีการจำแนกโครงสร้างงานของนักวิชาการชี้ให้เห็นจุดเน้นที่สอดคล้องกันอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงสามารถจัดกลุ่มวิธีการเหล่านั้นตามจุดร่วมขึ้นใหม่

ได้เป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสมกับลักษณะโครงการที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายโดยลำดับต่อไป

กลุ่มที่ 1 เน้นกิจกรรม (Activity) จุดเน้นของวิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการที่มีร่วมกัน คือ เน้นการจำแนกแยกย่อยงานบนพื้นฐานการให้ความสำคัญกับกิจกรรม จึงง่ายต่อการมอบหมายงานส่วนต่าง ๆ ให้กับสมาชิกโครงการรับผิดชอบไปปฏิบัติให้สำเร็จ วิธีการในกลุ่มนี้จะเหมาะสมสำหรับโครงการที่เน้นการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราว (Event) ไม่ได้เน้นระยะเวลายาวนานในการจัดทำโครงการ เช่น โครงการสัมมนา โครงการจัดงานเทศกาลตามวัฒนธรรม โครงการศึกษาดูงาน โครงการฝึกอบรมระยะสั้น โครงการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ เป็นต้น ประกอบด้วย 3 วิธีการ คือ

1. การจำแนกงานตามบทบาทหน้าที่ (Function-Oriented WBS) คือ การจำแนกงานหรือกิจกรรมของโครงการให้สอดคล้องเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกทีม โดยต้องพิจารณาว่าภายใต้โครงการจะแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างไรบ้าง บทบาทหน้าที่เหล่านี้ คือ งานที่สมาชิกต้องทำซึ่งอาจเป็นหน้าที่ในการทำกิจกรรมอะไรบางอย่าง วิธีการเขียนชื่อของงานในแต่ละระดับชั้นมักจะใช้คำกริยาแล้วเปลี่ยนเป็นคำนามเพื่อช่วยในการช่วยอธิบายและจำแนกงาน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด การตกแต่ง และการซักผ้า เป็นต้น เราจึงเรียกว่าการจำแนกงานตามบทบาทหน้าที่

2. การจำแนกงานตามกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ (Activity-Oriented WBS) คือ วิธีนี้เน้นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ จึงทำให้เห็นกิจกรรมของทั้งหมดชัดเจนและสามารถติดตามความคืบหน้าของแต่ละกิจกรรมได้ดี แต่อาจมีข้อเสียในเรื่องการมองข้ามผลลัพธ์หรือสิ่งที่ส่งมอบของโครงการ จึงทำให้อาจจำแนกงานโครงการจนมีกิจกรรมมากเกินไปจนความจำเอนแต่ไม่ทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ ตัวอย่างการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการพัฒนาซอฟต์แวร์อาจจำแนกออกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การออกแบบ การจัดหา (ฮาร์ดแวร์ที่จำเป็น) การผลิต และการติดตั้ง เป็นต้น

3. การจำแนกงานตามโครงสร้างขององค์กร (Organizational-Oriented WBS) คือ การมุ่งเน้นจำแนกโครงสร้างงานโครงการให้สอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กรที่มีอยู่ เพื่อให้การจัดกลุ่มกิจกรรมสามารถมอบหมายความรับผิดชอบให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของทีมงานในแผนกต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงสร้างองค์กร (มักจะคล้ายกับข้อ 1 เพราะการออกแบบ มักจะทำโดยแผนกออกแบบ)

กลุ่มที่ 2 เน้นเวลา (Time) วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการในกลุ่มนี้มีจุดเน้นในเรื่องลำดับเวลาและช่วงเวลาของงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นจำแนกโครงสร้างงานโครงการตามลำดับเวลาทำงานต้องถูกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เหมาะกับโครงการระยะเวลายาว โดยกลุ่มนี้ประกอบด้วยวิธีการย่อย 4 วิธีการดังนี้

1. การจำแนกงานตามกระบวนการ (Process-Oriented WBS) จะมุ่งจำแนกโครงสร้างงานตามกระบวนการและขั้นตอนของโครงการ โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ เป็นลำดับขั้น และโครงสร้างงานแต่ละขั้นจะเชื่อมต่อกันด้วยลำดับเวลา (A Chronological Order) เช่น โครงการพัฒนาซอฟต์แวร์ ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ ขั้นที่ 2 ออกแบบ และขั้นที่ 3 นำไปใช้งาน เป็นต้น ซึ่งการจำแนกโครงสร้างงานจะแสดงขั้นตอนเหล่านั้นตามลำดับที่เกิดขึ้นจริง

2. การจำแนกงานตามสัญญา (Contract-oriented WBS) จะเริ่มต้นจากการพิจารณาตัวสัญญาของโครงการซึ่งหากแบ่งสัญญาออกเป็นส่วน ๆ อย่างชัดเจนและมีการจ่ายค่าจ้างตามผลงานในแต่ละช่วงสัญญาเป็นงวดงาน โดยการจำแนกโครงสร้างงานโครงการตามงวดงานในสัญญาจะช่วยให้จัดการงานและการจ่ายค่าจ้างสามารถทำได้ง่ายขึ้น

3. การจำแนกงานตามช่วงระยะเวลา (Phases-oriented WBS) เป็นการจำแนกงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอิงตามระยะเวลา (Phase) แต่ละช่วงเวลามีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงและงานที่ต้องปฏิบัติ จึงช่วยให้จัดการและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรตามระยะเวลาได้อย่างเหมาะสม เพราะมีลำดับเวลาและกิจกรรมที่ต้องทำชัดเจน อีกทั้งยังติดตามและประเมินความก้าวหน้าได้ง่าย ทำให้มั่นใจได้ว่างานและกิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินการได้ถูกต้องตามลำดับเวลาที่กำหนดไว้ มักใช้วิธีนี้กับโครงการขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อน

4. การจำแนกงานตามวงจรชีวิตของโครงการ (A WBS Based on Project Life Cycle) เหมาะกับบางองค์การที่ต้องจัดการกิจกรรมตามลำดับเวลา หรือโครงการที่แบ่งงานให้ผู้รับเหมาช่วงหลายราย โดยแต่ละรายรับผิดชอบงานในระยะเวลาที่ต่างกัน เช่น โครงการก่อสร้างโรงงาน อาจแบ่งงานให้ผู้รับเหมาช่วงหลายราย ได้แก่ ผู้รับเหมาการออกแบบ ผู้รับเหมาก่อสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ทั้งนี้ความแตกต่างกับวิธีการอื่น คือ การจำแนกโครงสร้างงานจะแบ่งตามขั้นตอนหลักตามวงจรชีวิตของแต่ละโครงการ ข้อดี คือ ช่วยให้เห็นภาพรวมของโครงการตามลำดับเวลา ติดตามความคืบหน้าของแต่ละขั้นตอนได้ง่ายเพราะแบ่งงานเป็นช่วงตามระยะเวลา แต่ข้อเสีย คือ ไม่เหมาะกับโครงการที่มีความซับซ้อนสูง และอาจทำให้มองข้ามความเชื่อมโยงระหว่างงานในแต่ละขั้นตอน

กลุ่มที่ 3 เน้นวัตถุ (Object) หรือเน้นผลิตภัณฑ์ (Product) วิธีการจัดแบ่งโครงสร้างงานในกลุ่มนี้เน้นการแบ่งงานตามส่วนประกอบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการผลิตเพื่อส่งมอบให้กับโครงการ ผลลัพธ์คือหากงานทุกอย่างเสร็จสิ้นจะได้ชิ้นส่วนต่าง ๆ เมื่อประกอบกันขึ้นจะกลายเป็นผลิตภัณฑ์ของโครงการ เช่น โครงการผลิตรถยนต์ต้นแบบ ในการผลิตรถยนต์จะมีส่วนประกอบต่าง ๆ อาทิ เครื่องยนต์ ระบบส่งกำลัง ตัวถังรถ ล้อ ฯลฯ ซึ่งวิธีการจำแนกงานจะจำแนกตามชิ้นส่วนต่าง ๆ ของรถยนต์และจัดกลุ่มงานตามชิ้นส่วนที่ต้องผลิต ชิ้นส่วนใดอยู่ในระบบเดียวกันก็จัดได้ด้วยด้วยกัน เช่น ช่วงล่าง ภายใน เป็นต้น วิธีการนี้เหมาะสมกับโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โครงการสร้างเครื่องจักร ฯลฯ

กลุ่มที่ 4 เน้นพื้นที่ (Areas) วิธีการในกลุ่มนี้จะเน้นจำแนกโครงสร้างงานโดยอิงตามสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Geographical Type) ส่วนใหญ่เป็นโครงการระดับนานาชาติที่จำเป็นต้องดำเนินการในหลายพื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่ใช้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการที่แตกต่างกันไป เช่น โครงการสร้างโรงงานผลิตสินค้าที่จำแนกโครงสร้างงานโครงการตามพื้นที่ เช่น สาขามิลาน สาขาชิคาโก สาขาบังกลอร์ หรืออาจเรียกว่าเป็นการแบ่งโครงการย่อยก็ได้ โดยผู้จัดการโครงการย่อยในแต่ละพื้นที่ต้องรับผิดชอบงานทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับการสร้างโรงงานของตนเอง ซึ่งแต่ละโครงการย่อยจะดำเนินกิจกรรมที่คล้ายกัน การแบ่งงานตามภูมิศาสตร์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการจัดการโครงการระหว่างประเทศที่มีสถานที่ตั้งหลายแห่ง โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ในแต่ละสถานที่ที่แตกต่างกันมาก จะช่วยให้ผู้จัดการโครงการสามารถมอบหมายความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจนและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ท้องถิ่นได้ดี เหมาะสมกับแนวทางการจัดการแบบกระจายอำนาจ เพราะผู้จัดการโครงการย่อยในแต่ละพื้นที่จะได้รับอำนาจจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของตนอย่างเต็มที่

กลุ่มที่ 5 เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Special) จุดเน้นของวิธีการที่มีร่วมกันอย่างชัดเจน คือ การจำแนกงานตามลักษณะเฉพาะที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานโครงการค่อนข้างสูง ประกอบไปด้วย 2 วิธีการย่อย ดังนี้

1. การจำแนกโครงสร้างงานตามเทคโนโลยี (A WBS Based on Technology) เป็นวิธีจำแนกโครงสร้างงานโดยอิงตามเทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการ เนื่องจากงานในโครงการต้องใช้ระดับความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูงจึงจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญมารับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ในการรักษามาตรฐานคุณภาพและประสิทธิภาพ การจำแนกโครงสร้างงานในลักษณะนี้เหมาะกับโครงการที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีสูง โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับภาคเทคโนโลยีขั้นสูงที่ใช้ในทางเศรษฐกิจและเหมาะกับโครงสร้างองค์กรที่แบ่งเป็นแผนกตามความเชี่ยวชาญเฉพาะให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีของโครงการ ประเภทโครงการที่เหมาะสม ได้แก่ โครงการพัฒนาซอฟต์แวร์ โครงการพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ โครงการพัฒนาระบบเครือข่าย 5G เป็นต้น

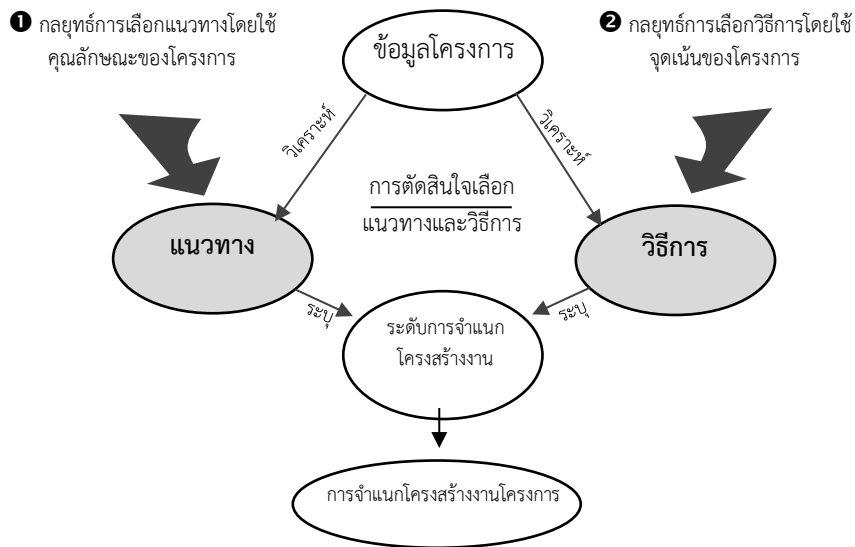
2. การจำแนกโครงสร้างงานตามโครงสร้างต้นทุนของบริษัท (By Cost Structure) นิยมใช้ในบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อให้โครงสร้างงานโครงการสอดคล้องกับการควบคุมการจัดการจึงแบ่งโครงการออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามประเภทของต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับแต่ละส่วนงาน ทำให้สามารถติดตามและควบคุมต้นทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่มีงบประมาณจำกัด ซึ่งจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการต้นทุน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการได้ถูกต้องและจัดการให้สอดคล้องกับต้นทุน เช่น โครงการขยายสาขาธุรกิจ อาจจำแนกตามต้นทุน คือ ต้นทุนการจัดหาที่ดินและอาคาร ต้นทุนการก่อสร้างและตกแต่ง ต้นทุนอุปกรณ์ ต้นทุนสินค้าคงคลังและต้นทุนการตลาด

กลุ่มที่ 6 เน้นการผสมผสาน (Mixed) มักใช้กับโครงการที่มีความซับซ้อนสูงมากจนไม่สามารถจำแนกโครงสร้างงานโครงการได้ด้วยวิธีการเดียว จึงจำเป็นต้องผสมผสานหลายวิธีการเพื่อจำแนกงานที่อยู่ภายใต้โครงสร้างงานเดียวกัน เช่น โครงการพัฒนาระบบขนส่งอัจฉริยะ ซึ่งต้องดำเนินการในหลายพื้นที่และใช้เทคโนโลยีเฉพาะหลายประเภท อาจต้องใช้อย่างน้อย 2 วิธีการ คือ โครงสร้างงานระดับที่ 1 ใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานตามภูมิศาสตร์ (Geographical Type) เพื่อแบ่งงานออกตามพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่กรุงเทพมหานคร พื้นที่ปริมณฑล พื้นที่ภาคตะวันออก เป็นต้น จากนั้นใน ระดับที่ 2 จึงใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการตามเทคโนโลยี (A WBS Based on Technology) เพื่อจำแนกงานของแต่ละพื้นที่ในระดับที่ 1 ออกเป็นงานย่อย ๆ ตามเทคโนโลยีที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น พื้นที่กรุงเทพมหานคร แบ่งงานเป็นระบบกล้องวงจรปิดอัจฉริยะ ระบบเซ็นเซอร์ตรวจจับการจราจร และระบบควบคุมสัญญาณไฟจราจร เป็นต้น ดังนั้นวิธีการนี้จะนำจุดเด่นของการจำแนกโครงสร้างงานแต่ละวิธีการมาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองความซับซ้อนในการจัดการงานของโครงการให้เหมาะสมนั่นเอง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาและสังเคราะห์ข้อเสนอของนักวิชาการหลายท่านในหัวข้อก่อนหน้านี้จะสรุปเป็นภาพที่ 1 กลยุทธ์สำหรับการเลือกใช้แนวทางและวิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ โดยอธิบายได้ว่าในขั้นตอนการจำแนกโครงสร้างงานเมื่อผู้จัดการโครงการพบปัญหาในการเลือกใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการที่มีความแตกต่างกันและเกิดคำถามว่า จะเลือกแนวทางและวิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการให้เหมาะสมได้อย่างไร การแก้ไขปัญหาและตอบคำถามข้างต้นนั้นสิ่งแรกที่ผู้จัดการโครงการต้องดำเนินการ คือ การรวบรวมข้อมูลโครงการ (Project Data) ทั้งที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลจากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อวิเคราะห์ว่าจะเลือกใช้การจำแนกโครงสร้างงานตามแนวทางแบบบนลงล่างหรือแนวทางแบบล่างขึ้นบนจึงจะเหมาะสม และเมื่อเลือกแนวทางแล้วจะใช้วิธีการใดจำแนกโครงสร้างงาน จากที่กล่าวมาเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวิธีการจำแนกโครงสร้างงานให้เหมาะสมจะมี 2 กลยุทธ์สำคัญเข้ามาช่วย คือ กลยุทธ์ที่ 1 ใช้คุณลักษณะ (Characteristic) ของโครงการเพื่อพิจารณาเลือกใช้แนวทางการจำแนกโครงสร้างงาน (Approach) และกลยุทธ์ที่ 2 ใช้จุดเน้น (Focus) ของโครงการพิจารณาเลือกใช้วิธีการจำแนกโครงสร้างงานโครงการให้เหมาะสม (Method) ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การเลือกใช้แนวทางและวิธีการในการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ

สำหรับการเลือกแนวทางการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการนั้น ผู้จัดการโครงการต้องตัดสินใจเลือกใช้แนวทางแบบบนลงล่าง หรือ แบบล่างขึ้นบน ซึ่งอาจเป็นเรื่องยาก แต่การเลือกแบบมีกลยุทธ์จะช่วยให้ง่ายขึ้น ทั้งนี้กลยุทธ์ที่ 1 จะช่วยให้ผู้จัดการโครงการมีประเด็นวิเคราะห์ที่ชัดเจน โดยกลยุทธ์สำคัญคือการวิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะของโครงการเพื่อค้นหาว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางใดมากที่สุด ซึ่งมี 10 ประเด็นที่ต้องวิเคราะห์ จึงจะสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมมาใช้จำแนกโครงสร้างงานได้ แต่เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นจะขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์บางประเด็น เช่น จุดเริ่มต้น ทิศทางการจำแนกงาน ประเภทโครงการ เป็นต้น คือ ในประเด็นข้างต้นอาจเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ว่าโครงการให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมมากกว่ากัน (จุดเริ่มต้น) โครงการถูกกำหนดด้วยกรอบทิศทางบางอย่างที่ต้องเชื่อมโยงให้สอดคล้องหรือไม่ (ทิศทางการจำแนกงาน) และโครงการที่จะจำแนกงานเป็นโครงการประเภทใด ซึ่งหากวิเคราะห์แล้ว พบว่า โครงการมีคุณลักษณะเฉพาะที่ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์โครงการ โดยเป็นโครงการภาครัฐซึ่งระบุผลลัพธ์ที่ต้องการไว้อย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปีซึ่งเป็นกรอบทิศทางบังคับให้ต้องจำแนกงานจากวัตถุประสงค์โครงการในภาพรวมลงไปสู่รายละเอียดงานย่อย ๆ ดังนั้น คุณลักษณะเฉพาะเช่นนี้จะเหมาะสมกับแนวทางแบบบนลงล่างมากกว่าแบบล่างขึ้นบน เพราะ มีจุดเริ่มต้นจากวัตถุประสงค์โครงการ มีทิศทางการจำแนกงานจากภาพรวมสู่รายละเอียด และเป็นโครงการภาครัฐที่ต้องการผลลัพธ์ชัดเจน ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดสอดคล้องกับแนวทางแบบบนลงล่าง ทั้งนี้การยกตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงการวิเคราะห์บางประเด็นเท่านั้น ในทางปฏิบัติจริงควรวิเคราะห์

ให้ครบทั้ง 10 ประเด็น จะเห็นได้ว่า ตารางที่ 2 จะเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญภายใต้กลยุทธ์นี้ ที่ผู้จัดการโครงการต้องใช้วิเคราะห์และตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมนั่นเอง

ตารางที่ 2 เครื่องมือวิเคราะห์เพื่อเลือกใช้แนวทางการจำแนกโครงสร้างงานจากคุณลักษณะโครงการ

ประเด็นวิเคราะห์	แนวทางแบบบนลงล่าง (Top – Down)	แนวทางแบบล่างขึ้นบน (Bottom – Up)
1. จุดเริ่มต้น	- เริ่มจากวัตถุประสงค์ของโครงการ	เริ่มจากกิจกรรมที่จำเป็นต้องทำในโครงการ
2. ทิศทางการจำแนกงาน	- จากภาพรวมโครงการลงสู่รายละเอียด	จากกิจกรรมย่อยรวมสู่ภาพรวมโครงการ
3. ประเภทโครงการ	- โครงการที่มีผลลัพธ์ชัดเจน, โครงการภาครัฐ, โครงการที่มีข้อมูลในอดีต	โครงการริเริ่ม, โครงการนวัตกรรม, โครงการที่มีความไม่แน่นอนสูง
4. ผู้จัดการโครงการ	- มีประสบการณ์และมองภาพรวมได้ดี	มีประสบการณ์ไม่มากนัก
5. ความยืดหยุ่น	- ค่อนข้างซับซ้อนและยืดหยุ่นน้อย	ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์
6. การมีส่วนร่วมของทีมงาน	- ทีมงานอาจมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่า	ทีมงานพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในระดับสูง
7. ข้อมูลในอดีต	- มีข้อมูลโครงการที่เคยทำมาเป็นแนวทาง	ไม่มีข้อมูลโครงการในอดีต
8. การเชื่อมโยงโครงสร้างองค์กร	- อิงอาศัยโครงสร้างองค์กรเพื่อมอบหมายงาน	ไม่จำเป็นต้องอิงอาศัยโครงสร้างองค์กร
9. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	- มีข้อจำกัดในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม
10. ความเสี่ยง	- มีความเสี่ยงในการมองข้ามรายละเอียด	มีความเสี่ยงในการขาดภาพรวมของโครงการ

ส่วนการเลือกวิธีการจำแนกโครงสร้างงานนั้นมีหลากหลายวิธีเป็นอย่างมาก จนอาจทำให้สับสนและยากที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมได้ จึงต้องอาศัยกลยุทธ์ที่ช่วยทำให้เกิดความชัดเจนในการตัดสินใจเลือก ทั้งนี้กลยุทธ์ที่ 2 จะช่วยให้ผู้จัดการโครงการตัดสินใจเลือกวิธีการจำแนกโครงสร้างงานได้ด้วยการวิเคราะห์จุดเน้นจากข้อมูลโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่มักปรากฏอยู่ในเอกสารแนวคิดโครงการ (Project Idea) หรือ ข้อเสนอโครงการ (Project Proposal) ในหัวข้อต่าง ๆ เช่น ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ช่วงระยะเวลา พื้นที่ดำเนินงาน ผลที่คาดว่าจะได้รับ เป็นต้น นอกจากนี้รายงานผลการศึกษาความเป็นไปได้จะแสดงให้เห็นเทคนิคและความเชี่ยวชาญเฉพาะที่ต้องใช้ในโครงการอีกด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นจะทำให้เข้าใจว่าจุดเน้นของโครงการในเชิงการดำเนินงานคืออะไร ทั้งนี้แต่ละวิธีการย่อมมีจุดเน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ เน้นกิจกรรม เน้นเวลา เน้นวัตถุ เน้นพื้นที่ เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะ และเน้นการผสมผสาน ดังนั้น การวิเคราะห์จุดเน้นจึงเป็นขั้นตอนสำคัญ เมื่อทราบจุดเน้นแล้วการเลือกวิธีการจำแนกโครงสร้างงานจะชัดเจนและง่ายขึ้น เพราะ วิธีการต่างๆ ถูกจัดกลุ่มตามจุดเน้นเดียวกัน เช่น กลุ่มที่เน้นกิจกรรม จะมีวิธีการจำแนกโครงสร้างงานให้เลือกใช้ 3 วิธี คือ การจำแนกงานตามบทบาทหน้าที่ การจำแนกงานตามกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ และ การจำแนกงานตามโครงสร้างขององค์กร ซึ่งช่วยลดความสับสนในการตัดสินใจได้ดี (วิธีการย่อยภายใต้จุดเน้นอื่นผู้เขียนได้จัดกลุ่มและนำเสนอไว้แล้วในหัวข้อที่ 3)

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นขอยกตัวอย่างโครงการก่อสร้างถนนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย สมมติว่าวิเคราะห์เอกสารโครงการแล้ว พบว่า จุดเน้นหลักคือกรอบเวลา เนื่องจากโครงการเริ่มช้าและต้องสร้างให้เสร็จก่อนหน้าฝนเพื่อลดความเสี่ยงจากอันตรายในระหว่างก่อสร้างทำให้มีระยะเวลาจำกัดมาก วิธีการในกลุ่มเน้นเวลาที่ควรเลือก คือ การจำแนกงานตาม

ช่วงระยะเวลา เพราะแต่ละช่วงเวลามีงานและเป้าหมายเฉพาะเจาะจงจึงจัดการและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรตามช่วงระยะเวลาได้อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ แต่หากเป็นโครงการจัดสัมมนาวิชาการที่มีจุดเน้นหลักคือกิจกรรม ควรเลือกวิธี การจำแนกงานตามกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เพราะเน้นให้เกิดกิจกรรม สรุปลงแล้วจะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ที่ 2 มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ วิเคราะห์เพื่อทราบจุดเน้นก่อนแล้วค่อยเลือกวิธีการที่เหมาะสมในจุดเน้นนั้น

ภายหลังจากที่ผู้จัดการโครงการใช้กลยุทธ์ทั้ง 2 เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางและวิธีการในการจำแนกโครงสร้างงานโครงการเรียบร้อยแล้ว จะนำไปสู่การกำหนดตรรกะในการแบ่งระดับการจำแนกโครงสร้างงานโครงการ (Define the Logic of Hierarchy Level) โดยอาจจะเลือกกำหนดจำนวนระดับชั้นไว้ล่วงหน้า หรือ ไม่กำหนดจำนวนระดับชั้นเพื่อความยืดหยุ่น จากนั้นผู้จัดการโครงการและสมาชิกทีมจะร่วมกันระดมสมองเพื่อระบุงานที่ต้องทำทั้งหมดและใช้แนวทาง และวิธีการตัดสินใจเลือกไว้เพื่อเริ่มต้นกระบวนการจำแนกโครงสร้างงานต่อไป

สรุป

เนื่องจากลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละโครงการทำให้ผู้จัดการโครงการต้องประสบปัญหาการเลือกใช้แนวทางและวิธีการในการจำแนกโครงสร้างงานของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวบทความชิ้นนี้เสนอกลยุทธ์สำคัญสองประการที่จะทำให้ท่านเข้าใจคุณลักษณะเฉพาะและจุดเน้นของโครงการเพื่อช่วยให้ท่านสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมโดยกลยุทธ์ข้างต้นมุ่งเน้นให้ท่านมีกรอบวิเคราะห์ที่ยืดหยุ่นเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทโครงการ ลดความสับสนในการเลือกใช้ และเลือกใช้ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทั้งนี้การเลือกใช้แนวทางและวิธีการที่สมเหตุสมผลย่อมนำไปสู่การจำแนกโครงสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักการพื้นฐาน คือ จำแนกงานได้ครบถ้วน ไม่ซ้ำซ้อน มอบหมายงานได้ชัดเจน และสนองตอบวัตถุประสงค์โครงการ เมื่อจำแนกโครงสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วผู้จัดการโครงการจะทราบขอบเขตของงานทั้งหมดที่ต้องดำเนินการ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขอบข่ายงานโครงการ (Project Scope) และนำไปสู่การวางแผนบริหารโครงการในด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Alam, D. & Gühl, U. (2022). *Project Management for Practice: A Guide and Toolbox for Successful Projects*. Berlin: Springer Nature.
- Favari, E. (2023). *Project Management: Leading Change in the Age of Complexity*. Cham: Springer Nature.
- Ferraro, J. (2012). *Project management for non-project managers*. New York: Amacom.

- Flick, M. & Flick, M. (2023). *Understanding practical project management: A guide for project work*. Cham: Springer Nature.
- Golany, B. & Shtub, A. (2001). *Work breakdown structure*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Hanioglu, M. N. (2023). *A cost based approach to project management: Planning and controlling construction project costs*. New York: Routledge.
- Kuster, J. et al. (2023). *Project Management Handbook: Agile-Traditional-Hybrid* (2nd ed.). Berlin: Springer Nature.
- Nicholas, J. M. & Steyn, H. (2020). *Project management for engineering, business and technology* (6th ed.). New York: Routledge.
- Pinto, J. K. (2020). *Project management: achieving competitive advantage*. Harlow: Pearson Education.
- Project Management Institute. (2018). *The standard for organizational project management (OPM)*. Pennsylvania: Project Management Institute, Inc.
- Schwalbe, K. (2014). *Information technology project management*. Boston: Cengage Learning.
- Taylor, M. D. (2003). *How to Develop Work Breakdown Structures*. Retrieved March 1, 2025, from <http://www.projectmgt.com>

การฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้ง*

RESTORATION AND CONSERVATION OF HISTORICAL AND CULTURAL LANDSCAPES FROM THE IMPACTS AND DAMAGES OF DROUGHT PROBLEMS

ชรินปกรณ์ วิชกำจร, สิริมาส ศรีขาว,
เรืองอุไร วรณโก, เอกชัย กิจเกษาเจริญ

Charinpakorn Witchakamjorn, Sirimas Sornskhaow,
Ruangurai Wannako, Ekachai Kitkasachroen

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: sirimas.s@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้ง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร โดยมุ่งวิเคราะห์ 3 ประเด็นหลักกล่าว คือ 1. การวิเคราะห์ความหมายของภัยแล้ง เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนนำเข้าสู่ประเด็นการศึกษา 2. สภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบปัญหาภัยแล้ง ซึ่งเป็นการอธิบายเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดปัญหามากที่สุดของชุมชน ซึ่งก็คือจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นและประกอบกับฝนไม่ตกตามฤดูกาล ตกน้อย ฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่มีแหล่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำน้อย และแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่มีจำนวนน้อยไม่สัมพันธ์กับปริมาณการใช้น้ำก็ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และ 3. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ผลการวิเคราะห์พบว่าควรเริ่มจากบริบทชุมชน องค์ความรู้ของชุมชนในการรับมือภัยแล้ง การดำเนินชีวิตและแนวทางการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น การประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาทำให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต การน้อมนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต การบูรณาการภูมิ

ปัญหาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อการจัดสรรน้ำ และการใช้ประโยชน์ พร้อมกับการใช้ประโยชน์เกื้อกูลกันของทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ทำลาย ซึ่งกันและกันก็จะทำให้สามารถลดผลกระทบและความเสียหายที่จะเกิดจากปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นได้

คำสำคัญ: การฟื้นฟู; การอนุรักษ์; ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม; ปัญหาร้ายแรง

Abstract

This academic articles of the restoration and conservation of historical and cultural landscapes from the impact and damage of drought, the analysis of documentary data focused on 3 main issues: 1. The analysis of the meaning of drought to provide readers with a preliminary understanding before entering the study topic. 2. The changes in historical and cultural landscapes from the impact of drought, which was an explanation of the changes that caused the most problems in the community, which were the increase in population and the unseasonal rain, less rain, and intermittent rain. In the area, there are few water storage areas and the number of water storage areas in the area were not related to the amount of water used, which affected the lives of people in the community, causing various problems, such as economic problems, social problems, and environmental problems. 3. The management approach to the restoration and conservation of historical and cultural landscapes from the impact and damage of drought to achieve sustainability. The analysis results were found that should start from the community context, the community's knowledge in coping with drought, the way of life and the way of life adjustments that were consistent with the problems that occur, the application of new concepts that were appropriate for life, the adoption of the principles of the Sufficiency Economy Philosophy as a framework for life, the integration of local wisdom that was consistent with traditions, culture, and way of life for water allocation and utilization. Along with the mutual utilization of natural resources without destroying each other, it will be possible to reduce the impact and damage that will result from the drought problem.

Keywords: Restoration; Conservation; Historical and Cultural Landscapes; Drought Problems

บทนำ

ปัญหาภัยแล้งเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากความผันแปรทางธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบกับการกระทำของมนุษย์ ส่งผลกระทบต่อภาวะขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการบริโภคและอุปโภค ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรซึ่งยังคงเป็นอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบท ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไข หรือป้องกันปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งหามาตรการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการนำน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรเสี่ยงภัยแล้ง เป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติหรือการปรับตัวในการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบทางลบจากภัยแล้ง โดยการบริหารจัดการปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของภัยแล้ง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนที่จะใช้ทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง เป็นการลดความถี่และความรุนแรงของภัยแล้ง ซึ่งภัยแล้งเป็นภัยธรรมชาติ การลดความถี่อาจทำได้ยาก แต่สามารถทำให้ความรุนแรงลดลงได้โดยให้มีปริมาณน้ำมากขึ้น โดยการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองในฤดู การงดหรือลดการเพาะปลูก และการปรับเปลี่ยนปฏิทินการเพาะปลูกเป็นการลดความล่าช้า หรือสภาวะการเปิดรับต่อความเสี่ยงภัยแล้งจากการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง พื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน โดยเฉพาะพื้นที่ทำนาควรติดตามข่าวสารแนวทางการบริหารจัดการน้ำจากกรมชลประทานว่ามีปริมาณน้ำต้นทุนที่สามารถทำนาได้หรือไม่ การประหยัดน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมทางการเกษตร ซึ่งเป็นการลดความเปราะบาง หรือลดปัจจัยที่ทำให้ขาดความสามารถในการรับมือกับภัยแล้ง การสร้างการรับรู้แก่เกษตรกรในเรื่องของภัยแล้ง เป็นการเพิ่มศักยภาพหรือขีดความสามารถในการรับมือกับภัยแล้ง เช่น ให้ทราบถึงพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งก่อนทำการเพาะปลูกในฤดูถัดไป มีการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ภัยแล้งในช่วงที่เกิดสภาวะแห้งแล้ง รวมถึงการรักษาพื้นที่ป่า โดยเฉพาะพื้นที่ป่าต้นน้ำ เป็นการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ให้เกิดการสะสมน้ำในดิน และน้ำใต้ดิน รวมทั้งการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ ช่วยชะลอการไหลของน้ำ ไม่ให้ไหลลงสู่ที่ต่ำเร็วและแรง (อังศุมา ก้านจักร และคณะ, 2562)

จากข้อมูลของคณะกรรมการแม่ข่ายน้ำโขง (MRC) ระบุว่า ปี พ.ศ. 2562 ในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ได้แก่ สปป. ลาว ไทย กัมพูชาและเวียดนาม ฤดูฝนเริ่มต้นช้าเกือบสองสัปดาห์ของช่วงเวลาปกติและสิ้นสุดเร็วกว่าปกติประมาณสามสัปดาห์ นอกจากนี้เหตุการณ์เอลนีโญ (El Niño) ทำให้อุณหภูมิต่ำและการระเหยของน้ำมากกว่าปกติ และทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภัยแล้งในปีดังกล่าวมากกว่าปกติเช่นกัน จากการวัดปริมาณความชื้นในดินโดยใช้ดาวเทียม Soil Moisture Active Passive (SMAP) ขององค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (The National Aeronautics and Space Administration: NASA) ซึ่งสามารถตรวจวัดปริมาณน้ำระดับผิวดินได้ในระดับ 5 เซนติเมตรหรือประมาณ 2 นิ้ว จากข้อมูลปริมาณน้ำในระดับผิวดินดังกล่าว นักวิทยาศาสตร์สามารถประเมินข้อมูลปริมาณน้ำที่อยู่ลึกลงไปใต้บริเวณรากของพืชได้ จะเห็นว่าความแห้งแล้งทำให้เกิดการรุกรานของน้ำเค็ม

ในแหล่งน้ำที่สำคัญบางพื้นที่ของประเทศไทยไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาน้ำ เช่น การเกษตร และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยมีน้ำจืดไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกไม่เพียงพอ (น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ และสุธินี ชูติมากุลทวี, 2565)

สำหรับบทความวิชาการฉบับนี้เป็นการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหากล้วยแล้ง โดยมีประเด็นสำคัญ คือวิเคราะห์ความหมายของกล้วยแล้ง การวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหากล้วยแล้ง และนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหากล้วยแล้ง เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการสร้างยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการบริหารน้ำ ลดผลกระทบและความเสียหายจากปัญหากล้วยแล้ง พร้อมกับเป็นแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มีความเหมาะสมในการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ และป้องกันผลที่จะเกิดกล้วยแล้งโดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของกล้วยแล้ง

สำหรับแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความหมายของกล้วยแล้งโดยมีนักวิชาการอธิบายไว้ กล่าวคือแนวคิดกล้วยแล้งเป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน จนก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชน (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2557) ซึ่งเกิดจากความแห้งแล้งของลมฟ้าอากาศ อันเกิดจากการที่มีฝนน้อยกว่าปกติ หรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เป็นระยะเวลาสั้นกว่าปกติ และครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้าง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ดื่มน้ำน้ำใช้ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขาดน้ำ ทำให้ไม่เจริญเติบโตตามปกติเกิดความเสียหายและความอดอยากทั่วไป ความแห้งแล้งเป็นภัยธรรมชาติประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ทุกปีโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางของประเทศไทย เพราะเป็นบริเวณที่อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เข้าไปไม่ถึง ทำให้เกิดความอดอยากแร้นแค้น ซึ่งหากปี ไตที่ไม่มีพายุเคลื่อนผ่านเลยก็จะก่อให้เกิดความแห้งแล้งรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากฝนทิ้งช่วงยาวนาน โดยกล้วยแล้งที่เกิดขึ้นทุกปี จะอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนต่อเนื่องถึงเดือนกรกฎาคม ในช่วงดังกล่าวพืชไร่ที่เพาะปลูกจะขาดน้ำ ได้รับความเสียหายมนุษย์ และสัตว์ขาดแคลนน้ำ ดื่มน้ำน้ำใช้ ส่งผลกระทบต่อการค้าเชิงรวมถึงด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ความรุนแรงจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ความชื้นในอากาศ ความชื้นในดิน ระยะเวลาที่เกิดความแห้งแล้ง และขนาดของพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง เป็นต้น (ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551) กล้วยแล้งเป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน ฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล จนก่อให้เกิดความแห้งแล้งและส่งผลกระทบต่อชุมชน มีสาเหตุจาก พายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านประเทศไทยน้อยหรือไม่ผ่าน

เข้ามาเลย ร่องความกดอากาศต่ำ มีกำลังอ่อน มรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีกำลังอ่อน เกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน หรือเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญรุนแรง ทำให้ฝนน้อยกว่าปกติ ทำให้ผลผลิตการเกษตรเสียหาย ขาดน้ำ เหี่ยวเฉา แห้งตายในที่สุด โรคพืชระบาด คุณภาพด้อยลงอุตสาหกรรมเกษตรเสียหาย ขาดแคลนอุปโภค บริโภค กระทบกับการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ สภาวะอากาศของฝนแล้งและมักเกิดช่วงครึ่งหลังเดือนตุลาคมถึงกลางพฤษภาคม สิ้นฤดูฝนถึงฤดูร้อน ฝนน้อยกว่าปกติในฤดูฝนและ ในช่วงปลายเดือนมิถุนายนถึงกลาง กรกฎาคม ฝนทิ้งช่วงมากกว่า 2 สัปดาห์ (จันทิมา เจริญผล, 2555)

นอกจากนี้ ภัยแล้งยังเป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่หนึ่งเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดภัยแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชน ภัยแล้งเกิดจากฝนแล้งและฝนทิ้งช่วง ซึ่งฝนแล้งเป็นภาวะปริมาณฝนตกน้อยกว่าปกติหรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ณ ที่นั้น ๆ หรือสภาวะระดับน้ำบนดินและใต้ดินลดลง หรือน้ำในแม่น้ำ ลำคลองน้อยลง การเกิดความแห้งแล้งมี 3 ลักษณะ คือ 1. สภาวะอากาศแห้งแล้ง จากการที่มีการระเหยของน้ำจากดินและพืชมากกว่าปริมาณน้ำฝนรายปี 2. สภาวะขาดน้ำจากการมีฝนตกน้อยเฉลี่ยต่ำกว่าปกติเป็นเวลานานต่อเนื่องกัน และ 3. สภาวะแห้งแล้งสำหรับการเกษตร จากการลดลงของปริมาณฝน ระดับน้ำใต้ดิน หรือความชื้นในดินจนพืชไม่สามารถดึงน้ำมาใช้ได้ (กุลวดี แก่นสันติสุขมงคล และคณะ, 2556) ภัยแล้งเป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่หนึ่งเป็นเวลานาน ฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล จนก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชน สำหรับภัยแล้งในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกิดจากฝนแล้งและทิ้งช่วง ซึ่งฝนแล้งเป็นภาวะปริมาณฝนตกน้อยกว่าปกติหรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลกับการเคลื่อนผ่านของพายุหมุนเขตร้อนน้อยกว่าปกติ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2551) ซึ่งเกิดจากความแห้งแล้งของลมฟ้าอากาศ อันเกิดจากการที่มีปริมาณฝนน้อยและฝนไม่ตกเป็นระยะเวลาและครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขาดน้ำไม่เจริญเติบโตได้ตามปกติ เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางรุนแรงต่อประชาชน โดยภัยแล้งเกิดจากสาเหตุ ดังนี้ 1. ฝนแล้ง หมายถึง สภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่มีฝนเลย ในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งตามปกติจะต้องมีฝน (ภาวะที่ปริมาณฝนตกน้อยกว่าปกติหรือไม่ตกต้องตามฤดูกาล) โดยขึ้นอยู่กับสถานที่และฤดูกาล ณ ที่นั้น ๆ และ 2. ฝนทิ้งช่วง หมายถึง ช่วงที่มีปริมาณฝนตกไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรติดต่อกันเกิน 15 วัน ในช่วงฤดูฝน เดือนที่มีโอกาสเกิดฝนทิ้งช่วงสูงสุดคือเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม และภัยแล้งหมายถึงความแห้งแล้งของลมฟ้าอากาศ อันเกิดจากการที่มีฝนน้อยกว่าปกติหรือฝนไม่ตก ต้องตามฤดูกาลเป็นระยะเวลานานกว่าปกติ และครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้างทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขาดน้ำทำให้ไม่เจริญเติบโตตามปกติ เกิดความเสียหายและความอดอยากทั่วไป

จากบริบทดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนสรุปได้ว่าภัยแล้งหมายถึงการขาดน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขาดน้ำดื่ม น้ำเพื่อการบริโภค หรือน้ำที่ใช้สำหรับเพาะปลูก ซึ่งก่อให้เกิดความ

เสียหายต่อการประกอบอาชีพ หรือส่งผลเสียหายต่อพืชพันธุ์ไม้ต่างๆ ขาดน้ำทำให้ไม่เจริญเติบโตตามปกติ เกิดความเสียหายและความอดอยากทั่วไป ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยทุกบริบท

สภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบ ภัยแล้ง

จากผลกระทบของภัยแล้งนั้นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก ประกอบกับส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมในชุมชนมากมาย ซึ่งสภาพทั่วไปและสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีความเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัญหาในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัญหามากที่สุดคือส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้น้ำในชุมชนเนื่องจากในชุมชนมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น และประกอบกับฝนไม่ตกตามฤดูกาล ตกน้อย ฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่มีแหล่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำน้อยและแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่มีจำนวนน้อยไม่สัมพันธ์กับปริมาณการใช้น้ำก็ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนไปด้วย กล่าวคือภัยแล้งไว้ว่าเป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน ฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล จนก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชนมีสาเหตุจาก พายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านประเทศไทยน้อยหรือไม่มีผ่านเข้ามาเลย ร่องความกดอากาศต่ำ มีกำลังอ่อน มรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีกำลังอ่อน เกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน หรือเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญรุนแรง ทำให้ฝนน้อยกว่าปกติ ทำให้ผลผลิตการเกษตรเสียหาย ขาดน้ำ เสียหาย แห้งตายในที่สุด โรคพืชระบาด คุณภาพด้อยลงอุตสาหกรรมเกษตรเสียหาย ขาดแคลนอุปโภค บริโภค กระทบกับการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ สภาวะอากาศของฝนแล้งและมักเกิดช่วงครึ่งหลังเดือนตุลาคมถึงกลางพฤษภาคม สันถุฝนถึงฤดูร้อน ฝนน้อยกว่าปกติในฤดูฝนและในช่วงปลายเดือนมิถุนายนถึงกลาง กรกฎาคม ฝนทิ้งช่วงมากกว่า 2 สัปดาห์ (จันทิมา เจริญผล, 2555) เช่นเดียวกับภัยแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชนสายทองอำเภอบำมอ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่เป็นจำนวนมากเนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรทำนาในฤดูแล้ง เมื่อเกิดภัยแล้งก็ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปด้วย (จำลอง โพธิ์บุญ, 2566) นอกจากนี้ ภัยแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าเกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่เกิดผลกระทบต่อการปลูกพืช เนื่องจากไม่มีน้ำในการประกอบอาชีพ แนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่คือ มีการปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก มีการจัดการแปลงพืชชนิดใหม่ ๆ ที่ใช้น้ำได้น้อยแต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือทำให้รายได้ที่เคยได้รับน้อยลง แต่เป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความอยู่รอด (พหล ศักดิ์คะทัศน์ และคณะ, 2566) ในพื้นที่บ้านเหล่าเกวียนหัก ตำบลบ้านพุ่ม อำเภอมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ก็เช่นกันภัย

แล้งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมากเนื่องจากกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่นั้นยังทำการปลูกพืชตามวิถีชุมชน และด้วยพื้นที่ภูมิประเทศของชุมชนมีลักษณะการลาดเอียงของพื้นที่จากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกคล้ายหลังเต่า มีลักษณะเป็นเนิน ทำให้เป็นเหตุของการเกิดปัญหาล้างใน ทุก ๆ ปีแต่ด้วยปัญหาล้างที่เริ่มหนักขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนจากภัยแล้งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรในชุมชน เมื่อไม่มีน้ำใช้ หรือนำในการทำเกษตรส่งผลให้พืชผลเสียหาย เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างเกิดขึ้น สิ่งที่ตามมาคือความต้องการขายที่ดินเพราะการทำเกษตรไม่พอเลี้ยงชีพ (กัญญาณัฐ จตุเทน, 2566)

ผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาล้าง สิ่งแรกที่พบคือการเคลื่อนย้ายแรงงานไปประกอบอาชีพอื่น ผลกระทบต่อการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง และในพื้นที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวรับมือกับภัยแล้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากภัยแล้งส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจเมื่อเกิดภัยแล้งจะส่งผลทำให้เกิดการสูญเสียผลผลิตด้านเกษตร ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทำให้ขาดแคลนน้ำเกิดโรคระบาดในสัตว์ สูญเสียความหลากหลายสายพันธุ์ รวมถึงผลกระทบด้านอุทกวิทยาทำให้ระดับน้ำและปริมาณน้ำลดลง พื้นที่ชุ่มน้ำลดลง ความเค็มของน้ำเปลี่ยนแปลงระดับน้ำในดินเปลี่ยนแปลง คุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงเกิดการกัดเซาะของดินไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพอากาศและสูญเสียทัศนียภาพ และผลกระทบด้านสังคม เมื่อเกิดภัยแล้งจะส่งผลกระทบในด้านสุขภาพอนามัย เกิดความขัดแย้งในการใช้น้ำและการจัดการคุณภาพชีวิตลดลง การย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2557) เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพต่ำและปริมาณลดลง ระบบนิเวศในพื้นที่เปลี่ยนแปลงทำให้ส่งผลกระทบต่อการอาศัยอยู่ของสัตว์ต่าง ๆ ในพื้นที่และเกิดปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ของคนในชุมชนลดลง (เศกสิน ศรีวิพัฒนานุกุลกิจ, 2553)

จากบริบทดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนสรุปได้ว่าปัญหาสำคัญที่พบจากการพัฒนาแหล่งน้ำ คือการก่อสร้างฝายแล้วไม่สร้างประตูระบายน้ำไว้ด้วย ทำให้มีตะกอนตกจมน้ำหน้าฝายมาก อีกทั้งทำให้ไม่สามารถระบายน้ำ จากโครงการชลประทานขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง ลงไปช่วยพื้นที่ตอนล่างที่อยู่ไกลออกไปที่มี ฝายปิดกั้นลำนํ้าอยู่เป็นระยะ ๆ ได้ เพราะจะต้องระบายน้ำลงไปเป็นปริมาณมาก เพื่อให้ล้นข้ามสันฝายที่มีระดับสูงออกไป เกิดการสูญเสียจากการระเหยเร็วขึ้น และการไหลบ่าแตกพุ่งออกไปปริมาณสูง ซึ่งหากมีประตูระบายน้ำก็จะระบายน้ำลงไปช่วยเหลือปริมาณน้อย ๆ ไม่ต้องให้แม่น้ำเต็มล้นน้ำเพราะเปิดประตูระบายน้ำได้

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบปัญหาล้าง

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาล้างนั้น ความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนร่วมกันวางแผนรับมือและแก้ไขสถานการณ์ภัยแล้งอย่างเร่งด่วน การวางแผนแก้ปัญหาเฉพาะ

หน้าในการดำเนินชีวิต และกำหนดมาตรการช่วยเหลือเบื้องต้นให้กับประชาชนในพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการจัดการภัยแล้ง กล่าวคือ การบริหารจัดการภัยแล้งทำได้โดยการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยพร้อมทั้งกำหนดมาตรการ ในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัย เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ในแต่ละช่วง โดยจัดตั้ง งบประมาณในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งปัญหาอุทกภัย ปัญหาภัยแล้งฝนทิ้งช่วง และปัญหาการระบาดของศัตรูพืช โดยมีการบริหารจัดการภัยแล้ง กล่าวคือการจัดการก่อนการเกิดภัยแล้ง เริ่มจากการจัดการระบบน้ำในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนต่าง ๆ จะต้องดูความสมดุลระหว่างน้ำท่วมกับน้ำขาดแคลน เพื่อให้การจัดการน้ำมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสำรวจปริมาณน้ำเก็บกักในแหล่งน้ำ ณ ช่วงสิ้นฤดูฝน และวางแผนการใช้น้ำให้ตลอดช่วงฤดูแล้ง (ประพันธ์ อัสวารี, 2555) โดยมีการเตือนภัยล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเพาะปลูกพืช เพื่อให้เกษตรกรได้มีการวางแผนให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่เพื่อกำหนดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำ พร้อมทั้งจัดระบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมและมีการสร้างระบบสูบน้ำและส่งทางท่อ การจัดการทั้งในด้านของทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ที่สอดคล้องกับภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ สภาพการอยู่อาศัยของประชากร รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการ เพื่อทำให้เกิดการประสานงาน และการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมีการลงทุนให้ระบบการพยากรณ์อากาศมีความแม่นยำมากขึ้นเทียบเท่ากับประเทศใหญ่ ๆ ในโลกที่มีศักยภาพในด้านนี้สูงมาก (ปราโมทย์ เตชะสุพัฒน์กุล, 2555) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนหลวงในพื้นที่ประสบภัยแล้ง

การจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนที่สอดคล้องกับภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่การส่งเสริมความรู้ วิถีชีวิตเกี่ยวกับการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย และการพัฒนาแก้มลิงหรือบ่อน้ำชุมชน กระจายไปทุกชุมชนเพื่อให้เกิดการรองรับน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปีน้อย กล่าวคือ มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง นโยบายสนับสนุนสินเชื่อเพื่อซื้อน้ำ และวางระบบพัฒนาแหล่งน้ำช่วยเหลือเกษตรกร ที่ประสบภัยแล้ง โดยพร้อมขยายเวลาชำระหนี้หากรายได้ได้รับความเสียหายมาก พื้นที่พื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้งโดยการส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มการปกคลุมดินโดยการปลูกพืชคลุมดินหรือปุ๋ยพืชสด และการปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินและพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาโดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตชลประทาน เพื่อให้ เกษตรกรใช้เก็บกักน้ำไว้ในฤดูแล้งและเป็นการช่วยเพิ่มระดับน้ำใต้ดินด้วย วิธีการแก้ปัญหาภัยแล้ง คือ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเช่น แจกน้ำ ให้ประชาชน ขุดเจาะน้ำ บาดาล สร้างศูนย์จ่ายน้ำ จัดทำ ฝนเทียม การแก้ปัญหาระยะยาวโดยพัฒนาลุ่มน้ำ เช่น สร้างฝาย เขื่อน ขุดลอกแหล่งน้ำ รักษาป่าและปลูกป่า ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดทำ และพัฒนาชลประทาน (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2557) การแก้ปัญหาภัยแล้ง คือ การติดตามสภาวะอากาศ พังค่าเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยา ฝึกซ้อมการป้องกันภัยพิบัติ เตรียมพร้อมรับมือ และวางแผนอพยพหากจำเป็น (ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551) และวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหาภัยแล้งอีกวิธีคือ การเตรียมเก็บน้ำ สะอาดเพื่อการบริโภคให้เพียงพอ ขุดลอก

คลอง และบ่อน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำ เพียงพอต่อครัวเรือนวางแผนการใช้น้ำอย่างประหยัด ทั้งเพื่อการบริโภคและเพื่อการเกษตร และควรใช้น้ำในช่วงเช้าและเย็นเพื่อลดอัตราการระเหยของน้ำ กำจัดวัสดุเชื้อเพลิงรอบที่ปัก เพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้า และการลุกลามเตรียมเบอร์โทรศัพท์หมายเลขฉุกเฉินต่าง ๆ หากพบเห็นการเกิดไฟฟ้าเนื่องจากภาวะแห้งแล้งให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ (ทิวา กมลเวช, 2554)

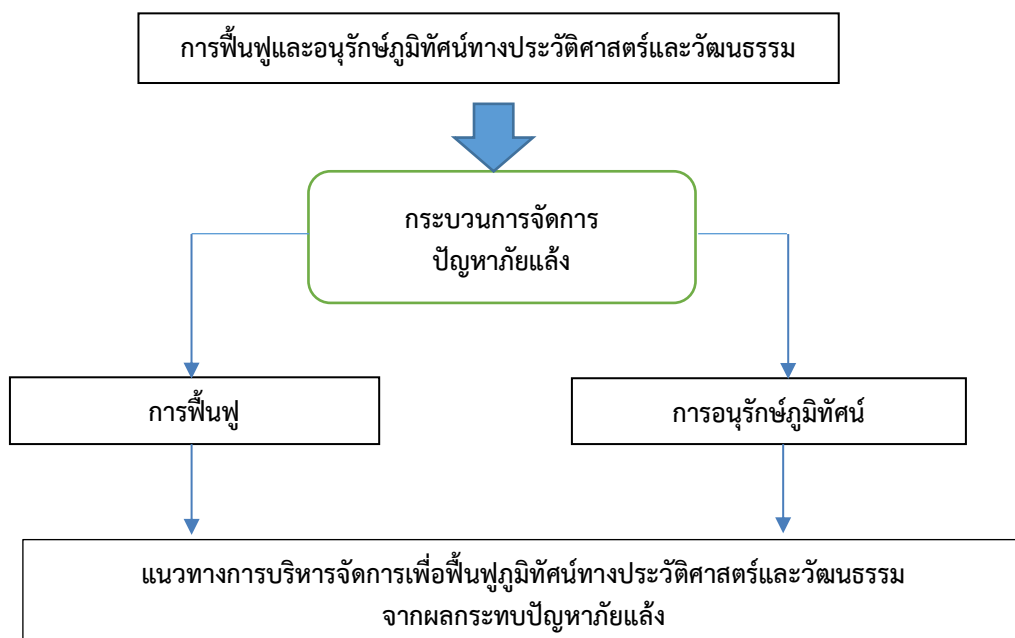
จากบริบทการศึกษาแนวทางการปรับตัวต่อผลกระทบจากภัยแล้งของชุมชนสายทองนั้น แนวทางในการบริหารจัดการและปรับตัวของชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เกิดการปรับตัวต่อปัญหาภัยแล้งและการบริหารจัดการน้ำได้แก่ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อให้ความรู้กับประชาชนในการประกอบอาชีพ การทำเกษตรแนวทางใหม่ การปรับตัวโดยใช้โคก หนอง นา โมเดลที่สืบสานวิถีชีวิตดั้งเดิมให้คงอยู่ โดยประยุกต์แนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต เช่น การปรับพื้นที่โคกให้เป็นนา ขุดสระเพื่อใช้เก็บน้ำ และคลองไส้ไก่เพื่อส่งน้ำ การปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยและปลูกผักแบบอินทรีย์ การปรับเปลี่ยนอาชีพหลังหมดฤดูทำนา เป็นต้น (จำลอง โพธิ์บุญ, 2566) นอกจากนี้ แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ก็เช่นกัน การจัดการน้ำสำหรับเกษตรกรผู้ใช้น้ำในภาวะภัยแล้งนั้นมีการปรับตัวคือลดปริมาณการใช้น้ำ โดยนำวัสดุคลุมดินมาใช้ เพื่อลดการระเหยของน้ำ เช่น พลาสติกสำหรับคลุมแปลงปลูก หรือใช้ฟางข้าวเพื่อให้ดินมีความชื้นยาวนานขึ้น จัดทำระบบควบคุมเวลาการให้น้ำเป็นเวลา การร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ การปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ทำการเพาะปลูกโดยเลือกสายพันธุ์ที่ทนทานต่อภัยแล้งมากขึ้นหรือใช้น้ำน้อยลง (พหล ศักดิ์คะทนต์ และคณะ, 2566) สำหรับแนวทางการบริหารจัดการที่ยั่งยืนนั้นแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวคิดในการบูรณาการความร่วมมือโดยทั่วไปจากชาวบ้านจะใช้วิธีการแบบเรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษโดยอาศัยแนวคิด วิธีการที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจากความสามารถและประสบการณ์สืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวยในการหล่อเลี้ยงชีวิต ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิต ที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านมาอย่างยาวนาน (พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์, 2568)

จากบริบทดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนสรุปได้ว่า การฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมต้องมีมาตรการรับมือที่เหมาะสมกับพื้นที่ เหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม โดยการสร้างความรู้ให้คนในชุมชนร่วมกันรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบอย่างไรบ้างต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมไปถึงร่วมกันพัฒนาและประกอบอาชีพที่สามารถทดแทนหรือสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแม้ในสภาวะที่เกิดปัญหาภัยแล้ง การตระหนัก

ร่วมกันในอนุรักษ์เส้นทางน้ำธรรมชาติ การจัดระบบการบริหารจัดการน้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ การสร้างฝายต้นน้ำและร่วมกันดูแลรักษา การปลูกพืชในฤดูแล้งที่ลดผลกระทบจากปัญหาน้ำน้อย ซึ่งทั้งหมดคือแนวคิดในการร่วมกันพัฒนาโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ดั้งเดิมและพร้อมกับสร้างระบบนิเวศต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์อีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบปัญหาภัยแล้ง

จากภาพสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการปัญหาภัยแล้ง มีรูปแบบที่ชัดเจนประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยการนำรถบรรทุกน้ำไปแจกจ่ายในพื้นที่ขาดแคลนน้ำเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อน มีการขุดบ่อบาดาลสร้างระบบประปาหมู่บ้าน สร้างฝายชะลอน้ำ และการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ
2. แนวทางในการจัดการปัญหาภัยแล้งตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย แนวทางการจัดการและการสร้างความร่วมมือด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน กระบวนการฟื้นฟูด้วยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทำกิจกรรมส่วนรวมเพื่อพัฒนาสังคม

3. แนวทางการจัดการด้านธรรมชาติ สนับสนุนการสร้างป่าชุมชนและส่งเสริมให้เป็นแหล่งศึกษาป่าธรรมชาติ ชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้ตามข้อตกลงร่วมกัน เน้นรักษาพื้นที่ป่าที่มี

4. แนวทางการจัดการด้านเทคโนโลยี ใช้เครือข่ายโซเชียลเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์สำหรับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม

สรุป

สำหรับการศึกษาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้ง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารที่ได้อธิบายความหมายของภัยแล้ง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน และสรุปได้ว่า 1. บริบทของภัยแล้งหมายถึงการขาดน้ำในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการขาดน้ำดื่ม น้ำเพื่อการบริโภคหรือน้ำที่ใช้สำหรับเพาะปลูก ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบอาชีพ หรือส่งผลเสียหายต่อพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขาดน้ำทำให้ไม่เจริญเติบโตตามปกติ เกิดความเสียหายและความอดอยากทั่วไป ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยทุกบริบท 2. สภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบปัญหาภัยแล้ง มีความเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัญหาในพื้นที่มากที่สุด คือส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้น้ำในชุมชนเนื่องจากในชุมชนมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นและประกอบกับฝนไม่ตกตามฤดูกาล ตกน้อย ฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่มีแหล่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำน้อยและแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่มีจำนวนน้อยไม่สัมพันธ์กับปริมาณการใช้น้ำก็ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนไปด้วย ผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้งคือการเคลื่อนย้ายแรงงานไปประกอบอาชีพอื่น เกิดปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบในด้านสุขภาพอนามัย เกิดความขัดแย้งในการใช้น้ำและการจัดการคุณภาพชีวิตลดลง การย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น 3. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากผลกระทบและความเสียหายจากปัญหาภัยแล้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรเริ่มจากบริบทชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนก่อนว่ามีศักยภาพในการบริหารจัดการร่วมกันมากน้อยแค่ไหน องค์ความรู้ของชุมชนในการรับมือภัยแล้ง การดำเนินชีวิตและแนวทางการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีแนวทางในการรับมืออย่างไร ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต การน้อมนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวคิดในการบูรณาการความร่วมมือโดยทั่วไปจากชาวบ้านจะใช้วิธีการแบบเรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจาก ความสามารถและประสบการณ์สืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์ พร้อมกับการใช้ประโยชน์ เกื้อกูลกันของทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ทำลายซึ่งกันและกันก็จะทำให้สามารถลดผลกระทบ และความเสียหายที่จะเกิดจากปัญหาย้ายแล้งที่เกิดขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2551). *คู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (2557). *ฤดูกาลของประเทศไทย*. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2565, จาก <http://www.tmd.go.th/info/info.php?FileID=53>

กัญญาณัฐ จตุเทน. (2566). แนวทางการพัฒนาการจัดการภัยแล้งของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ชานเมืองขอนแก่น : กรณีศึกษาบ้านเหล่าเกวียนหัก ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Spatial Development and Policy*, 1(5), 13-30.

กุลวดี แก่นสันติสุขมงคล และคณะ. (2556). *แนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

จันทิมา เจริญผล. (2555). *ความแห้งแล้ง หรือภัยแล้ง*. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://www.flood.rmutt.ac.th/?p=1079>

จำลอง โพธิ์บุญ. (2566). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการปรับตัวต่อปัญหาย้ายแล้ง : กรณีศึกษาชุมชนสายทองอำเภอบำเหน็จ จังหวัดอ่างทอง. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 19(2), 1-27.

ทวีดา กมลเวช. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ และสุทิน ชูติมากุลทวี. (2565). การจัดการปัญหาย้ายแล้งโดยเครือข่ายภาครัฐในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(5), 1999-2011.

ประพันธ์ อัสวารี. (2555). *จากวิกฤติน้ำท่วม..สู่ภัยแล้งเอกชนสะท้อนบริหารจัดการลุ่มหลวง*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/cdRzh>

ปราโมทย์ เตชะสุพัฒน์กุล. (2555). *จากวิกฤติน้ำท่วม..สู่ภัยแล้งเอกชนสะท้อนบริหารจัดการลุ่มหลวง*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/cdRzh>

- พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์). (2568). นวัตกรรมจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัฒนมณี*, 8(1), 340-353.
- พหล ศักดิ์กะทัศน์ และคณะ. (2566). การจัดการน้ำสำหรับการเกษตรในภาวะภัยแล้งของเกษตรกรผู้ใช้น้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก-แม่จัด อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 39(3), 169-179.
- ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2551). *สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ปี 2551 โดยคน สองวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เศกสิน ศรีพัฒนานุกุลกิจ. (2553). *การจัดการสาธารณสุขภัย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อังศุมา ก้านจักร และคณะ. (2562). *การจัดการน้ำภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อพัฒนาแผนการป้องกันภัยแล้งและน้ำท่วมในพื้นที่เสี่ยงภัยในจังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัยงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2561. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*

ทุนมนุษย์และทรัพยากรอำนาจที่เหลื่อมล้ำ : ปัญหาเชิงลึกของการตัดสินใจ ไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชนไทย*

INEQUALITY OF HUMAN CAPITAL AND THE POWER RESOURCE: PROBLEM
IN-DEPTH OF THAI YOUTH DECISION TO DECLINE HIGHER EDUCATION

ธนกร วรพิทักษานนท์

Thanakorn Worapitaksanond

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

Corresponding Author E-mail: Thanakorn.Wo@chula.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษามีคุณูปการต่อการพัฒนามนุษย์ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งการได้รับการศึกษาต่อเนื่องของเยาวชนโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษายังสำคัญต่อคุณภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมของตนเองและครอบครัวในการเข้าถึงอุดมศึกษา ขณะที่เยาวชนอยู่ภายใต้ปัญหา เงินไข และข้อจำกัดจากความเหลื่อมล้ำทางทุนและทรัพยากรที่ชี้วัดไม่ได้ด้วยข้อมูลทางสถิติ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายทุนมนุษย์และทรัพยากรอำนาจที่เหลื่อมล้ำ: ปัญหาเชิงลึกของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชนไทย โดยได้สร้างสมการเพื่อฉายภาพทรัพยากรอำนาจ ด้วยการนำผลประโยชน์หลักด้วยต้นทุนในมิติเชิงลึกซึ่งทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำแฝงในมิติเศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐฐานะ การเข้าถึงทุนและการลงทุน รวมถึงมิติสังคม ได้แก่ ความมั่นคงในครัวเรือน เพศ และสุขภาพ โดยเป็นผลกระทบจากโครงสร้างและครอบครัวที่กระทำต่อปัจเจก รวมทั้งชี้ให้เห็นว่า เยาวชนทุกคนมีสถานะในสิ่งที่เรียกว่า สัมภาระชีวิตแตกต่างกันจึงส่งผลต่อโอกาสและอำนาจต่อรองทางการศึกษาที่ต่างกัน นำไปสู่การตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงานซึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นคนจนเปราะบางและผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำเป็นวงจรส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นไม่จบสิ้น ดังนั้น การออกแบบนโยบายสาธารณะทางการศึกษาจึงต้องเคลื่อนตัวเข้าหาและโอบรับทุกคนที่มีความปรารถนาต้องการศึกษาด้วยการเสริมทรัพยากรอำนาจลดสัมภาระชีวิต โดยบูรณาการ

*Received March 5, 2025; Revised April 4, 2025; Accepted April 18, 2025

ผ่านกลไกเชิงสถาบันและโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมสร้างความครอบคลุมเพื่อไปสู่สังคมที่เป็นธรรม

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; ทรัพยากรอำนาจ; ทูมมนุษย์

Abstract

Education contributes concretely and abstractly to human development, and the continuous education of young people, especially at the higher education level, is important for economic and social balance and the country's development in the 21st century. However, young people must rely on their and their family's economic and social capital to access higher education. Meanwhile, youth are subject to problems, conditions, and limitations due to capital disparities and resources that statistical data cannot measure. This article studies the inequality of human capital and power resources and the problem of Thai youth's decision to decline higher education. The author creates an equation to project power resources by subtracting benefits from costs in an in-depth dimension that reveals latent disparities in economic dimensions such as financial status, access to capital, and investment, as well as social dimensions such as household security, gender, and health leads to the decision not to pursue higher education and enter the labor market, where young people have the opportunity to be vulnerable to poverty and reproduce inequality in an endless cycle, passed down from generation to generation. Therefore, the direction of public education policy design must move towards and embrace all young people who desire to study by empowering resources to reduce the burden of life. Integrating through institutional mechanisms and social safety nets creates comprehensiveness toward a justice society.

Keywords: Human Capital; Inequality; The Power Resource

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อยกระดับประชากรให้มีความรู้ความสามารถและเลื่อนชั้นทางสังคมผ่านการแสวงหารายได้ อย่างไรก็ตามการศึกษาไทยเผชิญกับความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันที่ประสบปัญหาเยาวชนขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุรศักดิ์ มีบัว, 2561) สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ปี พ.ศ. 2567 ที่ระบุว่ามีความเป็นนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ บางส่วนไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่เป็นลักษณะครอบครัวแห่งกลางและผู้ปกครองมีระดับการศึกษาไม่สูง นักเรียนเหล่านี้ภายหลังได้รับการศึกษาภาคบังคับแล้ว มีเพียง 31% ที่เข้าศึกษาต่อในระบบ TCAS ขณะที่กว่า 66.59% ไม่ศึกษาต่อ รวมทั้งไม่มีข้อมูลในระบบและการประกอบอาชีพ ซึ่งชี้ว่าเด็กยากจนเรียนต่อมหาวิทยาลัยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยประเทศถึง 2 เท่า และมีเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษากลุ่มใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567)

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงสัมพันธ์ทางตรงกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทั้งความยากจน ภาระหนี้สินครัวเรือน ค่าครองชีพ ภาวะเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจออกจากระบบการศึกษาของเยาวชน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568) แต่ทั้งนี้ ยังคงมีเหตุปัจจัยร่วมที่สร้างผลกระทบให้ทวีความรุนแรงขึ้นด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย มิติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ขาดแคลนทรัพยากรและคุณภาพของระบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน มิติเชิงโครงสร้างที่มีความต่างในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่าง ทั้งที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายการศึกษาต่อและการทำงานภายใต้บริบทในชุมชนหรือสังคม (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2564) รวมถึง มิติเชิงนโยบายในกระบวนการเปลี่ยนผ่านและการคัดกรองเพื่อเข้าสู่การศึกษาต่อที่ยังคงมีข้อบกพร่องมาก (ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, 2556) และมิติเชิงอำนาจ ทั้งความมั่นคง การให้คุณค่าทางสังคม การตัดสินใจ และการต่อรอง ที่ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงโอกาสในชีวิต (ธร ปิติตล, 2564) ทุกมิติจึงล้วนส่งผลต่อเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยนอกจากปัญหาเชิงกายภาพแล้วควรตั้งโจทย์การศึกษาในลักษณะที่พิจารณาอนาคตปลายทางของเด็กหลังจบการศึกษาและบทบาทหน้าที่ในสังคมไทย การศึกษาจึงควรตอบโจทย์กับเด็กที่มีความแตกต่างกันทั้งเชิงปัจเจกและเชิงสังคมในลักษณะยืดหยุ่นและครอบคลุมได้

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและฉายภาพปัญหาทุนมนุษย์และทรัพยากรอำนาจที่เหลื่อมล้ำกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชนไทย ด้วยข้อมูลเชิงปรากฏการณ์ร่วมกับออกแบบสมการเพื่อคำนวณทรัพยากรและสัมภาระชีวิตเชิงปัจเจกด้วยแนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital) และ แนวคิดทรัพยากรอำนาจ (The Power Resource Theory) เพื่อประโยชน์ต่อแนวนโยบายสาธารณะภายใต้กรอบคิดการพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและความครอบคลุมทางสังคม (Social Inclusion) พร้อมทั้งนำเสนอการบรรเทาปัญหาสู่ความเสมอภาคทางการศึกษาด้วยองค์ความรู้เชิงสังคมสำหรับทุกคน (Inclusive Society)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมไทย

ระบบอุดมศึกษาปัจจุบันมีความพยายามปรับกลยุทธ์เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตามศตวรรษที่ 21 ที่เยาวชนจำนวนหนึ่งสามารถเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่วัยเยาว์โดยไม่จำเป็นต้องศึกษาต่ออุดมศึกษาที่ต้องใช้เวลาและต้นทุนของ

ค่าเล่าเรียนสูงขึ้นทุกปี สถานการณ์นี้เป็นค่านิยมใหม่ที่อาจเป็นคุณประโยชน์ แต่ในทางกลับกันนำไปสู่ปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการขาดแคลนบุคลากรในระบบของงานที่จำเป็นต้องมีวุฒิระดับอุดมศึกษา ความไม่สมดุลนี้สร้างความเสี่ยงต่อภาคธุรกิจจะโยกย้ายไปลงทุนในประเทศที่พลเมืองมีอัตราการศึกษามากกว่าส่งผลให้อาชีพของเยาวชนจะกลายเป็นคนตกงานและยากจน (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2565) ลักลั่นกับสังคมไทยที่แม้ผลิตค่านิยมการศึกษาต่ออุดมศึกษามายาวนาน แต่เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องการศึกษาต่อเพื่อเป็นบุคลากรทำงานในระบบกลับไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดภายใต้โครงสร้างสังคมที่เหลื่อมล้ำลิตรอนโอกาสของเยาวชน สะท้อนหลักการของนโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาที่ไม่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาอย่างมีคุณภาพและยังไม่บรรลุเป้าหมายการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรม

การปะทะสังสรรค์ระหว่างค่านิยมศึกษาต่อกับความลักลั่นในการจัดการศึกษาจึงสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเข้าศึกษาต่อของเยาวชนไทยค่อนข้างมาก ซึ่งสะท้อนผ่านการตอรองกับระบบการศึกษาด้วยกลวิธีต่าง ๆ อย่างการเตรียมความพร้อมกวดวิชาของนักเรียนที่มีทุนเข้าถึงภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการสอบแข่งขัน (วาทีนีย์ วิชัยยา, 2561) ความพยายามช่วงชิงและลงทุนต่อการบริโภคการศึกษาพิเศษสะท้อนความพยายามลดความเหลื่อมล้ำข้ามรุ่นของชนชั้นกลางและความล้มเหลวของการศึกษาในระบบ (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2565) และได้ผลิตสร้างความตึงเครียดโอกาสระหว่างนักเรียนด้วยกันเองในฐานะความรับผิดชอบเฉพาะของปัจเจก ขณะที่โครงสร้างอำนาจที่กำหนดทิศทางได้ทำให้การศึกษามีวาระซ่อนเร้น ประกอบด้วย การทำให้การศึกษามีคุณค่าต่างกันตามค่านิยมอาชีพของสังคม และการยึดหลักมโนทัศน์แห่งผู้เชี่ยวชาญที่ให้คุณค่าต่อคุณวุฒิทางการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ และผลการศึกษาให้อยู่ในสภาวะการแข่งขันแบบระบบทุนนิยม ล้วนเป็นกับดักคัดกรองที่กระทบต่อปัจเจกที่ประสงค์จะใช้การศึกษาเป็นโอกาสในการแสวงหารายได้และความมั่นคงในอนาคต แม้จะพยายามตอรองด้วยการดำเนินตามทิศทางคุณค่าของสังคมก็ตาม แต่ด้วยศักยภาพที่ต่ำส่งผลให้ตกอยู่ในกับดักทางสังคมทั้งถูกระบบลดทอนอำนาจและถูกคัดออกจากระบบการศึกษา ล้วนฉายภาพการศึกษาที่เกินเอื้อถึงซึ่งเป็นส่วนสำคัญของรากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต่อไป (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2564) โครงสร้างทางสังคมที่เหลื่อมล้ำจึงได้เหนี่ยวรั้งการพัฒนาส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของกลุ่มคนรายได้ต่ำทั้งปัจเจกและครอบครัว (ธร ปีติผล, 2564)

ด้วยสถานการณ์ทางสังคมไทยที่ดำเนินไปสู่ความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม และโลกาภิวัตน์ที่แพร่ขยายระบบทุนนิยมทางเศรษฐกิจจนเกิดวิกฤติความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ทำให้มีความแตกต่างเหลื่อมล้ำระหว่างครัวเรือนสูง กลายเป็นความยากจนที่สมาชิกในครัวเรือนต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร โดยมีเด็กไทยในครัวเรือนเหล่านี้จำนวนไม่น้อยหลุดออกจากระบบการศึกษา จากข้อมูลในแผนที่เด็กและเยาวชนที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีเด็กไทยกว่า 1.02 ล้านคนที่ตกหล่นจากการศึกษา ซึ่งรวมถึงเด็กที่ไม่สามารถศึกษาต่อเนื่อง

ในระดับที่สูงขึ้นไปด้วย เยาวชนเหล่านี้ทยอยตกหล่นตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ด้วยจำต้องออกจากระบบการศึกษาเพราะสถานะทางการเงินของครอบครัว ทั้งเยาวชนต่างจังหวัดและเยาวชนในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครด้วย (สร้อย สิริประมา, 2567)

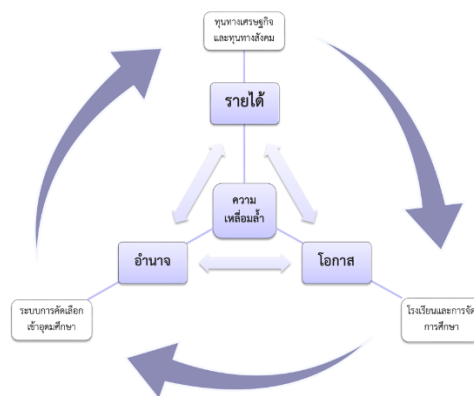
การจัดสรรทรัพยากรและออกแบบนโยบายจากบนลงล่างที่ขาดการพิจารณาในมิติเชิงระนาบและมิติด้านล่างตามสภาวะการณ์ที่เป็นจริง ยิ่งทำให้นักเรียนกลุ่มเปราะบางมีโอกาสหลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์นี้จัดเป็นความเหลื่อมล้ำในมิติใกล้ตัวเป็นมิติการเข้าถึงบริการในสวัสดิการสาธารณะ ที่ทำให้ปัจเจกอย่างเยาวชนขาดทางเลือกและอิสรภาพในการดำเนินชีวิต (โชคกลาง มั่นคง, 2564) นอกจากนี้ระบบการศึกษาก็ถูกผลักให้อยู่ในรูปแบบของการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันเข้าอุดมศึกษาของเด็กไทย (นิภาภรณ์ ธรรมสร และสรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ, 2560) จึงทำให้การเข้าถึงการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นกลายเป็นเรื่องของอภิสิทธิ์ชน ด้วยจำเป็นต้องอาศัยทั้งทรัพยากร รายได้ และโอกาส (แบงค์ งามอรุณโชติ และฉิรภาพ พัททอง, 2555) อีกทั้ง ความเหลื่อมล้ำจากระบบการศึกษาเอง ที่ทำให้การเข้าถึงการศึกษากลายเป็นเรื่องอภิสิทธิ์และอำนาจในการตัดสินใจ และเห็นภาพชัดในเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อหรือเข้าไม่ถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ปรากฏการณ์เชิงลึกของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชน

ระบบทุนนิยมเสรียุคใหม่ภายใต้การแข่งขันและช่วงชิงที่ทำให้การกระจายรายได้มีปัญหาและการเข้าถึงทรัพยากรเกิดความเหลื่อมล้ำ กลายเป็นความต่างชั้นของรายกระจุกจนกระจาย ทั้งความยากจนรูปธรรมอย่างรายได้ ทรัพย์สิน และความยากจนนามธรรมอย่างการขาดอิสรภาพ การกีดกันทางสังคม และโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำฐานราก 2 ลักษณะ คือ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งยังมีประเด็นเชิงลึกของความเหลื่อมล้ำที่อาจไม่ปรากฏในฐานข้อมูลเชิงปริมาณ (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) หรือที่เรียกว่า ความเหลื่อมล้ำแฝงซึ่งฝังตัวอยู่ในโครงสร้างทางสังคม ทั้งระดับช่วงชั้นทางสังคม แบบแผนบรรทัดฐานการปฏิบัติและนโยบายของรัฐ การฝังตัวของความเหลื่อมล้ำแฝงนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมทางสังคม โดยเฉพาะผลกระทบต่อประชากรกลุ่มด้อยโอกาสหรือกลุ่มที่เปราะบางกว่าคนทั่วไป (นพนันท์ วรรณเทพสกุล, 2556)

ในบทความนี้ผู้เขียนหยิบยกส่วนหนึ่งของข้อมูลจากงานวิจัยและประสบการณ์ในสนามช่วงเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2564 ถึง เดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2565 ของผู้เขียนเรื่อง ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของนักเรียนไทย ซึ่งได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในนักเรียนเยาวชนไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าจากสถาบันของรัฐหรือเอกชนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ที่มีความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแต่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อได้หรือ

ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ โดยส่วนสำคัญของงานวิจัยนี้พบว่า เยาวชนไทยเผชิญกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในเรื่องทุนทรัพย์ของตนเองและครอบครัว ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเรื่องความต่างระหว่างเมืองและชนบทที่ส่งผลต่อการเข้าถึงการศึกษาต่อ ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาสในเรื่องคุณภาพสถาบันการศึกษาชั้นพื้นฐาน ไปจนถึงความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจในการต่อรองกับระบบการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษา ซึ่งทุกส่วนล้วนเชื่อมโยงและส่งผลกระทบทที่ทำให้ไม่สามารถต่อรองกับระบบการคัดเลือกและการตัดสินใจออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบการทำงานทันที ความเหลื่อมล้ำจึงได้ฉีกรอนโอกาสทั้งทางการศึกษาและทางเศรษฐกิจของเยาวชนไป (ธนกร วรพิทักษ์นันท์, 2564) ตามแผนภาพสรุปดังนี้

ภาพที่ 1 ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำต่อการศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชน

ทั้งนี้ ความเหลื่อมล้ำอาจมีบางมิติเชิงลึก ที่มิได้ส่งผลกระทบต่อเยาวชนโดยตรง แต่ส่งผ่านบริบทแวดล้อมของปัจเจก เช่น ครอบครัว สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต ค่านิยมทางสังคม รวมถึง มิติที่น่าสนใจอย่างประเด็นเรื่องเพศและสุขภาพของปัจเจก ที่สามารถจัดแบ่งและสรุปประเด็นพอสังเขปตามกรอบทางทุน 2 ส่วน ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทุนทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทุนทางสังคม ตามข้อมูลส่วนหนึ่งจากงานศึกษาของธนกร วรพิทักษ์นันท์ (2564) ดังนี้

1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุนทางเศรษฐกิจกับการตัดสินใจศึกษาต่ออุดมศึกษา

1.1 การลงทุนในการศึกษาเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยการเข้าถึงการศึกษาต่อ

ของเยาวชนจะอยู่ภายใต้เป้าหมายเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นหลักจากข้อจำกัดที่เป็นตรวนผูกโยงบุคคลไว้ ทั้งเยาวชนที่อยู่ภายใต้ครอบครัวที่มีข้อจำกัดทางการเงิน และเยาวชนที่หารายได้เพื่อศึกษาด้วยตนเอง ดังนั้น การศึกษาต่อในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ครอบครัวที่มีปัญหาทางรายได้และอยู่ในต่างจังหวัดชนบท มองว่าการศึกษาสูงไม่จำเป็นสำหรับการทำงานในบริบทแวดล้อมที่ครอบครัวดำรงอยู่ รวมถึงต้องการให้บุตรหลานเข้าสู่การทำงานในระบบให้

รวดเร็วที่สุดเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หรือจำเป็นต้องรักษาเงินบางส่วนไว้สำหรับสมาชิกในครอบครัวที่จะเป็นตัวแทนในการศึกษาต่ออุดมศึกษาในสาขาวิชาที่จะสามารถแสวงหารายได้อย่างมั่นคงได้เท่านั้น ยิ่งส่งผลให้ปัจเจกที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจเหล่านี้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ลดทอนประสิทธิภาพและสมรรถภาพกลายเป็นความไม่ทัดเทียมในการแข่งขันจากภาระความรับผิดชอบที่นอกเหนือจากการศึกษาต่อครอบครัว ปัจเจกเหล่านี้จึงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดการศึกษาต่อที่ปิดกั้นความปรารถนาของผู้เรียน ดังนั้น แม้ระบบการศึกษาจะมุ่งจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน แต่ความเหลื่อมล้ำได้ทำให้ผู้เรียนซึ่งได้รับผลกระทบขาดอิสรภาพในการเข้าถึงการศึกษาตามที่ต้องการได้ (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2564)

1.2 การพึ่งพาทางทุนเพื่อการศึกษา ด้วยการศึกษาคืออุดมศึกษาล้วนจำเป็นต้องใช้ทุนทั้งการพึ่งพาทุนจากครอบครัวและจากรัฐ ขณะที่นักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ดำรงชีพด้วยตนเองเป็นหลักซึ่งพบว่า นักเรียนเหล่านี้ได้รับผลกระทบมากกว่านักเรียนที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์จากครอบครัว โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งทุนทั้งการแสวงหาทุนการศึกษาต่อด้วยตนเองและการพึ่งพาทุนการศึกษาของรัฐ ขณะที่รัฐได้สร้างข้อกำหนดเพื่อชี้วัดระดับความต้องการทุนของนักเรียนในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งการกำหนดให้พิสูจน์ความยากจนของทั้งครอบครัว การค้ำประกันโดยผู้ปกครอง การใช้ผลการศึกษา ผลการสอบและความประพฤติไปจนถึงสายคณะวิชาที่ต้องการศึกษาเป็นเกณฑ์การตัดสิน มองข้ามนักเรียนซึ่งอยู่ภายใต้ความเหลื่อมล้ำทั้งทางทุนเศรษฐกิจและสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน ล้วนมีผลต่อการลดทอนโอกาสการเข้าถึงทุนของปัจเจก นักเรียนบางส่วนจึงไม่สามารถเข้าถึงทุนของรัฐได้ และต้องเข้าสู่การต่อรองกับการศึกษาต่ออุดมศึกษาด้วยศักยภาพเท่าที่มี ส่งผลต่อการเข้าไม่ถึงการศึกษาต่ออุดมศึกษาได้หรือออกจากระบบการศึกษาไป (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2564)

2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุนทางสังคมกับการตัดสินใจศึกษาต่ออุดมศึกษา

2.1 ความเหลื่อมล้ำภายในครอบครัว จากภาวะครอบครัวซึ่งมีข้อจำกัดทางทุนและไม่สามารถส่งต่อสมาชิกในครอบครัวให้เข้าถึงการศึกษาต่ออุดมศึกษาได้ทั้งหมด จำต้องเสียสละจำยอมกับข้อจำกัดและตัดสินใจคัดเลือกสมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแทนหรือถูกคัดออก รวมถึงเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีปัญหาหนี้สินซ่อนอยู่เบื้องหลังการส่งเข้าศึกษา ซึ่งครอบครัวได้กู้หนี้ยืมสินเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน เพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทั้งการเข้าถึงสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานการเข้าถึงระบบการคัดเลือกเข้าและการลงทุนในอุดมศึกษา แลกกับหนี้สินที่เพิ่มขึ้นของครอบครัว ซึ่งทำให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยตัดสินใจออกจากระบบการศึกษาต่อ เพื่อลดปัญหาดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า ปัญหาหนี้มีความคาบเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในทุนทางเศรษฐกิจด้วย และฉายภาพความเหลื่อมล้ำในทุนทางสังคม จากปัจเจกที่อยู่เติบโตภายใต้ครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการศึกษาต่อ หรือการศึกษาต่อที่ต้องแลกมาด้วยความไม่มั่นคงของครอบครัว (ธนกร วรพิทักษานนท์, 2564)

2.2 ความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพ ในประเด็นปัญหาทางสุขภาพดูเหมือนเป็นปัญหาเชิงปัจเจก ซึ่งต้องรับรู้เข้าใจและจัดการปัญหานี้ด้วยปัจเจกเอง แต่อย่างไรก็ตามพบว่า เยาวชนที่มีความแตกต่างทางสุขภาพและอยู่ภายใต้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความแตกต่างกันในระบบการดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียน อาทิ ด้านจิตวิทยาการแนะแนว หรือการใส่ใจในนักเรียนที่มีความผิดปกติทางสุขภาพ เปรียบกับมายาคติที่ว่าดูแลสุขภาพใส่นักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือบางส่วนเป็นพิเศษ ถือเป็นความลำเอียงและไม่เท่าเทียมกับนักเรียนส่วนมาก แม้จะเป็นปัญหาทางสุขภาพทั้งกายและจิตใจก็ตาม ให้ถือเป็นปัญหาเฉพาะปัจเจกที่ต้องรับผิดชอบตนเอง เป็นลักษณะมุมมองแบบ Majority ที่เกิดกับสังคมซึ่งให้คุณค่ากับคนส่วนใหญ่และละเลยคนส่วนน้อยในสังคม โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีนักเรียนจำนวนมากและมีอัตราต่อหัวระหว่างนักเรียนและครูแตกต่างกันสูง จึงทำให้เยาวชนที่มีปัญหาถูกละเลยและลดทอนการส่งเสริมให้ผู้มีข้อจำกัดทางสุขภาพให้มีสมรรถภาพในการแข่งขันและเข้าสู่การศึกษาต่อไปได้ทัดเทียมกับผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนที่มีความแตกต่างทางสุขภาพหลุดจากระบบการศึกษาด้วยเช่นกัน (ธนกร วรพิทักษ์นันท์, 2564)

2.3 ความเหลื่อมล้ำทางเพศ เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความน่าสนใจ ภายใต้บริบททางสังคมที่มีการให้คุณค่าทางเพศเชื่อมโยงกับอาชีพ รวมถึง การเชื่อมโยงเพศภาวะกับความเหมาะสมในการศึกษา โดยพบว่า ผลกระทบได้เกิดกับเพศหญิงเป็นจำนวนมาก ซึ่งถูกรอบด้วย ความเหลื่อมล้ำทางเพศที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาต่อในคณะสาขาวิชาที่ถูกผูกโยงกับเพศชายในการศึกษาเป็นหลัก รวมถึงการไม่สามารถมีตัวเลือกในการศึกษาต่อในพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างไกลการสอดส่องดูแลจากครอบครัว การที่ปัจเจกถูกรอบด้วยประเด็นทางเพศภาวะนี้ แสดงให้เห็นถึงสภาวะทางสังคมที่สร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่เอื้อต่ออำนาจการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตของเพศหญิงและเพศอื่น ๆ เท่าที่ควรแม้แต่ในบริบทของการศึกษาต่ออุดมศึกษา ตัวแปรนี้ได้กลายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่ออำนาจการเข้าถึงการศึกษาของเยาวชน ซึ่งได้สร้างข้อจำกัดและมีส่วนต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของปัจเจกด้วยเช่นกัน (ธนกร วรพิทักษ์นันท์, 2564)

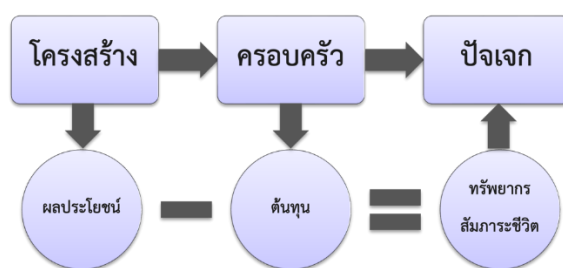
แนวทางใหม่ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เส้นทางการศึกษาในสังคมไทยได้แสดงให้เห็นว่า ทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมมีผลอย่างมากต่ออำนาจในการตัดสินใจในการศึกษาของเยาวชน ซึ่งเยาวชนที่มีต้นทุนต่ำนำไปสู่ภาวะไร้ทางเลือกและจำนนต่อสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำรูปแบบต่างๆที่ปัจเจกเผชิญหรือเป็นสัมภาระขนาดใหญ่ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดภายใต้การดิ้นรนในระบบสังคมทุนนิยม จึงเห็นได้ว่าการลงทุนในมนุษย์ (Investment in Human Capital) ด้านการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ จากข้อมูลการวิจัยที่บทความนี้เสนอจะเห็นว่า เมื่อปัจเจกได้พิจารณาและคำนวณตามต้นทุนที่มีอยู่แล้วปัจเจกได้มองเห็นผลประโยชน์ (Benefit) ในปลายทางของการศึกษา ทั้งผลประโยชน์

ทางตรงอย่างความสามารถในการแสวงหารายได้ การเลื่อนชั้นทางสังคมของตนเองและครอบครัวและผลประโยชน์ทางอ้อมอย่างการมีความสุขที่ได้ศึกษาและเลือกอาชีพตามปรารถนา ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม กลับกันเมื่อปัจเจกพิจารณาในต้นทุนของตนเองและครอบครัว ทั้งต้นทุนทางตรง (Direct Costs) ในค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่การต้องเข้าสู่สนามการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษา ระบบคัดเลือกเข้า ค่าใช้จ่ายต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องแบกรับภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดของปัจเจกและครอบครัว รวมถึงต้นทุนทางอ้อม (Indirect Costs) อย่างค่าเสียโอกาสในการทำงานที่ต้องใช้ไปกับการศึกษา ในขณะที่เศรษฐกิจทางครอบครัวไม่เอื้ออำนวย ผลลัพธ์นำไปสู่การตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษา และแสดงถึงการมีทุนทั้งทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมที่ไม่เพียงพอต่ออำนาจในการตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำในทรัพยากรอำนาจ

ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่มีผลต่อบริบทการครอบครองทุนทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมของปัจเจกตามแนวคิดทรัพยากรอำนาจ (The Power Resource Theory) จะเห็นได้ว่าเยาวชนเหล่านี้ที่มีทุนค่อนข้างต่ำ เป็นผลจากสองส่วนด้วยกันได้แก่ หนึ่ง ต้นทุนครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น และสองโครงสร้างสังคมที่กดทับ ตามแผนภาพนี้

ภาพที่ 2 สมการคำนวณทรัพยากรและสมการชีวิต

กล่าวคือ การทำงานของทรัพยากรอำนาจในบริบทการครอบครองทุนที่แตกต่างมีความโยงใยต่อสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวที่ทำให้เยาวชนไม่สามารถถือครองอำนาจการตัดสินใจ ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และมีผลต่อความเสี่ยงในอนาคตของการแสวงหารายได้ การต่อรอง และเลื่อนชั้นทางสังคม นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ๆ ตามมา โดยผู้เขียนจะชี้ว่า โครงสร้างนโยบายและการจัดการศึกษาของสังคมไทยยังไร้ประสิทธิภาพในการเอื้ออำนวยต่อกลุ่มผู้มีขีดความสามารถทางรายได้หรือกลุ่มเปราะบาง เยาวชนจึงไร้อำนาจตัดสินใจในชีวิต และการต่อรองต่อโครงสร้างระบบการศึกษาที่เท่าเทียมแต่ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมได้ ผวนรวมกับสมการในชีวิตที่ติดตัวมาแต่กำเนิดทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคม เมื่อถูกนำมาคำนวณระหว่างผลประโยชน์หักลบกับต้นทุน เยาวชนเหล่านี้ล้วนอยู่ในสถานะที่ติดลบทั้งสิ้น และไม่สามารถทำให้ทิศทางความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลงไปได้ ชัยยังยิ่งนำไปสู่การถ่างขยายความเหลื่อมล้ำรูปแบบต่าง ๆ มาก เป็นวัฏจักร

วงจรความเหลื่อมล้ำที่ผลิตซ้ำไปไม่จบสิ้น ปรากฏการณ์การตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษาของเยาวชนไทยดูเหมือนเป็นปัญหาของปัจเจกมากกว่าสังคม และอาจสวนทางกับทิศทางการศึกษาทางเลือกที่ไม่จำเป็นต้องเข้าอุดมศึกษา ทั้งนี้ ผู้เขียนมีทัศนะว่าการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของปัจเจกเป็นลักษณะตกหล่นจากการเข้าไม่ถึงการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานมิได้อยู่ในลักษณะที่เลือกสรรได้ แต่อยู่ในลักษณะที่จำยอมจำนนต่อบริบทสถานะในชีวิตที่ปัจเจกเผชิญ ซึ่งฉายภาพความเหลื่อมล้ำและภาวะไร้อำนาจในการตัดสินใจในชีวิต อีกทั้ง การศึกษามีผลต่ออาชีพไม่น้อยที่เรียกร้องและพิจารณาตามการศึกษาที่ได้รับซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพิสูจน์ความเชี่ยวชาญในสายอาชีพนั้น ๆ ท่ามกลางการถกเถียงเรื่องค่าแรงก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การศึกษาก็มีส่วนในการแสวงหา การเพิ่มและหนทางเข้าสู่ค่าแรงที่สูงขึ้นโดยไม่ต้องรอการตัดสินใจของอำนาจรัฐแบบบนลงล่าง ผ่านการได้รับการศึกษาที่มากพอกับวิถีต่อรองเยาวชนทุกคนจึงควรมีอำนาจในการเลือกสรรตัดสินใจสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามที่ต้องการ ดังนั้น การศึกษาที่เป็นธรรมจึงควรครอบคลุมไปจนถึงระดับอุดมศึกษาที่เยาวชนสามารถเลือกตัดสินใจได้โดยต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างไม่ควรมีผลต่อการตัดสินใจและเข้าถึงการศึกษาอุดมศึกษา โอบรับรวมกลุ่มที่ตกอยู่ในสถานะอำนาจอย่างกลุ่มยากจน กลุ่มเพศหญิงเพศหลากหลาย กลุ่มเปราะบางและกลุ่มที่มีสภาพร่างกายแตกต่าง ที่กลายเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่ออำนาจและการตัดสินใจศึกษาต่อด้วยการหนุนเสริมทรัพยากรและการศึกษาตลอดชีวิตแก่ปัจเจกซึ่งนอกจากช่วยเพิ่มทุนมนุษย์แล้วยังสามารถ ลด ละ ยุติความยากจนข้ามรุ่นไปพร้อมกันและนำไปสู่ความเสมอภาคทางการศึกษาร่วมกัน

จินตภาพการพัฒนาการศึกษาอุดมศึกษาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

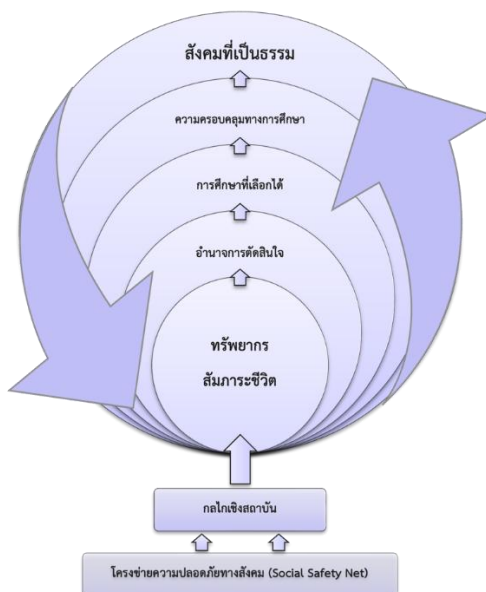
ภายใต้กรอบคิดการพัฒนาไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลสังเคราะห์ของงานศึกษานี้ในมิติการศึกษาบริบทการศึกษาต่อที่สูงขึ้นของเยาวชน จะเห็นว่ากลุ่มเยาวชนนี้ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างที่เหลื่อมล้ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาความแตกต่างแล้ว ผู้เขียนพบว่า สิ่งที่ยาวชนกลุ่มนี้แตกต่างจากเยาวชนนักเรียนทั่วไป คือ สัมภาระชีวิตเป็นสัมภาระทั้งมิติเศรษฐกิจและมิติสังคมที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดอย่างเรื่องเพศ และสุขภาพ ทั้งภายหลังจากกำเนิดที่แบกรับเพิ่มในช่วงชีวิตที่ผ่านมาอย่างเศรษฐกิจฐานครอบครัว เปราะบางเมื่อเผชิญกับระบบการศึกษาที่มุ่งคัดกรองบุคคลผ่านกระบวนการที่จำเป็นต้องใช้ความสามารถและทุนของปัจเจก ผู้เขียนมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกีดกันทางสังคมของระบบการศึกษาเมื่อผนวกรวมกับสัมภาระชีวิตของเยาวชนแล้วได้ส่งผลกระทบต่อการเข้าไม่ถึงและตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออุดมศึกษา ฉะนั้น การแก้ปัญหาของการลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาอาจต้องครอบคลุมกลุ่มที่มีภาวะกำกึ่งและมีสัมภาระชีวิตซ่อนไว้อยู่เบื้องหลังเหล่านี้ร่วมด้วย เป็นส่วนสำคัญของจุดมุ่งหมายปลายทางของกรอบคิดการพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยเป็นลักษณะของการมุ่งความครอบคลุมทางสังคม การสร้างตาข่ายจะสามารถสะท้อนการจัดสรรทุนมนุษย์

การกระจายทรัพยากรอำนาจ ที่รวมถึงการจัดการศึกษา แก้ปัญหาทรัพยากรที่มีจำกัดและการออกแบบเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความเป็นธรรม ส่งผลให้สังคมจำเป็นต้องร่วมออกแบบโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม หรือ Social Safety Net ในรูปแบบต่าง ๆ

ความครอบคลุมทางสังคมภายใต้การพัฒนาโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังจะโอบรับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบหรือถูกกีดกันอย่างมีศักดิ์ศรีและทั่วถึง (ต๋องพงศ์ เสนานนท์ และกนิษฐ์ สัญชาติวิรุฬห์, 2566) จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำการศึกษาให้กลับสู่ความเสมอภาคเป็นธรรมชาติของการกระจายทรัพยากรทุนและนโยบายที่เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายและมองอย่างองค์รวมสอดเนื่องกัน ปลายทางเชิงอุดมคติทางการศึกษาจึงต้องพิจารณา ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม ทั้งสภาวะชีวิตและทรัพยากรทางทุน มิให้มีผลต่อการสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงและตัดสินใจทางการศึกษาของเยาวชนและทุกคน ด้วยถือว่าเยาวชนล้วนมีความปรารถนา ขวนขวายทางการศึกษาที่ระบบควรต้องปรับเชิงโครงสร้างร่วมกับเคลื่อนตัวเข้าสู่เยาวชนและทุกคนผ่านรูปแบบที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ให้คุณค่าความแตกต่าง และบูรณาการร่วมกันในสังคม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากการประมวลปัญหาเชิงลึกที่ฉายภาพปัญหาและแฝงด้วยความปรารถนาทางการศึกษาของเยาวชน เป็นลักษณะสำคัญของจินตภาพผ่านสายตาและความรู้สึกนึกคิดจากประสบการณ์ นำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลสำคัญที่ควรนำไปสู่การออกแบบนโยบายสาธารณะ

ที่ครอบคลุมคำนึงไม่ยึดโยงกับข้อมูลเชิงสถิติตัวเลขหรือความเป็นเหตุผลเชิงปฏิฐานนิยมเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเชิงคุณภาพที่สามารถตีภาพในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันได้ ด้วยการแปลงจินตภาพไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการครอบคลุมทางสังคมและการคุ้มครองปัจเจกกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่ถูกกีดกันหรือหลุดหล่นไปจากกระบวนการทางสังคมในมิติต่าง ๆ ให้กลับเข้ามาและดำรงอยู่ได้ด้วยการเพิ่มทรัพยากรอำนาจ ลดสัมภาระชีวิตของเยาวชน ผ่านการหนุนเสริมด้วยโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมที่ดำเนินการผ่านกลไกเชิงสถาบัน ทั้งหมดนี้จะเป็นส่วนสำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำนำไปสู่สังคมที่เป็นธรรมได้ในที่สุด

สรุป

การศึกษาต่ออุดมศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทั้งทุนเศรษฐกิจและทุนทางสังคมเป็นอย่างมาก จึงควรมุ่งหนุนเสริมในทุนมนุษย์เพิ่มอำนาจการตัดสินใจของเยาวชนทั้งทำความเข้าใจในมิติเชื่อมโยงของความเหลื่อมล้ำ และมุ่งนำมิติการพัฒนากระบวนการเข้าถึงการศึกษาเพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำเพิ่มความเสมอภาคมากขึ้นในสังคม ทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรมด้วยการปรับจากบนลงล่างร่วมกับการหนุนเสริมให้เบื้องล่างสามารถต่อรองกับการกำหนดจากเบื้องบนได้ตามอุดมคติของความเป็นธรรม และหลักสวัสดิการสาธารณะที่ต้องสร้างหลักประกันให้เยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามต้องการตลอดชีวิต ฉะนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องตั้งอยู่บนกรอบเกณฑ์ที่ไอบรรคับคำนึงถึงเยาวชนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมไว้ร่วมด้วย เพื่อสะท้อนย้อนคิดถึงทิศทางของการพัฒนาสังคมในลักษณะองค์รวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังให้บรรลุและหลุดจากกรอบของอุดมคติไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น เส้นทางฝันสู่โอกาสและทางเลือกที่ตอบโจทย์ชีวิต. *วารสารการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ*, 2(3), 1-36.
- _____. (2568). *สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปี 2567 และทิศทางสำคัญในปี 2568* (รายงานฉบับพิเศษ). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2565). เหตุใด Gen Z เข้าเรียนมหาวิทยาลัยน้อยลง. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/SRnYt>
- โชคลาภ มั่นคง. (2564). มิติความยากจน และรากเหง้าของความเหลื่อมล้ำกับความยั่งยืนในการพัฒนา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 12(24), 18-48.

- ต่อพงศ์ เสลานนท์ และกนิษฐ์ สัญชาติวิรุฬห์. (2566). การออกแบบสำหรับทุกคนด้วยแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เพื่อสร้างสังคมที่เข้าถึงได้ทุกคน. *วารสารวิชาการ กสทช.*, 7(2), 13-42.
- ธนกร วรพิทักษานนท์. (2564). ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำต่อการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนไทย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2565). ความเหลื่อมล้ำทางทุนเศรษฐกิจกับการกวดวิชาของชนชั้นกลางในสภาวะการณ์ โรคระบาดโควิด-19. *วารสารวิจัยสังคม*, 45(1), 133-170.
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย. (2556). หลักความเสมอภาคกับการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 4(1), 72-81.
- ธร ปิตติล. (2564). ความเหลื่อมล้ำไทย: บทวิเคราะห์โครงสร้างทางอำนาจและอุดมการณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- นพพันธ์ วรรณเทพสกุล. (2556). *สู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม : รายงานสถานการณ์ความไม่เป็นธรรมทางสังคม พ.ศ.2554-2555*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- นิภาภรณ์ ธรรมสอน และสรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2560). การเรียนกวดวิชา: การบริโภคนิยม ของนักเรียนไทย. *วารสาร MFU-Connection*, 6(2), 127-158.
- แบงค์ งามอรุณโชติ และอิรภาพ พักทอง. (2555). สูง ต่ำ ไม่เท่ากัน “ทำไมระบบการศึกษาจึง สร้างความเหลื่อมล้ำ?”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- วาทีนีย์ วิชัยยา. (2561). การกวดวิชาในฐานะปฏิบัติการทางสังคม: กรณีศึกษานักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 37(2), 13-43.
- สรวิช สีนุประมา. (2567). ชายแดน/เมืองหลวง: สองชั่วปัญหาเด็กหลุดระบบการศึกษาไทย. สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/GBNwr>
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา. กรุงเทพฯ: เป้นไทพับลิชชิง.
- สุรศักดิ์ มีบัว. (2561). การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กองทุนเพื่อการศึกษา พ.ศ. ที่เหมาะสมกับการบังคับใช้. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(1), 191-208.

CONCEPT ANALYSIS: PROMOTING COMMUNITY BASED SPORTS AND EXERCISE*

การวิเคราะห์แนวคิด: การส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายฐานชุมชน

Hui Ge, Wallapa Choeibuakaew

ฮุย เกอ, วัลลภา เชยบัวแก้ว

Thaksin University

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Corresponding Author E-mail: gehui079@gmail.com

Abstract

The linkage between physical activity, sports and exercise, and good health have been clinically proven for years. Sports and exercise are intrinsic values to wellness. Promotion of wellness is a responsibility of all levels: family, community, society, as well as national level. The community sports and exercises refer to the operations that focus on meeting the needs of community residents such as fitness facilities, sports and exercise agencies, as well as the units for community physical education and rehabilitation. The demand for community-based sports and exercises increases dramatically. However, rare studies focused on the comprehensive approach for community-based sports and exercise. This study, an early stage of the community-based sports and exercise study, aimed to develop the conceptual framework of promoting community-based sports and exercise. The concept analysis process was adopted for the purpose of the study. Thematic analysis was used for data analysis. The result showed the conceptual framework of community-based sports and exercise consisted of antecedents, attributes, and consequences of community-based sports and exercises. The antecedents consisted of health awareness, social demand in health promotion, major trends such as ageing population and urbanisation, policy support and investment guideline. The attributes consisted of health promotion, social support, cultural engagement, encountering economic vitality and influence, and responding to community needs. The consequences consisted of 2 levels: 1. personal level

(healthy lifestyle, physical strength, mental strength, happiness level, self-esteem and 2. community level (community health level, community cohesion, medical burden). This conceptual framework provided comprehensive aspects for community-based sports and exercise which could be selected and applied into research and practice.

Keywords: Concept Analysis; Community-Based Sports and Exercises; Sports and Exercise

บทคัดย่อ

ความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางกาย กีฬาและการออกกำลังกาย และสุขภาพที่ดีได้รับการพิสูจน์ทางคลินิกมาหลายปีแล้ว กีฬาและการออกกำลังกายเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพเป็นความรับผิดชอบของทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน สังคม รวมถึงระดับชาติ กีฬาและการออกกำลังกายในชุมชนหมายถึงการดำเนินการที่เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เช่น สถานออกกำลังกาย หน่วยงานกีฬา และการออกกำลังกาย รวมถึงหน่วยงานด้านพลศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชน ความต้องการกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยที่ไม่ค่อยพบบ่อยเน้นที่แนวทางที่ครอบคลุมสำหรับกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน การศึกษานี้ซึ่งเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการศึกษากีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์แนวคิดในการศึกษาวิจัยนี้ การวิเคราะห์เชิงหัวข้อถูกใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิดของกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชนประกอบด้วยสาเหตุ คุณลักษณะ และผลที่ตามมาของกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน ปัจจัยนำ ได้แก่ ความตระหนักรู้ด้านสุขภาพ ความต้องการทางสังคมในการส่งเสริมสุขภาพ แนวโน้มสำคัญ เช่น ประชากรสูงอายุและการขยายตัวของเมือง การสนับสนุนนโยบายและแนวทางการลงทุน คุณลักษณะ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม การเผชิญกับความมีชีวิตชีวาและอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ผลลัพธ์ประกอบด้วย 2 ระดับ 1. ระดับบุคคล (วิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี ความแข็งแรงทางกาย ความแข็งแกร่งทางจิตใจ ระดับความสุข ความนับถือตนเองและ 2. ระดับชุมชน (ระดับสุขภาพชุมชน ความสามัคคีในชุมชน ภาระทางการแพทย์) กรอบแนวคิดนี้ให้มุมมองที่ครอบคลุมสำหรับกีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน ซึ่งสามารถเลือกและนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและการปฏิบัติ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์แนวคิด; กีฬาและการออกกำลังกายในชุมชน; กีฬาและการออกกำลังกาย

Introduction

WHO defines the “wellness” as “the optimal state of health of individuals and groups” (WHO, 2024). According to data, the world as Wellness is a multi-dimension; physical, mental, emotional, spiritual, social, and environment. The Global Wellness Institute defines wellness as the active pursuit of activities, choices and lifestyles that lead to a state of holistic health. With increasing attention to healthy living worldwide, community sports and exercise, as a booming field, has gradually become the focus of governments and social organisations around the world (Wang et al., 2020). In today's fast-paced life, people are increasingly aware of the importance of maintaining physical and mental health, and community sports and exercise have emerged to meet this demand. By providing a variety of sports, rehabilitation physiotherapy, leisure and entertainment and other services, the community sports and exercise create a shared healthy living space for community residents and have become an important force in promoting community health and promoting harmonious development of society (Jiang et al., 2022).

The concept of community based sports and exercise development embodies a holistic approach to promoting the health of local populations. Community based includes a variety of initiatives, programs and facilities designed to promote physical activity, rehabilitation and leisure activities within the community (Zha et al., 2006). Understanding the core elements and concept of this concept is critical to developing effective strategies to develop and sustain a thriving community-based sport and exercise.

Methodology

This paper applied the concept analysis method as proposed. The steps of concept analysis were as follows: 1. selecting a concept: community sports and exercise. 2. determine the purposes of the analysis. 3. identify all uses of the concept. 4. determine the attributes of promoting community-based sports and exercise. 5. define the antecedents of promoting community-based sports and exercise. 6. define the consequences of community-based sports and exercise. Researchers reviewed all related documents and selected the most related to the concept. The criteria for selecting relevant literature include: the literature should

directly explore community sports and exercise and its health-promoting effects, provide a theoretical framework or model, and support empirical research data. Priority is given to literature covering different groups and regions to ensure the wide applicability of the research, while ensuring the reliability, validity and timeliness of the literature and reflecting the latest research trends. The relationship among antecedents, attributes, and consequences was linked to becoming a conceptual framework of promoting wellness by community-based sports and exercise.

Results and Discussion

The result was presented using the five-step method: 1. select concepts, 2. determine the purpose of analysis, 3. identify all use of concepts, and 4. determine the attributes, antecedents, and consequences of community-based sports and exercise, 5. Define the antecedents of community-based sports and exercise.

1. Select a concept The community-based sports and exercise were chosen as a concept for analysis, as an important part of promoting health. Community based sports and exercise has increasingly important social significance. By providing diversified sports, rehabilitation physiotherapy, health education and other services, this industry can improve the physical and mental health of community residents and enhance the quality of life. Currently, due to the Chinese government's implementation of the Healthy China Strategy and China's ageing population, many Chinese scholars are focusing their research on sports and exercise. Yang, Q. (2015) pointed out that as the Chinese ageing population intensifies, the industrial integration of the two major service industries of sports and health has become extremely important. The status of related industries such as culture, sports and exercise, sports and elderly care are developing rapidly. It is believed that sports and exercise refers to an industry that aims to promote people's physical and mental health and improve the quality of life by various forms of services and products such as sports, rehabilitation physiotherapy, and health education. The concepts were selected to complete the study consisting of sports and exercise, community based, and promoting community-based sports and exercise.

2. Determine purposes of analysis The purpose of this concept analysis is to develop a conceptual framework of promoting community-based sports and exercise.

3. Identify all uses of the concepts Conceptual analysis was based on a basic search of keywords from databases (PubMed, Google Scholar, and CNKI), resulting in a total of 4796 articles. The 16 most relevant were selected for depth exploration to frame the “promoting community-based sports and exercise”.

4. Determine the defining attributes of community-based sports and exercise Before determining the attributes of promoting community-based sports and exercise, the scope and definition of sports and exercise were themed consisting of service content, business model, service target, place type, and industry chain as shown in Table 1.

Table1 Scope and definition of community-based sports and exercises

Dimensions of meaning	Definition
Service Content	1. Sports services: including fitness training, sports competitions, leisure and entertainment. 2. Rehabilitation physiotherapy services: including rehabilitation training, physiotherapy, massage physiotherapy. 3. Health education services: including health knowledge popularisation, health assessment, health management.
Business model	1. Commercial operations: Services and products provided by businesses or individual traders for profit. 2. Social organisation operation: services provided by non-profit organisations, social groups or government departments, oriented towards social benefits (Yang, Q. 2015). 3. Public operation: directly operated or funded by government departments to provide public fitness facilities and services.
Service target	1. Provide services to community residents and national fitness targets (Xu et al., 2021). 2. Provide customised services for specific groups such as the elderly, children and adolescents, and people with disabilities.
Place type	1)Community Fitness Center: A fitness centre that offers a variety of exercise equipment, group classes, and rehabilitation facilities. 2)Rehabilitation physiotherapy institution: a medical institution or rehabilitation centre that provides rehabilitation services such as physical therapy and rehabilitation training. 3)Community sports venues: including parks, squares, sports venues and other places that provide outdoor sports and leisure entertainment services.

Table1 Scope and definition of community-based sports and exercises (Next)

Dimensions of meaning	Definition
Industry chain	1. Fitness clubs and fitness equipment: including gyms, yoga studios, swimming pools and other fitness venues, as well as fitness equipment production and sales companies (Tokarski et al., 2023). 2. Rehabilitation physiotherapy and medical services: including rehabilitation physiotherapy institutions, physical therapists, rehabilitation equipment manufacturers. 3. Health education and health management: including health education institutions, health assessment institutions, health management platforms.

Then, the attributes of promoting community based sports and exercise were reviewed and classified. We found that promoting wellness by community based sports and exercise can be broken down into the following five attributes:

1. Health promotion: The core of the community sports and wellness industry is to provide health promotion and wellness services, aiming to improve people's physical health and quality of life. Therefore, it has obvious health attributes, and its service content and product design are closely related to promoting health.
2. Social support: The community sports and exercise are industries that provide services to the public. Its goal is to promote the physical and mental health and happiness of community residents by providing sports, rehabilitation physiotherapy, health education and other activities. Therefore, it has obvious social attributes, serves a wide range of targets, and its service scope covers people from all walks of life and age groups (Liu et al., 2024).
3. Cultural engagement: The community sports and exercise reflect the cultural characteristics and lifestyle of the local community, and the service content and form are closely related to the local culture and customs (Wang & Lin, 2022). Therefore, it has certain cultural attributes, and the service model and product design need to take into account the local cultural background and characteristics.
4. Encountering economic vitality and influence: The community based sports and exercise have certain economic vitality and influence. It creates employment opportunities, promotes consumption and investment, and promotes the development of related industries. Therefore, it has obvious economic attributes and plays a positive role in the growth of the local economy

and the development of the community (Russo, 2018). 5. Responding to community needs: The community based sports and exercise are closely related to the community, and service objects and service places are usually concentrated within specific communities. Therefore, it has obvious community attributes, and its service content and service objects are closely related to the characteristics and needs of the community (Johnson, 2006).

5. Define the antecedents of community based sports and exercise The literature reviewed and thematic analysis found two groups of antecedents of promoting community based sports and exercise concepts. These are health awareness and social demand in health promotion, major trends (ageing, acceleration of urbanisation), community facilities (venue to promote health, community recreation places, community rehabilitation centres, health education services, cultural related activities), policy support and investment guidelines.

5.1 Health awareness: With the improvement of people's health awareness, more and more people are beginning to pay attention to health issues and realise the importance of actively participating in sports and exercise activities for physical and mental health (Oddner, 2010). This increase in health awareness has promoted the development of the community sports and exercise industry.

5.2 Social demand in health promotion: the public's demand for health promotion and exercise services continues to increase. This increase in demand has promoted the development of community sports and exercise. People are eager to improve their physical and mental health and quality of life by participating in sports and exercise activities.

5.3 Major trends: the major trends affecting population health such as 1. ageing trend, the elderly group's demand for health promotion and wellness services continues to increase (Zhang et al., 2018). The community sports and exercise can meet the health needs of the elderly and become an important part of the healthy life of the elderly, and Acceleration of the urbanisation process, and 2. the acceleration of the urbanisation process has led to an accelerated pace of life, increased stress, and increasingly prominent physical and mental health problems for urban residents. The community sports and exercise provide a variety of sports, rehabilitation physiotherapy, health education and other

services, which helps relieve the pressure of urban residents and improve their quality of life (Athanasopoulou et al., 2011).

5.4 Policy support and investment guidance: Governments at all levels have attached great importance to and supported the development of the health industry, and promoted the development of community sports and exercise by issuing relevant policies and increasing investment. The government's policy support and investment guidance provide the industry with a policy environment and financial guarantee for development.

6. Define the consequences of community based sports and exercise The development of ideas through community sport and exercise has a profound impact on society, the economy and personal health. There are two levels of consequences of community based sports and exercise, personal and community level.

6.1 Personal level

6.1.1 Healthy lifestyle: The development of community sports and exercise promote people to adopt a healthier lifestyle. By providing a variety of sports, fitness, rehabilitation and leisure activities, people can more easily integrate sports and health-related activities and form good living habits.

6.1.2 Physical strength: Participating in community sports and exercise can improve an individual's physical fitness and health, improve muscle strength, cardiopulmonary function, endurance and fitness, improve body posture and balance, and help control weight and body composition.

6.1.3 Mental strength: Participating in community sports and exercise can promote an individual's mental health and improve mental strength. It can help individuals release stress and anxiety, improve mental toughness, promote positive emotions, enhance self-esteem and confidence, and build healthy social relationships.

6.1.4 Happiness level: The impact of community sports and exercise on happiness levels is very positive. It can improve personal happiness in many aspects: increasing social interaction and sense of belonging, maintaining a balance of physical and mental health, increasing positive emotions, and bringing a sense of accomplishment and satisfaction. and promotes healthy lifestyles, thereby increasing overall levels of well-being.

6.1.5 Self-esteem: Participation in community sport and exercise has a positive impact on an individual's self-esteem by gaining a sense of achievement, affirming personal worth, developing personal skills, building self-confidence and creating a good body image.

6.2 Community level

6.2.1 Improve the health level of the community: The development of community sports and exercise can improve the health level of the entire community. It provides opportunities for people of all ages and backgrounds to participate in healthy activities, thereby reducing the incidence of chronic diseases, lowering medical costs and improving quality of life (Yan & Chen, 2018).

6.2.2 Enhance community cohesion: Community sports and exercise can become an important source of community cohesion. By participating in sports and healthy activities together, residents build closer connections and friendships, enhancing community cohesion and a sense of belonging.

6.2.3 Reduce medical burden: Through prevention and health promotion, community sports and exercise can reduce the burden on the medical system. By providing health promotion services and rehabilitation care, the incidence of chronic diseases can be reduced and the utilisation of medical resources can be reduced (He & Yang 2019).

Conclusion

Applying Walker and Avant's concept analysis steps to analyse the concept of promoting community-based sports and exercise. The antecedents of promoting community-based sports and exercise consisted of health awareness, social demand in health promotion, major trends, policy support and investment guidelines. The attributes of promoting community-based sports and exercise consisted of health, social, cultural, economic and community attributes. There are relationships among antecedents, attributes and consequences of promoting community-based sports and exercise as shown in Figure 1

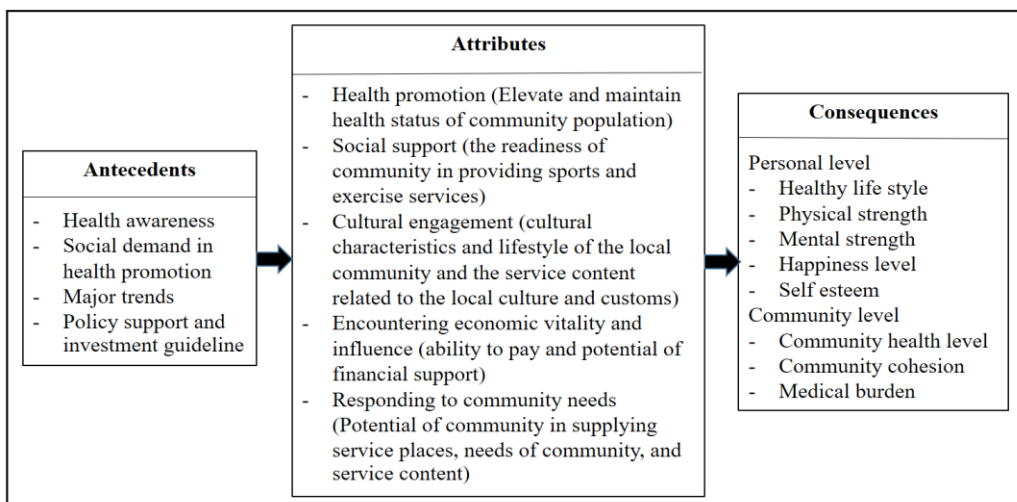

Figure 1 Conceptual framework of promoting community-based sports and exercise

Application

Community based sports and exercise are widely used, covering the construction of community fitness facilities, rehabilitation and health care services, health education promotion, sports activities and event organisation, health management platform construction, health care products and service supply, and health care services for the elderly. In terms of health management, we provide community residents with comprehensive health management and wellness services.

Reference

- Athanasopoulou, P. et al. (2011). *Corporate social responsibility (CSR) in sports: antecedents and consequences*. Valletta, Malta: Euro Med Press.
- He, Q. J. & Yang, X. W. (2019). Analysis of Coupling and Coordination Degree between Comprehensive Health Industry and Old-age Service. *Soft Science*, 33(10), 45-49.
- Jiang, G. et al. (2022). Issues and reflections on community health management from the perspective of big health. *Journal of Nanjing Medical University (Social Science Edition)*, 22(1), 31-35.

- Johnson, P. H. (2006). The role of sport in health promotion promotion, fitness and wellness. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 12(4), 343-355.
- Liu, J. et al. (2024). *Can the integration of sports and health industries drive the upgrade of the sports industry? An empirical study based on Chinese-style modernization*. Retrieved January 20, 2025, from <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0297974>
- Oddner, F. (2010). The character of sport and the sport of character. *Sport in Society*, 13(2), 171-185.
- Russo, G. (2018). *Charting the wellness society in Europe: social transformations in sport, health and consumption*. Milano: Franco Angeli.
- Tokarski, W., Tosounidis, A., & Zarotis, G. (2023). Society: Sport, fitness & wellness. *Journal of Sports and Physical Education*, 10(1), 1-11.
- Wang, D. P. & Lin, J. (2022). *Does Sports Industry Matter in Human Wellbeing: Evidence From China?*. Retrieved January 20, 2025, from <https://shorturl.asia/8uWOt>
- Wang, S. (2020). Research on the construction of community health promotion model based on the integration of sports and medicine. *Chinese General Medicine*, 23(12), 1529-1539.
- WHO. (2024). *Analytics & Delivery for impact*. Retrieved January 20, 2025, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240094703>
- Xu, J. et al. (2021). An evaluation of coupling coordination between the sports industry and health service industry in China. *Plos One*, 16(8), 1-21.
- Yan, Y. Y. & Chen, F. (2018). Research on health service industry selection path based on the supply priority. *Chinese Journal of Health Policy*, 11(7), 49-53.
- Yang, Q. (2015). Research on the Path Mechanism and Reconstruction Model of the Integration Development of Sports and Related Industries. *Sports Science*, 7(1), 3-9.
- Zha, S. X. et al. (2006). Research on the Integrated Development of Sports Industry and Health Service Industry in China. *Sports Culture Guide*, 9(1), 106-127.

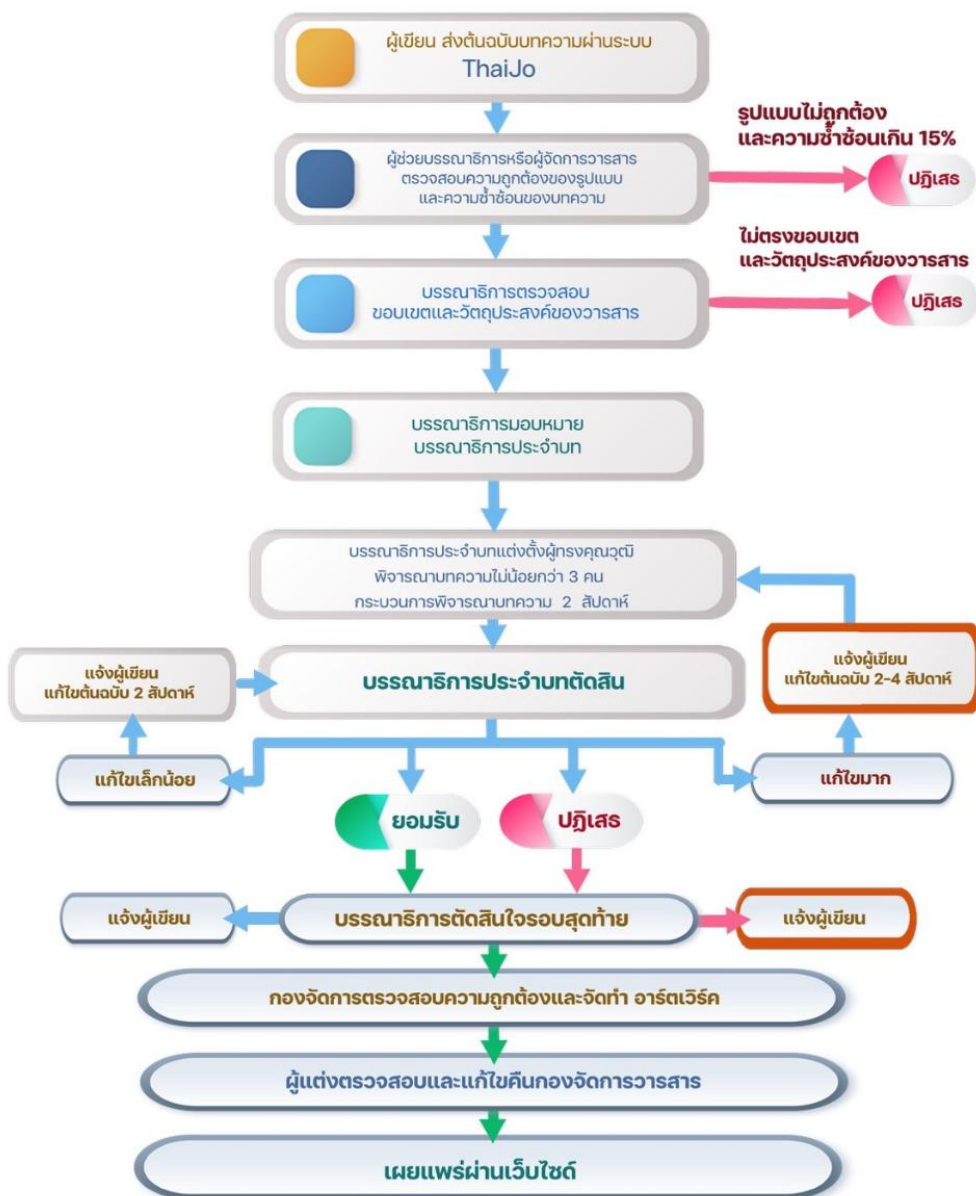

Zhang, J. J. et al. (2018). The sport industry in growing economies: critical issues and challenges. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 19(2), 110-126.

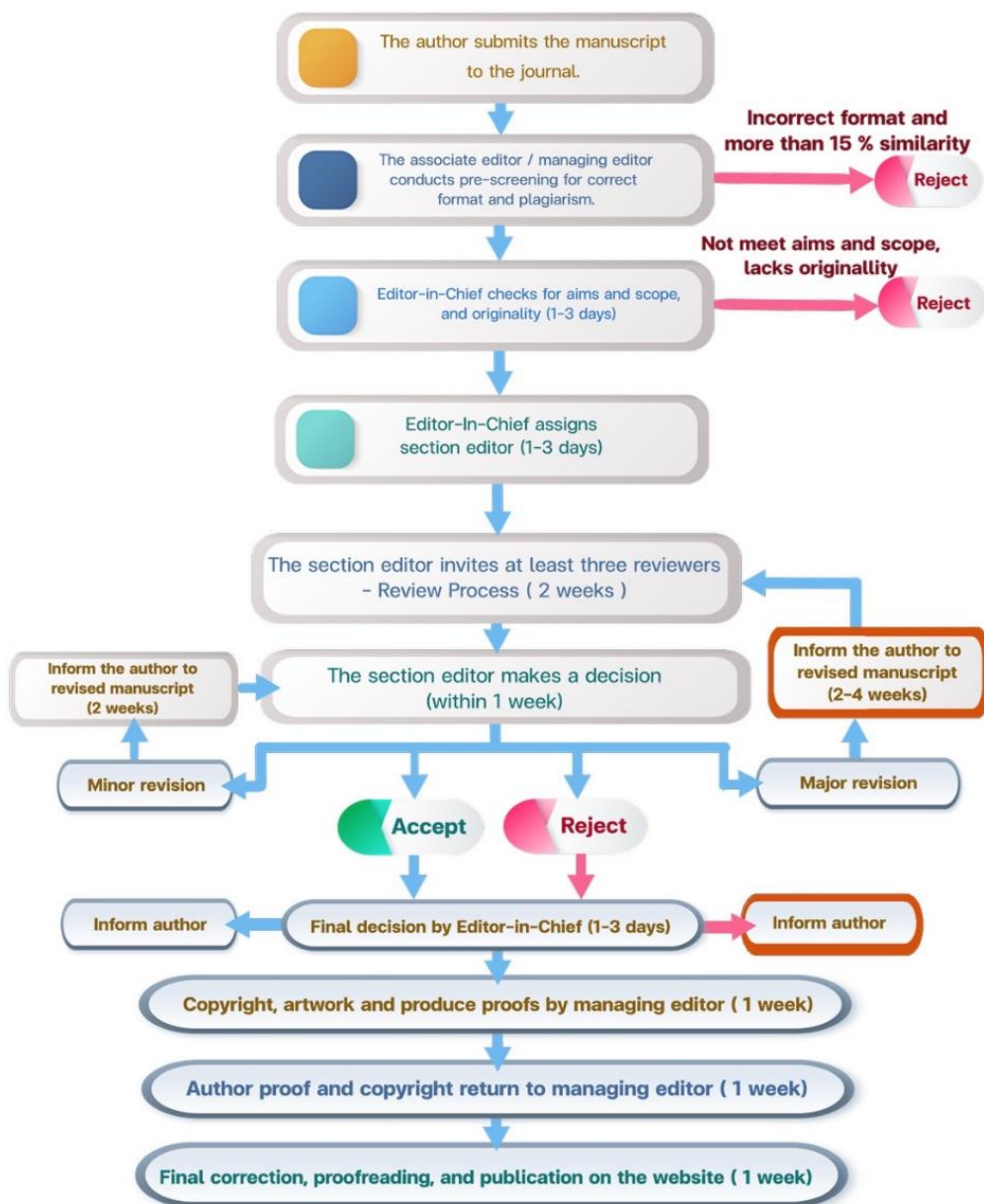

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความ

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี่ (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “คูกรภิกขุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุวณฺห์ สุวณฺโฑ และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวิมล หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่

2). กรุงเทพฯ: พิษณุ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่ย่าง)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ, ทัศนวิทย์และวิวิทย์ของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิดา วัฒน. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่ย่าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./ วันที่/ เดือน)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

สุชาติ เพือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประชาณ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (รายงานผลการวิจัย)./ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ ตำแหน่ง./ [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สืบค้น วัน เดือน ปี./จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก
<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม ตอน./หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราช
กิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.
ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year)./ Title of Tripitaka./
Location:/Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU
Press.

3.2 Books

Author./ (Year)./ Title of the book./ (Edition ed.)./ Location:/Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.).
New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year)./ Title of the chapter./ In Editor./ (Eds.)./ Title of the book./ (xth
ed.)./ (pp-pp)./ Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L.
(Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In Title of Encyclopaedia./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In
Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank

(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ *Title of Journal*,/ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ *Title of Newspaper*./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title/ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./

Location:/ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid, P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year,/ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....คำอธิบายตาราง.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุนองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณ ทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจาก โครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

ธิดาวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Tiratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools. Data collection,
Data analysis. Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research
findings)

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, “I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA). References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงทำยเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและทำยเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Content (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation.....

.....

